

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De sacramentis christianae fidei - Cod. St. Peter perg. 12

Hugo <von Sankt Victor>

[S.l.], [2. Hälfte des 12. Jh.]

[urn:nbn:de:bsz:31-32076](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-32076)

De Carameris

Lyones de To ...
de ...
...
... 1772

L. 10. pag. 12.
Hic libellus emptus est per
egregium ac venabile virum
magrum Johem dumer ditor
doctorem et proptu sa Marti.
in Vorstern in civitate
Maguntina: po die sa Marti
anno dni millesimo et
Quingagesimo
Et continet in se
Hugonem de Sacramentis
Christiane fidei

Emit Phil. Jacolus
Abbas Petri A. 1797

In nomine domini Amen
Admiranda supbia mundi

Et omnia se superbia forma q' dec'

Orat' supbia de h' no' ca' si' commu'

Et h' s' ediu' p' iudice d' iudicia
quidam n' p' colu' q' d' m' m' p' d' t'
mo' u'ca' d' d' d' p' h' m' m' p' d' t'
m' p' d' t' d' d' p' h' m' m' p' d' t'
m' p' d' t' d' d' p' h' m' m' p' d' t'
m' p' d' t' d' d' p' h' m' m' p' d' t'

Incipit prologus libri de sacramentis ab initio

usque ad finem in unam seriem dispositis.

Librum de sacramentis xpiane fidei studio quorundam scribere opusculum sum. In quo nonnulla que antea dicta ueram partem sparsim quod iterato eodem stilo exprimere molestum et superfluum uidebatur inserui. In quibus si forte sermo simplicior colorem dictaminis seruare non potuerim in reuerentiam meam et putauit eadem ueritate ostendere. Hoc magis me mouit quod cum hec eadem pars negligentius desoluerim utpote nondum adhuc futuri operis propositum habens. postquam transcribenda exposui sufficere tunc arbitratus eiusmodi notamina innotata innotam uenire. Sed quod postmodum cum eadem huius operis textui respicerem, quedam uero in ipsis mutare quedam uero adicere. et deinde uero recto postulabat. lectorem admonitum est uolo ut si quibus in seriem alius aut aliter aliquid habentia inuenierit. hanc diligentis causam seriatim et si quod foris in eis emendandum fuerit ad huius operis formam componat. Hinc hec opus in duos libros distinximus. quatinus in tanta rerum multitudine explicitate incisio narrationis legitimo modo tolleret. et simul utrumque scribere non ualentibus aut diuulsum habere uolentibus quomodocumque forma exhiberetur.

Primus liber a principio usque ad incarnationem uirginis narrationis serie deditur. Sed ab incarnatione usque ad finem omnium ordine procedit. Item primus liber duodecim clausulas sive partes complectitur. Prima pars tractat de incarnatione et generatione huius sensus reuerendi. Secunda pars tractat de causa creationis humane. et de primordialibus causis rerum omnium. Tercia pars tractat de cognitione dei que ab initio

manifestat
stat de uo
septima de
tractat de
de ceteris
de creatione

Septima pars

Hona de in

Undecima de

ma de sacra

singlas pa

ve sint die

septunus de

et ad rari

tat de ma

sole uoces s

subserui

sacri eloq

nis de sacra

quod est fun

Prima pars

generationis

lo. Si prae

uoluit de

tere. a pri

se uaria

uisibilia a

omium qu

De formatio

re prima fa

Quod inuul

manifestatus est et unus et trinus. **Q**uarta pars tractat de uoluntate dei et de actibus eius. Quinta pars tractat de uoluntate dei loqui sicut. **S**exta pars tractat de creatione angelorum et confirmatione ipsorum et de ceteris que ad ipsos pertinent. **S**eptima pars tractat de creatione hominis et de statu eius ante peccatum.

Septima pars tractat de lapsu. **O**ctaua de reparatione. **N**ona de institutione sacramentorum. **D**ecima de fide.

Undecima de sacramentis naturalis legis. **D**odecima de sacramentis scripte legis. **H**uius libri capitula et singulas partes sub ordinatum in hunc modum. **U**t sint dicenda ante principium. **Q**uod sit materia diuinarum scripturarum. **Q**uod sit diuina scriptura pro opera adiuuans delectationem et ad uirandas opera restorationis. **Q**uod sit materia sua eloquii sacri. **Q**uod in sacro eloquio non solum uoces sed et res significari hinc. **Q**uod non omnes artes subserviunt diuine scripturae. **D**e numeris uerborum sacri eloquii. **E**xPLICIT PROLOGUS INCIPIT LIBER HUGONIS DE SACRAMENTIS AD SEDAM ERUDITIONE SACRI ELOQUII QUOD EST FUNDAMENTUM SAPIENTIAE. **P**rimae partis capitula sunt haec.

Prima pars examinetur in opera generationis. **U**bi est principium a quo facta sunt omnia de uicino. **S**i prius facta est materia quam forma. **R**atio quare uoluit deus per tempus inchoata opera sua ad perfectionem perducere. **Q**uod prius est factum quam uisibile esse. **S**i potuit aliquid esse materia sine forma. **S**imul creata fuisse omnia uisibilia et inuisibilia. **D**e prima informitate rerum omnium qualis fuit et quando mundus inchoatus. **D**e formationis directione. **D**e mysterio lucis quae prima facta est. **Q**uod uox eadem facta est lux et uis. **Q**uod simul facta est lux inuisibilis et inuisibilis et pariter **S**imul facta est a tenebris.

Q uod lux tres dies illuminavit. & quare an solē facta ē. / Lucē
 S acrammum diuinorū opm. Q uare dixit scriptura iudic dē
 Q uis sit cautela boni opis hinc significata. Q uid factū sit de
 luce illa p̄maria post creatū solem & si de ipsa sol subalit
 fact⁹ sit. S i dē p̄ sex dies sine intervallo opat⁹ ē sine aliq̄
 quolibet m̄. D e ope sedē diei qm̄ factum ē firmanū.
 D e qua mat̄ia factum sit firmanū & quale factū sit.
 S acrammū sup̄dictorū. Q uare n̄ d̄r dē uidisse op⁹ sedē diei
 quia bonū ē. Q uom̄ aggregate aque in unū locū ut ap
 parcat arida. Q uom̄ t̄ra germina p̄durit. Q uare ille
 aque que sup̄ glos sunt n̄ h̄nt aggregate in unū locū.
 Q uod hic t̄b; dieb⁹ facta ē rerū dispositio. Q uom̄ t̄b; dieb⁹
 sequentib⁹ ornat⁹ ē mund⁹. S i de ipsis elementis facta
 s̄t que ad ornatū illoꝝ facta sunt. S acrammū quat
 ues & pisces de utra mat̄ia facti sunt & in una sede
 dispositi n̄ sunt. Q uare opa ḡditionis pri⁹ ḡmemoran
 tur. deinde opa restorationis. Q uod in opib⁹ restau
 rationis maxime uersat⁹ tractatio. Q uatuor eē p̄
 que sermo subsequens decurrit. Sedē part̄is capitu
 l̄ incipit sedē p̄s de causa creatiois hoīs. / Ia sunt hęc.
 & de causis p̄mordialibus rerum omnium.

De causis p̄mordialib⁹ & de effectib⁹ earū. D e gene
 ratione causarū p̄mordialū. Q uis ē p̄ma causa
 ḡditionis rationalū. Q uod anime uoluntati & bonitati
 affuit & potestas. D e t̄b; p̄fectis & p̄ficiētib⁹ om̄ia.
 Q uod hęc t̄a de dō sedm̄ subam dicunt⁹. Q uare hęc t̄a cū
 sedm̄ subam dicunt⁹ q̄si p̄am q̄bdam locis p̄sonis attributa
 inueniunt⁹. Q uod sapientia dī cum una sit in se sedm̄
 nos diuisa nomina sortitur. Q uod uoluntas dī et̄
 na fuit de ope temporalī. Q uod t̄a in dō coet̄na fuerit.
 Q uod t̄a uisibilia mundi tria inuisibilia dī demonstrat.

Q uod similitudo
 D e scientia
 Q uom̄ oīa in
 ai corū illi
 future n̄ fi
 Q uom̄ utrūq̄
 euent⁹ mu
 prudentia
 D e dispositione
 potestate d
 utroq̄; m̄ d
Qualit̄ a
 trinus
 potest. Q u
 dē trinus a
 plicatio p̄p
 nere quo
 se ipsam in
 intelligit
 argum̄tu
 un⁹. Q uod
 ē dē. Q uo
 ad cognoscer
 vrb⁹; modis
 & uere ē. &
 tione. & in
 tempe sine
 ti sunt. & qm̄
 fit. D e ito
 rationali er
 nit in ipsa.

Q uod similitudo dei rationali creatura perfectior est quam foris.
 D e scientia et prescientia dei. et quoniam in rebus ex ea necessitas eadem videtur.
 Q uoniam omnia in deo ab eterno erant. priusquam in seinet ipsis suis. fisteret
 et eorum illic non prescientia sed scientia erat. Si res futurae non
 future non fuissent sapientia dei scientia esset sed prescientia non diceretur.
 Q uoniam utrumque eternum est prescientium esse et futurum esse. Q uoniam si res
 euent mutarent prescientia tamen non mutaretur. D e
 prudentia dei et quod duplex est dei prudentia in suis et alieni.
 D e dispositione diuina. D e predestinatione diuina. D e
 potestate dei et quod dupliciter consideratur potestas in deo esse et
 utroque in deum omnipotentem esse. Terce partis capitula
Q ualiter ab initio deus agnitus est. et quod unus et quod sunt deus
 trinus. Quare deus nec videtur sciri. nec totus ignorari
 potest. Quibus modis cognitio dei a homine uenit. Q uod
 deus trinus et unus. et quod immutabilis et quod in unitate. E x
 plicatio prophetarum discretionum. D e alio cognitionis ge
 nere quo mens rationalis in se deum uidere potest. Q uia
 se ipsam uidet esse mens rationalis. Et quod se cepisse
 intelligit. Q uia deus est et sine principio est. Eiusdem rei
 argumentum foris in creaturis. Q uod deus trinus et
 unus. Q uod uere et summe unus. Q uoniam immutabilis
 est deus. Q uod ratione creatura recte considerata adiuuat
 ad cognoscendum deum. Quibus modis corpora mutantur.
 quibus modis spiritus mutantur. Q uod deus eternaliter et eternaliter est
 et uere est. et in omni creatura sine natura. sine diffini
 tione. et in omni loco sine circumscriptione. et in omni
 tempe sine uersitudine. et mutatione. Q uoniam spiritus crea
 ti sunt. et quoniam corpora. Ratio quomodo deus non solum unus sed trinus
 sit. D e uero intrinseco et extrinseco. Q uod imago dei in
 rationali creatura expressa est et uestigium trinitatis inue
 nitur in ipsa. Q uoniam tres persone essentia una siue suba.

De discretione nominū in trinitate. Quomō ipse sc̄s a patre & filio
mittit̄ c̄na p̄cessione ab illis & temporali aduentu ad nos.

Quare tria illa ineffabilia in ditate tres plone dicunt̄. &
tria in humanitate non dicunt̄. Quare potentia patri
attribuit̄. sapientia filio. bonitas siue benignitas sp̄i sc̄o.

Alia ratio quare illa que sc̄dm subam dicunt̄ & omnia sunt
plonalit̄ sunt discreta. Quod uestigiū trinitatis n̄ solum
in rationali creatura s̄, etiam in corporea inuenit̄.

Quod in his t̄b; om̄ib;. Accapitulatio sup̄dictorum.

Breuis summa corū. que supradicta sunt ut cū adie
ctione quorūdam. Quartę partis capitula sunt hæc.

Quot modis sc̄ptura uoluntatē dī accipiat.

Prima beneplacitū dicit̄. Secūda opatio.
tercia p̄missio. Quod bona d̄s fecit mala p̄misit.
quare d̄s mala p̄misit. Quare opatio & p̄missio dī uo
luntas eī dicunt̄. Quod duplex sit discretio. uolun
tatis dī in beneplacito eī & in signo beneplaciti eī.

Quare in p̄ceptione. Quare in p̄hibitione.

Quod n̄ s̄ similia signa gr̄m beneplaciti. p̄ceptio. &
p̄hibitio. sic opatio & p̄missio. Quomō fallere uidet̄
d̄s p̄ceptione & p̄hibitione. Aliud inueniens quā sit
in beneplacito suo utrūq; durū sonare. Et q̄ d̄s p̄
cipiat q̄d nolit & q̄d nolit fieri p̄mittat.

Quod d̄s non uult mala quāuis uelit ut mala sunt
q̄ hoc bonū ē. Quod semp̄ uoluntas dī implet̄.

Quomō mali excusabiles non sunt quāuis p̄ eos uolun
tas dī implet̄. Quare p̄cipit d̄s om̄e q̄d p̄cipit.

Om̄e q̄d bonū dicit̄. Et sc̄dm se & ad aliā bonū dicit̄.

Quod sc̄dm se bonū & uniuersalit̄ dicit̄ uere & s̄mum
bonū ē. De trib; generib; boni. Maius bonum ē
illud & a quo maius bonū ē. Quod d̄s p̄t̄ se. i. p̄ uer

beate sua
habet qd bon
nū uniuersit
n̄ ē. Quod
fit. etiam
quid bonū
dī aliquan

De ordine re

Quod in p
creatu

refert̄ qd
qm̄ ad sim
p̄mo facta
in anglica
ra & sc̄dm

Quare fuer
non facti

De quatuor
tia sp̄ual̄ fe

De differenti
quo dissim

plur̄ cogni
u. Quod t

Sc̄dm naturā
sc̄dm p̄mā

tu. Quare
beati an m

q̄d dicit̄ q̄
sic liberū

n̄ ad p̄sens
tingens ta

beatitudine sua l'cum in nichil percipit. Quid dicitur uniuersum percipere
habet ad bonum ipsi cui percipit. & si bonum omnium non est. Quid bonum
nisi uniuersitatis dicitur impedire non habet. quasi si illud bonum alicui
non est. Quid operatio & promissio dei signa sunt. Quid esse bonum
sit. etiam si illud bonum non sit. preceptio & prohibitio signa sunt
quid bonum sit & si illud esse bonum non sit. Beneplacitum
dei aliquando esse ad rem aliquando etiam ad actum rei.

De ordine rerum in primis a secundis a tertijs.

Quod in principio creati sunt angeli. Quod rationabilis
creatura prima omnium facta est dignitate quia ad ipsam
refertur creatio reliquorum. sic ipsius creatio ad deum refertur.
quia ad similitudinem dei facta est sola. Quod in principio sunt
primo facta sunt & corpora omnia in materia & incorporea
in angelica natura. Quod & corpora & incorporea uirtu-
ta & secundum aliquid informis facta est & secundum aliquid formata
quales fuerunt angeli quando primi facti sunt. Quod
non facti sunt de materia preterita sic corpora.

De quatuor proprietatibus nature angelice. De differen-
tia spiritus substantie. De differentia cognitionis.

De differentia liberi arbitrii. In quo similes dicitur sunt & in
quo dissimiles. De triplici potestate illorum. De tri-
plici cognitione. Si perfecti sunt angeli facti. an imperfec-
ti. Quod tribus modis perfectum dicitur. Secundum tempus.

Secundum naturam. Uniuersaliter. Quod perfecti dicitur sunt
secundum primam perfectionem. Si presens fuerunt futuri eventus
sui. Quales dicitur sunt boni & mali iusti an iniusti.
beati an miseri. De libero arbitrio illorum. in primo
dictionis principio quando subsistere ceperunt. Quid
sit liberum arbitrium. Quod semper liberum arbitrium
non ad presens spectat sed ad futurum. nec ad omne sed ad
tangens tantum. De aduersione & lapsu in aliorum.

De confirmatione & reuersione bonorum. Quomodo in labentibus culpa
gratum adiuit. in stantibus gratia meritum adiuit. Quod in
sola uoluntate a iusticia est a iniusticia. Quod peccatum nec
suba est. nec de substantia. scilicet. prout boni. Quomodo deus omne uo-
luntate a potestate angelorum ad suam uoluntatis ordinem
a dispositionem intorquet. Quod deus tribus modis cohercet
uoluntate a potestate angelorum malorum. De occultis
dispositione dei qua malas uoluntates ad suam uoluntate
intorquet a disponit secundum suam uoluntate. De ordinibus
angelorum quod in principio a deo conditi sunt. Si plures
remanerunt quam ceciderunt. De discreta cognomi-
natione angelorum. Vtrum omnes spiritus celestes mutantur.

De ministeriis angelicis. Sexdecim sunt capitula sunt huiusmodi.

Quare deus hominem ex anima & corpore fecit. Quare
homo ad imaginem & similitudinem dei factus sit. De crea-
tione a origine anime. De libero arbitrio. De duplici sen-
su anime. De duobus bonis hominis. De duobus preceptis
nature a disciplina. De tribus generibus rerum. De gemina
custodia uitae inferioris. De tribus statibus hominis. De
primo statu ante peccatum. De scientia hominis ante pecca-
tum. De cognitione rerum uisibilium. De cognitione crea-
toris. De cognitione sui. De qualitate liberi arbitrii
per tres status. De uirtute hominis ante peccatum. Quis
creatus sit primus homo secundum corpus. Quare dicitur homo si
non peccasset in hac uita in inferiorem manere debere.

De alio ei. De studio. Si non peccasset homo quales
filios genuisset. Vtrum iusti in iniusti nascerentur.
Si patre iusticie heredes. Vtrum simul transferens
fuerint an percessiones. Vtrum perfecti nascerentur a
tura a scientia. De institutione primi hominis.
De institutione hominis secundum superioris uitam. De institu-

tionem homi-
primus ho-
mali. Quare un-

cta. a quibus
est. De se-

De lapsu
na a-

Quare ab in-

datum sit.
in originem

perfectionem

ei. Quare

fit a appetitu

appetitum.

mensura in

in homine

appetitu quod

num non tenet

necessitas

Quod quomodo

non quomodo.

regenerati

nali peccati

Quod primo huius

originale

in filios

modo per am-

na uitam f-

rent. homi-

a unde 15

tionem hominis secundum inferiorem vitam. De loco in quo positus est
primus homo. De ligno vite. De ligno scientie boni et
mali. Quod homo in paradiso positus est et non creatus est.
Quare unus primus creatus est. Quare mulier de viro fa-
cta. et quare de latere. Quare dormienti costa abstracta
est. De sex modis operandi. Septime partis capitula sunt hec.

De lapsu primi hominis. Quare diabolus in forma alie-
na ad hominem uenit. Quare prius ad feminam uenit.
Quare ab interrogatione exorsus est. Quod soli uiro preceptum
datum sit. De modo temptationis. Quare mala fuerunt
in originali peccato. Quod mulier deiectione promissu
persuasioni assensum dedit. De duobus generibus temptatio-
nis. Quis plus peccauit adam an eua. De appetitu ius-
ti et appetitu inmodi. Vnde homo uolens aut nolens
appetitum iusti perdidit. Quod iusticia sit mensura. De
mensura inferiori. De mensura superiori. Quis malum fuit
in homine. Quod homo in appetitu iusti peccauit. in
appetitu inmodi peccauit est. Quare inferior appetitum iustu-
rum non tenet. Quod spiritus carnis cura inuncta est. Quod
necessitas concupiscendi non excusat quia uoluntate uenit.
Quod inmodum et ordinatum appetendum. Quod nichil appetit
non inmodum. Quomodo necessitas ex uoluntate uenit. Quod
regenerati inhiunt quia regenerati amittunt. De origi-
nali peccato. Quod modis dicatur originale peccatum.
Quod primo homini actuale. hoc nobis originale. Quod uis sit
originale peccatum. Quomodo originale peccatum a patribus
in filios transeat. Quod anima non sit extrinseca. Quomodo
per carnem peccatum transit ad animam. Quomodo ignoran-
tia uisum sit. Quod angeli facti sunt ut abiret erudi-
rent. homines a foris. Vnde concupiscentia nascitur
et unde ignorantia. Quomodo anima peccati origi-
nalis

particeps fuit. Ratio quorūdam de animab; incorporandē.
Quom̄ a patrib; iustis peccatores filij nascunt̄. Verum
om̄ia peccata p̄cedentū patrū ad filios transeant. Octavie

De eo qđ ita sunt glideranda circa partis capitula se
reparationē hominis. De quinq; locis. hęc.

Quom̄ disposit̄ ē homo ad penitentiā. De causa hominis
adūsus dñ; & diabolu. De discretionē iudiciorū.

Exr̄ dñ; homo. Quid ad nos p̄mittit passio xpi. De iu
sticia potestatis & equitatis. De iusticia patiente & cogen
te. Quid alit̄ dñ; potuisset redemisse hominē si voluisset.

Qua ratione instituta sunt sacram̄ta. De tempore
institutionis sacramentorū. De institutione quing; ante
peccatū. Hęc partis capitula sunt hęc.

Quatuor eē glideranda in institutione sacram̄ti.
Quid sit sacram̄ti. Quare instituta sunt sa
cram̄ta. De distinctione trium opum . & trium
opantium. Institutionē sacram̄torū q̄ntū ad dñm
dispensationis eē q̄ntū ad hominē necessitatis.

De materia sacramentorū. Quid sint genera sacram̄
torū. De trib; que necessaria sunt ad salutem.
Decime partis capitula sunt hęc.

De fide septem eē m̄randa. Quid sit fides.
Quis sunt in qb; fides offert. De incremento
fidei. De his que ad fidē p̄tinent. Si scđm mutatio
nes temp̄m op̄m mutata ē fides. Quid sit. & nichil
minus unq; fides habere potuit. Recapitulatio sup̄
dictorum. De sacramentis fidei & virtutis.

Undecime partis capitula sunt hęc.

De sacram̄tis naturalis legis. De p̄ma differen
tia p̄cedentū & subsequentiū sacramentorū.
Alia differentia. Quid homo instructus ē a dō

ad decimas
rentia. T
p̄ scđa. D

De unio
De cir

cramentis
trib; p̄cep
ly. De ord
ditis p̄cep
in lege.

Cvos ḡ
Cria

pri. hoc
ē. introdi
cognitioni
do & audie
neant. h
in unā se
haberet. c
r. p̄uari
tia sine o

In distinc

Que fir
Que
vomodo di
ad narran

Quod tripl

Quod in sac

Quom̄ om̄

De numero

Prologus h

ad decimas offerendas. Prima differentia. Secunda differ-
rentia. Tercia differentia. Quare prima mutata sunt
per secundam. De tribus generibus operum. Duodecime partis

De unione populi fidelis. capitula sunt hec.
De circumcisione. De preparatione legis. De sa-
cramentis septem legis. De immobilibus preceptis. De
tribus preceptis primae tabulae. De septem alijs secundae tabu-
lae. De ordine preceptorum dei. De mobilibus et supra ad-
ditis preceptis. Quod tria sunt genera sacramentorum
in lege.

Cum ergo de prima eruditione sacre eloquii que in ysto-
rica constat lectione opendiosum uolumen distasse
prius. hoc nunc ad secundam eruditionem que in allegoria
est. introducendis preparavi. in quo quasi fundamento quodam
cognitionis fidei animum stabiliant ut cetera que uel legenti-
do et audiendo superedificare potuerint inexcussa perman-
neant. Hanc enim quasi breuem quandam summam omnium
in unam seriem coepigi. ut animus legentis aliquid certum
haberet. cui intentione affigeret. reformare ualeret
et per uaria scripturarum uolumina et lectionum diuer-
tia sine ordine et directione uiperet.

In distinctione prologi capitula sunt hec.

Quod sint dicenda ante principium.

Quod sit materia diuinarum scripturarum.
Vomodo diuina scriptura per opera generationis descendit
ad narranda opera restorationis.

Quod tripliciter tractat de materia sua eloquii sacri.

Quod in sacro eloquio non solum uoces sed et res significare hnt.

Quomodo omnes artes subserviunt diuine sapientie.

De numero librorum sacri eloquii.

Prologus hugonis explicit.

Liber incipit de sacramentis ad sedam eruditione sacri
eloqui qd fundamentum e. Quis sunt dicenda ante

Quiquis ad diuinarum scripturarum lectionem principium
erudiendus accedit. primum considerare debet que sit
materia circa quam uersatur eius tractatio. Quia si rerum illarum
de quibus scriptura facta e. noticiam habuerit. facilius postmo-
dum dictorum eius ueritatem siue profunditatem perspiciet.
Que sit materia diuinarum scripturarum.

Materia diuinarum scripturarum omnium. sunt opera
restauracionis humane. Duo sunt enim opera. in quibus
uniuersa conueniunt que facta sunt. Primum opus
conditionis. secundum e restauracionis. Opus conditionis e qd
factum e ut essent que non erant. opus restauracionis e
quo factum e ut melius essent que perierant. Ergo opus
conditionis e creatio mundi. cum omnibus elementis suis.
opus restauracionis incarnatio uerbi cum omnibus sacra-
mentis suis. siue his que precesserunt ab initio seculi.
siue his que subsequuntur usque ad finem mundi. Verbum
enim incarnatum rex noster e qui in hunc mundum uenit cum
diabolo pugnaturus. & omnes sancti qui ante eius
aduentum fuerunt quasi milites sunt ante faciem
regis precedentes. & qui postea ueniunt usque ad finem
mundi. milites sunt regem suum subsequentes. et
ipse rex medius e in exercitu suo. hinc inde uallatus in-
census. & stipatus agminibus suis. Et licet in hac tanta mul-
titudine diuersis armorum species in sacramentis & ob-
seruationibus precedentium & subsequentium populorum
apparent. omnes tamen uni regi militare & unum
uerrillum sequi pbantur. & hostem unum persequi
& una uictoria coronari. In his omnibus opera restau-
racionis considerantur. In quibus diuinarum scriptura-

rum tota
re mater
materiam
tior omni
a sublim
uersatur
sunt opp
ut stanti
erigerem
facta sunt
sunt. Ta
reparato
diuina f
narrant

Quam
re di
ad ea tracta
nis sup b
& constit
uenient
p demon
ostendet
plicaret.
nis oport
deret. q
corpus p
do subde
scriptura
fact e. D
iusticie
lapsus e.

79
rum tota uersatur intentio. Mundane siue seculares septu-
re materiam habent opa conditionis. Diuina scriptura
materiam habet opa restorationis. Propterea tanto excellen-
tior omnibus scripturis uire creditur, quanto dignior est
atque sublimior materia, in qua eius consideratio tractatusque
uersatur. Nam opa restorationis ualde digniora
sunt opa conditionis, quia illa ad seruitutem facta sunt,
ut stanti homini subeent ista ad salutem, ut lapsum
erigerent, propterea illa quasi modicum aliud sex diebus
facta sunt, ista uero non nisi sex etatibus compleri pos-
sunt. Tamen sex contra sex eduerso ponuntur, ut idem
reparator qui creator demonstretur. Quomodo
diuina scriptura per opa conditionis descendit ad
narranda opa restorationis.

Quamuis autem principalis materia diuinae scriptu-
re sint opa restorationis, tamen ut competenti-
us ad ea tractanda accedat, primum in ipso capite narra-
tionis super breuiter secundum fidem rerum gestarum exordium
et constitutionem narret operum conditionis, non enim con-
uenienter ostendere posset qualiter homo reparatus sit, nisi
primo demonstraret qualiter sit lapsus. Neque si lapsum eius
ostendat quoniam, nisi primo qualiter a deo institutus fuerit ex-
plicaret, ad ostendendam autem primam institutionem homi-
nis oportuit, ut quod totum mundi habitatio ac creatio para-
deret, quia propter hominem factus est mundus. Spiritus idem propter deum,
corpus propter spiritum, mundus propter corpus humanum, ut spiritus
deum subderet, spiritum corpus, corpori mundus. Hoc ergo ordine
scriptura sacra creationem mundi describit, qui propter hominem
factus est. Deinde commemorat qualiter homo factus, in ius-
ticiae et discipline dispositus est, postea qualiter homo
lapsus est, nouissime quomodo modum est reparatus. Primum ergo

describit matiam in eo qđ factus ē a: disposit? Deinde
miseriā in culpa & pena. Deinde reparationē & mi-
sericordiam in cognitione ueritatis & amore uir-
tutis. Deinde patriā gaudiū beatitudinis. / sacru.

Quod tripliciter tractat de materia sua eloquiū

De hac autem materia sua tractat diuina septu-
m scđm triplicem intelligentiam. hoc ē ystori-
am. allegoriā. tropologiam. Historia rerū gestarum
narratio quę in p̄ma significatione litterę continet̄.

Allegoria ē cum p̄ id qđ factū d̄r aliqđ aliud factū siue
in p̄terito siue in p̄senti siue in futuro significat̄. Tro-
pologia ē cū p̄ id qđ factū d̄r. aliqđ faciendū eē significat̄.

Quod in sacro eloqō n̄ sole uoces s; res significare habent.

Hoc apparet q̄ntū diuina septum a ceteris om̄ib; septuris n̄
solū in matia sua s; a in modo tractandi sub utilitate & p̄-
funditate p̄cellat. cū in ceteris qđē septuris sole uoces sig-
nificare inueniant̄. In hac autē n̄ solū uoces s; a res signifi-
catue sint. Sic q̄ in eo sensu qui int̄ uoces & res uersat̄
necessaria cognitio uocū. sic in illo q̄ int̄ res & facta ut
facienda mystica constat. necessaria ē cognitio rerū. Cog-
nitio autē uocū in duob; q̄siderat̄ in p̄nuntiatione uideli-
cet & significōe. ad solā p̄nuntiationē p̄tinet grāmatica.
ad solā significatiōē p̄tinet dialectica. ad p̄nuntiationē
simul & significatiōē. p̄tinet rethorica. Cognitio rerū eā
duo usit̄. i. formā & matia. Forma ē in exteriori dis-
positione. Matia in interiori q̄litate. Forma rerū aut
in nūō q̄sident̄. ad quē p̄tinet arithmetica. aut in
p̄portione ad quā p̄tinet musica. aut in diuisione ad
q̄ p̄tinet geometia. aut in motu ad q̄ p̄tinet astrono-
mia. ad interiorē uerū naturū physica spectat.

Quod om̄s artes subserviunt diuine sapientie.

Ex qđ ostēdit̄
& inferiorē
q̄ sensu q̄
cui famu-
rethoric
facta m
significa
gia. & h
tria. aff
ē ad qđ d
pologia. &
intropo
cognitio.
tio homi

Postqu
rum
sensu. h
queni
censet̄
umarū
V trunq; t
legē & p̄
bentes. I
uitic. lib
erodus ab
filū isrl
moth. Va
fē uolur
mer. Sed
& scđs re
q̄rē reg

89
Sx. q. q. stat qz om̄s artes naturales diuine sciēz famulant̄.
et inferior sapiā recte ordinata. ad superiōrē ḡducit. Sub eo
q̄ sensu q̄ ē in significatiōe uocū ad res. q̄tinet̄ hystoria.
cui famulant̄ tres sciēz sic dictū ē. i. gr̄matica. dialectica.
rethorica. Sub eo autē sensu. q̄ ē in significatiōe rerū ad
facta mystica q̄tinet̄ allegoria. et sub eo sensu q̄ ē in
significatiōe rerū ad faciēda mystica q̄tinet̄ tropolo-
gia. et his duob; famulant̄ arithmetica. musica. geome-
tria. astronomia et physica. Sup̄ hęc autē om̄ia diuinū illud
ē ad qd̄ ducit scriptura diuina. siue in allegoria. siue in tro-
pologia. quoz altm̄ qd̄ in allegoria ē rectā fidē. altm̄ qd̄
in tropologia ē informā bonā opationem in quib; q̄tat
cognitio ueritatis et amor uirtutis. et hęc ē uera repara-
tio hominis. De numero sacri eloquiū.

Postquā demonstrauim⁹ q̄ sit mat̄ia diuinarū scriptura-
rum et qualit̄r subiecta sit mat̄ia tractanda ē tri-
plici sensu. historie. allegorie. tropologie. nunc ostēdere
uenit in q̄b; libris ea que iure diuinitatis nomine
censet̄ scriptura consistat. Duo sunt testam̄ta que om̄e di-
uinarū scripturarū corpus concludunt. uet. s. et nouum.
Vtrumq; trib; ordinib; distinguit̄. Vetus testam̄tū continet
legē et p̄phas. agyographos qd̄ int̄p̄tat̄ scōs scriptores. et scā se-
bentes. In legē q̄tinet̄ q̄nq; uolumina. i. genesis. exod⁹. le-
uitic⁹. lib̄ numeri. deuteronomiū. Genesis autē a generatione
exodus ab exitu. leuitic⁹ a leuitis. lib̄ nuū. qz in eo numerant̄
filiū isrl. Deuteronomiū scda lex. hebraice autē breuē h̄. hellet-
moth. uariē. uariēdabar. adabarim. In ordine p̄pharū. viii.
sē uolumina p̄phosue lib̄ q̄ et ihu naue. et iohue ueniū. i. fili-
mer. Scd̄s lib̄ iudicium q̄ d̄r sotam. Tercē lib̄ samuel. q̄ et p̄m⁹
et scd̄s regū. Quart⁹ malachim qd̄ int̄p̄tat̄ regū. q̄ ē uel a
q̄rt⁹ regū. Quint⁹ ysayas. sext⁹ iheremias. Septim⁹ ezehi-
iel.

Octauū lib. vii. ppharū. q̄ d̄r̄ *tarca* h̄i pphetici d̄n̄r̄. eod̄m ppharū
 sunt. q̄ si n̄ ō pph̄e s̄t. Prop̄ha aū v̄b; modis d̄r̄. officio. gr̄a. missio-
 ne. Vulgo aū usitato uocabulo maḡ pph̄e uocant̄ q̄ officia l'ap-
 ta missione pph̄e s̄t sic in hoc loco. Sc̄dm̄ quā acceptionē dauid
 & daniel & cet̄i quā plures pph̄e n̄ d̄n̄r̄. s; agyographi. In or-
 dine agyographoy. ix. uolumina continent̄. p̄mū iob. sc̄dm̄ psal-
 moy. Teuū p̄bra salomonū q̄ grece parabole hebreice malleth
 d̄n̄r̄. Quarta ecclesiastes. q̄ hebraice ecleh. latine geionator int̄-
 p̄t̄r̄. Quinta liraturm. i. cantica canticoy. Sextū daniel. Sep-
 timū palipomenon q̄ latine sonat uerba dierū. hebraice dabre-
 lamir d̄r̄. Octauū eldras. Nonū hester. q̄ om̄s. i. v. vii. ix.
 simul faciunt. xxi. q̄ litteras α alphabetū continent hebraicū.
 ut totidē libris erudiat̄ uita iustoy ad salutē q̄ litteris linḡ
 discentiū ad eloquentiā instruit̄. Sunt p̄t̄a in uet̄i testam̄to
 alii q̄da lib̄ q̄ legunt̄ q̄dē s; in corpore. xxi. In canoē auctoritati
 n̄ scribant̄. s; lib̄ tobie. ii. iudith. & machabeoy. & q̄ m̄s̄bit
 lib̄ salomonis. & ecclesiastic. Nonū testam̄tū continet. euange-
 lia. ap̄los. patres. Euanglia. iiii. s; mathi. marci. luce. iohis.
 ap̄lica uolumina s; similit̄. iiii. act̄ ap̄loz. epl̄e pauli. cano-
 nice epl̄e. apocalypsis. q̄ iuncti cū superiorib; .xxii. uet̄is testa-
 m̄ti. r̄er. cōpleat̄. In q̄b; corp̄ diuine pagine ḡsumat̄. s; p̄t̄a
 patrū in corpore r̄er̄ n̄ ḡstant̄. q̄ n̄ aliud adiciunt. s;
 id ipsū q̄ in sup̄dictis continet̄. explanando & lati' manifestū
 tractando extendunt. Incipit liber hugonis.

Prima pars exarata in opa conditionis
 arduū p̄fecto & laborioso opus archi-
 uū p̄tione fixus aggredior. Vniuersam
 diuinarum scripturarū scrib̄ n̄ solū restringendo
 ad op̄ndū redigere s; exponēdo q̄ p̄funditati ei' archana i uicē
 euocare. Cui' q̄ op̄is ichoosocan p̄t̄a deuotioē offero. spe asum. uicem
 J. Amto.

V
 H
 ch
 de
 cre
 ap
 tem
 fic
 fid
 p
 ur
 que

uoluit
 q̄ que fac
 chilo crea
Sed
 sc̄ia
 lit̄ ḡdita
 nos ubi
 sup̄ hac
 simul in
 b̄ntib; u
 mat̄ialit̄
 sica fuisse
 seuris a
 se q̄d nesci
 diligentia
 assertion
 dicta sc̄oz
 r̄e incidu
 par t̄e p̄c

Vnum eēt p̄ncipiū a quo facta sunt om̄ia de nichilo.
 et p̄ncipio creauit d̄s celum et terram. Quod creatum ē de ni-
 chilo factum ē. Hāc q̄d de aliq̄ factū ē. factū ē. s; creatū n̄ ē. q̄a
 de nichilo factū n̄ ē. Fecit ḡ d̄s celū et terram. nec solū fecit s;
 creauit. hoc ē de nichilo factū. p̄hi gentiliū tria quedā rerū p̄n-
 cipia. sine p̄ncipio posuerunt. opificē. mat̄iam. et formā. p̄fi-
 rentes ea om̄ia que facta sūt. quide ex mat̄ia. in forma p̄ op̄i-
 ficē eēt p̄ducta. S; isti factorē solū. n̄ creatorē d̄m p̄fessi sūt.
 fides aut̄ ueni unū solū in p̄ncipiū q̄ fecit q̄ seip̄ erat. et
 p̄ ipsū solū factū ē. ut eēt q̄d aliq̄ n̄ erat. Cui om̄ipotentie
 uirt̄ ineffabil̄. sic n̄ potuit aliud p̄ se habere coeternū
 quo in faciendo moueret̄ ita s; eū uoluit suberat. ut q̄d
 uoluit et quando. et quantū uoluit de nichilo crearet̄. Om̄ia
 ḡ que facta sūt d̄s n̄ solū ex mat̄ia fecit. s; mat̄ia om̄iū ipse de ni-
 chilo creauit. S; prius facta ē mat̄ia quam forma.

Sed n̄ parua questio ē. utrū ea que facta sūt. simul in ma-
 teria et forma. a deo p̄dierūt. an p̄ p̄ mat̄ia quide eēt u-
 lit q̄dita si ut. p̄m ut formata. Scio quosdā scōz patrū q̄ an-
 nos ubi d̄i archana excellent̄ scrutati sunt q̄si adūsa quedā
 sup̄ hac inq̄sitione sc̄pta reliquisse. alijs quide asserentib; oīa
 simul in mat̄ia et forma fuisse creata. alijs aut̄ hoc magis p̄-
 b̄ratib; ut corporea quide oīa que facta sūt. p̄ simul a semel
 mat̄ialit̄ q̄dita p̄mō u p̄m̄uella. vi. dies u in formā dispo-
 sica fuisse credant̄. Ego puto uiros sapientes in reb; tā ob-
 scuris et dubijs atq; a sensu nr̄o remotis. nec temere asseruis-
 se q̄d nescierunt neq; in his que asseruerunt. p̄sertim tanta
 diligentia p̄latis errare potuisse. Illud magis credideri sub
 assertionis forma inq̄sitionis aliq̄n studiū fuisse. Qui sic
 dicta scōz pie int̄p̄tari uoluerunt. nec falsa credendo erro-
 re incidunt nec ueni reprehendendo elatione. Hos ḡ in nulla
 parte p̄cipiti assertionis declinantes. id ē n̄ t̄sus inuicē
 cur

mag' accēdit. q̄ntū capere possum' apim'. Qui dñm oīa si-
mul in maeria & forma fecisse contendunt. p̄tea fortassis suā asser-
tionē iustā eē arbitrant'. qđ omnipotentie creatoris indignū ui-
deat'. ad humane imbecillitatis suū op' similitudinē suū op' p̄nt'
nulla tēporū ad p̄fectionē p̄mouere qđq; aī quēdā sēpturarū loca
quodā mō idē asserentia inueniunt'. ut ē illud. Qui usuit in gē-
nū creauit omīa simul. Ipsa quoq; genesios sēptura un' p̄ma
ad nos hui' rei manauit agnitio. sic ambigue de opatione sex
dierū loquit' ut sepe numero oīa poti' simul facta fuisse pha-
re uideat'. Prop̄t' has ḡ qđ hui' modi rationes uident' credendā
eē mystica illā in genesi sex dierū distributionē. Rei uerita-
te aut' omnē creaturā ab ipso temporis exordio. qđ eē cepit.
talē cepisse. talēq; forma qualē nō uidet' h̄re quantū ad uni-
uersitatis dispositionē p̄tinet. Ratio q̄re d̄s uoluit p̄ tem-
porū interualla opa sua ad op̄ationē p̄uenire aī p̄t' eē face-
Hobis aut' uidet' excepto eo qđ nich' in hac / quā p̄uēhū eē.
re temere diffinire uolum' omnipotentie creatoris in
nullo derogari. si p̄ interualla temporis op' suū ad ḡmatio-
nem p̄duxisse d̄r. ita ut t̄p̄ndubitant' aī alit' face' potuis-
se. si ratio omnipotentis uoluntatis ei' ex postulasset. credat'.
Om̄ps aī em̄ d̄s cui uoluntas sua bonitate nūq' p̄uari p̄. sic p̄
rationale creaturā. eētā omīa fec'. ita aī in eis oīb; faciens.
illū p̄cipue modū seruare debuit. qđ ipsi' rational' creature
quodidē accēdit mag' agruus fuit. Hic aī ille erat in
qđ eadē creature rationali. s̄ nō solū obsequi. s; exemplū pararet'
in qđ illa accipet. nō solū id qđ ad obsequi. indiget. s; p̄
illud aī qđ accēp' agnosceret id qđ fuit. Prop̄t' in ceteris reb; p̄ in-
formis maties facta ē. ac deīn forma formata ut eo ipso de-
monstraret' qđ ab illo p̄ nō existentia accepissent eētā.
sicut qđ in formā & ordinē nō potant h̄re ḡtula. eodē mō ipsa
rōnal' creatura p̄ id qđ foris fiebat. in se agnosceret. & ab

illo
a p
in e
s p
p m
ris
fore
ē no
p u
acce
in p
bu
amo
hoc q
fate
uide
geed
rē a
cet. a
psequ
Re
eētā
breu
illā o
mā h
hāt
mē eā
stens
form
form

illo eē qđ erat. atq; ab illo expectendū eē qđ futura erat. Quatin^o
 a p eo qđ accepit in gr̄arū actionē erurgeret. a in id qđ acceptu
 ra erat obtinendū in ipsū. affectū dilectionis dilataret. Hā
 ipsa rational creatura quodā suo in pri^o informis facta ē.
 p̄modū p̄ gūsiōnē ad creatorē suū formanda. Et necesse p̄ fo
 ris ea demonstrata ē informis mat̄ia. p̄ea formata. ut quita
 foret int̄eē a pulcr̄ eē distantia discerneret. ac p̄ hoc amonita
 ē ne contenta eēt in eo qđ p̄ gūsiōnē a creatorē eē accepit. donec a
 pulcrū eē atq; beatū adipisceret. qđ amoris gūsiōnē a creatorē
 acceptura erat. Qđ si q̄s querat quē rational creatura iā tē
 in ipso mundi p̄mordio extiterit. cui hoc exēplū p̄p̄ri de
 buisset. facile respondit. iā tē creatos fuisse anglos q̄ hoc facto
 amonerent se ipsos agnosce. a usq; infiniē hoēs futos. q̄ licet
 hoc q̄n factū ē n̄ vidēt. tū p̄ sēpturas edocti. factū eē oīno iā ne
 scire n̄ possit. Sicut hęc quā p̄posuim^o ratio min^o sufficiens
 uidebit. ad p̄bandā nr̄am et estimationē de rerū creatione.
 q̄cedim^o ut salua p̄ce. l̄ aliā. ad idē euidenti p̄bandū melio
 rē atq; subtiliorē ex̄p̄at. Aut si h^o partis ^{casu p̄rio} assumptio ei n̄ pla
 cet. altā p̄ utlibet assumat. Hos autē sedm̄ p̄positū. ^{re ordine} cepti nr̄i
 p̄sequemur. Si potuit aliq̄n eē mat̄ia sine forma.

erū

Restat enī ut si p̄ mat̄iam rerū informē. creatā fuisse as
 serim^o. utrū ne aliqđ sine forma exstē potuerit. q̄lem ut
 eēntiā an̄ formā inditā habuisse credendū sit ostendam^o. Et ut
 breuit̄ qđ sup̄ hoc in̄ sentiendū iudēt ap̄iā. Certū n̄ puto p̄mā
 ūlā oīū rerū mat̄iā talit̄ informē fuisse ut nullā oīno for
 mā habuerit. qz nec aliqđ tale exstere posse oīno qđ aliqđ eē
 hāt. a n̄ aliquā formā credideri. Ita tū n̄ absurde infor
 mē eā appellati posse. qđ in gūsiōne a p̄m̄t̄ioē q̄lā subst
 stens. iādū hāc in q̄ nē ceruit. pulcrū aptāq; dispositioem a
 formā recepit. O an̄ formā facta ē mat̄ia tū informa. In
 forma gūsiōnis. an̄ formā dispositionis. In p̄ma forma

fusionis, pri^o materialit^r oia corporalia simul & semel crea-
ta su^t. in scda forma dispositiois p^o modu^m p^o sex die^ru^m intual-
la ordinata. Simul creata fuisse omnia, i. uisibilia & inuisibilia.

Sed nec illud q^untu^m opinor absurdu^m erit si credim⁹ unu^m
ex ide^m p^o h^us mom^otu^m t^emp^ois fuisse q^uo in p^oncipio creata
simul creata fuisset reru^m uisibiliu^m corporaliu^mq; mat^oria,
& inuisibiliu^m in anglica nata^r eⁿtia. & hoc e^o q^uo scriptura
refert omnia simul creata fuisse sic sup^o dixim⁹. Qui unum in
eⁿtu^m creauit oia simul. Quia eode^m mom^otu^m simul & uisibiliu^m
mat^oria simul eⁿtialit^r creata e^o. & inuisibiliu^m nata^r nich^oq; p^oca-
factu^m. cui^m in ipso p^oncipio aut mat^oria ut in corp^oib⁹, aut simi-
litudo ut in sp^oib⁹. n^o p^ocesserit. Ha^o & si noue adhuc cotidie crean-
tur anim⁹. noui tu^m creatura n^o sit. q^uo in angelicis sp^oib⁹ id^em
t^e q^uo creabant^r ei^m similitudo p^ocessit. Duo au^t nob^{is} n^o discuti-
enda occurrunt. p^omu^m illa p^oncipio q^uo creatiois forma. informis.
quat^r fuerit. Scdm⁹ qualite^m ex illa informitate ad ha^o qua^m n^o
h^ot forma p^oducta sit. De p^oma informitate reru^m omniu^m
qualis fuit & quandiu mund⁹ in illa p^omanet.

Quantu^m conicere potui ex his que in scripturis de hac re
manifeste sine obscure reperi. scdm⁹ rei geste ueritate^m
exp^ossa. p^oma illa omniu^m reru^m moles. q^uo creata e^o. ibide^m t^e ad
e^o p^odit. n^o n^o formata subsistit. Erantq; t^erenu^m hoc elem^otu^m
in medio eode^mq; uno loco subsidens ceteris. in una fusione p^omix-
tis. forma meliore p^oditu^m. s; h^usd^e circūq; in modu^m cui^mda^m ne-
bul^o op^oansis. ita inuolutu^m ut apparere n^o posset q^uo fuit. Illa
u^ota in una. sic dictu^m e^o adhuc fusione p^omixta. siue pot^o in
una p^omixtioe g^olusa. circūqua^mq; suspensa. eo usq; in altu^m por-
rigebant^r. qu^oq; n^o sum^o corpore^m creature p^oting^o. totu^mq;
hoc spaciū q^uo a superficie t^e medio uacantis loco. usq; ad sup^omu^m
extremu^mq; ambit^o celi limite^m patet. illa nebula & caligine re-
plebant^r. & q^uo n^o sunt aluci siue thumones aquaru^m. i^o t^e in ipso

nascentis mundi exordio in t̄r̄ corpore f̄it̄re aquis receptacula
parata erant. in quib; & magna illa abyſſus de qua om̄ium
fluentia aquarū p̄ducenda ſive derivanda fuerant. paratulo ad
huc hiatu uacuoq; horrendū in p̄ceps manū p̄ferebat. cui
abyſſo quidē deſup tenebroſe illi caliginis q̄ t̄r̄ tota t̄r̄ ſup̄fi
cies obuoluta erat. nebula tendebat. q̄s ut ego arbitror tene
bras ſep̄tura cū celū & t̄r̄a crearentur ſup̄faciē abyſſi fuſſe te
ſtat. Talis mundi facies. in p̄ncipio p̄quā formā ſuſcipet. aut
diſpoſitionē. p̄ ſep̄tura ſignificat cū d̄r. In p̄ncipio creauit d̄s celū
& t̄r̄a. Terra autē erit inanis & uacua. ſive ut alia translatio
habet inſcripta. & tenebre erant ſup̄ faciē abyſſi. Per celū nāq;
& t̄r̄a. mat̄r̄iā illā om̄iū celeſtiū t̄reſtriūq; hoc loco ſignificari
puto. de qua poſtea ſuccedent in forma facta ſt̄. que in ipſa
p̄ p̄ſentia ſimul creata fuerunt. Hic nāq; t̄r̄a erat ipſū t̄r̄
elemētū. & celū erat mobilis illa leuis q̄ſuſio reliquorū t̄r̄
que in circuitu medio uacantis t̄r̄ ſuſpenſa tenebat. Et his
duob; om̄iū corporū ſive celeſtiū ſive t̄reſtriū formandorū.
mat̄r̄ia tenebat. De t̄m. ſequit̄ ſep̄tura & d̄r. & tenebre
erant ſup̄ abyſſi. Duo ſup̄ p̄ſuerat. uidelicet celū & t̄r̄a.
in quedā alia ſub iungit̄ duo. ſ. tenebras & abyſſū. Al̄t̄m. i. abyſ
ſum in t̄m. al̄t̄m. i. tenebras. in eo q̄d celū uocauerat. ſignifi
cans intelligendū. Propt̄ea nāq; ſup̄ faciē abyſſi tenebre
erant. q̄ abyſſus ſub t̄r̄ erat. & deſup caligo tenebroſa erit.
neq; abyſſus tenebre erit. q̄ lum̄ ſitura n̄ erit. ſ; deſup faciē
abyſſi tenebrarū loc̄ fuit. in eo ſ. elemētū. in lum̄ p̄ſentire
debeat. Neq; in lucis loco tenebre cōpotuerūt. p̄t̄ea te
nebre erant ſup̄ faciē abyſſi. Et ſp̄c̄ d̄i tenebat̄ ſup̄ aquas. Su
bito aquas nominat. cū p̄ in t̄r̄r̄ creatione de ſola t̄r̄a & celo
m̄tionē feciſſet. S; n̄ p̄t̄ea aquas cōm̄creatas credendū ē. q̄
in creatione rerū aquarū nom̄ poſitū n̄ ē. q̄ ipſū celū ipſe ſt̄
tenebris. Ipſū & aq̄ celū p̄t̄ leuitatē. tenebre p̄t̄ lucis p̄uatio.

Quem.

aque. p̄ motū & fluctuationē. Hā si abissus in trā erat. & te-
nebre erant sup̄ facie abissi. & tenebre erant sup̄ trā. S; q̄d erat
sup̄ trā. Duo in p̄ncipio posita s̄t. celū & trā. Quid eoz̄ putas sub̄
aut sup̄ q̄d fuisse dicem. Aut trā sup̄. & celū sub̄. aut trā sub̄
& celū sup̄. S; nūq̄ credendū ē. in p̄ma illa ḡlitione verū. celū
sub̄ trā creatū fuisse. & p̄ca in formatione sup̄
dispositū. fortassis q̄ scriptura p̄ nominavit celū quā trā.
p̄t̄ea celū q̄ fundamētū sub̄ trā creatū fuisse q̄s dicat. Ego
aut̄ n̄ ordinis s; dignitatis causa sic positū r̄cor. & q̄z & ser-
mo sequens de elem̄to trā q̄si de p̄ncipio. & ob hoc possi^o noāto
habendus fuit. n̄ a p̄ celū. & p̄ca trā nāri debuit. S; neq̄
ipsa ḡlitoz̄ nāri aliū positionis aut locationis ordinē
pateret. quā ut ponderosa deorsū & sursum leuia dispone-
rent. & trā deorsū erat. & celū sursum. & q̄d sup̄ trā erat.
celū erat. & celū sup̄ trā. & aque n̄ erant. Sub celo an sup̄
celum. Hec sub celo neq̄ sup̄ celū. aque erant. s; in ipso celo
aque erant. q̄ ipsū celū aque erant. totū aque & totū celū. q̄
idē aque & celū. Sedā die factū ē firmamētū. & uocātū ē celū.
& positū ē ut d̄ divideret int̄ aquas & aquas. & que p̄ aque
erat. facte sunt aque & aque. aque que sub celo fuit. & aque
q̄ sup̄ celū. & factū ē celū. celū & celū. celū sup̄ celū. & sub celo
celū. Usq; hodie q̄ celū ē sup̄ celū. & sub celo celū. & totū er
uno celo & unū celū. S; an quā fieret de illo celo. hoc celū
q̄d ē uocātū firmamētū. n̄ erat illud celū. celū & celū. s;
t̄ncelū. nec ille aque & aque. s; t̄ncelū a ruga. & t̄ncelū.
unū celū. & illud celū. & aque ille nec sup̄ celū erant.
nec sub celo s; sup̄ trā. nichilq; erat int̄ celū & trā. q̄ ni-
chil erat p̄t̄ celū & trā. & t̄ncelū erant aque. & tenebre erant.
& abissus erat. Abissus in trā. tenebre & aque erant in
celo. & tenebre erant sup̄ facie abissi. & sic d̄ ferebat sup̄
aq̄s. & sup̄ oīa erat sp̄s d̄. q̄ oīa in potestate d̄ erant. & i

omib;
ficuti b
adicece
dispo
matia
stat e
mitate
Nicht au
verū o
tta ut
hoc fac
breuit
tēporis
oīū ma
cēntia
quēadm
quandā
erat. q̄
nata q̄
tam e
beatifi
q̄dāni
cor p̄ca
tt q̄ a
mto tē
nata e
quā p̄fo
ereirec
ipsa q̄
p̄ p̄mū
q̄ ipsa e

12
omnib; n̄ ar̄tabat̄ potestas di. fortassis iā satis ē q̄ntū ad p̄po-
sitiū breuitatis p̄tinet. de his hacten̄ disputasse. si hoc solū
adiceerim̄ q̄nto tempore mund̄ in hac cōfusione p̄q̄ ei
dispositio nichoaret̄ p̄stiterit. Hā q̄d illa p̄ma om̄iū rerū
mat̄ia in p̄ncipio temporis l̄ pot̄ cū ip̄o tempore exorta sit
ostat̄ ex eo q̄d dictū ē. in p̄ncipio. e. d. e. & t̄quandū aū infor-
mitate siue cōfusione p̄manserit. scriptura manifeste n̄ ostendit.
Mihi aut̄ uidet̄ q̄ntū conuicere ualō int̄ creationē & dispositionē
rerū ordinē quidē temporis. s; nullā fuisse morā int̄iectā.
ita ut uere q̄dē dici possit. hoc p̄ illud factū fuisse. s; int̄
hoc factū & illud. nullā oīno dilationē int̄uenisse. Et ut
breuit̄ q̄qd̄ in̄ in̄ uidet̄ ^{sentendum} absoluā. ego arbitror in p̄mo p̄ncipio
temporis. hoc ē q̄n̄ ip̄sū temp̄ cepit simul̄ cepisse. & rerū uisibiliū
oīū mat̄iā eodēq; p̄ suis mom̄to uisibiliū in anglica nat̄a
eēt̄iā ut̄riq; q̄dā in forma. & q̄dā ut̄riq; sine forma. Hā
quēadmodū illa formandoz corp̄m mat̄ia q̄n̄ p̄mū creata ē. &
quandā formā habuit̄ in qua subsistere cepit. & t̄n̄ informis
erat. q̄ necdū disposita & ordinata fuit. ita p̄ illa rōnal̄
nat̄a q̄n̄ p̄mū in sp̄ib; anglicis creata ē. mox q̄tē p̄ sapien-
tiam & discretionē formata ē. s; q̄ illi sumo & ū bono in q̄
beatificando erit. n̄dū se p̄ cōfusione amoris imp̄sserat.
q̄dā adhuc informis p̄manebat. Vtraq; enī nat̄a &
corpea. s; p̄ mat̄iā. & incorpea p̄ essentia. simul̄ ad eē p̄de-
it q̄ & in illa uñ facta ē. & in ista q̄d facta ē. uno eodēq; mo-
m̄to tēpis. in tēpore parit̄ & cū tēpore cep̄t̄. Hā sp̄ual̄
nat̄a cū simplex sit ei. q̄ idē sit oīno eē q̄d ē mat̄ialit̄ p̄
quā p̄sonalit̄ fieri n̄ h̄t. sic corpea nat̄a. & p̄t̄ea illa dū
crearet̄ p̄ p̄ mat̄iā q̄dē ex q̄ facta ē ad eē p̄diit̄. h̄c ū statū ī
ipsa q̄ subsistit̄ uita simplici & eēt̄ia imortali in dissolubili
& p̄mū eē accep̄. Vtraq; simul̄ t̄n̄ facta ē. alt̄a. i. corpea ī eo ex
q̄ ipsa ē. alt̄a ū. i. incorpea in eo q̄ ipsa ē. Vtraq; formata.

at utraq; informis sic dictū ē. De distinctione formationis.
Et de illo qdē p̄ncipaliter dicitur statu. p̄ quā informā. natam. dis-
positionem; ueniret. hęc dicta sufficē uolum⁹. dein sc̄pt̄ ut dis-
positionē illā q̄l̄ p̄fecta sit ordine p̄sequi. Sex dieb; disposuit
et ordinauit atq; in formā redeq; d̄s cuncta que fecerat. p̄fe-
citq; op⁹ suū die. vi. et sic deū die. vii. reuertit. i. cessauit ab opib;.
Prima die facta ē lux. Secūda die factū ē firmamētū. Tercia die
gēgare sunt aque. Quarta die facta sūt luminaria. Quinta
die pisces et uolucres. Sexta die bestie. uimta. reptilia. no-
uissime tñ eadē die homo. Hoc p̄mū in loco hęc lectori ē amo-
nere uolum⁹ ut q̄ciens in his opib; uideat sex dierū ali-
qd fieri audierit. ut ubi gr̄a cū d̄r p̄ma die facta ē lux.
Secūda die factū ē firmamētū. Tercia die gēgare sūt ^{aque} in unū.
Quarta die facta sūt lumina. n̄ in p̄mū cū facta d̄r. hęc de ni-
chilo creata fuisse existimet. s; poti⁹ de ipsa que sup̄ crea-
ta erat de nichilo. formata mat̄ia intelligat. et si aliqui
ubi creationis positū reperit. ut ē ibi. Creauit d̄s
cete gēna a omne aīam uiuentē atq; motabile. n̄ ad
mat̄ia q̄ eē opunt s; ad formā q̄ eē cepunt. h̄ qd sūt referen-
De mysterio lucis quare p̄mū facta est. Idū eē sciat.

Recipiens ḡ d̄s opa sua ut p̄ficeret p̄mū fecit lucē. ut ceta
oīa p̄ modū faceret in luce. Significauit enī nob. se n̄ ama-
re opa que in tenebris fiunt. qm̄ mala sūt. qm̄ omēs q̄ ma-
le agit odit lucē. et n̄ uenit ad lucē ut n̄ arguant⁹ opa ei⁹
q̄ mala sūt. Q̄m̄ fac̄ ueritatē uenit ad lucē. ut manife-
stent⁹ opa ei⁹ q̄ in dō facta sūt. Ipse ḡ q̄ ueritatē factur⁹ fuit
in teneb; opari noluit. s; uenit ad lucē. ut se manifesta-
rēt p̄ lucē. Non enī iō fecit lucē ut ipse uideret p̄ lucē. s; ut
opa sua manifestaret p̄ lucē q̄ i dō facta sūt. et iō uidit d̄s
cuncta que fecerat et erant ualde bona. hoc in int̄imp
reddenda ratione dicendū fuit. cur d̄s p̄mū lucē fecit.

Qualis eadem lux facta e' at ubi.

Sed nunc sup' ut rei gr'sse ueritate diligenti' p'sam.
 Principiu' g' diuinor' op'u fuit creatio lucis. qm' ipsa lux
 n' materialit' de nichilo creata e'. s; de p'iacenti illa uniu'fi-
 tatis mat'ia. formalit' facta e'. ut lux e'et. a' u' a' p'etate
 lucendi haberet; hoc op' p'ma die factu' e'. ut lux e'et. s; h'
 opis mat'ia an' p'ma die creata e'. Morq; cu' ipsa luce dies
 e'p'. qz an' luce nec nox fuit nec dies. a' si temp' fuit. Si
 aut' q' qual' h'c lux fuerit corporea an' incorporea. a' si
 corporea cui' modi corp' habuerit. a' utru' uno loco cir-
 cūscripta. an' ubiq; diffusa. utru' in motu l' immobil'.
 quantu' ego arbitror rectissime respondet. corporalib' reb;
 a' uisibilib' illuminandis n' n' luce corporea agnere potu-
 ille. Omne an' corp' quilibet subtile a' spuali nate adprimas
 loco circūsebi necesse e'. Rur' suq; n' mobil' fuisset lux illa neq;
 qua' a'etna mensitudine die ac nocte distinguere. nec tepis
 spatii ullaten' sine motu pagere ualuisset. S' edim hac
 itaq; cōsideratione queniens' p'uto ut credam' uicō illā
 in p'ncipio factā ad illuminanda corporea sine dubio cor-
 poreā fuisse. quale fortasse potuisset e' corp' aliqd' in-
 cidū. cui' p'sentia cuncta illustrarent' uicōmodū in
 sole nē uideri p'. ipsaq; loco a' uice sol' s' factā. ut uicō
 motu suo circūagitarēt. a' die nocteq; discerneret;
 eū qua quia p'ma dies exorta e'. ego cōsideri mag' illā qm'
 facta e'. ibidē p'mū apparuisse. u' sol' cotidiano cursu circūue-
 ctus ori. ens emergit. ut eadē t'mite circūcurrens ac p'mo
 ad occasū descendens uespā faceret. Dein reuocata ad ortū au-
 rora hoc e' mane an' ortū sequentis diei illustraret; a' p'tea
 q' p'm' dies aurora p'cedente n' habuit. qm' an' q' lux crearet'
 plene t'mebre fuerit. mox aut' luce apparente sup' trā plen'
 dies. p'tea qd' a p'fecto op' d' m'chaari debuisset. iō dixisse sep-
 tura.

factū ē uelpe a mane dies unū. H̄ enī dix̄. factū ē mane a ue-
lye. s; factū ē inqt̄ uelpe a mane dies unū. qz sic dix̄ in p̄
m̄ dies mane p̄cedens n̄ habuit. qm̄ a luce plena atq; p̄fecta
mutū sup̄lit; p̄p̄ra om̄is aurora p̄cedentis diei ē; a om̄is die
ab ortu sol̄ mutū sumunt; a ē dies natal̄ illud spatū tēpori
q̄d ab ortu sol̄ usq; ad ortū t̄n̄ficiē noctē n̄se dieq; geludit. In q̄
qm̄ natal̄ dies noctē p̄cedit. a finē diei uelpe diei m̄. finē no-
ctis aurorā. q̄stat māubitant̄ q̄d aurora sep̄ ad p̄cedentē
diē referenda sit. Illud p̄mū monitū tēporis. qm̄ creata ē
oīum uisibilū inuisibilūq; nata. nec nox fuit nec dies.

a t̄n̄ tēp̄ fuit qz mutabilitas fuit. p̄ea ū om̄is luce facta
diuise s̄t tenebrę. a lux a tēp̄ iā p̄ diē a noctē distinḡ
cepit. Qd̄ simul facta lux uisibil̄ a inuisibil̄ a parit̄ diuisa

Et in uideat̄ in eodē p̄s̄us monitō tēporis *In tenebris.*
q̄ uisibil̄ a corp̄alit̄ diuisa ē lux a tenebris. inuisibi-
lit̄ q̄ boni anḡli d̄sereti s̄nt a malis. illis t̄n̄bris peccati ca-
dentib; a istis ad lucē iusticię q̄sis illuminatisq; a luce ut
lux er̄t a n̄ tenebre. Sic u; q̄sonare debuer̄t exēplaria opū
d̄i. ut que uisibilia er̄nt opa sapientię. inuisibilū p̄uēt̄ se-
querent̄. sedm̄ q̄ ipsa que utrobq; opabat̄ sapientiā. ibi
iudiciū exereuit. his formauit exēplū. diuisa ē q̄ lux a
tenebr̄s a erat lux uisibil̄. a inuisibiles er̄nt tenebrę. Simi-
lit̄ a lux inuisibil̄ erat. a tenebre inuisibiles erant a
ut̄mq; diuisio facta ē. a simul facta ē diuisio tenebrarū a
lucis. a uocata ē lux dies a tenebre nox. Vt̄ ūq; d̄s diui-
sit. a utrūq; d̄s nōuit. s; utrūq; n̄ fecit. D̄s aū auctor
tenebrarū n̄ ē s; lucis. qz peccatū tenebre ē. a peccatū nich̄ ē.
a sine ip̄so factū ē nich̄. Lux ab ip̄so facta ē. qz iusticia a ueri-
tas lux ē. a de luce iudicium qz dix̄ d̄s. fiat lux. a statū fa-
cta ē lux. Nusquā dix̄ d̄s fiant tenebre. s; de luce dix̄ fiat
lux. a diuisit̄ lucē a tenebris. a uocauit̄ lucē diē a tenebr̄s

noctē
diuisi
qz nec
ling
Et nod
Ergo
qu
ut h
facie
signi
q̄si lu
n̄ er
posit
Ergo
ne: S
dispo
a t
diuie
sine
uidea
tudin
nabi
seru
tie di
in rep
na
ofusio
ra ei?
ē q̄ tēpl
fuerit

noctē. & utrūq; n̄ frē. tñ utrūq; diuisit. & utrūq; noāuit.
 diuisit p̄ iudiciū & p̄ meritū noāuit. iudicauit. & disposuit.
 q̄ nec hoc ap̄ eū iudicantē in. iustū eē potuit. q̄ ap̄ de
 linquentes inordinatū fuit. Vocauit lucē diē & teneb̄s noctē.
 Et nos tres dies lux illuminauit & quare an̄ solē facta ē.

Ergo nemo dicat quā an̄ factū solē dies eē potuit. q̄ an̄
 quā sol fieret. lux erat; & uidit d̄s lucē q̄ eēt bona. & uoca
 uit lucē diē & tenebras noctē. & ipsa lux tres ipsos dies p̄mo
 faciebat. an̄ quā fieret sol & illuminaret mundū. S; q̄d
 significat q̄d n̄ statū factū ē sol ex q̄ lucē fieri oportuit. s; ut
 q̄si lux eēt. p̄ quā clara lux. & fortassis q̄fusio plena luce digna
 n̄ erat. aliqua tñ lucē accep̄ ut uideret erire ad ordinē & dis
 positionem. *Sacramentum diuinorū opum.*

Ergo puto magnū hic magi aliq̄d sacramētū m̄dari. q̄ oīs
 aiā quandū in peccato ē. q̄si in teneb̄s ē quib̄dā & q̄fusio
 ne; S; n̄ p̄ euadere q̄fusionē suā & ad ordinē iusticie formāq;
 disponi n̄ illuminet̄ p̄mū uidere mala sua. & discernere lu
 cē a teneb̄s. hoc ē uirtutes a uicijs. ut se disponit ad or
 dinē & q̄formet ueritati. hec ē anima in q̄fusionē iacens.
 sine luce facē n̄ pot̄. & p̄p̄tea necet̄ ē p̄mū ut lux fiat ut
 uideat semetipsū. & intelligat siue agnoscat errorē & t̄p̄
 tudinē q̄fusionis suę. & explicet se atq; coaptet ad illū ratio
 nabilem dispositionē & ordinē ueritatis. Postquā an̄ ordinata
 fuerit om̄ia ei. & sc̄dm exemplar rationis. formāq; sapien
 tie disposita. tunc statū incipiet ei lucere sol iusticie. q̄ sic
 in r̄p̄missione dictū ē. Beati munda e. q. l. d. u. Pri^o q̄ in unio
 na^o illo mundo cordis humani erat lux & illuminet̄
 q̄fusio ut in ordine redigat̄. p̄ hoc cū fuerit p̄p̄ta q̄fusio
 ra ei. uenit lum̄ id̄ clarū. & illuminat̄. q̄d d̄i signa
 ē q̄templari lum̄ c̄nita ut donec m̄dā & p̄ter
 fuerit. habens q̄dā r̄a p̄ m̄tiam. q̄m̄ r̄a
 q̄fusio

dispositione. Sic lex p̄cessit gram. sermo sp̄m. sic p̄curator
 ih̄s xp̄m. lux lucē. lucerna solē. & ip̄e xp̄e humanitatē suā
 p̄ demonstrauit. ut p̄ manifestaret diuinitatē. & ubiq; lux
 lux p̄ lucē lum̄ p̄cedit. luxq; peccatores ad iusticiā illumi
 nat. Illā lucē quē iustificatos ad beatitudinē illustrat. &
 facta ē lux p̄ quā solis claritas manifestaret. & dies erat. &
 tres dies erant. q̄n lux erat. & sol n̄ erat. Quarta die illux
 sol. & illa dies clara erat. q̄ lum̄ uerū habuit. & tenebre n̄
 erant illē. Sic nulla anima meret̄ lum̄ sol accipe & sūme
 claritatē ueritatē q̄replari. n̄ tres dies isti in ea p̄cedant.
 p̄ma q̄tē die fit lux. & diuidunt̄ lux & tenebre. Vocatq;
 lux dies. & tenebre nox. Secūda die fit firmamētū collocatū
 int̄ aquas superiores & aquas inferiores. & uocat̄ firmamētū
 celū. Tercia die congregant̄ aque quę sub celo s̄t in locū unū
 manifestatq; arida. & uescit̄ ḡminib; suis. oīa aut̄ hęc sp̄nalia
 p̄ferūt. documta. p̄mū in corde peccatoris erant lux. q̄n semet
 ip̄m agnosere incip̄. ut diuidat̄ int̄ lucē & tenebras. & appel
 lare incip̄ lucē diē. & tenebr̄ noctē. & n̄ fit id̄ de q̄b; d̄r. Ve q̄d
 aut̄ bonū malū & malū bonū. ponentes lucē tenebras. & te
 nebr̄ lucē. Post hęc aut̄ cū cepit̄ int̄ lucē & tenebras diuidē.
 & lucē diē tenebras q̄ noctē appellare. i. cū mala sua ueritē
 p̄ iudiciū uis̄ imp̄bare. & que sunt bona & laudabilia lucis opa
 eligere cepit. restat ut fiat in eo firmamētū. hoc ē ut in bono p̄posito
 cor roborēt. diuidere int̄ aquas superiores. & aquas inferiores. i. de
 sideria carnis & sp̄e. ut mediā. mediator duo s̄ adūsa. ia nec
 p̄misceri sinat. nec transponi ne simul sit q̄ diuidi debet.
 aut̄ sup̄ q̄d sub̄t. aut̄ sub̄t q̄d sup̄ collocandū ē. Nouissime
 sc̄pt̄ in dispositionis ordine op̄ t̄re diei ut congregent̄ aque
 que sub
 glo sunt in locū unū. ne carnis desideria fluxa
 int̄ metā se necessitatis expendant. ut ut
 ad statū nature reuocent̄. & sc̄m ordinē iudicis

Dispo
 & sp̄s
 in te
 tis
 in se
 gent
 fit lu
 diuis
 distet
 uisit
 opus
 d̄s q̄d
 diuit
 q̄n m
 uera
 sp̄m q̄
 ut n̄
 lucē q̄
 & n̄ solū
 n̄m. h̄
 cū uic
 cē dien
 Sed o
 Secū
 na. in
 N ubi en
 maḡ
 dit lu
 cā m̄m
 lucē m
 in qua

Disposit. in locū unū omē desiderū colligat. quatin' a caro spū
 a spū sub^{is} sit creatori. quāz sic ordinat' ē. Sign' ē lumine sol. ut
 mēe sur sū erecta. a desiderio in supna desira. lumē sūme uerita
 tis contemplati iradiaret. a. iā nē p speculū in enigmatē. s.
 in se ipsa ut ē ueritate agnoscat a sapiat. S; a illud nē negli
 gent' transcendū ē qd dicit. Vidit d's lucē qd eet bonū. a. diui
 sit lucē a tenebras. a. uo. l. d. a. t. n. fecit enī a. uidit. deinde
 diuisit. q. uocauit. Quare uidit. Holut p diuidere quā ui
 disse. p uidit si eet bonū. s; ipsa q. lucē uidit a. tē demū di
 uisit lucē a teneb's. a. uocauit. l. d. a. t. n. Ad ducet enī omē
 opus suū in iudiciū. Nō solū opa alia que in luce fecit uidit
 d's qd eet bonū. s; ipsa quoq; lucē uidit d's qd eet bonū. a.
 diuisit. lu. etc. Nam ipse ang'ls malus. transfigurat se ali
 qn in ang'lm lucis. a. ingerit se ad decipiendā mēte qsi lux
 uera. s; hęc lux nē ē diuidenda a teneb's nec uocanda ē dies s; nox. q.
 spēm qdē lucis h't. s; tenebras uenit; p'ia p uidit lucē si eet bona.
 ut nō statū credam' omī spūi. s; p'bem' spē si ex dō sint. a. cū uiderim'
 lucē q. bona ē. tē demū diuidam' lucē a teneb's. a. uocem'. l. d. a. t. n.

Nō solū ē studendū ut lux pcedat in opib; nris. a. ut in luce fiant opa
 nra. s; ipsi lux q. p uidenda ē. a. consideranda diligent'. a. sic postrema
 cū uiderim' lucē quia bona ē. diuidam' lucē a teneb's. a. uocem'. lu
 cē diem a tenebras noctē. Quare dicit scriptura uidit d's lucē.

Sed occurrit fortassis qm uidit d's qd eet bona a diuisit lucē a
 teneb's. a. uo. l. d. a. t. n. Nā si cetera opa sua in luce uidit qd eet bo
 na. in qua luce uidit qd eet bona: a. diuisit lucē a tē. uoq; l. d. a. t. n.

Nō uis enī sine luce uideri pot. s; nec tenebre sine luce uident'. qnto
 mag' lux nō uidit sine luce. Quę fuit s; illa lux. p qua d's ui
 dit lucē qd eet bona a. diuisit. l. a. t. a. u. l. d. a. t. n. An p se ipsi
 cū uidit q. eet bona. in palū lucē uidit qd eet bona: s; qm p ipsi
 lucē uidere potuisset q. eet bona. si aliā lucē nō habuisset. p quā a
 in qua ipsi lucē uideret q. eet bona. Nā si uidit qd eet bona lux

Jnta.

et uere uidet. in aliq̄ uidet de cui⁹ bonitate dubitari n̄ potuit.
Et alia lux fuit increata. in qua lux ista creata uidebat̄ qd̄ eēt bo-
na. q̄ illā mutabat̄ que sēp̄ eēt bona. In illa enī luce cū ipsa solū
sit bona uident̄ et mala bona. et n̄ solū mala et bona uident̄
in ea eēt. s; mala et eēt mala. et bona eēt bona in ea uident̄. p̄pt̄ea
qd̄ uere ipsa bona eēt et summe. Qd̄ enī ab ipsa discordare uide-
t̄ malū uide. et eēt. et qd̄ ei simile eēt uide. et bonū eēt ui-
de. et. et utriūq; n̄ n̄ in ipsa et p̄ ipsā uidet̄ et luce q̄ p̄batur
luce. q̄ in luce inmutabili uidet̄. qd̄ lux ista inmutabil̄ suo
m̄ et ordine bona eēt. et diuisit. l. a. r. uoq; l. d. et. n̄ x. in
ea luce in q̄ uidet̄ luce qd̄ eēt bona. et cetera opa sua q̄ opat̄ eēt
uidet̄ qd̄ eēt bona. et nich̄ sine illa luce uidet̄. l̄ bonū l̄ malū.
siue ex his que ipse bona fecit. siue ex his que nos fecim⁹ mala.
que oīa ipse n̄ male s; bene uidet̄. et ibi uidet̄ n̄ malū ma-
lū fuit. hęc ipsa eēt lux q̄ nos uidere oportet. omnē luce
si bona eēt. nec potim⁹ iudicare uere de luce si bona eēt. do-
nec ista luce illuminati fuerim⁹ que uere bona eēt. Spūal̄
homo diiudicat omnia et ipse a nemine iudicat̄. et si sp̄s d̄i
uere in nob̄ habitat. n̄ nos poterunt decipere sp̄s erroris.
etū si in luce ueniant ad nos. quia habem⁹ luce in nob̄
in qua nob̄ manifestū erit de omni luce si bona eēt. et sic fi-
ducialit̄ diuidem⁹ luce a tenebris. et iudicabim⁹ n̄ solū int̄
tenebras et luce. s; et int̄ luce et luce iudicabim⁹. N̄ solū int̄
noctē et diem. s; et int̄ diem et diē iudicabim⁹. et iudicabi-
mus omnē diē. parū eēt enī ad p̄fectū int̄ diē et noctē iu-
dicare. parū eēt tenebras et luce diuidere. hoc eēt uirtutes
a uiciss̄ sequent̄. n̄ sciam⁹ int̄ diem et diē iudicare.
et sciam⁹ omnē diē iudicare. ut sciam⁹ que sūt illi mot⁹
q̄ sub uirtutū specie. q̄si luce aliena ad nos ueniunt.
et q̄ uirtutū illi sunt q̄ uerā claritatis uirtutē p̄tendit̄.
et in ipsis q̄ uirtutib; n̄ solū que bona sūt s; et que sūt

potiom
iudicat
nos de
Hic t̄
In p̄ncip
tua luc
lux tu
tē dem
reliqua
et mil
cta que
et uide
sa opa
sa q̄ bo
tū in
a p̄pos
luce in
gr̄ p̄
crearet
et si q̄ q
uestigi
d̄ ipsa
fille. si
firmar
nocte
sol clar
bile eēt
in sit. a
admodū
statū u
H̄ a qd̄ erat

16
potiora pbem? S pual eni di iudicat oia. & ipse a nemine
iudicat. qz spe oia scrutat & pfunda di & unctio ei docet

nos de oib. Quis sit cartela bonopis hic significata.

Hic attende quanta sit cartela bonopis adhibenda.

In principio oiu tuoz opiu uide ut lucē habeas in te ut oia opa
tua lucis sit. & n̄ tenebrarū. p̄ea q̄dēra diligent̄ utrū ne
lux tua pura sit. & n̄ fuscata & cū inuenieris qz bona ē.
tē demū diuide eā a tenebris. & uoca lucē diē. & t. u. Dein
reliqua opa tua quz in luce feceris uide. si & ipsa bona sit
& nullū oīno op̄ sine iudicio p̄sumscas. donec agnoscas cun-
cta que fecisti. Ita geminū ē iudiciū. Primum inq̄ lux iudicat
& uiaet̄ si bona ē ut diuidat̄ a teneb̄s. Scdm̄ iudiciū ē qm̄ ip-
sa opa que in luce facta s̄t ad iudiciū uocant̄. & uiaet̄ qz ip-
sa qz bona s̄t & sic demū req̄scent̄ d̄s; aliqua quedā lucis in-
tia ut̄ in p̄ tempore transcurrentes p̄str̄ inuicem. H̄c in̄im
a p̄positi nr̄i seriē texendā reuētam. Quid factū sit de illa

lucē in uaria p̄ creatū solem & si de ipsa subalit̄ sol fact̄ sit.

Tunc p̄ lucē facē uoluit ad illuminandū mundū an̄ quā sol
crearet̄ ope uicaria p̄currentē. donec ueniret̄ qd̄ p̄fectū ē.

Et s̄t q̄ querant̄ qd̄ de illa lux factū sit. p̄t̄ea qd̄ iā nulla ei
uestigia reperiri possit. ex q̄ sol claritas illux̄. alij dicunt
disp̄sa p̄ ampla aeris spatia in lucendi & illuminandi ami-
sisse. supē t̄n̄ adhuc quasdā tenues reliq̄as que in ambitu
firmamēti int̄sē. huc illucq; sp̄arsi diligent̄ inuentib;
nocte demonstrant̄ die ū maiori eas ne uideri ualeant
sol claritate abscondi. Sic q̄sq; suas opiniones p̄ ut possi-
bile ē q̄tinḡ; si q̄s s̄t. si ipsa eadē lux p̄ca in sol subam̄ t̄n̄sla-
ta sit. & ampliata claritate formā meliorē accepit. Quē
admodū in nuptijs ih̄e de aqua uinū fec̄ ut reformationis
statū in meliō & restorationis sac̄m̄tū demonstraret.

H̄a qd̄ erat lux an̄ quā sol fact̄ ē hoc erat aq̄ p̄quā in usū

mutata ē. ut n̄ aliud fieret q̄d ^{potē} exhibitū ē. s; de eo ipso q̄d
an̄ uili' habebat'. Ita de reb; dubijs nemo ē q̄ possit certū
aliq̄d diffinire. Si d̄s p̄ sex dies sine interuallo opat' ē luce alio
Solū adhuc illd̄ de opatione p̄me diei inq̄. ^{quodlibet m̄.}
S̄rendū restat. Si d̄s lucē in p̄mo diei exortu eisdē diei. i.
p̄me creauit. cū nichil eadē die aliud fecisse legat' quā lu-
cē utrūne usq; ad exortū sequentis diei q̄n firmamētū
fē ab ope cessasse credendū sit. cū septima eū septima
die demū requiesce cessat'. Cui questionem genuina res-
ponzione obuiam'. aut cū dicim' d̄m in illis sex dieb'
opationē suā ita continua p̄seuerantia p̄duxisse ut nullo
tēporis interuallo ab opando desierit. aut ita sex dieb' opa-
tum. ut nullū quidē diē in opando int̄miserit. n̄ q̄d
nullo tēporis spatio cessauerit opari; & si q̄dē illā
asserzionē p̄bare uolum' q̄d continua fuerit ei' opatio.
dicē potim' q̄d p̄ma die lucē in exortu ipsi' diei fecit. demū
ut cursu suo diē noctēq; distingueret. p̄mū de oriente
ad occasū. & rursum de occidente ad ortū direxerit.
Hec solū op' ei' fuisse q; lux facta ē s; q; directa ipso guber-
nante & dirigente cursū suū expleuit. Eodē m̄ de sc̄di die
d̄. q̄n firmamētū factū ē. & circūactionis p̄petue. p̄ceptū
simul & legē accepit. hoc ē a. de. iij. & iij. & v. p̄vi. die p̄ ut
uino dictauerit ex̄q̄ret q̄sq; hui' partis asserzionē ele-
gerit. Sicut aut̄ ista int̄pretatio nimis obscura uidebit'.
maxime q̄d de motu firmamēti necdū nota sit assercio.
ad illā aliam quā p̄posuim' recurrat expositionē q̄ faci-
lior ē & se p̄mittit ad intelligendū omodat' rationi. Di-
cet q̄ d̄m sex dieb' opari. & septima demū die requiesce ab ope.
q̄ null' inuenit' de vi. dieb' in q̄ op' n̄ fecerit d̄s. donec septi-
ma ueniret. q̄n demū ab oī ope requiesce. Et hec q̄dē de ope-
ratione p̄me diei dicta si int̄.

De ope
Et in
Ga
p̄mū.
man
man
lo creat
ē fir
magna
atq; h
suo in
sec. & t
M
vlt
nat
inuest
Hā utro
postre
natu
do ei. a
cris
isset. h
boran
tas cu
debem
aquis
cludo
Q
di
rū na
Ham ē m
mā h

De ope sedē dicit qm factum ē firmamentum.

Et uidit d's qd cēt bonū. & ait. fiat firmamentū in medio
caerū. Noluī g' d's ad sequens op' cōsire donec diuidat;
p'mū. Cū g' uidisset de luce qd bonū cēt. tē ait. fiat fir-
mamentū. Quamū ad lucem p'tinere uidet. factū ē fir-
mamentū sedē die. p' qdē in illa uniuersitatis mat'ia de nichil
lo creatū. & nunc ex illa ipsa ad tale formā erutū. & factū
ē firmamentū ut ambitu suo mediū qdā n' intueniens.
magnā illā aquarū immēnsāq; g'gerit. ab inuicē separet
atq; diuidet. & de aq's facit aq's & aq's. hoc ē aq's q's i' bitu
suo intusē p'p'etere & sub' se g'neret. & aq's q's extē-
sē. & sup' girū lūmis sui relinqueret. De qua mat'ia

Vltra qdē sunt q' de firmamenti factū sit firmamentū. & qdē factū
nat'ia animū possent questione pulsare. si h' humana sit.
inuestigatio relinquenda pot' quā disentienda n' uidet.
Vt utrum ex puro igne factū sit sine exaere. aut a' ex aq' p'
postremo ex t' b; aut t' b; horū g'mixtis. & si substantiam solidā
naturāq; palpabile habeat. quāne credenda ē spūritu-
do ei'. & utrum ipsū calidū l' frigidū aut cui' al' q'litatis
existat merito quereret. si inde aliqd certū sciri potu-
isset. Hē autē inq's. tionib; harū rerū n' m' multū la-
borandū uidet. q's nec ratio ulla g'phendit. nec auctori-
tas cui fides adhibenda sit p'bat. Solū hoc qd legit' credē
debem' sine dubitatione qd factū ē firmamentū ut diuideret
aquas ab aquis. hoc ē ut partē aquarū int' ambitū suū
cluderet. partē ū ext'usē segregaret. Sacramentū sup'

Quare aut factū sit. ut firmamentū a se aq's
diuideret. partēq; sup' atq; infra. partē eandē aq'
rū nat'ia g'fiteret. n' querat ext' se q' h' p't se facta credit.

nam ē in illis q' int' habeat ē mundo qdā hui' opis for-
mā hūis exēplar. ū t'ra quedā deorsū posita g'fistat.

sensuā nātā hominis. celū aū fursū puritas intelligentie. q̄ q̄
q̄dā immortal' uite motu uegetata ratio. Duas istas tā dissim-
les in uno hōe nātās magna quedā desiderioꝝ moles hinc in
fluctuantū. a ingēria sep̄ motu aliō tendentiū obernat.
q̄ a aliud ē q̄d sub^o caro ex infirmitate deplā appetit. a aliud
q̄d fursū spē p̄ ḡtēplationē ueritatis eleuat^o intendit. S; sit
alijctens ut ḡtē mot^o ofusione gignat. n̄ ratio media int̄
ueniens diuidat ab inuicē. a discernat uoluntates. a appetit^o
desideriaq; diiudicet. q̄d sit uidel' q̄d ex carne deor' sū trahit.
q̄d; ex spū in supna inhiat tūmū illud a imortale bonū
ambiens. Hā cū ipsa ratio fortit' iudicij censura q̄dā fir-
manitū in medio sese collocat. atq; hīc sup̄ celestes aq̄s. illū
aū eas q̄ sub celo sunt sepati disponit. n̄ p̄ inferiore
p̄tela supiore aīe puritate inficere. neq; ipsa q̄ fursū ē
sinceritas. ad ea q̄ sub^o abiecta a uilia sunt seseclunare.

Quare n̄ dī d̄s uidisse op' sedē dici q̄ bonum esset.

Sed mirū ē q̄re n̄ uidit d̄s op' sedē dici q̄d eēt bonū sic in
Secis oib; de q̄b' uidisse legit'. Et uidit d̄s q̄d eēt bonū;
aut enī op' ei' n̄ fuit. a bonū n̄ fuit. aut si op' ei' fuit bonū
fuit. Si aū bonū fuit a op' ei' fuit. uidit utiq; q̄d bonū fuit.
q̄ n̄ potuit ignorare q̄d fuit. siue bonū siue malū fuit.

Quare ḡ n̄ dictū hīc uidit d̄s q̄d eēt bonū. sic alibi dictū
ē ubiq;. Vidit d̄s q̄d eēt bonū. Hā si alibi iō dictū ē. q̄ fa-
ctū ē. cur a hīc dici n̄ debuit si factū fuit. Fortassis q̄ bina-
ri signū diuisionis ē. a p̄ ab unitate discedit. sacramētū aliqd
hīc ḡndat'. a n̄ sunt laudata opa sedā. n̄ q̄ bona n̄ eēt. s;
q̄ maloz signa eēt. Prīma enī opa fec̄ d̄s. a illa oīa erant
ualde bona q̄b; necmerat corruptio neq; decrat p̄fectio. S;
deū supuenit diabol' a homo. a fecerunt ap̄si duo opa
sua. a hīc erant opa sedā p̄ p̄ma. mala p̄ bona. a noluit
d̄s uidere opa ista q̄ mala erāt. s; q̄ p̄ sapientia uidit. p̄

iudiciū
Et dicit
an loc
sunt aq
erordio
tat ut o
tenuis
quā diu
gi qdā
ima col
firmam
suffici
p̄mo qd
ulla p̄
Dicit q̄
a f
suo. eu
dā un
mā q̄
meat'.
ct̄ fu
ad un
quod
O ill
un
in his
q̄d aq
a ger
calig
funde
causa

indiciū mybauit. Quom̄ gregate s̄t aquę in unū locū ut
Et dix̄ d̄s; gregent̄ aquę q̄ sub celo s̄t s̄t appareret arida.
 in locū unū. Quantū ad lūcā spectat. loc̄ un̄ in q̄ gregate
 sunt aquę q̄ sub celo erant. ab istis magna credit̄. quę ab ipso
 exordio mundi in t̄re corpe tante capacitatis facta fuisse pu
 tat̄ ut oīū receptaculū aquarū ē potuisset. Hā aquarū nata
 tenuis admodū leuīq; & in modū nebule cuiā d̄spla. p̄t
 quā diuina uirtute & iussioē in unā ut ita dicā massā gpm
 gi q̄dām atq; densari cōp̄ ipso suo pondē deorsū uertens in
 una collapsa a t̄ra crecepta ē. spaciūq; illd̄ desup usq; ad ipsū
 firmamētū occupauerat. serenū purūq; derelict̄. sp̄sa q; t̄re
 superficies aquis om̄ib; int̄ alueos suos gelutis apparere cōp̄.
 p̄mo q̄dē lutulenta & lubēa. nudaq; uidet̄ q̄ germina necdū
 ulla p̄tulisset q̄b; uestiri & sup̄ d̄uci potuisset. Quom̄ t̄ra

Dix̄ q; d̄s. ut p̄duceret t̄ra her̄bā uidentē s̄t germina p̄duc̄.
 & facī utē sem̄ lignūq; pomiferū faciens fructū in gene
 suo. cui sem̄ in ipso ēēt sup̄ t̄ra. & factū ē ita. dem̄ ad irrigan
 dā unūcā t̄ra ab illa magna abisso quasi a fonte q̄dā aquę.
 int̄ quidē int̄ uiscera telluris p̄ thracones occultosq;
 meāt̄. desup̄ n̄ in superficie p̄ alueos suos in oīs partes dedu
 ctę sunt. ita & reditu mirabili & indefesso. lege p̄petua
 ad unū locū. Quare ille aquęq; sup̄ celū sunt n̄ dix̄ sc̄ptā
 quod congregate sunt in unū locum.

Quod illis aqs que sup̄ celū s̄t n̄ dix̄ sc̄ptā q̄ gregate s̄t in
 unū locū quēadmodū de illis q̄ erant sub celo; Magna s̄t
 in his oīb; sacram̄ta nec explicabilia p̄sentia ad breuiatōi
 q̄d aquę que sub celo gregant̄ in unū locū q̄d appareret arida
 & germina p̄duc̄. simulq; ipsi aeris spacia gtracta tandē
 caligine serenant̄. & aquar̄ tract̄ ad irrigandū atq; in
 fundendā t̄ra p̄ corp̄ illi usqueq; spargunt̄ & nich̄ sine
 causa factū ē. hoc mirū in q̄ uidet̄ q̄d aquęq; sub celo s̄t

agregant in unū locū. & ille q̄ sunt sup̄ eglū n̄ agregant.
neq; eis loc' un' tribuit. s; relinquunt diffuse atq; expan
se q̄ū que artari nolunt & colligi. Quid hoc s̄ uult n̄ qd
caritas diffusa ē in cordib; nr̄is p̄ sp̄m sc̄m q̄ dat' ē nob.
& iste sunt sup̄ celestes aque. q̄ adhuc excellentiore
inqt̄ apl̄s unā uob demonstrabo. Si linguis hoīū loqr̄
& angloz. si nouero omnē p̄phiam. si nouero oīa mistia. Quid
ē. Hic m̄ p̄dest si caritatē n̄ habet. Pat̄ ait d̄i q̄ ex superat om
nē sensū custodiat corda unā & intelligentias ur̄as. Iā q̄dā
m̄ uidem' quare aque ille que sup̄ eglū sūt n̄ debuerunt
colligi. & in unū locū coartari. qm̄ caritas amplianda
ē & dilatanda. & quanto lati' pandit'. tanto ampli' & cel
si' sublimat'. Que aut' sub eglō sunt aque agregande sūt
& agregande in unū locū ut in p̄ertos r̄mites & cri
tus ordinatis quacūq; deducant'. Qm̄ affect' n̄ interior
n̄ certa lege stringat'. n̄ p̄ apparere arida nec germina
pducere. si ē apl̄s castigat corp' suū & in seruitutē redig.
ne forte eū a d̄is p̄cauerit ipse reprob' fiat. 98 t̄b; dieb;

Ecce ista sūt t̄m dierū opa an̄ q̄. Facta ē rerū dispositio.
Sol & cetera luminaria facta fuisset. In his t̄b; dieb; p̄mus
disposita ē uniuersitatis magna. & partib; suis distributa.
firmamento d̄ super expanso. Deīn t̄ra reuelata. atq; p̄mo re
sidente. & suo pondere libera. collectasq; aquarū molib'
int' receptacula sua. ^{terre nato} ^{oz.} aere reuerato. mundi elementa suis
locis distincta & ordinata sunt. Quom̄ t̄b; dieb; sequen
tibus ordinatus ē mundus.

Deinde sequebat' ornat' eoz. & hoc t̄b; sequentib' t̄e
dieb; factū ē. Quare q̄ fuit p̄m' in t̄b; ornatū ē fir
mamētū. sole & luna & stellis. Quarto die q̄ fuit sed' in
t̄b; aer in uolatilib; & aquis in piscib' ornamēta acceperunt.
Sexto die q̄ fuit t̄c' dies in t̄b; accep' t̄ra bestias. & in uerā.

et rep
modic
rā. s; p
tut' t̄
que fac
De cor
q̄s n
ta. ad q
que ad
h̄ & a si
ualem
aqs or
n̄ ad fi
ata fun
turi de
qd̄ q̄si t̄
corpa
aū nat
ac p̄ ho
faciēti

una m
Dvo t̄
s; p
fede p̄
id qd̄ fac
mutab
t̄t'. s;
lectis. a

Quare or

Quam
partu

49
et reptilia cetiq; animantia que mouentur in terra. Homo autem nouissimi
modi factus est de terra et in terra. non tamen ad terram neque per terram. id est per ter-
ram. sed per celum. et per eumque factus est celum et terra. Quod factus est homo non quasi or-
natum terram. sed dominum et possessorem. ut non ad terram referatur gradus eius. per
quem facta est terra. Si de ipsis elementis facta sunt que ad ornamentum

De ornamentis elementorum si interrogat filioz sua sunt.
quod utrum nam credendum sit ex ipsis ea queque esse elementis gradi-
ta. ad quorum decorum atque pulchritudinem facta perstant. ut ubi gratia
que ad ornamentum terram facta sunt non de terra sumi potuerunt.
hoc et si in alijs uerum procedim? non tamen in elemento aeris. ^{ullo modo de} perbare
ualem? cum manifeste legamus uolatilia accepisse. et ab
aeris origine. et in acre mansionem. Quod quare factum sit ut
non ad similitudinem que ad ornamentum elementorum mundi cre-
ata sunt et ipso elemento materia sumerent. in quo locum for-
turi debuerunt. forte quod ad ipsi elementa materia referat.
quod quasi tantum aer corpusculam non habuerit ut animantium
corpa que solidam materiam requirunt ex eo gaderent. aquarum
autem naturam magis terram affine. plusque corpusculis habentem
ac per hoc formandis corporibus aptiore. Sed aliorum in his rebus
sacramenta uirtute obiecta est. Sacramentum quod mus et pisces de
una materia facti sunt. et in una sede dispositi non sunt.

Duo sunt genera animantium que ex una origine procedunt.
sed non unam mansionem sortuntur. Sicut in originali
sede permanent. uolatilia sursum tolluntur. et sunt quasi super
id quod facta sunt. Sic de una massa corruptibilis nature et sua
mutabilitate defluentis. uniuersa generis humani pro-
cedunt. sed alijs deorsum in ea que nati sunt corrupta. ne uirtute re-
lictis. alij sursum dono gratie ad sortem celestis patrie eleuantur.
quare opera gradationis per commemorantur deum opera restaurandi

Quam multa sunt alia que de his rebus in ista dia-
tione potuerunt. sed nos quasi ex materia nostra cursu ista per-
strin-

serim?

ut ad eandē mat̄iā t̄tandā q̄si ex p̄cedenti accessum quemen
orē haberem. Hos siquidē p̄positū habem⁹ de sac̄m̄to redēptio
nis human⁹ q̄d a p̄ncipio in opib; restorationi formatū ē.
q̄ntū dederit dñs in hoc ope t̄tare. S; q̄ opa ḡditionis
t̄p̄r p̄ora fuerūt ab his exordū sermonis sup̄sim⁹. ut in
ad reliq̄ que sequunt̄ suo ordine uia facerem⁹. Dicim⁹ nāq;
opa ḡditionis creationē uniuersoz q̄ facta s̄t ut eēt
q̄ n̄ eēt. opa ū restorationis q̄b; impletū ē l̄ figuratū ē
sac̄m̄tū redēptiois q̄ repata s̄t q̄ p̄ierant. Opa ḡditionis
sunt que in p̄ncipio mundi sex dieb; facta sunt. Opa ḡ
restorationis q̄ a p̄ncipio mundi ^{p̄m} restorationē hois
sex etatib; fiunt. que ut breui diffinitione stringam⁹.
opa restorationis eēt dñs in carnationē ubi x̄ q̄ in car
ne p̄ carne gessit ubi cū oib; sac̄m̄entis suis. siue his
que in initio mundi ad ipsā incarnationē ^{p̄m} figūda
p̄cesserunt. siue his q̄ usq; in fine s̄clī ad ipsā emūtiandā
diuina x̄ p̄dicandā subsequunt̄. De his loq̄t̄ ois sept̄a. x̄ de his a p̄
his facta ē. q̄. que ad modū libri gentiliū opa ḡditionis in
uestigant a t̄t̄ant. sic diuina elaq̄ ad opa restorationis
tractanda a cōm̄danda maxime opam dant. Quod in opi
bus restorationis maxime uisat̄ t̄t̄atio.

Ergo in opib; restorationis a p̄ncipio. redēptionis mi
st̄ium inuestigandū ē. x̄ si hoc diligent̄ in his oib; sc̄dm
seriē t̄p̄oz x̄ successiones generationū ac dispensatioēs p̄
ceptoz inq̄rim⁹ hūmā totā diuinarū sc̄pturā fidēnt̄
nos attingisse p̄nuntiam⁹. hoc aū incipiendū ē a ḡditioē p̄m
parentis x̄ eruedū paul̄t̄ p̄gredientib; nob̄ s̄p̄ ad ea que
ordine subsequunt̄. S; breuit̄ in clausula ipsa sup̄dicta col
ligim⁹ ad intelligentiā dicendorū p̄parandā. Opa ḡ ḡditio
nis ē mund⁹ p̄t̄ sensil̄ cū oib; elementis suis. In mat̄ia p̄
aū om̄nē diē in t̄p̄ore parit̄ x̄ cū t̄p̄r facta s̄t. p̄ca sex dieb;

in form
nata. H
cta sunt
ibi a op
pueher
ḡditione
so exord
ut simi
modū n
ctū op
op' gl̄ g
O vat
cu
fit. deim
Incip
H p̄ncip
magis q
nē a d̄p
ut p̄p̄o
ḡsequens
sermone
creator
d̄s mund
tis oib;
soli nolo
rerū oī
re fuisse
humane
que t̄p̄
hominē
p̄t̄ q̄d h̄

in formā disposita tū, p̄mis dieb; ordinata. & sequentib; or-
 nata. Nouissime sexto die factus homo adā & eua p̄t̄ quē fa-
 cta sunt cetera oīa & ipse in paradiso collocat̄ ē p̄mo mansit
 ibi & opatur. ut p̄ op̄ summatū & obedientiā impletā ex illuc
 p̄cheret̄ si sepe erat mansur̄. S; q̄ sequentis op̄is serie &
 ḡdatione p̄mi hoīs deducet̄ institui m̄. institui ē ut in ip-
 so exordio lib̄ p̄mū causā ḡdationis humane inuestigem̄
 ut simul demonstrēm̄. & p̄mū rationabilit̄ a dō ḡditū. & p̄
 modū miserit̄ a dō reparatū. Ibi q̄ dū ḡderet̄ gratuito fa-
 ctū op̄ rōnabile. & hic dū redimeret̄ rōnabilit̄ impletū
 op̄ ḡt̄. ḡt̄. Quatuor eē p̄que sermo subsequen̄ decurrat.

Quatuor s̄ sunt p̄que sermo subsequens ordine de-
 curre debet. i. p̄mū q̄re creat̄ sit homo. deū q̄ creat̄
 sit. deū q̄l̄ lapsus sit. postremo aū q̄l̄ sit reparatus. *Explicit*

Incipit sc̄da pars de causā creationis hoīs. & de causis p̄ part̄ .i.
 H̄ p̄ncipio op̄is q̄d usq̄ instantia *mortalib; rerū oīū.*
 magis quā alacrit̄e p̄ aggressus sū mundi hui' *h̄* origi-
 nē & dispositionē quā breuissimo potui sermone. & q̄ maxime
 ut p̄positū nob̄ fuerat int̄ducendis inueniat. *Explicit*. H̄ ē ū
 sequens ē ut creationē hominis p̄t̄ quē ipse mund' *h̄* tract̄ ē
 sermone p̄sequim̄. & sane ordine loquendo incedentē quē
 creator ipse rerū demonstra uit op̄ando. Pri' siquē op̄ites
 d̄s mundū fec̄. ac deū hoēm possessore & dñm mundi. ut ce-
 tis oīb; iure ḡdationis dñaret̄. homo. ipsi a q̄ fact' fuerat
 soli uoluntaria libertate subiect'. Vñ ḡstat creationē hoīs
 rerū oīū in uisibiliū ḡdatione postiore q̄de t̄p̄t̄ s; causa po-
 re fuisse. q̄ q̄ fact' ē p̄ oīa. p̄t̄ enī facta s̄ oīa. causa ḡ ḡditiois
 humanę an oīa ē & ipsā inuestigare p̄ oportet sup̄ oīa & an oīa
 que t̄p̄t̄ adorta s̄. & an t̄p̄ra ordinata s̄. Si enī d̄s oīa p̄t̄
 hominē fec̄. causa oīū ē h̄o. & causalit̄ p̄ oīb; ē. ipsū ū
 p̄t̄ q̄d h̄o fact' ē. p̄ hominē ē. & multo an oīa q̄b; h̄o causalit̄
 p̄t̄ ē.

I d. au p. qd fact' e homo qd aliud erit n' ipse a q' fact' e homo.
S i q' causa mundi homo e. q' p. e cu fact' e mund'. a causa hois ds e.
q' p. d. m fact' e homo. S ds erat a mund' n' erat. neq; ho erat. a
fact' e p. d. m ho q' n' erat. a mund' p. hoem q' needu erat. a q' n' eade
causa uidebat' qd fact' e ho p. d. m. a qd p. hoem mund' fact' e.
H a a ho fact' e. ut do seruiret p. que fact' e. a mund' fact' e. ut
seruiret ho p. que fact' e. a q' n' idē erat a idē n' erat. q' idē
n' erat p. qd erat. Ds pfect' erat. a plen' bono q' sumato. neq;
op' hūc aliunde uiuari. qm nec minui potuit q' n'. nec
im'us augeri. Ho u' nata' egens erat alieni auxiliū. q' l' ser
uaret qd mutabile accepit. l' augeret qd hūmatū habe
bat. Ita posit' e in medio ho. ut a ei seruiret. a. ipse ser
uaret. ut acciperet utriq; ipse. a totū s' uendicaret. a resu
eret totū ad bonū hois. a qd accep' obsequū a qd impendit. vo
luit enī ds ut ab hoc s' seruiret. sic tū ut ea seruitute n' ds s'
ho ipse seruiens uiuaret. a uoluit u' mund' seruiret ho.
a q' in similit' uiuaret homo. a totū hois eēt bonū q' p. ho
minē totū hoc factū e. S' totū bonū hois erat. uidet' a qd fa
ctū e p. ipse a p. qd fact' e ipse. S; aliud bonū deorsū erat a
deorsū sumebat' ad necessitatē. aliud bonū sursum erat a de
sup sumebat' ad felicitatē. Bonū q' p. illud qd in creatā positū
erat. bonū erat necessitatis. qd u' in creatore bonū erat. bonū
erat felicitatis. a utriq; ad hominē ferebat'. q' utriq; ho
debat'. q' p. aliud fact' e ho. ut illud possidēt a fruere.
aliud p. hoem factū e. n' illud acciperet a uiuaret. In m' y
rōnabil' creatē q' d. c. c. omib; q' p. ipsa facta sunt. excel
lentior ipse p. h. qd omni causa ipsa e. Causa u' eade' nulla
alia e. n' ipse a q' ipsa e. Sic enī ab ipso e ut aliqd eēt. sic p. ip
sum e ut ueracē eēt aliud sumens ab ipso. hoc e qd. aliud eēt
imiplo. hoc e qd ueracē eēt. S; dicit' aliq's. Quare ds creatā
nē u' uiuat ipse non potuit peraturū. Cui alia ser' qd

S n' fec.
ctū eēt u
nec uiu
q' p' r
genti' y
rationa
b; de qd
nat' p
huit g
q' n' m
De causis

R erū
fita
turis p
bile nat
aut au
et pced
a effect
a post
genera
tima fr
pma fr
De medi
effect.
se. a p
effect.
genera
fr. a qu
lā fr p
uniūali
a ipse t

21
si non fecerit. quoniam aliter nemo erit. nisi ipse qui fecerit. Quasi enim per nichilo factum esse videtur. et causa non habuisset ut fieret quod ita factum est inde nec inuaretur ille qui fecerit. quia perfectus non eguit. nec aliter in inuaretur. quia ipse ipse qui inuari posset aliter non fuit. et hoc fortassis diligentius consideratum aliquando mouere possit. Propterea causam generationis rationabilium quae in solo rerum auctore constituitur. non solum per homines de quibus sermo positus erat. uerum et per angelos quoniam ipsi sic ad naturam participes sunt. ita quod ab eadem fonte originis causam trahunt generali quadam consideratione inuestigare oportet. quoniam in ipsa principio consistit uniuersorum quae facta sunt.

De causis primordialibus et de effectibus earum.

Rerum omnium ordo dispositioque a summo usque ad unum in unum fitatis huiuspage. ita sese causis quibusdam rationumque generaturis persequuntur. ut omnium quae sunt nichil inueniuntur. aut sepaibile nata. extenuaque inueniuntur. Quaeque omnia sunt rerum omnium. aut cause inueniuntur subsequenti effectum esse. aut effectus praecedentium causarum. et rerum quidem alia. cause sunt tamen aut effectus sic prima omnium. alia effectus tamen aut cause. sic ultima et postrema uniuersorum. alia autem et cause sunt. ad posteriora quae generantur. et ad priora a quibus generantur effectus. et sic his ultimata sunt et effectus tamen priorum nichil posteriorum cerunt. sic quidem his quae prima sunt et cause tamen subsequenti nichil prius inueniuntur.

De medijs autem quaeque priora sunt magis cause uocantur. et minus effectus. Quaeque uero posteriora sunt. magis sunt effectus et minus cause. et prima autem prima causalissima. et quae prima sunt per prima. prima sunt effectus. et quae ultima sunt autem ultima. ultime cause. et ultima generata. et prima generantia. Prime autem cause. ab eis creatae sunt. et quae sunt in suo genere prime. alie in creatae. et quae uniuersalia sunt prime. Quaeque in suo genere sunt prime. ad aliquid prime sunt. sed uniuersaliter prime non sunt. Quoniam et si praecedunt quae subsequuntur omnia. inter et ipse tamen aliquid quod posteriora et ipse tamen aliquid quod posteriora inueniuntur.

qm̄ n̄ p̄cedunt oīa. In hac enī uniuersitate rerū omīū ita cuncti
anūsalit̄ cohererentib; aliqd̄ p̄mū inuenit̄. uer̄ his oīb; nich̄ p̄ possit
ēē. qm̄ ipsū ex oīb; p̄mū ē oīū. atq; ipso aliqd̄ p̄ ēē necesse ē. qm̄
ex oīb; ē. q̄b; uniuersalit̄ aliqd̄ p̄ ē. hīs ū causis que uniuersalit̄ p̄mū
sunt nich̄ p̄ ē qm̄ ipse p̄mū sē oīum. nec hūt alias causas ipsis
p̄ores qm̄ oīū cause ipse sē. De generatiōe causalī p̄mordū

Hec aut̄ sine motu efficiunt. & generant sine
traditione. qm̄ ḡntas nec in suo. statū deseruit. tēpora
ordinans. neq; ex suo subam̄ ministrat. corruptibilia
creans. s; manens q̄ erat. sēē q̄ n̄ erat. in sequens
potestataē faciendi. n̄ sumens ex se mat̄ia facti. Neq; enī
inferiora condens aegenāuit. ut natā in ipsa des
cendēt q̄b; dedit inuicū. Qm̄ a hoc ipsū oīperentia ei
natā ḡnebat. sine natā natura creare. qua in ei
ū sumere t̄ q̄ n̄ erat. qm̄ op̄a factor natā uide ēē
n̄ potant. Sic ḡ in faciendis se n̄ minuit ḡntas. sic
in factis se n̄ ^{auit} minuit uniuersitas. S; an̄ facta sine defe
ctu plena ḡntat. & p̄ facta sine motu indeficiens p̄man
sit. nich̄ nouū assumens. nich̄ ^{antiquū} antiquū. totū dū.
& nich̄ abiciens. Hęc p̄ma causa rerū oīū sed se a ^{prop̄} p̄p̄
ta ē op̄ suū. Sicut se. qm̄ ex̄t̄e^o op̄is sui formā n̄ accēp̄.
Propt̄ se qm̄ aliū de causa n̄ habuit. sēē enī ad similitudi
nē suā. qd̄ disponebat ad participationē suā. ut ex ipsa
eādē formā traheret. qd̄ cū ipsa idē bonū possiderē potu
isset l̄ debuisse. Hęc sit p̄ma causa ḡntiois ratio

Hinc ḡ p̄mā causā tr̄psit creature rational̄ Inaliū.
ḡntio. qd̄ uoluit d̄s ḡnta bonitate. siue beatitudinis
participes fieri. quā uidit & ḡmunicari posse. & minui
oīno n̄ posse. Illud itaq; bonū qd̄ ipse erat & q̄ ipse bonū
erat. ḡmunicare uolebat. & bonitate n̄ necessitate t̄he
bat̄ ad ḡmunicandū. qm̄ a optimi erat p̄dēē uelle. & po

tentiss

Diu
p̄fē

te p̄en

stinat

stinat

stas fē

E
ta

ch̄ d̄m

p̄fectū

n̄ pot

omne

runt.

& si h̄

illud q̄

illa r̄

q̄ totū

aut p̄

& plen

cis. si

statis

re. &

man

uocā

istis

d̄scer

augē

tura

in d̄o

ent.

tentissimi nocē n̄ posse. q̄d̄ iuine uoluntati. & potestas

Diuina & eū uoluntas sola bonitate *factus. & bonitas.*
p̄fecta. n̄ fuisset n̄ parit̄ affuisset potestas. q̄m id q̄d̄ bonita
te p̄eunte uoluit. potestate subsequente adimpleuit. In p̄de
stinatione itaq; exandoy opata ē bonitas. in creatioē aū p̄de
stinatoroy. opata ē potestas. In beatificatioē ū creatoroy. pote
stas simul & bonitas. *De t̄b; p̄fectis p̄ficiētib; omnia.*

Erant enī tā quedā. & hęc tā unū erant. & ḡna erant
tā hęc. & nich̄ p̄fectū eē potat. sine his t̄b;. & cū his ni
ch̄ dimmutū. Constabat enī ut si nich̄ adēnt tā h;. nich̄
p̄fectū deceēt. & si deceēt de his t̄b; unū aliqd̄ q̄sumatū eē
n̄ posset. & h̄ tā erat potentia. sapientia. uoluntas. & ad
omnē effectū tā h̄ occurunt. nec aliqd̄ ab̄solūt n̄ ista affue
runt. uoluntas. mouet. sapientia. disponit. potestas opat̄.
& si hozz discretionē p̄ponas. n̄ ē posse illd̄ q̄d̄ scire. nec scire
illud q̄d̄ uelle. & t̄n̄ dō unū s̄ posse scire & uelle. & discerunt
illa rō. & natā n̄ diuidit. & uenit nob̄ t̄n̄tas indiuisa.
q̄ totū ḡtinet. & sine ipsa totū ē nich̄. *Quēdā de dō uē d̄r*
aut p̄e q̄cedi p̄ in dō. h̄ tā ḡtinent potestas. sapiā. & bonitas.
& plena s̄ h̄ tā parit̄. Si in m̄sū nominas. si incorruptū di
cis. si ḡnū. si inmutabile. & q̄cūq; hozz similia. totū hoc pote
statis ē. si scientē appellas. si p̄uidū. si inspectore. si seruicātē.
rē. & ḡsiderantē. & discerentē. totū h̄ sapiē ē. Si mitē. si
mansuetū. si ḡpatientē. & benignū. & quēq; his similia
uocas. totū h̄ bonitatis ē. & nich̄ ē q̄d̄ in istis n̄ ē. & q̄d̄ in
istis ē. plenu ē. & q̄sumatū totū. Propt̄ea tā h̄ sp̄ualit̄
discreta s̄ & suscep̄ fides catholica t̄n̄tatē. quā nec nūd̄
augere uoluit. ne ex̄ tā aliqd̄ ḡtiteri uideret. nec na
tura ḡfundē. nec tū aliqd̄ negare. quincēt. & inuenit
in dō tā eē. & in dō tā unū eē. nec p̄tea tā n̄ eē. q̄ unū
erit. neq; unū n̄ eē. p̄tea q̄d̄ tā erat. & t̄b; admonna. d̄r

tres personas tā, qz naturalit̄ d̄s erat, & una sub̄a & un̄ d̄s
erant, & assignauit potentia pat̄ sapientia filio, boni
tate spūi sc̄o, & gressa ē trinitatē, pat̄rē & filiū & sp̄m sc̄m.
Qd̄ hęc tā de d̄o sc̄dm substantia dicit̄.

Et uidebat̄ filiū qm̄ n̄ de suo potens, qz potentia pat̄s
erat, neq; pat̄ de suo sapiens, qz sapientia filij erat,
neq; pat̄ l̄ filiū de suo bonū, qz spē sc̄i bonitas erat, & si h̄
dicēt̄ scandalū parēbat̄ ueritas, & unitas sc̄ssione, nec po
tāt in t̄b; p̄fect̄ dici unū, cui p̄ū decēt̄ aliqd̄ qd̄ alt̄ singu
lare haberet. Propt̄ea potentia pat̄s erat, & filij erat, &
sp̄s sc̄i erat, & sub̄alit̄ erat, & eq̄lit̄ erat, & bonitas sp̄s sc̄i
erat, & pat̄s erat, & filij erat, & sub̄alit̄ erat, & eq̄lit̄ erat,
& t̄n̄ causa erat, ū p̄sonalit̄ distingueret̄, qd̄ sub̄alit̄ idē erat.

Qd̄ sapia filij erat, & pat̄s erat, & sp̄s sc̄i erat, & sub̄antialit̄ erat, & eq̄lit̄ erat.

Quare h̄ in cū sc̄dm substantia dicant̄ qm̄ p̄a in q̄dā p̄sonis
neq; his t̄b; sc̄dm p̄ctatē fidei p̄t̄ribus inueniant̄.
Personas significauit, qz sc̄dm sub̄ā erat, si h̄ tā sc̄dm
necessaria nom̄inatioe p̄sonis assignauit, ū assereret qd̄
sc̄dm p̄mune nate erāt. Hominum erāt unū trinitatē
pat̄rē & filiū & spē sc̄i, & sup̄ta it̄ uocabula ipsa ab usu hu
mano, cui p̄ma data sūt, & qd̄ sc̄dm aliqd̄ t̄m̄simile erat, in
toto similit̄ dicendū erat. Et cauit prudentia eloq̄
sac̄, ne plena similitudo credēt̄ unū disparia, si in di
tate p̄or pat̄rē, aut filiū dicēt̄ p̄stior. Sic enī se in h̄oib;
nata h̄t ū pat̄rē ē n̄ possit, q̄ n̄ fuerit p̄or filio, neq; filiū
q̄ pat̄rē p̄stior n̄ sit. Idē pat̄rē potentia assignata ē a sapientia
filio n̄ qz maḡ erat h̄, qz min̄ ēē credi potat. Dixerat ū sc̄p
tura sac̄ qz d̄s pat̄rē ē, & audiuit h̄o q̄ h̄oem pat̄rē uiderat, d̄m
pat̄rē n̄ uiderat, & cogitare ex̄p̄ sc̄dm h̄oem quē uiderat
eū qd̄ā p̄lyū & multitudine annoz p̄t̄toz & senectu
tis defectū, & occurrit sc̄ptura & dix̄, pat̄rē potentē ne cre
deres impotentē, aut min̄ potentē, nec solū potentē, s; & oīpo
stentē.

h̄ qz lo
Kurū c
uerat
genti
ad id
oib; er
tari p
debat
ertia
sc̄ptu
ne er
q̄ sub̄
tate
d̄m̄
t̄na h
sequer
Q uicqd̄
fuit
om̄iū
turn
in se
D
na
D̄ sp̄s sc̄i
roy
& cū
dispo
S
na era
facet.

h̄ q̄ q̄ sol' h̄ ē pat. solus hoc ēē dicebat. s; q̄ min' h̄ ēē pat putabat.
 Rursū cū dicit septima filiū dñi. ne putaret hō q̄ humana no-
 uerat. diuina n̄ nouerat. rursū rationē quādā sens' & intelli-
 gentis ēē in filio q̄n̄ adhuc infra p̄fectionē etatis q̄sumare.
 addidit sapientē n̄ q̄ singularit' h̄ ip̄e erat. q̄ ēē commune
 oib; erat. s; q̄ singularit' ip̄e erat. de q̄ mag' an h̄ ēēt. dubi-
 tari potat. Vocat' ēē s; ip̄e d̄s. & dictus ēē sp̄m̄ habē d̄s & ui-
 debat' h̄ q̄n̄ notū inflationis & tumoris. & ostendebat' q̄si
 certia humana ad dñi p̄ rigore & eruditate. & subsequēta ēē
 septima & t̄p̄tuit dictū suū. sp̄m̄ benedicti m̄ nominans.
 ne crudel' putaret' q̄ inuis erat. & distincta ēē p̄sonalit'.
 q̄ subal' q̄m̄ma erat. ut humana mens diuinorū ueri-
 tate n̄ scdm̄ humana estimare disceret. cū q̄m̄ q̄m̄
 dñic' humanā quēdā de d̄o die audiret. D̄s s; trinitas
 t̄na hac uirtute oīa opa sua q̄sumant. ut p̄fectū p̄fecta
 sequerent'. & emularent' auctore suū cuncta q̄ fecerat.
 Quēqd' ut in tēpore apparuit. an tēpore in cōtuitate dispositū
 fuit. Et ipsa dispositio ḡna. cōtuita habuit causā rerū
 om̄iū. uoluntate creatoris q̄ factū ē. u' fieret q̄qd' fac-
 tum ē. & ipsa facta n̄ ē. Qd' diuina sapientia cū una sit
 in se scdm̄ nos diuina nomina sortitur.

Diuina aū sapia & scia uocat'. & p̄scia. & dispō. & p̄desti-
 natio. & p̄uidencia. Scia. existentū. p̄scia futurorū.
 Dispō. facientiorū. p̄destinatio saluandorū. p̄uidencia subsec-
 torū. & totū h̄ una erat sapia. & dispō. & ip̄a ḡna erit.
 & cū ipsa. cōtuita uoluntas erat. & scdm̄ uoluntate ip̄a
 dispō erat. & in uoluntate postior n̄ erat. Qd' uoluntas
 scdm̄ uoluntate q̄p̄e *scdm̄ cūa fuit de ope regali.*
Sdispofuit q̄c uoluntate factur' erat. & uoluntas ḡ-
 na erat. & op' uoluntatis ḡnū n̄ erat. Sēp n̄ uoluit ut
 faceret. & n̄ uoluit u' sēp faceret. s; u' aliq̄m faceret. q̄ sēp uo-
 luit

ut aliqui faceret. Sic uoluntas eterna fuit de ope temporali. quoniam et ipse
tempus in eterna uoluntate fuit. quoniam fieret quod futurum fuit. Duo itaque
in creatore pariter erant bonitas. et sapientia. et haec eterna erat. et
adent simul potestas coeterna et bonitate uoluntate et sapientia
disposuit. et potestate fecit. et uidetur quod quodammodo distinctio. et
successio temporalis. et demonstrat se consideratio prima bonitas.
et per eam uoluit deus. deinde sapientia. et postea disposuit. nouissime
potestas per eam fecit. Quoniam ordo uidetur esse et fuisse uoluntas
prima. et postea dispositio. et nouissime operatio subsequuta. Non enim uo-
luisse non disposuisset. et non disposuisset non fecisset. et occur-
rit magna ratio quod semper in hominibus praecedat uoluntas consilium.
et consilium operi subsequatur. Sed quia tacemus. Nunquam audebimus indu-
cere tempus in eternitate. Nam si hoc in deo fuit quemadmodum in
hominibus. aliquid in eo potest fuisse. aliquid potest. et non totus deus eternalis fuit.
Sed haec nefas est asserere. Quod ita in deo coeterna fuerunt.

Itaque eterna bonitate semper uoluit. et eterna sapientia disposuit.
quod eterna potestate aliqui faceret. et erant simul semper bonitas.
et sapientia. et potestas. Haec diuini nec separari ab inuicem tempe-
porant. quae subaltere idem erant. Et ab his formis dedit operi suo
artifex deus. quibus consummata sunt omnia ab euo inchoationis et et-
nitatis principio ordinata. Quod similitudo dei rationali

Uenit in creatura rationali similitudo perfectior est quam foris.
His. huius in se perfectione horum similitudine in uolun-
tate et consilio. et potentia. et quae foris inuenit
cum quo habuit inter. et nunquam duo huius in se uisibilia inuisi-
bilia uideret. et uidit creatoris potentiam et sapientiam et
bonitatem. et semet ipsa per ea quae foris paruerunt. magni-
tudinem exercitata. et huius enim quae inuenitio et recordatio prima
tuum esse deum. sed uideam perfectam consummatam agnitiois. quoniam ad substantiam
erat. nec potant singulariter diuini quae unum erat. Non enim
singulariter persone patris potentia erant. quae filii erat. et spiritus

Et inuenit
quidem
gnitione et
inmensitas
uidebantur
perfectus en

24
¶ Ita uisibilia mundi in uisibilia dī demonstrant.

Et inuenta ē eō; hīl tūtal iēffabilis. que ī creatore
quidē unū sūt. h; p creature specie dūctim se ad co
gnitionē effundit. Suscepit enī formā potestatis rerū
immensitas sapientie ū pulchritudo. bonitatis utilitas ⁊
uidebant hęc fœus ⁊ occurrebant cū alio simulacro qđ int
pfectius erat.

[Faint, illegible text on a rectangular strip of paper]

25
sci erat. Heq; singularit' supra p'sone filij erat. q' pars erat. a' sp'e
sci erat. Heq; singularit' p'sone sp'e sci erat. bonitas q' pars erat.
a' filij erat. s; p'dicabit' t'ntas ex istis. n' significabat' in istis.
Et t'n h' ta' c'na erat a' causa o'm' erat. a' p' h' facta s't o'ia. a' ip'a
n' s't facta. a' assignamini' bonitati uoluntate. a' sapientie
dispositione. a' potestate opatione. a' ob orit' q'sitio g'nis a'
inuestigatio p'funda de uoluntate di. a' de p'scia illi. a' pui
dentia. a' dispo'e. a' potestate. h' n' o'ia in causis reru' q'stunt
a' obiciunt questione' inuestigatioi' p'positae. De sci'a a' p'scia
dei a' q'm ex ea in reb; necessitas eadem uidet'.

Videt' n' in d'm necessitas ^{eade} reru' faciendaru'. q'si crea
tor ee' n' posset n' creata ee'. Deinde ex ipsa p'scia a' pui
dentia d'i alia necessitas in reb; factis l' faciendis puenire
q'si fieri n' possit u' n' eueniat q'd p'u'su' e'. l' p'sertu' a' d'o. q'd
utruq; pari inuenientia animu' pulset a' q'sideratione p't
bat. Primu' q' q'siderandu' e'. q' ratione reru' faciendaru' ne
cessitas in d'm eade' uideat' ex p'scientia. a' puidencia ex
dispo'e l' p'destinat'oe eoz q' facienda fueru't ab ip'o. Omis
n' sci'a a' p'scia a' puidencia a' dispo'e l' p'destinat'io ad aliqd
ee' uident' a' alicui ee' uident'. Omis q'ppe sci'a sic alic' e'. q'
in aliq' e'. ita alic' q' de aliq' e'. Omis n' q' scit aliqd scit. a'
q' aliqd n' scit nich' scit. Scientia q'ppe q' de nullo e' a' ip'a
nulla e'. Omis q' sci'a de aliq' e'. q' si nich' ee'. de q' sci'a ee'.
sci'a nulla ee'. Non q' in d'o p'ma scientia ee' l' p'scia n' futur'u
ee' aliqd de q' ee'. Si q' creatu' l' erendu' nich' fuisset. n' h' in
creatore sci'u' l' p'scia fuisset. a' p' h' sci'a nulla l' p'scia nul
la fuisset. Si aut' in creatore sci'a nulla fuisset. manife
ste q'scit' q'm nec ip'e creator fuisset. q' utiq; sine sci'a ee' n'
potuisset. cui u'e' e' ee' q'd scire. Ut q' sci'a l' p'scia in crea
tore ee' potuisset. nec ee' erat aliqd ee' l' futur'u ee'. de
q' ee' potuisset. cui sic dictu' e'. si de nichilo ee'. nulla ee'.

Omnia uero scia alicui e scia a de. Aliq. uero. Si q. ex creaturis p scia
pendet creatoris causalit p uidebitur ee qd creatu e iplo q crea
uit illud. Quom in do ab etno erant pa in semet ipsis
subsisterent. a eoz illuc n p scientia s scia erat.

Ad dicendum q oia in creatore ab etno uicinata fuerunt q
ab iplo temporalit creata s. a illic sciebant u habebant.
a eo in sciebant q habebant. a n cognouit aliqd ex se
ds. q oia in se habebat nec io ibituerit qz h futu fuerit.
nec causa illoz fuisse credat ex istis. neq; io huc uenerit
qz ibi fuerunt qh ee n potuissent illa sine istis. Na a
illa fuissent. a si ista ex illis futura n fuissent. tñ
illoz causa n fuisset. si ista futu n fuissent. tñ res
futu n fuisset. qz scia de scia ee s p scia n dicitur.

Si res futu n fuissent supra de scia ee s p scia n dicitur.

Et fuisset qd scia eoz q ee. p scia au n fuisset eoz q futu
n ee. Hec recurre min aliqd in creatore fuisset si p
scia eoz q n ee futu n fuisset. qz ipa q p scia e scia fuisset
a si p scia n fuisset. qm futuru aliqd n fuisset. Quom
utrumq. etnu e a p scitu ee a futuru ee.

Nunc au qd ab etno p scitu e. ab etno futuru e. a n e
etnu ipu qd futuru e. qz si etnu fuisset futuru n
ee. s p scis. a n p p scitu fut q futuru fut. s p p scitu
fuit. a p futuru fut q fut. a an q fut qm adhuc
futu fut potuit ee scdm attingens u n fieret. a si sp
potuit ee qudm futuru fut u n fieret. sic sp futu
fuit u n fieret. Qd futuru fut ad h spectabat qd futu fut.
qd ee potuit adh spectab. qd ee potuit. a futuru n fut.
Et correlunt simul ab etno duob. qd futu fut. a qd ee
potuit. a futuru n fut. Quom si reru euent mutaret.

Et si factu fuisset qd ee po p scia tñ n mutaret.
a futu futu n fut. futuru fuisset a p scitu

quod futurum non fuit. Nec potest huiusmodi futurum mutata fuisse si nunquam
 habita quod futurum non fuisse. Quod autem predestinavit deus facturum se
 disposuit. nec predestinavit nisi quod facturum fuisse. Prescivit autem
 quedam que factura non fuit. quod prescivit omne quod futurum fuit. in
 quod quedam futura erat que factura erat. quedam que promissa sunt. pro
 si aliquid amplius predestinatio habere videtur quam predestinatio. quod predestinatio
 est de alieno est. Predestinatio autem non de ipso esse non potuit.

De providentia dei quod duplex est. Providentia in suis et alienis.

Si autem quis querat de providentia dei nos recte dicitur. quod providen-
 tia est cura eorum que exhibenda sunt subiectis. et que omnia que
 sunt imperti. Scriptum est. quoniam ipsi cura est de omnibus. Huiusmodi provi-
 dentia illa que deus curat de omnibus que fecit. et nichil derelinquit ex
 omnibus que pertinent ad ipsum. et que subiecta sunt ipsi. si providet sin-
 gulis si habet unumquodque. quod debet ei quod meretur. Sicut in hac itaque
 universalem providentiam cunctorum non solum suis que bona fecit. sed alie-
 nis que que mala non ipse fecit sed promittit quod debetum est dispensat. ut
 nichil in regno suo iusta ordinatione evadat. Huiusmodi ipsa mu-
 lta ex hoc providentia tempore habet et non potuit. Ipsa malitia in
 oblivione venire apud providentem omnium. unde scire que sunt iniquitates
 et peccata. Sicut scriptum est. Sicut scriptum est. Sicut scriptum est. Sicut scriptum est.

Sicut in deo vita gratia. Sicut scriptum est. Sicut scriptum est. Sicut scriptum est.
 vita. peccato datur mors. iusticie vita. culpe pena. virtuti
 et gratia. Unde quodammodo quod suum est accipit. huiusmodi providentia. Unde scriptum est
 in suo et in alieno. In suo quod fecit in alieno quod promittit. cuncta illi
 subiecta sunt et providet omnibus. providens omnibus. creature gubernatio
 ne. iusticie glorificatione. malicie deprivatione. De dispo-

Sicut in dispo. divina dupliciter dividitur. **I** divina.
 bona que dispoem habet desunt. et non sunt que bona sunt. et ut
 sic sunt que ordinata sunt. Mala ipsius dispoem supra non habet quod sunt. quod
 mala sunt. et in habet quod sic sunt. quod ordinata sunt. Deus non malum non fecit.
 sed cum factum est. iudicatum esse non promittit. quia malorum auctor non est sed or-

Iudicator.

De p̄destinatione diuina.

Predestinatio ē gr̄e p̄paratio. Propositū ē dī m̄q̄ gr̄a electis suis dare. et dispositū. ip̄m̄ ē p̄destinatio. Quia uero p̄destinatio uocat̄ qm̄ in ea qd̄ faciendū fuit dispositū ē. p̄q̄ fuit. Pot̄ aū p̄destinatio ḡnāl̄t̄ intelligi aliq̄m̄ ipsa faciendorū dispositū dicat̄. d̄s q̄c̄q̄ factur̄ fuit. ab āno p̄destinasse. qd̄ aū factur̄ n̄ fuit. s; p̄missur̄ n̄ p̄destinasse. s; p̄cisse solū. De potentia dī a. q. Dupliciter considerat̄ potentia in dō eē a utiq̄:

Sic de sapia dī qd̄ sc̄dm̄ t̄ps̄ in d̄m̄ oīpotentē eē.

Saym̄. ita a de potentia ei' aliq̄ ad eruditionē legendū q̄ memorare oportet. Potentia duplex ē aliq̄ ad aliq̄ faciendū. alia ad nich̄ faciendū. Solum utraq; d̄s om̄p̄e uerissime affirmat̄ q̄ nec aliq̄ ē ei qd̄ ei ad faciendū corruptionē possit inferre. nec aliq̄ ad faciendū impedim̄tū afferre. Omnia q̄p̄e facē p̄. p̄t̄ id solū qd̄ sine ei' lectione fieri n̄ pot̄. Inq̄ tū n̄ min̄ om̄p̄s ē. q̄ si id posset om̄p̄s n̄ eēt. Dico q̄ q̄ d̄s oīa p̄. a tū se ip̄m̄ destruere n̄ p̄. h̄ n̄ posse. posse n̄ eēt. s; n̄ posse. Itaq; oīa p̄ d̄s q̄ posse potentia ē a. iō uē om̄p̄e ē. q̄ impoten' eē n̄ p̄. Et aut̄ q̄ n̄ a de suo sensu ḡliant̄ q̄ opa diuina uē se putant discurrere. a ei' potentia sub m̄tura coharere. Cū it̄ dicit̄ huc usq; p̄. a n̄ ampli'. qd̄ h̄ ē aliud q̄ ei' potentia q̄ infirma ē geludē a restringere ad m̄tura. d̄m̄t̄ enī. n̄ p̄ d̄s aliud facē q̄ facē. nec meli' facē q̄ facē. Si n̄ p̄ d̄s aliud facē q̄ facē. p̄ facē qd̄ n̄ p̄uidit. Et si p̄ facē qd̄ n̄ p̄uidit. p̄ sine p̄uidencia opari d̄s. q̄ oē qd̄ p̄uid' se facturū facē. nec facē aliq̄ qd̄ n̄ p̄uid'. Si q̄ n̄ p̄ p̄uidencia dī aut̄ mutari ū aliud fiat q̄ p̄uisū ē. aut̄ ca. ut̄ h̄ n̄ fiat qd̄ p̄uisū ē. nec eē totū fieri qd̄ p̄uisū ē. a nich̄ fieri qd̄ p̄uisū n̄ ē. Porro qd̄ qd̄ fit p̄uisū eē q̄stat. a q̄c̄q̄ p̄uisū ē fieri dubiū n̄ ē. Qd̄ si p̄t̄ p̄uidencia fieri aliq̄ impossibile ē. oē aū qd̄ p̄uisū eē eē. fieri nec eē ē. aliud fieri q̄ fit nulla rōe possibile ē. ampli'.

Q̄ meq̄
tūm̄
q̄p̄e
h̄ p̄
q̄lequ
in co
ū die
allig
ac p̄
tia f
aliq̄
p̄cedē
fura
op̄e
ipsa
q̄ na p̄
negu
falsū
q̄ dicta
muta
fa. Co
q̄c̄m̄
bile ē
ei posse
fiet. a
castit
sic si p̄
p̄uisū
n̄ p̄ ne
tūm̄
castit

Quid inquit facit deus si melius potest facere quam facit. in hoc ipso non videtur facere. quod op-
 timè non facit. quod facit. Melius non faceret. si quod facit melius foret. Facere
 quippe a nolle melius facere. et bonum facientem. male est facere. Sed
 hoc pia mens in deum dici non sustinet. et ob hoc primum videtur et
 consequens quod melius facere non potest. quod sic facit ut non faciat male
 in eo quod sic facit. Cuiusmodi causas atque rationes quodam inducunt
 ut dicant deum suorum operum mensuram ac legem ita adstrictam atque
 alligatam ut prout quod facit sequatur nec aliud facere possit. nec melius.
 ac per hoc plane infinitam illam atque immensam divinitatis poten-
 tiam sub termino ac mensura alligare. vincunt. quod usque ad
 aliquid quod ut quod finem ipsum habet eam extendunt. et ut negant
 peccare. Certum est enim quod de hoc factum est in nullo ac pondere. et in
 mensura legitimam terminum a fine suam habet. et ideo si ad
 operis mensuram sui creatoris sui potentiam modumque operis.
 ipsa perculdubio. et sine ac mensura terminari declinant.
 Quia propter hoc vel his quod videntur rationes. sine causa assensum
 negare videmur. Omnino creduli sine consideratione
 falsum pro ut recipere. oportet perpendio presentia breviter ad ea
 quod dicta sunt respondeat. Primum considerandum est si deus ulla ratione neque
 mutata neque cassata sua prudentia. aliud facere possit quam
 facit. Constat enim omne quod fit ab eterno prout est futurum esse. quia
 prout futurum est. quod ipsum tamen ab eterno non est. et deum quod possi-
 bile est non fieri quod futurum est. et si non fuerit quod fiet. non tie-
 ri possibile est. per nunquam futurum esse nec prout. Quod si
 fiet. et futurum seipsum est. prout est. Nulli igitur mutatio hanc aut
 cassatio prudentie apparet. Quia sic prout est. et fiet.
 sic si prout non esset non fieret. Sed ut nunquam prout est. non
 prout est. quia futurum est. aut dicit. Sed prudentia mutari
 non potest nec cassari. eventus autem impediri prout non fiat quod fi-
 turum est. Si autem impediret eventus rei quod fieri potest. mutaret
 et cassaret prudentia quod fieri omnino non potest. Sed nos adhuc respo-

S. deus

p. si mutaret euentus qd fieri p. nec mutaret nec cassaret p
uidetur. q. homo fieri n p. s. pot' nūq' fuisse pūsu qd
nūq' fuerat futurū. q. ostendit prudentia in eo u n fieret
sic in eo ostendit ut fieret. H' mutata ut p' alia alia est.
s. ut nūq' alia est. G' d's aliud facere pot' q' fac. ut tū aliud
ipse faciendo ali' n' sit. S; tunc idē tunc aliud faciat. ipse
tū s'p' sit idē. Hunc istud restat ut discutiamus utrū
ne meli' aliqd' possit facere q' fac' d's. hic illi nri seruitores
q' defecerunt seruantes seruitationes. nouū aliqd' a uerū
nouū. nec tā uerū q' n' uerū afferre se dnt. Et dnt sin
gulas q'de creaturas p' se q' d' d' n' a p'fecto min' habē.
V' uisitate aut rerū oīū in tanta q' d' d' n' a p'fecto min' habē.
u n' possit eē melior q' e. V' p' mū responderi n' pot' d' d' n' a p'fecto min' habē.
dnt uisitate rerū oīū n' possit meliorē eē q' e. q' d' d' n' a p'fecto min' habē.
p' d' d' n' a p'fecto min' habē. Sive iō n' p' eē melior.
q' s'ime bona ē. n' n' nulla d' d' n' a p'fecto min' habē. Sive iō
n' pot' eē melior q' mai' bonū qd' d' d' n' a p'fecto min' habē. s; si ita
fuerit bona d' d' n' a p'fecto min' habē. n' op' s'um plane
creatori q' d' d' n' a p'fecto min' habē. q' d' d' n' a p'fecto min' habē.
fuerit coherat q' d' d' n' a p'fecto min' habē. q' d' d' n' a p'fecto min' habē.
possibile ē. Si u' melior iā n' p' eē. p' bonū ampli' qd' ei d' d' n' a p'fecto min' habē.
eipe ipsa n' pot'. q' h' ipsū n' possit defectiois ē. n' q' d' d' n' a p'fecto min' habē.
tionis. a pot' melior eē. si fiat capax maioris boni.
p' a' h' ipse q' fecit pot'. G' in se n' p' in d' d' n' a p'fecto min' habē. q' ipsa n' p' s;
d's pot'. a q' d' d' n' a p'fecto min' habē. G' ipse melior eē n' p'. s;
qd' fec' oē meli' eē p'. si t' ipse uoluerit q' fecit. Et ipse qd'
fec' meli' facere p'. n' tū corrigens male factū. s; bñ factū
p' mouens in meli'. n' ut ipse quantum ad se meli' faceret. s;
at qd' fec' ipso idē d' d' n' a p'fecto min' habē. q' d' d' n' a p'fecto min' habē.
fiat. G' tūme potens ē qd' p' omē qd' possibile ē. nec iō min'
p' q' impossibilia n' p'. p' impossibilia posse n' ē posse s; n' posse.

I. taq; c
eē n' p
les ca
gun
potest
pū p
n' cū
fem?
a' pū
p'ficient
lunt
orepl
H' eip
S
ē. Hā
q' d' d' n' a p'fecto min' habē
dere qd'
t'p. n'
nūq' p'
D
Kop
nec
abcond
infidel
de occu
sciām r
ret. Q'
laret. a
tū occu
enutret

Itaq; oia pot' ds. que posse potentia e, et io uerx omps qz impoten
 ee n p. Cu fuit g tu m d. sapia, potestas, uoluntas, p'mordia
 les cause a uoluntate qde diuina qsi p' ciscunt, p sapia diri
 gunt, p potestate pducunt, uoluntas a mouet, sapia disponit,
 potestas explicat. h' se g'na fundam'ta causaz oiu et p'nci
 pu p'mu, q' ineffabilia et i'p'henfibilia s't o'i creature. Sic
 et g'uitate di n' est t'ps, nec u'uitate loc', sic nec sapia ei
 sens', nec bonitate uirt', nec potentia op'. De uoluntate di
 a puidencia multa q'renda restat. Irimu h'ij i' fac' rebz
 p'scientia a puidencia di de q' u' multa dicta s'nt, p' de uo
 luntate di de q' quedā dicenda s't, ita t'n u' p' ad ip'su fidi oclis
 g'replandū respiciam' quantū possibile e humane fragilitati. **Explic'**
 h'cip' tua pars de t'uitate qualis ab initio ds agitur e' **part' u'**

Scriptura dic. Dm nemo scit qz uir a qz trinus.

Suidit n'q' t'n fides qd n' uidet credit, et ex h' mirū
 fidi g'it. n' uidisse a credere. Vn pulerū illd' dictū
 e. Hā si uides n' e fides. Credit g' fides qd n' uidet, et n' uidet
 qd qd credit, et uidet t'n aliqd p' qd amonita e' a' cretata cre
 dere qd n' uidet. Ds et sic ab initio noticia suā ab homine
 t'p'ant u' sic nūq' qd eēt totū pot'at ap'hendi, sic q' eēt
 nūq' p' fuis possit ignorari. Quare ds nec tot' sciri nec

Proptea q'pe ds a p'ncipio / tot' ignorari pot'
 nec tot' scientie humane manifest' e' uoluit, nec tot'
 abscondit', ne si tot' manifest' eēt, mer'itū fides n' h'et, nec
 infidelitas locū. Infidelitas n' de manifesto, ^{con} u' nec' a' fides
 de occulto n' ex'at'. Si u' abscondit' tot' eēt, fides q'de ad
 sciām n' adiuuaret, a' infidelitas de ignorantia exula
 ret. Q' circa oportuit u' p'deret se occultū ds, ne tot' ex
 laret, a' p'f' nesciret, a' rur sū ad aliqd p'ditū se et agni
 tū occultaret, ne tot' manifestaret, u' aliqd eēt qd cor hois
 enutret agnitū, a' rur hū aliqd qd absconditū p'uearet.

Quibus modis cognitio dei ad hominem uenit.

Et illud nō considerandū ē qm̄ d̄s p̄mū occultus & absconditus. & latens int̄m a corde humano dephensus ē. ut sciri potuisset qz d̄s ē f̄ credi qd̄ erit. Modi s̄ duo. a. uis d̄e. & manifestatiois due q̄bz a p̄ncipio cordi humano latens pat̄t̄ ē. & indico occultus d̄s. part̄i. s̄ humana roe. part̄i reuelatioe diuina. & rō qd̄e humana duplici inuestigōe d̄m dephendit. part̄i uidet̄ in se. part̄i in his q̄ erit ex̄t̄ se. Similit̄ reuelatio diuina duplici insinuatione cū q̄ nesciebat. & dubie credebat. & nō agnitiū iudicant. & part̄i ex̄ditū asseruit. Hā humanā ignorantia nō abint̄ ^{aspiratione} p̄ illuminat̄ edocuit. Hō ū foris p̄ doctrine eruaditione instruit. p̄ miraculoꝝ ostensionē confirmat. Vtrūq; manifestationis & diuinae modiū & roe humana d̄s ab hoc agnit̄ ē. & reuelatione & diuina manifestat̄ hōi exponit. ap̄t̄ dicens. Qd̄ notū erat d̄i manifestū erat in illis. d̄s n̄ reuelauit illis. & deinde subiungit. Inuisibilia enī ip̄s̄ a creatura mundi p̄ ea q̄ facta s̄ intellecta aspiciunt̄. cū enī d̄c̄. Qd̄ notū erat. i. nō scibile de d̄o. ostendit̄ nec totū manifestū. Cū ū d̄c̄ manifestū ē in illis. & n̄ d̄c̄ manifestū ē illis. ostendit̄ plane qm̄ n̄ sōlū reuelatioe diuina q̄ facta illi fuerat. s; & roe humana q̄ in illis erat. notū illi factū erat. Cū autē subiungit. d̄s autē illi reuelauit. ostendit̄ qz rō humana ad hęc sublimia & alta inuestiganda & intelligenda infirma. & insufficientis oīno fuis̄. s̄t̄ n̄ diuina reuelatio illi in adiutoriuū & firmitatū agnoscende ueritatis adiuncta fuis̄. postea ostensio eo q̄ ab int̄ erit inuestigōis & reuelationis n̄. statim de illo q̄ foris sit utq; sententiā siml̄ subiungit dicens. Inuisibilia n̄ ip̄s̄ a creatura mundi p̄ ea q̄ facta s̄ intellecta aspiciunt̄. Inuisibilia enī d̄i q̄ int̄ erat. & abscondita erit. & nota erat. uisibilia. uisa s̄. & in gub̄natioe rerū a roe humana. & in gub̄natioe & administratioe.

de reuelatione absconditi

uisib
ta q̄
man
hū ur
im̄si
tū su
quitt
tē m
tatis
occur
in un
Explic
N
vr
q̄
yphen
Et p̄mū
quali
quinc
utrūq;
p̄ se d̄
nita.
quo m
Et p̄
cul
palc̄ m
deri po
maḡ fa
p̄mā tr
quo fac
Hon e
mi

29
uisibilia facta sunt reuelatione diuina. Quid dicitur trinitas et unitas
et ab initio potest esse deus quod in trinitate et quod in unitate.
manet. et adiuta fides iudicis ueritatis. confessio est deum esse et ip-
sum unum deum et unum esse. et in unitate quod est confessio est trinitas et
ininitas. in trinitate autem in inmutabilitate. in ininitate
autem simplicitate. hoc est trinitas sine tempore. et ininitas sine
quantitate. In trinitate uero confessio est communio unitatis. equalita-
te ininitatis coeuitate trinitatis. et communio quod est uni-
tatis sine diuisione equalitate ininitatis sine diminutione
coeuitate trinitatis. sine ordine et successione. hoc est singulis
in unitate totum. in ininitate plenum. in trinitate perfectum.

Explicatio propositarum discretionum.

Nunc oportet per singula que posita sunt currere consideratione
quod humana mens que tam longe a deo est. tanta de deo potest
prehendere. et ratione propria directa. et reuelatione diuina adiuta.
Et primum usque ad ipsam humanam rationem ex infuso lumine ueritatis
qualuerit. dignum est consideratione. ne si et totum homini dedit. negare
quancumque gratiam. aut si tollat totum ignorantiam excusare. Inque
utrumque modum humane inuestigatio ordine persequitur. quod ratio hominis
et per se directa et ab his que extra se naturalia erant uisibilia amon-
ita. ad uerum agnoscendum est causa. De illo agnitionis genere
quo mens rationalis in se deum uidere potest.

Et primum quod in se erat. quoniam ad hoc illi primum erit et principale spec-
culum contemplande ueritatis inspiciamus. In eo est primum et princi-
paliter uisibile deus. quantum ad manifestationem expositum est. ui-
deri potest quod illi imaginis similitudinem primum et agnatum
magis factum erat. hoc autem ipsa ratio erat et mens rationis utens que ad
primum similitudinem facta est ut per se inuenire posset eum a
quo facta erat. Quid se ipsam uidet esse mens rationalis.

Non enim ut in loquendo quod primum occurrit et scientibus nichil
minus esse per se ipsam esse aliquid ignorare per. cum ex his omnibus

que in se h' e' in corpore suo uisibilia uidet. nich' lo' e' p' e' posse
uidet. Secerunt q' & diuidit se p' se ab eo toto qd' uisibile uidet
in se. a' inuisibile se o'ino e' uidet in eo qd' se uidet. o'ra' ui-
deri se n' posse uidet. Videt q' inuisibilia e' que t'n uisibi-
lit' n' uidet. q' se uisibile e' uidet. o'ra' uisibilit' n' uidet.

Cum q' de se dubitare n'. Et q' se cepisse intelligit.
possit qm' e'. q' se ignorare n' pot'. cogit' ex se a' h' cre-
dere q' aliqn' se cepisse n' inuenit. qm' n' sep' e'. q' se nescire
n' pot' cu' e'. Cu' q' p' se a' in se cepisse a' inu'iu' habuisse se in-
de at. nec ignorare pot' cu' n' fuit s' ip' n' e' inu'iu' a'
substantia' o'ino dare n' potuit. Quia d' e' a' q' sine p'nci-

Hic q' incipit n' e' ab alio factu' e' q'rat. ^{uere} p' p' e'
que uero ip' ab alio n' cepisse necesse e'. qm' q' ab alio e'
accep' p'm' o'ib' existendi auctor e' n' potuit. N' q' ab alio
accipe e' potuit. q' o'ib' e' dedit. que p' p' se fuisse a' nuq'
cepisse fateri oportet. qm' o' qd' aliqn' e' incip' auctore'
habuit p' que cepit. Constat q' nec dubitari. ullo' p'
p' ille p' que cep' qd' n' sep' fuit. nuq' cep' s' sep' fuit. Illu' au-
reru' auctore' a' p'mu' p'ncipi' h' n' r'o' inuestigat. a' inuen-

Hic pietas uenerat. a' adorandu' fides p'dicat d'm. E' ualde
a' in r'o' inuentu' rei argumentu' foris in creaturis.

In se p'bat a' in his que uidet e' se q' o'ra' a' occasu' h'ntia
cuncta sine auctore nec origine' habere possent. nec reparatorem.

Que in toto aliqn' cepisse uero dubiu' e' n' p'. q' in partib' suis
sine cessatioe. cotidie a' oriri uid' qd' n' e'. a' p'ire qd' e'. De au'
qd' mutabile e' aliqn' n' fuisse necesse e'. q' qd' stare n' potuit
cu' p'sens fuit. indicat se aliqn' n' fuisse p' q' fuit. Sic respon-
dent q' foris se his q' int' uident' ad ueritate' q'phanda' a'
auctore' suu' nata' clamat q' se ab illo factu' ostendit. Qd' d'
ta' r'o' p' ratioem d'm inuenit e'. a' uenit p'm' e' a' t'm'.

Hic r'o' q' n' solu' e' d'm s' unu' e' a' t'm' e' q'pharet. Et p'

q'de
mu' p' se
tas. vna
ro. a' q'p'
n' e' e'
tancu'
sent. qu'
uenerit
uit illi
op' unu'
aminist'
creator
totum
Et app'
ne d'
for ma'
sup'flu'
unitas
fectione'
flua' gen'
in his o'
qd'am ap'
a' qd' se n'
illis sim'
se. qm' e'
unu' opor'
a' sume'
Ad imitat'
e' meli' e'
a' imitta'
sumu' bo'
tuadet. r'

quod
 mū p se deinde p ea que erant ex se facta sedm se. vna pio-
 tas. vna deuotio. vna cultura. dñm unū. & dñm unū. Sic dix-
 rō. & opbauit in se ne scilicet in tū fieret in plā pncipia &
 n̄ eēt eorū sal. Et meli' eēt & gloriū mag' ueritati & glori-
 tancū naturę pncipiū unū & finē unū. in quē habē pos-
 sent quōsiōnē q̄ ab illo existerent oīa. Alioq̄m dissipationē eēt
 unū ^{TOLE} ~~scilicet~~ sine capite & pncipio & modatōne. & clama-
 uit illi natā foris & q̄ restāda ē ad eandē ueritatē. & dix-
 op' unū. auctore unū. & q̄ cordia una. q̄ filiū unū. & una
 amministratio. puidentiā unā. et manifestat' ē oīs unū
 creator. uu' modator. unū & rector. Q̄ totū unū & ad
 totum unū. Qd uere & summus unus.

Et apphant h rō & adiecit & dix q̄ unū. Hec collectio
 ne diuisōz ne t̄bā facēt. nec q̄pōe partiū ne massam
 formaret. nec similitudine multoz. ne pluralitas
 supflua & singlaritas impfecta appareret. Omnis u-
 unitas in similitudine sola gliffens plūmōz. aut ip-
 fectionē ostendit in parte si min' hnt singlar. aut sup-
 flua geminationē in toto. si pfecta sūt unūsa. & n̄ ē
 in his oībz unitas uera. s; emulant' solū unitatē. q̄
 q̄dā appuiquit ei. s; n̄ atingit ad illā q̄m eēt unū n̄ ē.
 & ad se uē unū n̄ ē. s; unūnt' t̄mā accedat ad se & fit
 illis siml' eēt & q̄ uenire in unū. unū eēt. Hec t̄n uē unū
 sūt. q̄m essentialit' n̄ sūt. nec ē unū totū qd sūt. Dñm aū uere
 unū oportet eēt. & essentialit' unū eēt. imutabilit' unū eēt.
 & summe unū eēt. Qd enī essentialit' unū ē. uere unū ē.
 Qd imutabilit' unū ē. summe unū ē. Qd aū in utq; bonū
 ē meli' ē utrūq; q̄ altū t̄m. & bonū ē essentialit' unū eēt.
 & imutabilit' unū eēt. & utrūq; unū eēt meli' ē. Qd aū
 sumū bonū ē. & n̄ p̄ deēt sumo bono bonū qd meli' ē. &
 tuadet rō optimo dare qd meli' ē bonū. & icco fatet' dñm
 unū

et auctore suū . et p̄ncipiū suū . unū eē qm̄ h̄ meli' ē . et uē unū eē .
qm̄ subalī' ē . et sūme unū eē . qm̄ inuariabilit' ē . Qd̄ inmutabi

Et ascendit et t̄nsit . et p̄bat qm̄ ita ē . et qm̄ na / sus est d̄s .
Variari et mutari n̄ pot̄ d̄s oīno . H̄ enī augeri pot̄ q̄ inmin'us
ē . nec minui q̄ un' ē . nec loco mutari q̄ ubiq; ē . nec tēpore q̄
et̄nus ē . nec ḡgnitōe q̄ sapientissim' ē . nec affectu q̄ obtin' ē .
Qd̄ rōem creatura recte ḡsidāta adiuuat ad cognoscendū d̄m .

Et clamat creatura foris et p̄bat rōem hāc et ḡndat qz ita ē .
Et demonstrat sūma pulcētudo opis p̄fectā eē sapiām q̄ di
toris . et apponit se p̄seuerantia decoris ipsi' . et qz n̄ inmutat qd̄
institūtū ē p̄mū bonū . et dīc qm̄ et̄na ē sapiā et̄ omniu oīno
n̄ p̄ . nec decrescit aliq̄n plenitudo sens' illi' a ḡsumatiōe . et erat
iō eū ḡrestatiōe alia et uidet qm̄ uoluntas dī et̄na ē . et ita sentire
bonū . Et qm̄ h̄ p̄bat op' ei' qd̄ n̄ mutat . et ordo uniuersitatis idē
p̄seuerans . et adīc ipsa rōem qm̄ nich' notū dō ē . n̄ illud tē p̄ncē
amare incipiat . qd̄ p̄ n̄ nouerit . aut obliuisci sic̄ hōio dilec
tiōis antiquē . n̄ inmemoriā n̄ ueniat qd̄ p̄ ḡgnitū fuerat . aut
errare . bonū estimans qd̄ malū ē . ut diligat illd̄ qd̄ n̄ oportet .
et p̄ca q̄ p̄nitens et mutans cor et affectū uarians cūcepit
agnoscē errorē suū . et h̄ dō digna n̄ f̄ . nec p̄bat iō ite ita sen
tiam' de illo q̄ sapiens ē et bon' . et p̄fect' . et n̄ inuenit' i eo muta
bilitas ulla . cū oīa ḡnā mutabilitatis fuerint in ḡsidatiōe
adducta . siue q̄ in corpib; inueniunt' siue q̄ spūū natā ḡtingit' .

Oīe enī corp' aut loco mutat' Quib; modis corpa mutant' .
aut forma aut tēpore . et que forma mutant' aut augmē
tū suscipiunt aut diminutionē . aut alterationē . et q̄ alteratio
nē qd̄ suscipiunt . n̄ ill' accedē q̄c̄q; uidet' qd̄ n̄ erat . aut
qd̄ erat . recedē p̄bat' . s; qd̄ erat t̄m altat' . et alt' h̄r . et n̄ sit
siue loco h̄ . qm̄ partes locū t̄nsmutant in eodē ḡsistente
toto . et n̄ sit t̄m n̄ scdm̄ locū . nec t̄m d̄r scdm̄ locū p̄ totū
qd̄ locū n̄ mutat' . s; apparet t̄m forma alia in toto p̄ parte .

q̄ locū
manife
stet . qm̄
tio par
mutat
et ita m
partib;
tib; pa
loci et t
solū m
p̄ ex h
eē rei
mutat
āu t̄cā
fert . q̄
cat' . qm̄
mutat
P off
tam
fideram
tatio q̄ e
omino
decrescē
cogni
uo
et uolun
riat cog
mutati
hs muta
ambigu
q̄ eadē n̄

q̄ locū mutauerit; a. iō h̄ mutatio sc̄dm̄ formā d̄r̄. q̄m̄ h̄ in toto
 manifeste uidet̄. a. n̄ d̄r̄ sc̄dm̄ locū. cū t̄n̄ in partib; sc̄dm̄ locū
 fit. q̄m̄ h̄ manifeste n̄ uidet̄. a. n̄ ē forma aliqd̄ oīno n̄ disposi-
 tio partū in toto. a. cū h̄ mutat̄. q̄ partes locū mutant.
 mutat̄ forma in toto. q̄ d̄sp̄o partū mutat̄. q̄ ē forma toti.
 a. ita mutatio forme in toto fieri n̄ p̄. sine mutatioe loci in
 partib;. n̄ d̄r̄ mutatio loci n̄ cū totū locū mutat. q̄st̄ten-
 tib; partib; in toto. Sic mutatio tēporis sc̄q̄t̄ mutatioe
 loci a. forme. a. n̄ ē unq̄ sine ipsis in corpe. q̄m̄ sc̄dm̄ h̄is
 solū ordo m̄c̄. a. successio q̄ tēp̄ uocat̄. It̄m̄ q̄siderandū ē
 q̄ ex his t̄b; mutatioib; que extrinsec̄ fiunt. q̄m̄ n̄ mutat̄
 ēē rei s; ēca rē aliqd̄. h̄ ē mutatio tēpis a. loci. It̄m̄ p̄ma
 mutatio sc̄dm̄ a. t̄c̄ā infer̄t. q̄m̄ causa illarū ē. Secūda
 a. t̄c̄ā q̄m̄ causa ē illi. Tercia u. infer̄t̄ t̄m̄. a. n̄ in-
 fert. q̄m̄ ē effect̄ solū. Sola a. mutatio forme intrinsec̄a no-
 cat̄. q̄m̄ n̄ ēca rē s; in ipsa rē mutat aliqd̄. a. ipsa t̄n̄ n̄ fit sine
 mutatioe loci a. tēpis. Quib; modis sp̄s mutant̄.

Post has mutatioes corpm̄ q̄b; subiacent q̄ corpalit̄ mu-
 tant̄ oīa. t̄n̄sim̄ ad sp̄uāle creatam. mutabilitate illi q̄
 siderantes si q̄ harū mutationū illi queniāt a. si q̄ alia mu-
 tatio q̄ ex̄t̄ natam corpm̄ fit in illā cadat. Et uidem̄ q̄ sp̄c̄
 omnino nec augm̄to partū crescere pot̄. q̄m̄ corpm̄ n̄ ē. nec
 decreseē diminutioe q̄m̄ simplex ē natā. a. t̄n̄ affectu a.
 cognitioe mutat̄ sp̄c̄. a. t̄n̄sit de h̄ in illud a. uariat̄. a.
 uicissitudinē suscip̄. gaudij. doloris. a. p̄sentitudinis.
 a. uoluntatis. a. cresē scientia a. obliuio in eū cadit. a. na-
 riat cogitatioes a. succedent̄ intelliḡ. a. ē q̄si forme
 mutatio ita in eo mutatio sc̄ie a. affect̄. a. sc̄q̄t̄ ita tēpa-
 lis mutatio. a. subiacet tēpi p̄t̄ ita q̄ uariant̄ in eo. Hec
 ambigūū h̄ ē ulli. de sp̄u creato. q̄m̄ tēpe uariat̄. sc̄dm̄ h̄
 q̄ eadē n̄ p̄manet̄ in ip̄o. De mutatioe u. loci magna int̄

sequentes ambiguitas generat qm̄ t̄ q̄ dnt̄ nullū sp̄m̄ muta-
ri loco posse. qm̄ loc⁹ p̄ corpus sedes sit. & capacitas corpus
q̄ determinat̄ scdm̄ corp⁹. aliquñ qd̄ in illa ē. aliquñ in q̄ ipsa ē. &
n̄ ē corp⁹ loc⁹. qm̄ loc⁹ n̄ ē aliqd̄ nec po. aut aliqd̄ loc⁹ s; qm̄ mane
& uacuū n̄ corp⁹ ē. nec pot. & n̄ ē corp⁹ ipse. nec tñ uocat̄ loc⁹.
n̄ determinat̄ p̄ corp⁹. Qd̄ in ipso ē scdm̄ finē dimensionis n̄
definit corp⁹. & ult̄ n̄ ē. siue scdm̄ corp⁹ qd̄ locū tenet scdm̄
ipsi⁹ corpus circūscriptiōne qm̄ ut̄ ipsa corp⁹ n̄ ē. ita nich̄ ē in
loco posse n̄ qd̄ dimensionē h̄t corp⁹ & circūscriptiōne qm̄ loc⁹ scdm̄
dimensionē corpus. stat. & circūscriptiōne. & n̄ posse ullo m̄ h̄ sp̄m̄
uenire. q̄ corp⁹ q̄ntitatis ex p̄tē p̄tē corp⁹ solū in loco ēē
& loco mutari. & tempore. S; p̄m̄ aū creatū in loco n̄ ēē qm̄
corp⁹ n̄ ē. nec loco mutari s; tempore. S; p̄m̄ aū creatorē nec
in loco n̄ ēē. nec mutari loco. qm̄ corp⁹ n̄ ē. nec tēpe muta-
ri. qm̄ inuariabil̄ omnino ē. p̄tē solū corp⁹ recte assignari.
& h̄ aliqd̄ ēē. qm̄ distinctū ē. h̄ alicubi ēē qm̄ circūscriptū ē.
& n̄ aliqd̄ ēē qm̄ uariabile ē. S; p̄m̄ n̄ creato uenire & h̄ aliqd̄
ēē qm̄ distinctū ē. & n̄ aliqd̄ ēē qm̄ uariabilis ē. s; n̄ h̄ alicu-
bi ēē. qm̄ circūscriptū n̄ ē. q̄ dimensionis capax n̄ ē. creatorē aut̄
sp̄m̄ nec h̄ aliqd̄ ēē qd̄ distinctū n̄ ē. nec h̄ alicubi ēē. qd̄ circū-
scriptū n̄ ē. nec n̄ aliqd̄ ēē qm̄ inuariabil̄ ē. Presentē tñ ue-
niet̄ & cōtinet̄ oī qd̄ h̄ aliqd̄ ē a oī qd̄ h̄ alicubi ē. & omī ad
n̄ aliqd̄ ē. qm̄ in oīb; & uq; ē a se p̄tē. S; p̄tē sine tēpe. S; q; sine
loco. In oīb; sine tēmine & distinctione. & nos qd̄ h̄ h̄
q̄ntitacionē fideliū neq; falsitatis argum̄. ubi tñ
sup̄ capacitate & possibilitate minor & simpliciū intelligen-
tē fortia nimis iudicam̄. qd̄ d̄s cōtinet̄ ē a uē & in oī
creatura siue nata siue distinctione. & i oī loco siue
circūscriptiōne. & in oī tēpe siue uicissitudine t̄m̄toe.
Censē aū & oīno ita oportere appam̄ multo simi⁹ a
h̄modi ueracit̄ affirmandū qm̄ d̄s substantialit̄ siue

h̄ac

cent
su
mu
solā
pa
fir
nec
in q
qm̄ a
nis
uen
finc
q̄net
poll
dū d
furd
fuo
ten q
tati.
abho
V iat̄ g
a n̄ fl
ch̄ ē.
ri oīb;
a uq;
finc
dubro
dēt̄ p̄
dēt̄ ull
totū. &
st̄ ab

essentialit' a p'e a ue. a in o'i re: siue natura, siue e'entia: sine
 sui diffinitioe. a in o'i loco circumscrip'tioe. a in o'i t'p'e sine
 mutabilitate. Ha' id q'd q'da' insipientes immo scdm carne
 sola sapientes. a q' carnis se' solu' q'sidantes estimant q'si cor
 palu' sordiu' a pollutionu' iniquatioes d'm gtinge possit
 si reb; oib; essentialit' p' subalit' nec' dicat. ta' frivolu' ut
 nec responsioe dignu' sit. cu' a ipse creat' corporis ^{sordib;} sensib;
 inq'nari n' possit. Si eni' spe' sordes cor'p'e gtingit. dicant ipse
 qm' aia humana in carne posita immaculata ee' possit cu' car
 nis humane sordib' nulla inq'natio a pollutio maior in
 ueniri possit. dicat de carne leprosi: cui' a' g' tactu' homo
 sine horrore sustine' non p'. qm' aiam scdm a iusta n' in
 q'net q' intantu' in ea sine pollutioe uiuit. ut ea a
 pollutione emundet. Postremo respondeat q'd poci' q'ceden
 du' de do' estimat. p' q'z nusq' sit ds. p' q'z uq; sit. q'd si ab
 surdu' o'ino e' q'fiteri qm' ds nusq' e'. cogant' necesse e' ipse
 suo iudicio id q'd ad dictu' a' q'modi' a' puleri' suscipit. q'fi
 teri qm' alibi e'. Qui eni' nocib; seruire elegerit poti' q' ueri
 tati. a id solu' respiciendu' putat q'd aures uulgaritatis
 abhorrent. iustu' e' u' in h'q; a sententia sua n' declinent.
 Dicat g' si h' aurib; a' terre p'sumunt qm' ds nusqua' e'.
 a n' statim ex eo q'icq' arbitrent'. qm' q'd nusq' e'. ipse o'ino in
 ch' e'. Si g' querebant' dici n' pot'. q' ds nusq' e'. que' ee' a ue
 ri' oib; que' se' ee' necesse e' credi. dicant u' e'. Si eni' alicubi e'
 a uq; n' e'. e' ubi e'. a e' u' n' e'. a ia' local' sit ds. a t'mino a
 sine geludic'. q'd o'ino impossibile e'. Etendu' e' g' a sine
 dubitoe' q'frendu' qm' diuina natura q' p' uinitate siq; nusq'
 dete' p'. in o'i loco uenit' a essentialit' e' nec tu' loco q'p'den
 dit' ullo. qm' o'ino in circumscrip'tibil' e'. Est g' u' e' totu' q' gtingit
 totu'. a penetrat totu'. nec sine ea pot' ee' aliqd ex oib; q' facta
 se' ab ea q' nec p' sui simplicitate auidi. nec p' sui puritate ma
 g'ulari.

nec p sui multitudine ullom q̄phendi pot̄. Quom̄ sp̄e creati
Sane de sp̄u creato hoc q̄modi dictu. locales s̄t a q̄m̄ corpa.
 Sed intelligentiā h̄ accommodat̄ eē fatem̄. ut n̄ solū in loco
 eē s̄, a locale eē sine dubitatioe p̄nuntiam̄. In loco q̄d̄ q̄m̄b̄
 alicubi p̄sens eē n̄t̄. locale ū q̄m̄ cū sit alicubi n̄ ū ūq̄: inue
 nit̄. Om̄e enī q̄d̄ diffinitū ē sc̄dm̄ ali q̄d̄ locale ē. q̄m̄ in corp̄o
 q̄d̄ sine a t̄minū h̄t locū h̄t. a determinat locū sic determina
 tum ē in loco. S; corp̄o q̄d̄ diuisione h̄t. loco circūsc̄bit̄.
 q̄m̄ ei sc̄dm̄ locū p̄ncipiū. a mediū. a finis. assignat̄. Sp̄e
 ū q̄m̄ diuisione n̄ capit. s; diffinitioe sola t̄minat̄. circū
 sc̄ptione q̄d̄ n̄ recipit loci. a t̄n loco q̄d̄ā m̄cludit̄. q̄m̄
 cū hic alicubi p̄sens sit. tot̄ alicubi n̄ inuenit̄. Itaq; corp̄o
 locale ē. q̄m̄ loco circūsc̄bit̄. sp̄e aū q̄m̄ in loco p̄sentia
 nat̄ a op̄ationis q̄cludit̄. locale a ip̄e uere nominat̄. Sp̄e
 aū increat̄. q̄m̄ oī loco p̄sens ē. nec t̄n ullo in loco q̄cludi
 aut̄ circūscribi pot̄. Veniet̄ in oī loco eē d̄t̄ nec t̄n localis
 aliq̄m̄ ulla rōe appellat̄. N̄ ignoro q̄s d̄i ab oī sp̄u locū um
 ūlūit̄ remouere uoluisse. q̄m̄ sc̄dm̄ diuisione solū a circū
 sc̄ptione corporale locū q̄ttare p̄bauerunt. S; hor̄ ut
 sup̄ dixim̄ q̄ndatio nimis a q̄m̄m̄ estimatioe a possibi
 litate recessit. Naḡ aū ea ponenda in usū loq̄ndi q̄ se spon
 te accommodat̄ a nich̄ a late ingerat̄ alienū a ueritate.

Ratio q̄st̄ d̄s n̄ solum unus s; a trinus sit.

Nunc dicitur q̄m̄ rō uera p̄bat q̄m̄ d̄s un̄ ē. a q̄ ad unitatē
 ditatis spectant. ū eē q̄ndat̄. Dem̄ arguit a q̄ndate. a
 arguit q̄m̄ n̄ solū un̄ s; a t̄n ē d̄s. a h̄t h̄ q̄: inuestigōis a
 q̄ndatiois bone. a d̄o exēplaria ū. D̄s enī q̄ in se uideri n̄ po
 tuit in ope suo manifestat̄ ē. a uidet̄ cū rō humana n̄ in
 se q̄d̄ multib̄l̄ fuit s; in similitudine sua q̄m̄ ad h̄ facta ē
 ū d̄s in ea uidet̄. De ūbo int̄usico a ext̄usico.

Nam sic sapiā hoīs n̄ uidet̄ n̄ ab ip̄o hoc de re creat ut

man
 cogn
 a era
 oino
 mod
 abso
 latio
 q̄d̄ ma
 dō ūb
 ei. a t
 ē p̄ ū
 ūbū o
 torē si
 habem

Et se
 qu
 p part
 ta clar
 ē agno
 strāt. C
 tudin
 a p̄e ad
 uidet̄ a
 s; p̄mū
 q̄d̄ erat
 ex ip̄a r
 cedat̄ an
 manent
 sapiā a
 amor. a
 unitas a

manifestet p ubu. ita sapia di invisibil fuit. et n potuit
 cognosci n ab ipso solo cui erat. donec manifestata e p op suu.
 et erat ipa sapia ubu. s. qm ubu inteseu absconditu qd
 oino sciri n posset. n p ubu exteseu manifestaret. que ad
 modu ac cogitatio hois qm inteseu ubu illi e. qd latet ac
 absconditu e donec revelet p platione oris. et e ipsa p
 latio vocis ubu. similiter ut ubu e cogitatio cordis. s. ubu
 qd manifestu e. patit ac revelet ubu qd e occultu. Sic et in
 do ubu inteseu ac occultu ac invisibile ubu fuit cordis
 ei. ac sapia erat h ubu ac invisibile donec manifestatu
 e p ubu exteseu qd visibile factu e. qd erat op ei sic p
 ubu oris manifestatu e ubu cordis. sic loqt ois nata auc
 tore suu ac indicat qd factu e opifice intellegendi sensu h
 habentib. Qd imago di in ronal citata exphor e v uestigi.

Et se in his simulacra u trinitatis inuenit in ipsa.
 quedam qm delonge significatiua ac habentia similitudine
 p parte. Queda u exphila imagine ac perfecta ^{emulatio} ^{cruditioe} signa
 ta clara demonstratione efficiunt. In his s. emi qd invisibile di
 e agnoscit. in qb; euidenti manifesta ac claritate demon
 strat. Ca naq; manifestat pfecti auctore suu q illi simi
 tudini uicini appinat. ha u e ipsa ronal creatu q excellent
 ac p ad illi similitudine facta e. q te emi auctore suu que n
 uidet agnosce. cu se ipsa ad illi imagine facta intellig. In h
 s. pmi trinitatis uestigiu inuentu e. cu agnosce exph ipsa
 qd erat in se. ac ex eo q fidauit qd erat sup se. vidit emi qm
 ex ipa nasce sapia q e in ipa. ac dilig ipsa sapiam suam. ac p
 cedet amor ex ipa ac sapia sua q amat ea gentia de se. ac in se
 manente. n diuidit a se. ac apparet in qda in uno. mens.
 sapia ac amor. ac e mens ac sapia de mte. ac de mte sapia ac
 amor. ac surgit trinitas qda. ac unitas n recedit. ac sic siml
 unitas ac trinitas. sedm imagine ac potestate uirtutis.

accidit mens ab istis. p h illuminata a q̄dat̄ creatorē suū
sapientē eē a sapiām habē. a ex ipso eē sapiām suā. nec fuisse
iū. sine sapiā qm̄ sēp sapiens fuit. a q̄ sēp sapiām suā ipse di-
ligere a sēp habuit amore ad sapiā suā. a erit cogit̄ amor et̄
no. a cogit̄ sapiē illi. Quom̄ tres p̄sonę eēt̄na una siue

Et rursum q̄dat̄ qz n̄ pot̄ in dō eē aliqd̄ duī sū ab s̄tūba.
Ipso a q̄ unū ē. totū qd̄ ē. Propt̄ea ū t̄nitas ē a unitas
manet. Quia enī ibi ē. q̄ a nullo ē. a ē ibi q̄ ab illo ē. a pa-
rē cū utq; q̄ ab utq; ē. t̄nitas ē. Neq; enī q̄ a nullo ē eē pot̄
ille q̄ ab alio ē. a q̄ ab utroq; ē. l̄ ille q̄ a nullo ē. l̄ q̄ ab illo
t̄m ē eē pot̄. Itaq; t̄nitas ū ē. a unitas manet p̄fecta.
qm̄ in dō nich̄ eē pot̄ qd̄ d̄s n̄ ē. Natura siq̄dē. indivisa a
unitas ū scissione p̄hibet. discretio ū. a p̄tas t̄nitate docet.

Et posuit noā fides De discretione nominū i t̄nitate.
q̄b; significaret̄ qd̄ credit̄. Et dicit̄ ē pat̄ in t̄nitate.
qz ab ipso fili⁹ erat. q̄ de s̄tūba sua erat. Qui enī gignit de
sua s̄tūba gignit. a id qd̄ ipse ē gignit. a p̄t̄ea a q̄ erat q̄
cū ipso erat. id qd̄ ipse erat. pat̄ dicit̄ ē. qz ab ipso erat fili⁹.
q̄ aū ab utq; erat. utriq; fili⁹ n̄ erat ne duo eēt̄ patres
unū filiū. a pat̄ q̄ fili⁹ dicit̄. a q̄fundet̄ t̄nitate discretio.
s; sp̄s s̄s pat̄s a filiū p̄cedens a patre a filio. Et p̄fessa ē
fides catholica patre a filiū a sp̄m s̄m. Et ē pat̄ q̄ filiū
h̄t. a fili⁹ q̄ patre. sp̄s s̄s q̄ ē a pat̄ a filio. Et ē qd̄ pat̄ sp̄s.
qm̄ d̄s ē. a ē similit̄ s̄s pat̄. qz d̄s ē. S; uoluit fides unū
in t̄nitate p̄sonā distinguere cū dicit̄ sp̄m s̄m. Ipse enī ē
q̄ ad sc̄tificationē dat̄ cū inspirat̄ sc̄tificandis. a n̄ t̄m ue-
nit sine patre a filio qm̄ t̄nitas ē indivisa. Quom̄ sp̄s
s̄s a patre a filio mittit̄ ḡna p̄cessioē ab illa t̄pali aduen-

Sed inspirari a pat̄ a filio. h̄ ē illi uenion. s̄tū ad nos.
Et eē a patre a filio. qd̄ ḡnū illi ē ne nom̄ sit p̄fune-
tionis q̄ dat̄ ex t̄pore a accipit̄. qd̄ t̄pore n̄ ē illi eē a

a patre a filio. s; gēnū p q dari dī. quent a patre a filio. qz a
 pat a filio. qd gēnū ē a n temporale illi. Sic spē sēs donū ē
 dī. q donū ē patris a filij. a cū dat cū tēpore dat. a. dat a pat
 a filio. a dari a pat a filio n aliud illi ē. quā cū dat ē a pat
 a filio. Ex eo qd gēnū ē illi a patre a filio. a ē unitate pat a fil.
 a spē sēs. Pat. a seiplo. fili a solo patre. spē sēs a patre a filio.
 a q una natura ē a una suba una tūtas ē. in una natā.
 a una suba. et cū mens una q̄ deserta s; a pā in tūtatē
 glidat. tā inuenit a tres q̄stat. Cū ū qd idē ē tū attendē
 cepit unū ostendit. Quare illa tā ineffabilia i tūtatē pso
 ne tres dū. a tā in humanitate n dicunt.

Et hinc rursū ex adūso alia dubietas a pullat mte p̄fun
 do rerū caligantiū. a erit questio a introgat se ipsā
 rō quare tā illa q̄ in dicitate repta s; p̄sonē dicunt. cū in t
 unitate illa q̄ in semet ipsa p̄mū mens repta. tā similit̄ in
 uenta sūt. nec tū tres p̄sonas in se mte rōnalē quere
 aut tū p̄sonis q̄stare. in unū rōnalē q̄statio parat. et
 diligētē q̄rit rō q̄re ita sit cū nec ē ita dubitare liceat.
 nec qm̄ sit facile sciri possit. a r̄n uidet ali qd ex eo qd totū
 n uidet. nec ignorare p̄mittit qd n̄ sunt app̄hendē. Videt
 enī q̄ in mte s; n̄ ū idē s; qd ē ipsa mens. Separant̄ it
 h̄ aliquā a mte. a. cū affuerit reced̄ a recedunt. Item
 cū abierint a uariant̄ circa ipsā nec uerū idē s; cū
 ipsa. s; q̄ affectioēs quedā a forme ipsi q̄bz n̄ sit h̄ ali
 qd ē. s; adē t̄m ei qd ē h̄ aliqd. Itaq; cū hō sit ipā p̄sona.
 h̄ aū t̄m affectioēs quedā adherentes p̄sonē. a. circa ip
 sam existentes inueniant̄. n̄ ē oīne r̄i p̄m cū p̄sona.
 s; p̄sonē inē t̄m. cū aū q̄ in dō s; aliud ab ipso ē n̄ possit
 nec q̄ accidentia. aut affectioēs ex tēpore mutabiles. aut
 sepabiles natura inq̄mutabili cōntie. a. cū idē sit totū
 ē qd ē quere tā in eo ueracit̄ p̄sona s; a tū unū ē.

et p̄m idē eē. et cōnū et p̄fectū asserit. et dñr̄. t̄a tres
p̄sone. n̄ tres eēntie. q̄ nata in t̄b; ē p̄fecta singlis et
t̄b; indiuidi. Et iō dñr̄ p̄sone single q̄ d̄s s̄t. et un̄ d̄s
tres q̄ una d̄itas in t̄bus. Quare potentia pat̄. ut
buit. sapia filio. bonitas sine benignitas sp̄s. s̄.
Attribuit pat̄ potentia. et filio sapia. et sp̄m sc̄o boni
tas. et discernunt q̄ gr̄iuna s̄t. in q̄b; n̄ d̄r̄ q̄d q̄dē
n̄ ē. t̄n q̄d ē tacet ne credat q̄d n̄ ē. Dicit̄ et pat̄ potens.
et ē pat̄ potens. et n̄ sol̄ pat̄. q̄ pat̄ potens ē. et filī et sp̄s. s̄.
Et n̄ tres potentes. s̄; unus potens. q̄ potentia una
in natura una. et suba una. Et ē filī sapiens. s̄; n̄ solus
q̄ sapiens ē pat̄ et filī. et sp̄s sc̄s. et n̄ sapientes tres. s̄;
un̄ ē sapiens q̄ sapientia una in natura una. et suba una.
Et d̄r̄ sp̄c sc̄s benign̄ et bon̄. et ē q̄d benign̄ et bon̄ sp̄s sc̄s. s̄;
n̄ sol̄ benign̄ et bon̄ ē sp̄c sc̄s. s̄; bon̄ et benign̄ ē pat̄ et filī
et sp̄s. s̄. nec in tres benigni et boni s̄; un̄ benign̄ et un̄ bon̄.
q̄ benignitas una et bonitas una. et nata una. et suba
una. s̄; cauit sc̄p̄tura sciēntis humane. ne erraret
in d̄o suo. similia hoīb; q̄ n̄ erant in ipso arbitrans. q̄m
ab hoīb; sumpta erant uocabula q̄dā. n̄ ad om̄em similitudi
nē s̄; ad significandā q̄ d̄i erant sup̄ hoēs. Et erat aliq̄d simile
ibi ne mutatio aliena eēt. s̄; n̄ totū. ne idē eēdet̄ q̄d in t̄m
differēbat et dicit̄ ē in d̄itate pat̄ q̄m ^{ibi} erat a q̄ erat q̄ de ^{sua} suba
erat. sic q̄ gignit de sua gignit et suba n̄ ē q̄ gignit ipse q̄
gignit. s̄; ab̄ ab̄ alio. et n̄ alia natā gignentis et genti.
Et erat in h̄ similitudo int̄ diuina et humana. et p̄p̄ta
ex h̄ dicit̄ ē pat̄ et filī q̄ genuit ille et iste gemit̄ ē. et n̄ ē
q̄ genuit pat̄. ille q̄ gemit̄ ē filī. et t̄n q̄ nata una ē
gignentis et genti et suba una. n̄ aliud ē gignētis a ge
nito q̄ d̄s ē. d̄s un̄ gignētis et gemit̄. q̄ d̄itas una gign
nentis et genti. et p̄p̄ta unū inuenti s̄t in illo q̄ d̄s

35
erant. qz unū erant, totū qd erant. s; n̄ unū in uno. qz pat̄ erant.
q̄ a nullo erat. & fili⁹ q̄ a pat̄ erat. & sp̄s sc̄s q̄ ab utiq; erat. q̄ fili⁹
n̄ erat. qm̄ ab utiq; erat & eq̄l̄r̄ erat. Et dicte s̄t tres p̄so
ne tāh. qz unūq̄dq; tū totū h̄ erat & p̄ erat. Hec tū una p̄
qz unū h̄ totū. s; tres p̄ qz tā in h̄ uno. & h̄ unū totū. h̄ tā
tres p̄. & h̄ unū un⁹ d̄s. & h̄ tā h̄ unū. & tres p̄ un⁹ d̄s pat̄
& fili⁹ & sp̄s sc̄s. Dicit̄ ē ḡ pat̄ qz de sua suba filiū genuit.
& erat i h̄ similitudo. s; ne putaret̄ pat̄ p̄or filio sic sc̄p
in hoib; ē. & nūq̄ alit̄ c̄r̄ p̄or n̄ pat̄ filiū ancedat. p̄p̄ta
potens pat̄ dicit̄ ē. n̄ qz sol⁹ erat. qz potens erat & fili⁹ &
sp̄s. s. s; sol⁹ dicit̄ ē erat potens. qz de ipso solo maḡ dubi
tari potat̄ qm̄ de p̄ore & antiq̄. & annoz multitudinate
defecto. Et dicit̄ ē fili⁹ sapiens n̄ qd sol⁹ erat. s; qz de ipso
solo maḡ dubitari potat̄. qm̄ de postiore & etate ad huc
in mat̄o. & sensu ip̄fecto. Ideo dicit̄ ē pat̄ potens ne putet̄
p̄or filio. & fili⁹ sapiens ne c̄dat̄ pat̄ postior. & sp̄s. s. bon⁹ si
ne benign⁹. ne crudel̄ existim̄ ret̄ d̄s. & q̄st̄naret̄ ad eū
q̄sciā humana si sp̄m̄ h̄re dicit̄ d̄s. & n̄ ad artū fuisset
sc̄s l̄ benign⁹. qm̄ sp̄s p̄sequendā rigore significare
videt̄. & crudelitatem denotare. Alia rō q̄r̄ illa q̄ sc̄dm̄
subam d̄nr̄ & q̄m̄m̄a s̄t̄ p̄sonalit̄ s̄t̄ discreta.

Proterea p̄t̄ simulacrū suū q̄ inuenta ē trinitas sū
ma & ip̄m̄ similit̄ trinitatē p̄ferbat qm̄ uestigiū
qdā & imaginē ineffabil̄ trinitatis. & in h̄ ipso ita erat.
qm̄ in m̄te rōnali qm̄ potentia qdā. & vis qdā erat. Et
ex ea nat⁹ ē intellect⁹ q̄ solū sapiā erat. & sine ip̄so m̄s
sapiā n̄ erat & p̄cessit nouissime amor sine gaudiū
m̄tis ad sapiā suā. & ip̄le solū dilactio erat qz sine ip̄so
in m̄te & sapiā dilectio n̄ erat. Et posita s̄t̄ h̄ noā ad
p̄tate qz unūq̄dq; p̄ se erat. & distincta s̄t̄ tā h̄. P̄mū
potentia. a q̄ sapiā erat. deū ip̄ā sapiā q̄ de potentia

Inata fuerat.

¶ omniū amor. q̄ de potentia simul & sapia p̄cesserat. Et di-
stinguēbant h̄. q̄ p̄f̄ h̄ idē n̄ erant quę sepabant ab in-
uicē. & n̄ q̄stabant in uno. Propt̄ea ī m̄te rōnali aliud
potentia erat q̄ p̄or erat sine sapia. & adhuc sapia n̄ erat.
& uenit sapia postea. Et cū ^{sapientia} potentia eēt cō. q̄si aliud ī
alio. & erant iā duo. potentia & sapia. Q̄ aditū ē tēnū
& tā eēt cepunt. potentia. sapia. & amor. & n̄ erat po-
tentia de aliq̄. & de ip̄a sapia erat. amor aū de ip̄a sapia.
& potentia p̄cesserat. & n̄ erat potentia sapia. q̄ potentia
aū sapiam erat. & de ip̄a sapia exierat. Neq̄; rursū amor po-
tentia & sapia dici potat. q̄ p̄cesserat t̄m ab ip̄is & ip̄a aliq̄n
sine ip̄a extitit. Et erant iā h̄ discreta in aīa. & in his t̄b;
t̄ntas aīḡ inuenta ē. Et ascendit aīa ab his ad fūmā ē
nitatē & inuenit ī patrē q̄ a nullo erat. sic in se potentia.
& filiū q̄ erat a patrē. sic in se sapia. & sp̄m sc̄i in q̄ a patrē & fi-
lio erat. sic in se dilectio a potentia & sapia p̄cesserat. Et iō
potentiā patrē t̄nt. q̄ in se similitudo fuerit illi. Et sapia
filio q̄m h̄ in se imago illi erat. q̄ a potentia. orta erat. Et
dilectionē sp̄i sc̄i t̄nt q̄m in se a potentia & sapia p̄cesserat.
sic sp̄s sc̄i a patrē & filio. q̄ dilectio ē patrē & filij & sic
q̄dē distinxit ueritatē ad imaginē p̄ qua inueniāt ueritatē
ū q̄ h̄ p̄ū inuentū ē ad significōem illi. q̄si singulare dicit
ad p̄tāt. & q̄ t̄n̄ in dō totū q̄d ē eēt. n̄ ē & n̄ p̄r̄ diuisū in-
ueniri q̄d in simplici natura. n̄. neq̄; unū ē pot̄ q̄d alē n̄ ē. ū idē
ē unū q̄d alē ē. Cū n̄ potentia patrē aliud n̄ sit q̄ eētia ei. neq̄;
sapia filij aliud quā eētia ei. neq̄; amor sp̄e sc̄i aliud q̄ eētia
ei. necesse ē oīno ū una ē eētia unā eēt potentia & unā sapia.
& dilectionē unā. & q̄mune eēt & totā eēt. & p̄r̄ eēt. & eēt eēt.
Itaq̄; potentia patrē ē & filij ē. & sp̄e sc̄i ē. & p̄r̄ ē & eēt eēt. &
sapia filij ē. & patrē ē. & sp̄e sc̄i ē. & p̄r̄ ē & eēt eēt. & amor
sive bonitas sp̄e sc̄i ē. & patrē ē & filij ē. & p̄r̄ ē & eēt eēt. Et

apotentia
era.

q̄
L at
po
a
an
po
li
pa
S ps
ē.
an
pl
at
ab
E
ma
fe
he
sic
f, n̄
rud
m
era
ent
ge
f, f
f, f
nee
ris
put

q̄ adō habet idē q̄ eē. & oē q̄ mōdō ē aliud q̄ s̄s eē n̄ pot̄.
 P̄ at̄ potentia ē. & fili⁹ potentia ē. & sp̄s. potentia ē. & una
 potentia q̄ una eēntia. Similit̄ pat̄ sapia ē. & fili⁹ sapia.
 & sp̄s. sapia ē. & una sapia q̄ una eēntia. Et pat̄ amor ē. & fili⁹
 amor. & sp̄s. amor ē. & dilectio una. q̄ una eēntia. S; pat̄
 potentia ē. & nulli⁹ potia ē. q̄ a nullo ē. Dilectio ē pat̄ & nul
 li⁹ dilectio ē q̄ a nullo ē. Fili⁹ aū potentia ē. & potentia ē
 pat̄s q̄ a pat̄ ē. & sapia fili⁹ ē. & sapia pat̄s ē. q̄ a patre ē.
 S; sp̄s dilectio ē & dilectio pat̄s & fili⁹ ē q̄ a patre & filio
 ē. V̄ diligent̄ cauendū ē ne in ḡm̄m̄noē q̄ fundat̄ q̄ di
 stinguendū ē. neq; in singularitate distinguat̄ q̄ p̄ūē. h̄ eēnt̄
 p̄sonas in unitate distinguere uolum⁹ n̄ attribuam⁹ unū q̄
 alī ḡm̄m̄noē ē. neq; cū subē unitatē demonstrare assignem⁹
 abā q̄ unū p̄m̄ ē. Ad uestigiū unitatis n̄ in rōnali
Ecce demonstrauim⁹ ue. creatā s; in corpora inuenit̄.
 uestigiū ali q̄ unitatis sūme q̄ntū ualeat rō humana d̄.
 ma dico q̄ sūū ē. & datū ē illi & ē in illa. & modicū ē ad p̄
 fertū totū. T̄tia enī inuenit̄ in se & ex his unitatē dep̄
 hendat que erat sup̄ se. & q̄stata ē illi natura for̄ is.
 sic de dicitis unitate & apparuerūt tā for̄ is signa unitati.
 s; n̄ imago. ū illa q̄ int̄ erat & h̄ ipsa imperfecta erāt similit̄
 tudine. Erāt enī potentia int̄ & sapia & amor. & t̄tia
 imago int̄ potentie creatoris. & sapie & amoris. q̄ h̄
 erāt in ibi erāt. s; h̄ imagine ibi in ueritate. Tam̄ utriq; erāt.
 & idē erāt. q̄ h̄ h̄ erat q̄ ibi erat. S; q̄ h̄ erat ima
 go erat. q̄ ibi erat ueritas erat. For̄ is aū potentia n̄ erāt
 s; signū tm̄. neq; sapia s; signū tm̄. neq; amor s; bonitas
 s; signū tm̄. & ipsa signa nec potentia erāt. nec sapia
 nec amor sic int̄. s; signū tm̄ potentie & sapie & amo
 ris. Potentie enī signū fuit rerū imm̄sitas. sapie
 pulcritudo. bonitatis utilitas. & n̄ erāt ipsa signa. poten
 tia.

Similit̄
 sapia ē p̄
 a nullo ē
 pia ē. q̄ a
 nullo ē.

Et sapientia et bonitas. s; tñ signa horz attestantia his q̄ erāt int̄
p̄a et brobrata ē tñtas ū in opib; suis nec potuit rō his adi
cere q̄q̄ que p̄fecta erāt. nec tollere aliqd̄ que q̄stabāt dis
creta. S; enī tā h; que oē rōnale p̄ficiunt. nec sine his p̄fe
ctū ē aliqd̄. Similit̄ ad omnē effectū ḡcurrunt tā h; q̄q̄
si qd̄ defuerit nich; absolut̄. et si adit̄ parit̄. oā ḡsumant̄.
h; s; potentia. sciā. et uoluntas. ex q̄b; si tollas unū aliqd̄
p̄fectionē imminuis. Si cuncta parit̄ ḡstituas nich; de eē
ḡstiteris. his g; et ipse rerū ḡditor opa sua p̄fecit. et ḡstat
ipse p̄fect̄ qm̄ in ipso p̄fecta s; q̄ nec ^{partē} augeri possit̄ qz ple
na s; nec in toto ḡsumari qm̄ p̄fecta s; nec unitate di
uidi q̄ unū sunt. Et qd̄ in his trib; omnia.

Et quecūq; de dō anr̄ et edunt̄ ueracit̄ in dō. ad h; tā
referunt̄. et ḡstant in his t̄b; in ipso. quib; ut dictū
ē. si qd̄ tollas p̄fectū n̄ ē qd̄ relinq̄t̄. si qd̄ adicere coneris
ma' n̄ ē qd̄ explicat̄. Si enī fortē dicas et incorruptibile
et immutabile. et inq̄mutabile. et cetera q̄ similia s; his. to
tum h; potentia ē. Si p̄uidū si inspectore si scrutante ocul
ta et intelligente h; totū sapiḡ ē. Si p̄uū si mansuetū si mi
sedem si patientē. totū h; bonitatis ē. et n̄ p̄ his adicere ueritas
q̄q̄ qz totū in his ḡtinet̄ qd̄ p̄fectū ē et uerū. s; tā h; tñtate
monstrauerūt in simulacro p̄fecto. et p̄suaserūt nich; adi
cendū t̄b; qz h; p̄fectū ē. et nich; tollendū. qm̄ sic ḡstet̄ ḡsu
marū. et tā h; in dō unū erāt. et dō unū erāt. s; distincta
inuenta s; h; ū n̄ erāt unū. et p̄p̄tea tñtatis imago fa
cta s;. et secuta ḡsidatio p̄tate inuenta h; usq; ad ineffabi
le tñtate. et distinx̄ ibi p̄uū. qd̄ p̄uū h; erāt tñ. et disteres
muentū ē. Ibi anī in uno erāt totū. et unū totū. Re ca

71

Nunc g; dixim; qm̄ rō humana p̄uū sp̄tulatione sup̄dictoy.
in se dñm eē reppit et ex t̄ se app̄bauit. et qm̄ ad iudicauit
qz unū ē dñs. et simplex natura et iūsus et ḡtū. Magna n̄ qm̄
stare

37
simplex et non paruitate. et quod tunc sine diuisione unitatis. et
unum sine quatuor trinitatis. et quoniam trinitas summa inuenta est per
eam quae erat imago illius in nobis. et quoniam arguat non esse personas.
tamen in nobis et in deo esse trinitas personarum quod deus sit. et quoniam tribus nichil ad
eum pertinet. quod perfecta sit nec deum aliquid quod distincta sit. et quoniam distincta sit
quae in deo sunt secundum ea quae distincta sit in nobis. quoniam imago sit ad
illa. et demonstrauerunt trinitatem. et hoc quod secundum romanos
iudicium grecum in unum quoniam ita ueritate approbatur. Siquid
autem additum est ex his quae supereminent romani. et non quod tangit ad
ea sufficere. quoniam secundum rationem formantur. Alia enim sit ex ratione. alia
secundum rationem alia super rationem. Et prout hoc quod sit quod rationem. ex ratione
sit necessaria secundum rationem sit probabilia. super rationem mirabilia.
contra rationem incredibilia. et duo quod est extrema omnino fidei non capi
unt. Quae enim sit ex ratione omnino nota sit et credi non possunt quoniam
sciuntur. Quae uero sit ex ratione sit nulla similitudo ratione eorum possit quoniam
non suscipiunt ullam rationem nec adhaerent his ratione aliquid. Quae sit
secundum rationem et quae sit super rationem tamen suscipiunt fidei. et in
primo quod est quae fides ratione adiuuat. et ratio fidei proficit quoniam sit
rationem sit quae credunt quod ueritate si ratio non apprehendit fidei tamen
illoque non quod est. In his quae super rationem sit non adiuuat fides a ratione
ulla. quoniam non caput illa ratio quae fides credit. et tamen est aliquid quod ratio a
monet uenerari fidei quae non apprehendit. Quae dicta sit quae a sit
rationem fuerit probabilia ratione et sponte acquirit eis. Quae uero sit
rationem fuerit ex diuina reuelatione parata sit. et non operata est in
eis ratione. sed castigata tamen ne ad illam quod tendat. Hoc quod sit de mo
nstrare quantum his quae in ratiocinando proposita sunt et quod du
cto probabiliter reuelatione diuina adiecerit. Et quae per inspi
rationem manifestata. et quae per doctrinam asserta sit. et quae per mi
racula approbata sit. Et ex his quantum uidebitur. et possibile erunt.
Breuis summa eorum quae super dicta sit cum adiectione quorumdam.
An te omnium creaturam creator erat. solus quidem sit. tamen non solus
stans.

et cum ipso erat sapientia sua in qua omnia ab ipso per prudentiam
fuerunt quae ab ipso in tempore per eam facta sunt. Solus ergo
fuit qui per ipsum nichil fuit. et tamen solitarius non fuit. quia aliena
sacientia non cogit quod fuit sufficiens cui nichil defuit. quoniam
sic dicitur: et totum in ipso per prudentiam fuit quod ab ipso per eam
faciendum fuit. Hic ergo duo diligenter et inter se distinguen-
da sunt et non se confundenda. creator. scilicet et creatura nec creatura
eterna erit. Per creatorem respicitur. In his duobus omnis cognitio ve-
ritatis consistit. primum enim confidendum oportet quae de crea-
tore dicenda sunt et credenda. Creatorem enim omnium rerum u-
num confitemur. et unum. unum in essentia et unum in persona. per
essentiam divinitatis una est. et essentia una. personae tres. pater et
filius et spiritus sanctus. Pater a nullo est. filius a patre solo est. et spiritus sanctus
a patre et filio. Quae admodum in una anima mens est. et intel-
lectus et gaudium. et mens quod est a se est. intellectus vero de sola mente
de mente autem et intellectu gaudium. et haec tria ad substantiam. una
sunt anima. ita in corpore uno et figura est et forma. et pulchritudo
deus in hoc. et videtur figura prima esse ad substantiam. deum forma.
itaque pulchritudo. et haec tria in uno corpore et unum corpus.
itaque creatura unago creatoris elucet. in prima quod est
ad similitudinem. in secunda autem ad similitudinis imitatio-
nem. Sic ergo deum confitemur et in essentia unum. et in personis
trium. Et in unitate agnoscimus quod est unitatem et indivi-
sibilem. in unitate autem in indivisibilitate. in indivisibilitate
in simplicitate. et unitatem sine tempore. indivisibilem sine
quantitate. In unitate confitemur communionem unitatis.
equalitatem indivisibilitatis. coequalitatem unitatis. et
munitionem quidem unitatis sine divisione. equalita-
tem indivisibilitatis sine diminutione. coequalitatem et
unitatis sine ordine et successione. haec sunt singulis unitate
totum indivisibile plenum. in unitate perfectum. tres

38
āu psonas nich aliud eēt quā eētā unā qđ ab, eēt unū ē
ā una eētā ē. Quapp̄ tres unū sūt. s; tres unū n̄ sūt. q̄
si tres unū eēt una eētā tū n̄ eēt. ā si tres unū eēt
tres n̄ eēt. Iecō tres unū sūt. ne suba deuidat. ā tres
unū n̄ sūt ne psona gfundat. Qđ q̄ pat̄ ē fili⁹ ē. q̄ una ē
nata pat̄s ā fili⁹. s; n̄ q̄ pat̄ ē fili⁹ ē. q̄ alia psona pat̄s
fili⁹. Itē q̄ de dō sedm subam dnr̄ eq̄lit̄ dnr̄ de patre
ā filio ā spū scō. qm̄ suba pat̄s ā fili⁹ ā sp̄s. s. una ē ā
eq̄lit̄ ē. Ds̄ nom̄ ē sube. ā h̄ de dō eēt ē. q̄ subam eēt. iō ds̄
pat̄ ē. ā fili⁹ ds̄ ē. ā sp̄s sc̄s ds̄ ē. ā n̄ tres dij̄ s; unū ds̄.
qm̄ una suba. ā similit̄ alia q̄ de dō sedm subam dnr̄
eq̄lit̄ dnr̄. ā de singlis singlarit̄ ā eq̄lit̄. ā de oib; si
mul n̄ pl̄at̄ s; singlarit̄ ā eq̄lit̄. et cū de singlis sin
glarit̄ dnr̄ n̄ min⁹ dnr̄. ā cū de oib; om̄unt̄ dnr̄ n̄
ampli⁹ p̄nuntiat̄. Cū n̄ dr̄ pat̄ ē ds̄ n̄ min⁹ dr̄ q̄ cū dr̄
pat̄ ā fili⁹ ā. s. l. ē ds̄. Tota enī ditas ē in patre ā tota in
filio. tota in spū scō. nec minor in patre solo quā siml̄
in pat̄ ā filio ā spū scō. similit̄ ā de fili⁹ ā spū scō cre
dendū ē. Vnū nom̄ solū ē qđ de singlis singlarit̄ dr̄ in
sūma tñ n̄ singlarit̄ s; pl̄r̄ dicat̄ cū tñ ad subam dicat̄.
ds̄ n̄ pat̄ ē psona. fili⁹ ē p̄. sp̄s sc̄s ē p̄. om̄ siml̄ dicit̄ n̄ p̄. pat̄
ā fili⁹ ā sp̄s. s. ē psona. s; p̄ tres. h̄ enī solū ex his q̄ ad su
bam dnr̄ de singlis singlarit̄ dr̄. In sūma tñ n̄ singlarit̄ s;
pl̄r̄ p̄nuntiat̄. Quē ā sedm relationē dnr̄ ad se dnr̄. ā
de singlis singlarit̄ dnr̄. In sūma tñ nec singlarit̄ nec pl̄r̄
p̄nuntiat̄. qm̄ ad se dnr̄ ta sūt. ā iō ad inuicē dicit̄ n̄ possit̄.
Itē qđ ē pat̄r̄ eēt ā se ipso ē eēt. q̄ ē fili⁹ eēt ā pat̄r̄ ē eēt.
q̄ ē sp̄m sc̄m eēt. ab utq; ē eēt. fili⁹ nascit̄. sp̄s sc̄s p̄eate
ā soli⁹ fili⁹ nasci n̄ sp̄s sc̄i. Qvod n̄ nascit̄. de alio ē eēt. n̄
tñ in aliud. Qđ ā p̄cedē ē ab aliq; ē eēt. ā aliq; t̄ens in
aliud. Qđ n̄ spirat̄ spirat̄ ab aliq; spirat̄ in aliq;. sō sup̄
Itē sūt uocabla

ad significandū id qđ dicendū erat de dō ū intelligi aliqđten po-
 tuisset qđ qđphendi n̄ potuit. Itē sic ab initio suā noticiā dō tēpa-
 ure ab hōe ū nec tot⁹ manifest⁹ eēt. nec tot⁹ abscondit⁹. Si
 n̄ tot⁹ manifest⁹ eēt. fides n̄ exercēt. & infidelitas quincēt.
 Si ū tot⁹ abscondit⁹ eēt. fides n̄ iuuaret⁹ & infidelitas excu-
 sareēt. Itē. ū. modis inuisibil⁹ dō ad noticiā hōis egredit⁹
 duob; int⁹. dnob; foris. int⁹ p̄ aspirōem & wem. foris p̄
 creaturā & doctnā. Et ex his duo ad natā. duo ad grām
 p̄tinent. Rō & natā ad creaturā p̄tinent. aspirō & doctnā
 ad grām. p̄tē p̄ h̄ in doctnā aspicienda sūt. q̄ auctoritas
 p̄bat. q̄ rō humana n̄ ūbo dī illuminata fuerit. nū ueri-
 tatis uidē n̄ pot. **Explic̄ tractat⁹ de cognitiōe dicitatis.**

Incip̄. iiii. pars de uoluntate dī q̄ ḡna ē & una de sig-
 nis uoluntatis ei q̄ tēpalia sūt & s̄ signū uoluntatis dñi
 anima rerū om̄iū causa. **Itē signa s̄ uoluntatis.**

Puoluntas ē creatoris. q̄ nulla p̄cedens causa mouit.
 q̄ ḡna ē & nec subsequens aliq̄ ḡfirmat. q̄m ex se-
 met ipā iusta ē. Neq; enī icēco iuste uoluit. q̄ futurū iustū
 fuit. qđ uoluit. S; qđ uoluit icēco iustū fuit q̄ ipse uoluit.
 S; nū enī ac p̄ uoluntate ei s̄ iustū eēt qđ ē. & ex eo qđ in eo
 ē iustū. iustū ē qđ ex ea ē iustū. q̄m scdm eā ē iustū qđ iustū ē.
 qđ utq; iustū n̄ eēt. si scdm eā n̄ eēt. Cū s̄ q̄ q̄ & ipsa dī uo-
 luntas iusta ē. h̄ s̄mi⁹ respondet q̄m p̄ng cause nulla causa ē
 cui ex se eēt qđ ē. h̄ aū sola ē. n̄ ortū ē qđ qđ ē. & ipā n̄ ē orta s;
 ḡna. **Quot moīs sc̄ptura uoluntate dī accipit.**
Hic n̄ p̄tendū nob̄ ē ad s̄c̄ sc̄pt̄a de uoluntate dī dñis
 q̄dā modis loq̄ ḡficiū. & n̄ ē uoluntas diuisa s; locuta
 diuisa ē & uoluntate q̄ n̄ ē diuisa. Hā uoluntas dī in sac̄
 eloq̄o aliq̄m cepit illa q̄ uē ē in ipso & idē cū ipso & coeterna
 ipse. Aliq̄n ū scdm qđā dicendi figurā uoluntas ei uocat⁹.
 q̄ scdm p̄tate n̄ ē uoluntas ei. s; signū ei uoluntatis.

uistū ē qđ
 uistū ē con-
 uenientē res
 pondēt q̄m
 scdm uoluntate
 dī ē q̄ iusta ē
 Cū ū q̄ q̄

Bo

as dicitur signum uoluntatis uoluntas. cum uoluntas non sit. sed
signum tantum. quemadmodum et signa uidentur in. et dilectionis
signa dilectio appellantur. et dicitur ueritas dicitur et non est uera in eo.
aliqua sed signa tantum. que foris fiunt quibus ^{interius} ostendit. uera ipsi
noantur. et est figura dicenda secundum quod non est falsum quod dicitur. sed quod
dicitur uerum. similitudinis respectu obumbrat. et secundum istos
modos figurarum quasi diuine uoluntates deo attribuantur
quod diuina scilicet illa que per figuram dicitur uoluntas eius. cum eam secundum
petat dicitur una sit uoluntas ipsius. et quod per modum principaliter
dicitur uoluntas dei est illa que est uere uoluntas eius. et huiusmodi una est
nec multiplicitate recipit. nec mutabilitate. Primum
boni placitum dicitur. secunda operatio. tertia promissio.

Deinde sequuntur duae uoluntates. et duo que dicitur uolun-
tates. et huiusmodi duo que de deo dicitur a dei uoluntates dicitur.
que signa sunt uoluntatis eius. harum uoluntatum una promitte-
rens uocat. alia faciens. huius est promissio et operatio. et promif-
sio eius dicitur uoluntas eius. et operatio eius dicitur uoluntas. in
secundum eius uoluntatem fiunt. et signa sunt uoluntatis eius.
et sunt duo ista ipsi sequentia uoluntatis summe et ipsi ex-
plicatio eius effectus illi. et paria ^{illi} et non tantum cogitatio.

Quod enim in illa sepe est in istis aliquid est. Et quod aliquid in istis
non est. in illa nunquam est. Omne enim quod in illa sepe est. et de quod est in
istis aliquid est. quod nec aliquid est pro eius uoluntate. nec aliquid
fieri potest ex operatione ipsius siue promissione. et sequuntur
duo una. et una in. ubi inueniuntur. quoniam nec uolens
operatur nec promittit nisi uolens. et cum sit aliquid dicitur huius uolun-
tatis dei. quod uoluntate dei factum est nisi huius fieret promissum.
et uoluntate fecit quod fecit bonum fecit et bonum fecit quod fecit. et uo-

Luuntate promissit quod promissit. et uolens promissit. quod promissit. et
si id bonum non fuerit quod promissit. Quod deus bona fecit mala promissit.
Bona enim fecit. et uolens fecit. et mala promissit et non fecit. et bonum fecit.

qm̄ utrūq; bonū fuit. & icco utrūq; uoluit. qe utrūq; bonū
fuit. et fuerit mala mala. bona bona. nec bona fuerit ma-
la. nec ^{mala} bona. s; bonū fuit et bona et mala. & uoluit
utrūq; et d̄s. qe utrūq; et bonū fuit. & si utrūq; bonū
n̄ fuit qe malū bonū n̄ fuit. & icco n̄ uoluit d̄s malū.
cū uoluit ei et mala. qd̄ tū n̄ fecit in eo qd̄ fecit bonū
s; p̄mitit n̄ et. qe bonū fuit qd̄ uoluit. Neq; id bonū
malū fuit. s; ex malo bonū fuit. nec malū bonū fecit
s; ex malo fecit bonū, fuit qe malis & bonis uti nouit
ad bonum. Quare d̄s mala p̄mitit.

Et sunt mai' bonū. et bonū ex malo & bono. q' ex solo
bono. p̄ q' uoluit sumū bonū. ut et h' bonū. & qd̄ uo-
luit ^{ut} bonū. Sic q' sing' sapiē illi' ignotū et n̄ potuit
de qd̄ futurū fuit. sic coe'ne uoluntati ei' displicet n̄ po-
tuit. de qd̄ bonū fuit. & uidit. totū qd̄ futurū fuit. & bo-
nū et h' totū ut et. totū & uoluit u' et totū q' bonū fu-
it u' et totū. et uidit mala p̄ q' futū erunt. cū bonis
p̄ q' erāt. & q' d̄ant qe mal' adiunctis bona q' d̄arent. &
pulcōra fierent. p̄paratione maloz & bona erāt mala
ut bona q' n̄ erāt bona. qm̄ ex eis ornarent bona. & q'
m̄darent & ampli' bonū acciperent ad decorē & pulcētudine
uniūsoz. & respex' cuncta in ordine suo. & uidit bona
ibi. & q' sibi bona n̄ fuerit & uoluit sic et oīa u' bonū fuit
q' ita bonū fuit u' uidit. & uoluit qd̄ futurū fuit. & p̄-
saut eq' iudicio unūsa q' uidit in q'placito uno q' bonū
fuit. & iustū totū et. & nich' aliud et & uoluit totū et.
& aliud n̄ et. & hac uoluntate p̄ca fecit ut bona erāt q'
et bonū erāt. s; uiderat & uoluerat. & p̄mitit u' ma-
la erāt q' et bonū erāt q' cū bonis futū et p̄uiderat. &
ut erāt cū bonis uoluerat. qe bonū erāt. & erāt qd̄e uo-
luntas ei' etna. & de bonis & de malis q' uoluit u' erāt

cū bonis. s; n̄ erat notū hoīb; donec oplerent̄ a fierent. de
q̄b; bonis a mal' uoluntas ei' erat ut eēnt

Quare opatio a pmissio dī uoluntates ei' dicit̄.

Cum aū fec̄ bonū a pmissit malū apparuit nob uolun-
tas ei' de illo qm̄ eē uult qd̄ fac̄ p̄mittit ut fit a
n̄ in eip̄ tē cū illo qd̄ fit uoluntas ei' q̄ ḡna ē s; offendit
ex illo qd̄ fit q̄ occulta ē. a iō ip̄sū qd̄ fit dī. uoluntas ei'.
q̄ signū ē uoluntatis ei' a apparet q̄n̄ alia a alia uo-
luntas. q̄ signa s̄ alia uoluntatis. Quod du-
plex fit dīlectio uoluntatis dī in b̄n̄placito ei' a in

Et erit inde nob dīlectio a nos signo b̄n̄placiti ei'.
Secūde uoluntatis dī in b̄n̄placito ei' a in sig. a b̄n̄-
placiti ip̄sū. a dīct̄ q̄ b̄n̄placiti ei' ē uoluntas ei'. a sig-
nū b̄n̄placiti ei' uocam' uoluntate ei'. et uerū ē utruq;
a utruq; uē dē. S; b̄n̄placiti ei' et̄nū ē nec pot' n̄ eē
q̄qd̄ in eo ē. a q̄qd̄ in illo n̄ ē eē n̄ pot'. Nec q̄m̄ ip̄sū nec
ext' nec sine ip̄so aliqd̄ ē. in oī qd̄ ē. a q̄m̄ ip̄sū a ext' ē
nec cassari pot' aliq̄n qd̄ in ip̄so ē. omīa q̄cūq; uolunt' fecit.
in h̄ p̄batū ē. q̄ n̄ cassat' uoluntas ei'. a uoluntati ei' q̄s
resistit. In h̄ p̄batū ē q̄ n̄ impedit' b̄n̄placiti ip̄sū. ha-
q̄sonat rerū effectib' b̄n̄placiti ip̄sū. a ip̄sū effect' r̄ū n̄
discordat' ab illo. fit uē qd̄ uult. a oē d̄ n̄ uult n̄ fit.
a. oē qd̄ uult s̄p̄ uult. n̄ fiat. q̄ n̄ s̄p̄ ē aliq̄n qd̄ uult. t̄
h̄ b̄n̄placiti uoluntatis qd̄ p̄m̄. a oīa q̄ fiunt r̄p̄ib'
suis parit' s̄p̄ licet natura uoluntatis s̄p̄ q̄ uult a id effect'.
p̄cedant. a fiunt. a p̄ficiat' a oīumac' a manifestat' d̄ uol-
tate. q̄ subsequēnt' in tēpe p̄missioē a op̄ oē diuina q̄
ip̄sū rerū oīū q̄ effectū capiant' s̄ substantia. a r̄p̄ib'
tey oplet' n̄. a respondent' illi qd̄ uult. in r̄p̄ib' a in
dissimile ad d̄similia oīa b̄n̄placiti uoluntatis. a p̄p̄ta
ip̄sā duo uoluntatis dī. a ē uoluntas oī b̄n̄placiti ei'

et uoluntas ei' opatio ei'. et uoluntas ei' pmissio ei'. Quartae
Et sequitur adhuc preceptum in preceptioe. quanta in prohibitione.
ei' et prohibitio ei'. et dicitur utriusque: uoluntas ei'. et cum quod fieri
preceptum. monstrat se uelle ut fiat. et cum quod fieri prohibet mon-
strat se uelle ut non fiat. et ideo dicitur huiusmodi uoluntas ei'
et signa quaedam sunt uoluntatis ei'. sic opatio ei' et pmissio ei'. sed
dissimilitur et alio quodam modo significantia uoluntate ei' et
signa ex parte. Quod non sunt similia signa eorum beneplaciti pre-
ceptio et prohibitio sic et opatio et pmissio.

Non enim sic opatio ei' et pmissio ei'. potest extenduntur quod
line his non fit aliud. sic et preceptum ei' et prohibitio ei'. sed
ad rationale naturam diriguntur huiusmodi duo tamen quae sola capax est precep-
ti et prohibitionis; cauta sunt in ratione ad utrumque. Itaque sig-
na sunt ex parte huiusmodi quae non pertinent ad omnia. neque universaliter summa
uoluntate et quae in ea sunt omnia educuntur ad manifestationem. sic
opatio et pmissio. sed ea tamen quae ad ipsos spectant quibus; fuerit huiusmodi.
hinc preceptum et prohibitio significant. quoniam in summa uoluntate et
beneplacito generis. Neque similia signa sunt huiusmodi uoluntate et opatio et
pmissio ei' certa sunt et uel signa sunt beneplaciti generis. Hec autem huiusmodi
preceptum et prohibitio non omnia faciunt certum quod fit in beneplacito gen-
ero. donec opatioe et pmissioe praebeat cum factum fuerit. Tunc et cer-
tum est cum huiusmodi fuerit de huiusmodi pmissioe ut fiat et factum fuerit. quoniam
in beneplacito generis ita fuit ut esset ut factum est. scilicet quod uoluntate
ut fecit huiusmodi pmissioe ut fieret quod factum est. quoniam ita bonum est esse
ut est. Cum autem preceptum et prohibitio aliquid tamen ostendat quod de ipso diffini-
tum sit in beneplacito generis donec illud rerum effectum in euidencia
educat. huiusmodi opatioe huiusmodi pmissione. in bonum esse. et beneplaci-
tum quod futurum est et non est. Preceptum autem et prohibitio inuenerunt
tamen quoniam uoluntate est iubentis ut fiat huiusmodi non fiat et demon-
strationem faciunt. et uisum est et potest non aliud credere illi cui
fit. et si aliud est in illo a quo fit. et preceptum sepe ut fiat quod fu-

41 2
ficturū n̄ ē. nec fiet. & phibet ut n̄ fiat qđ ficturū ē. & fiet.
& n̄ ē in bñplacito n̄ h̄ solū ū fit qđ fiet. qm̄ bonū ita ē eē. & n̄
aliud qđ fiet sine opatione dī qđ bonū ē. siue pmissione qđ
malū ē. qđ totū eē bonū ē. & n̄ respondet pceptū ei' & phi-
bitio ei' bñplacito ei'. sic opatio ei' & pmissio ei'. s; pcedūt ex
adūb & dīstīnūt līc ordinant & n̄ q̄sentīunt aliq̄tens scđm
id qđ futurū ē & fiet. Quom̄ fallere uidet̄ d̄s pceptioē
& phibitione aliud inuenis qđ fit in bñplacito suo.

Et uidet̄ pcepta dī fallē & n̄tari de ueritate cū aliqđ
significat̄ de uoluntate ei' & affirmant nob̄ aliena qđā
& ex t̄nea. & qđ gducta n̄ sūt neq; ostant scđm bñplacitū ipsi'
qđ ratū ē de his qđ fiunt oib; . et sūt colluctat̄ q̄sciā humana
in duob; adūstantib; qđ n̄ queniunt. l̄ qđ pcept̄ d̄s qđ noluit l̄ qđ
factū n̄ ē qđ uoluit. Si enī ueritas in pcepto ē uidet̄ oīno uo-
luisse qđ uoluit. Et si oīpotentia ē in bñplacito. uidet̄ fac-
tū eē qđ uoluit. n̄ ē aut̄ factū qđ uoluit. & factū ē qđ phi-
bit. Qđ ḡ q̄scit̄ ad h̄ n̄ cū l̄ uoluisse id qđ pcept̄ l̄ n̄ potuisse
qđ uoluit. Qđ enī factū ab eo factū ē. & si factū n̄ ē t̄n̄ p̄mis-
sū ē. & si factū ē uoluntarie factū ē. & si p̄missū ē uolun-
tarie p̄missū ē. qz neq; ad faciendū q̄tra uoluntatē suā
q̄pelli potuit. neq; ad p̄mittendū sine uoluntate cogi.
Qđ factū ē uoluntate ei' factū ē. & si p̄t̄ uoluntatē ei'
factū n̄ ē. qm̄ alia factū ē uoluntate qđ uoluntati ei' ami-
ca n̄ ē. Tū oīo uoluit qđ factū ē qm̄ bonū ē sic factū eē ut
factū ē. & sic eē ut ē. Qđ ḡ pcept̄ ut alit̄ eēt. & phibuit ne
sic eēt. cū bonū sit ita eē. & ita futurū fuit p̄p̄ fuit &
bñplacitū. qz bonū fuit ita eē & alit̄ n̄ eē. Vtrūq; d̄s sonare
l̄ qđ d̄s pceptat qđ uoluit l̄ qđ noli fieri p̄mittat.

Tali q̄stione coartam̄ & ducim̄ in ambigū ū n̄ facile
uideam̄ h̄ l̄ h̄ aliqđ affirmare qz d̄s fieri pcept̄ qđ noluit
l̄ qđ noluit p̄mitti fieri. & t̄n̄ ex duob; unū facili' q̄p̄bam̄

q̄ uelut q̄d p̄cep̄ bonū q̄ malū q̄d p̄misit. cū t̄m q̄d p̄cep̄ factū n̄
sit bonū. s; malū q̄d p̄misit. Luce enī ē a sine q̄scie scrupulo d̄r
d̄s uelle bonū. & cū d̄r d̄s uult bonū b̄n sonat. Si uē d̄s uult
malū q̄ue ē auditu. & n̄ facile recip̄ h̄ pia men̄ de bono q̄
malū uult. Videt̄ enī h̄ solū dici cū d̄r d̄s uult malū q̄ bo
nus malū diliḡ. & app̄bat q̄d p̄uū ē. & amicit̄ s̄ reputat im
q̄tate. & gaudet q̄si de q̄simil̄ & bonū putat q̄d malū ē. & iō
refutat h̄mens pia. n̄ q̄ q̄d d̄r n̄ b̄n d̄r. s; q̄ q̄d b̄n d̄r n̄ b̄n
intelligit̄. Q̄d n̄ uult d̄s mala. p̄ius uelit ut mala sit̄.

Non enī h̄ solū d̄r s; in eo q̄d d̄r aliud [q̄ bonum ē.]
intelligit̄ q̄d n̄ d̄r. q̄m malū ē uult. & malū n̄ uult.
Q̄d si h̄ solū intelligendū ē. in eo q̄d d̄r. uult d̄s malū. dicendū oīo
n̄ ē. q̄m n̄ app̄bat illud p̄sus. neq; estimat bonū. s; q̄rū
iudicat sibi bono. malū & a suo alienū & n̄ desid̄at illud
q̄si queniens & q̄cordiā h̄ms cū eo q̄d ipse ē. & cū eo q̄d ab ipso ē
& cū eo q̄d s̄ simile ē. s; ext̄neū & longinquū & in dist̄im
litudine q̄st̄itū. & t̄m uult ē malū. & in eo n̄ n̄ bonum
uult q̄ bonū ē ē malū & n̄ uult malū ipsū q̄ bonū n̄ ē
ipsū malū. s; uult bonū t̄m & diliḡ. & delectat̄ in eo q̄si in
suo & amico & cognato & p̄ximo. Et p̄t̄ h̄ b̄n sonat & libent̄
accipit̄ cū d̄s d̄r uult bonū q̄ illd̄ t̄m diliḡ. & n̄ malū cū
q̄ s̄ participatio nulla ē. neq; similitudo sine his q̄ s̄ ab ip̄o
& q̄ h̄nt similitudinē cū ip̄o. Itaq; d̄s uult bonū & n̄ uult
d̄s malū & uult oē bonū. & oē malū n̄ uult. & h̄ totū sus
cipit̄ & app̄bat & amat q̄ uerū ē h̄ totū. q̄m diliḡ q̄d suū
ē totū. & n̄ diliḡ a se alienū & n̄ diliḡ n̄ q̄d suū ē. neq;
odit n̄ q̄d suū n̄ ē. & totū suū diliḡ. & odit totū n̄ suū. Et
iō uoluit bonū q̄d p̄cep̄. et n̄ uoluit malū q̄d p̄misit q̄ su
um fuit bonū. & de suo & amicit̄ s̄ & suo. Et dilex̄ suū & app̄ba
uit & q̄cupiuit ad se & amant̄ in se desiderio q̄t̄no. Et ma
iū q̄d suū n̄ fuit in se n̄ dilex̄ neq; ad se q̄cupiuit. s; repl̄u

et renouat alio dilectionis et non suscepit sensu caritatis. ut locum
illi daret in beneplacitis suis. Quod semper implet uoluntas dei.

Sed dicitur in. Si bonum uoluit imo quod uoluit bonum quod
precepit et malum quod promittit non uoluit. factum est quod noluit et
quod uoluit factum non est. quia factum non est quod precepit. sed quod prohibuit fa-
ctum est et promittit. Itaque factum non est quod uoluit sed quod noluit fac-
tum est. imo factum est quod noluit et non factum est non quod uoluit. quoniam sic
uoluit fieri. et sic esse ut factum est. quoniam bonum erat sic fieri et
sic esse ut et non aliter esse. sed sic factum est. esse bonum erat. et in eo quod bo-
num erat. et ipsum quod bonum non erat non uoluit. sed esse ipsum uoluit.
quoniam id bonum erat. et cum factum est id factum est quod uoluit et bonum
erat et hoc uoluit. tunc dicitur. minus habuit uoluntas eius. et minus
adapta est et minus impleta et imperfecta remansit. quia factum non
est bonum quod uoluit. et quod noluit malum factum est. Non ergo quidam
quoniam sic malum non habet quod factum est. et quod noluit. ita nec bono curat.
quod factum non est quod uoluit. Quod uult enim et diligere habet. et quod non uult
noluit. et dicit non habet et quod uult esse adimplet et fit. et quod uult
non esse similiter quod non fit. et nunquam cassa est uoluntas eius ut non fiat
quod uult. neque infirma aliquid ut fiat quod non uult. Quorum
mali excusabiles non sunt quousque peccos uoluntas dei impleat.

Sed fortassis uerum mali excusabiles iudicantur cum mala
faciunt quoniam uoluntas dei impletur et in malum quod faciunt.
Sed uoluntate sua mali iudicantur quod uoluntatem dei gerit in se. non
quod uoluntati eius resistendo non fiat quod non uult. quia non potest. sed
resistere uolendo quod mali fit. et ipsa mala uoluntas culpa est.
quod aliud uolunt. facultas autem uult quod aliud non potest. Et non uolunt
quod deus uult non in bonum fit. quia non per hoc uoluit quod deus uult.
et quod uolunt ipsum deus non uult quoniam malum uolunt. et malum
deus non uult. Apparet enim et diligunt quod deus odit ac per hoc deus gerit
in se et mali. et peccatores. et rei. non quod faciendo quod deus facit
in noluit. sed amando et approbando quod deus non diligit. Non ergo in eo quod fit

quod fit uoluntate uoluntate dei impediunt. si in ipso quod fit
a dilectione dei recedunt et mali fit non efficiendo gratiam ipsi uo-
luntati. si amando gratiam eius dilectioni; et sic quod uoluntas
dei semper impletur et non excusantur mali propterea quoniam in eis et per
eos impletur uoluntas dei quoniam non sua uoluntate ad implendam
dei uoluntatem dirigunt. si exculta ipsi disponere aliquid non pos-
sunt. ad implendam eius uoluntatem adducunt. Sed dicitur tunc.
Si deus uoluit ita esse totum non factum est quoniam bonum est ita esse totum. et non
aliter esse factum est. cur ergo precepit deus quod factum non est. et prohibuit quod
factum est. cum bonum utrumque sit. et factum non est quod factum non est. et
factum est quod factum est. quare non potuit precepit ut hoc fieret solum quod esse bo-
num erat. et ut hoc solum non fieret. quod non esse bonum erat similiter.

Sed hanc aliam causam et modum. Quare precepit deus omne quod precepit.
Precepta ordinare oportet. et prohibitionis secundum eundem
modum. de autem preceptum et prohibitio aut per ipsum fit cui fit. aut
per ipsum a quo fit. aut per alium pro quo fit. tota autem precepta utilitas
est bonum suum in eo quod faciendum precepit. siue in eo quod cauendum
mandat. sed cum solum refertur pro quo fit siue idem sit uile siue aliud
ab eo cui fit. et ab eo a quo fit. finis autem mandati. fructus est
et utilitas. et causa et bonum. quod consequitur per consummationem precepti.
et hoc bonum ad eum tamen refertur pro quo fit preceptum. et illi bonum esse
debitum impletio precepti. Omne quod bonum dicitur secundum se habet
terram considerandum est quoniam omne quod bonum dicitur. aliquid bonum dicitur.
aut secundum se bonum dicitur. aut aliquid habet secundum se bonum dicitur. Subaliter
bonum dicitur. quia ipsum bonum est quod non ad aliquid et non secundum se bonum dicitur. non
subaliter bonum dicitur quia ipsum bonum non est. sed accidentaliter et denota-
tione quoniam ex ipso bonum est. Quoddam ergo bonum bonum est. quia ipsum bo-
num est. aliud autem bonum est. quia aliter bonum est et ipsum bonum non est.
Quod ergo bonum est et secundum se bonum est. et aliter bonum non est. in toto bonum est.
quod autem bonum est et secundum se bonum est. et aliter bonum non est ex parte bonum est
sic quod bonum est et aliter bonum est et secundum se non est. ex parte bonum est.

Qd scdm se bonu dicitur & uniuersaliter dicitur uel a summe bonu esse.

Est adhuc aliud bonu & excessi? bonis alijs qd uel bonu e qz in se bonu e. & uniuersaliter bonu qz ad oia bonu e & oiu bonu e. Qd eni bonu e in se. uere bonu e. & qd oiu bonu e uniuersale bonu e. & oie bonu ipsu e. qm oiu bonu ipsu e. nec ex ipso bonu e. Qd au ad se bonu n e n uel bonu e nec ueru bonu e. s; bonu tm dicitur. n qz ipsu bonu e. s; qz ex ipso bonu e & p dicitur. De tibi generib; boni.

Est q sumu bonu qd ipsu bonu e. & ad oie bonu bonu e. Mediu u bonu e qd qd ipso bonu e. & ad aliqd bonu e bonu au infimu a. qm extrinsecu a denotatiue solu. & qd uerit & n pu bonu. qd aliqd bonu e. & ipsu bonu n e. qd ex ipso bonu est. & ideo scdm aliqd modu & ipsu bonu e. ex ipso bonu e. & p dicitur. & ex eo bonu e esse a qd bonu ipsu e. Quia n est ipso qd bonu n e. n est qd ex ipso bonu e. Neq. ideo bona pstant mala qm ex ipsis bonu e. s; seruiunt pstanti & largienti qz p ipsa n e. qd ex ipsis e. Mai? bonu esse

Cum au occurrunt duo illud ex q mai? bonum est. Qd unu qd bonu e. & alicui bonu n e qd bonu e. & alicui bonu e. & utruq; esse n potest s; ex duob; aliter esse solu necesse e mai? bonu esse qd bonu e alicui & si ipsu n e bonu quaq; bonu e solu. & alicui bonu n e. Ex eo eni qd bonu n e & alicui bonu e illud. a seq necesse e qd bonu e. & alicui bonu e. qd mai? bonu e. qd qd solu bonu e. & alicui bonu n e. Neq; eni bonu esse qd bonu n e & alicui bonu e. n ex eo esse qd bonu e. & alicui bonu e. Itaq; qd bonu e qm ipsu bonu e bonu n e alicui. qm ex ipso bonu n e. Et qd bonu n e qm ipsu bonu n e. bonu e alicui. qm ex ipso bonu e. & qting? aliqui h; & in fine suo oia iudicant siue bona sit mala. siue mala. qm scriptura manifeste ostendit qz bonu unu & bonu ipso alijs e odor uitae in uitae. alijs odor mortis in morte. qm ex bono malu. & ex malo

bonu.

& bonū mal' ad malū. & malū bonū ad bonū & qđ bonū ē to-
toto mal' ē qđ in parte ē solū. Et h' pbat' in hunc modū.
O mē enī uniuersale bonū mal' ē bonū qđ id qđ in parte gstat. &
qđ gducat mal' & expedit mal'. ipsū merito noat'. Hē au' qđ
genū in unū & colligam' qđ dicta sūt. qm' impletio, man-
daci bonū ē illi p' quē factū ē ipsū mandatū. & qm' oē
bonū aut p' se bonū ē aut ad aliqd. & qđ p' se bonū n' ē
& alicui bonū ē. mal' bonū ē qđ p' se solū ē bonū ē. alic-
cui n' ē bonū; & qđ mag' gducat & expedit cure sep' mal'
estimat' bonū. Qm' in suo fructu ē oē bonū. & ē tm'
oē. qm' tū ē bonū. Quod d's p' se. i. p' utilitate ^{sua} modo

Nunc g' uideam' oē qđ p'cipit d's. si p' se p'cipi. nich' p'cipi.
p'cipit d's. si p' se p'cipit. aut p' illū cui p'cipit. Si p' se p'ci-
pit ad bonū ei' ē qđ p'cipit. & bonū ē illi p'ceptio sui impletio.
S; qm' p'cep' p' se qđ p'fectu n' indiget in se neq; bono alic-
no iuari pot' qđ melior eē n' pot'. Ciarnat' hęc sēptura
& p'fector mandati in sēptura. d's meus es tu qm' bo-
noz meoz n' egres. O p' se n' p'cipit d's qđ p'cipit. h' p' illū
cui p'cipit qm' bonū ē illi qđ p'cipit cui bonū p'cipit.
p'cipit qđ d's h' unicuiq; qđ bonū ē ipsi cui p'cipit. & si bonū oīū

Ergo qm' p' illū mandatū fit cui fit. ipsū man' n' ē.
daci bonū ipsū eē debet cui mandat' mandatū. Et
H' eq; enī aliud mandari debet. n' qđ bonū fit illi cui
mandat' mandatū. Frustra enī mandatū fieret. si illi
p' quē fieret bonū n' eēt. Maxime cū a bono mandatū eēt
qđ nich' p' bonū mandare deberet. H' eq; enī creature suz
d's auctor mali eē debet. neq; causationē ipsi' assumē
s' qđ docendo corrupit. qđ creauerit incorruptū.
H' itaq; h' aliud illi p'cipit n' solū qđ bonū ē illi. & qđ h' t'
illa retū qđ bonū h' t'. & qđ h' t' malū nich'. qm' g' crea-
tor nulli creature suz auctor mali eē p'. solū h' illi p'cipit

o. q. bonū
unū ē

44
habet quod bonum est illi. ut sincera ^{scilicet} instructio quemadmodum
iudicio incorrupta fuit. Quod bonum universitatis deus ipse
dicit non habet etiam si illud bonum alicui non est.

Contingit autem quod bonum est alicui bonum est illi. et non est bonum
quod alicui. Et tamen quod malum est alicui malum est illi. et omni bonum est
quoniam ex eo bonum est omnium. et quod bonum est alicui bonum est magis est
bonum quam quod malum est. et alicui malum est. quoniam ex eo ipso magis bo-
num est ex quo omni bonum est. et magis bonum est illud a quo magis bonum est
quam cum illud alicui bonum non est quam in toto bonum est. Non debet
autem in compensatione minoris boni impediri quod magis est bo-
num ab eo quod optatum est. Et dicitur quoniam magis bonum est ex malo
et bono esse bonum quam solo bono; permitti itaque mala debue-
runt si essent quoniam ut essent id bonum erant. eque bonum futurum
erant. Precepit itaque deus quod bonum erat singulis. et permisit quod bonum
erat universis. quoniam et magis erat bonum universitatis quod impedi-
re non debuit. et non bonum erat quod malum erat alicui cui auctor
esse non potuit. et ideo precepit unicuique quod bonum erat. et quod illi
bonum erant. et precipiendo illud significavit se velle illud. et
sunt signa voluntatis eius precepta eius. et vocantur voluntate
eius. quia signa sunt voluntatis eius quoniam vult et approbat et diligit.
et amica se iudicat bona que precipit et mala que prohibet odit
et detestatur et non invenit concordiam et amicitiam in illis. et
vult tamen ipsa esse mala que non vult per magis bonum quod ex illis est
quod magis vult. sed non pertinet ad nos neque exigitur a nobis nisi quod
vultur est tamen. ut faciamus et approbemus et diligamus in nobis. sic
et deus diligit et approbat bonum vultur tamen in nobis ut ei similes
similes sumus diligendo et faciendo bona sic et ipse bonum
tamen diligit et facit. Et cum precipit nobis quod bonum vultur est signi-
ficat nobis quod hoc vult. et pertinet ad nos ita sentire. et ita credere
quoniam deus hoc vult et precipit nobis ut faciamus. et non fit tamen nisi quod ipse
vult fieri. siue faciamus siue non faciamus quod precipit nobis. et si

et si bonum
vultur est

faciam' bonū. uoluit h' d's. & uoluit qd factū ē hoc. & appbat
qd factū ē. & qd factū ē. uult qz factū ē & bonū ē. & si facim'
malū uult qd nō faciam' bonū. & appbat illud qm bonū ē. &
nō appbat malū qd facim' qz malū ē. & tñ uult qd factū ē
qz factū ē. qm id bonū ē qd factū ē. & uult ipse qd bonū ē.
Et gstat om̄ps ei' uoluntas certa & firma in bñplacito
suo appbans bona & p̄mittens mala p̄ bona q̄ nec pot' im-
pediri ut nō fiat qd in ipsa ē neq; infirmari aliqn ut
fiat qd in ipsa nō ē. Qd opatio & p̄missio dī signa sūt qd
eē bonū sit & si illud bonū nō sit p̄ceptio & p̄hibitio
signa sunt qd bonū sit & si illud eē bonū non sit.

Et secunt' post ipsa' signa ei' & p̄missio ei'. & opa' ei'. & o-
stendunt qd in illa ē. qm in ipsis idē ē. & addunt
p̄cepta & p̄hibitioēs. & sunt ipsa' q; signa. & demonstra-
tioēs uoluntatis sūme & gplaceti gtu p̄ appbationē &
dilectioēm. nō similia qdē signa p̄orib' s; demonstratioēs
tñ. & significatioēs appbatiois & gplaceti in eo qd bonū
sit. & nō in eo qd eē bonū sit siue bonū siue malū ipsū sit.
& iō significat ipā nō h' qdē qd in sūma sit uoluntate
ut fiat. s; qd in gplaceto & appbatioē sit si fiat. & tñ u-
trūq; uoluntatis eē & h' bonū eē. q̄ si nō fiat illud an sic
bonū eē ut fiat. Beneplacitū dī aliqn eē ad rē. ad

Quicūq; ḡ distinctionē l' distinctio. actū rei aliqn.
nō facē uoluerit loquens de uoluntate dī h' drē pot'.
Diligent' ḡdāndū eē qm qd ē d's in alio h' uult qd ipsū ē. in
alio aū solū hoc qz ipsū ē. Et in eo qdē q' uult ipsū qd ē rē
appbat. in eo ū q' uult ipsū qz ē actū rei. In eo aū qd appbat
rē & nō actū rei. uult aliqd & nōdū adhuc eē uult qd uult
in eo ū qd appbat actū rei. & nō ipsā rē aliqd eē uult. &
nōdū tñ uult ipsū qd eē uult. Heq; enī bonū eē oē qd ip-
sū bonū ē. Quēadmodū aliqn qd malū ē eē ipsū malū nō ē

45
Et n̄ uult d̄s n̄ q̄d bonū ē. & cū ip̄sū eēt bonū n̄ ē. & n̄ uult eēt
n̄ q̄d eēt bonū ē. & cū ip̄sū bonū n̄ ē. & cū uult aliq̄d q̄ bonū ē.
& ip̄sū eēt n̄ uult q̄ bonū n̄ ē. p̄ficiť uoluntas ei' & n̄ remanet
sine effectu. & cū res n̄ p̄ficiť. q̄ sic uult & bonū ē q̄d uult.
& cū n̄ uult aliq̄d q̄ malū ē. & ip̄sū eēt uult q̄ bonū ē. p̄ficiť
uoluntas cū res p̄ficiť. q̄ sic uult & bonū ē q̄d uult. & sēp im-
plet' uoluntas ei' & nūq̄ casu' ē b̄nplacitū illi' q̄ bonū ē
sēp q̄d uult. & ē sēp ut uult. Et h̄ sunt q̄nq; p̄posita b̄npla-
citū. p̄missio. opatio & p̄ceptio & p̄hibitio. & distinguit' b̄n-
placitū in eo q̄ res app̄bat'. & in eo q̄ app̄bat' act' rei. & distin-
guit' opatio in eo q̄d opat' & in eo q̄d coop̄at' q̄ alia fac' d̄s
opando q̄ solus fac'. alia coop̄ando q̄ sol' n̄ fac'. Et distinguit'
p̄ceptio in eā q̄ fit extrinsec' p̄ sermone. & in eā q̄ fit intrinsec'
p̄ aspirationē. & ḡstat in his oib; q̄d de uoluntate d̄i di-
cendū fuerat. q̄d ē b̄nplacitū ei' & signū b̄nplaciti ip̄sū
p̄ q̄d & multy d̄n̄r uoluntates ei'. cū sit una uoluntas
ei'. q̄ multa sūt signa uoluntatis ip̄sū sic scriptū ē. Magna
sūt opa ei' d̄n̄i exq̄sita in oīs uoluntates ei'. p̄t̄ea q̄ ex ipsa
& scđm ipsā sūt multa. H̄ de uoluntate d̄i dixim'. q̄ ipsa
ē p̄ma causa rerū oīū. sic nob' p̄positū fuerit. & scđm inte-
ligentiā p̄secuti sum'. & sūt alia multa fortassis q̄ ḡphendi
n̄ possunt & fugiunt ab intelligentia & sermone nr̄o.

De rerū ordine in primis & scđis & tercijs.

Sic ḡ ḡstat ordo rerū ut p̄ p̄ma postiora sequit'. P̄ma
oīum ē uoluntas creatoris. q̄ ex ipsa sūt oīa. Post ipsā
secunt' q̄ sunt ex ipsa. p̄ma sūt q̄ in ea sūt. Scđa sūt q̄ ex ea sūt.
quę in ea sūt ḡt̄na sūt nec ḡdū h̄nt nec successione q̄m in
unitate ḡsistunt. & in ḡnitate n̄ d̄scunt. Quę ex ea
sūt creata sūt p̄ eā. Quę causa sūt sūt ex ipsa n̄ subam
in ipsa. q̄ diuina natū subalit' ex se n̄ genuit quę causa
lit' creant. q̄ n̄ pot' natalit' iac' eēt q̄ fec'. & q̄d factū ē.

Quae facta sunt unum non sunt. et in his ad prima sunt quaedam facta. non
prima ad prima. sed ad secunda prima. Quae enim ad prima ante se sunt secunda.
ad secunda a se sunt prima. et secunda ab ipsis. tertia facta ad prima. Quae in
voluntate de deo et inuisibilia sunt prima omnium facta. quae ex voluntate
de temporalia et inuisibilia sunt secunda facta prima. Quae temporalia et in-
uisibilia quarta sunt facta secunda. Et in ipsis inuisibilibus quae rationalia sunt
propinqua sunt inuisibilibus. quae in ipso inuisibilia sunt quod rationalia
sunt. Ponuntur ergo primo loco causae primordiales et inuisibiles
et increatae sanctorum omnium in mente diuina. Secundo loco angli-
ca nata inuisibilis quae est secreta. Tercio loco humana ui-
sibilis et creata. secundum aliquam visibilis. et secundum aliquam inuisibilis.

Quarto loco creata corpora in toto visibilis et in toto temporalis. Post
primas ergo causas increatas et inuisibiles. exhibet oratio et
procedet ad anglicam naturam rationalem et inuisibilem. deinde ad
humanam visibilem et rationalem de qua positum primum fuit ut ostendat
met. Haec de visibilibus quae est postrema sunt. ideo prima propositione
fecimus. ut de his quae apparent ad latentiū cognitione huma-
na mentem quomodo duceremus. Incipit. v. pars de cre-
atione angelorum et de libero arbitrio et de ceteris quae spectant
ad naturam angelicam sive ad officium et ordinationem.

O anglorum nata prima alia quam dicta sunt mundi exordio
et ideo promissa sunt ut de visibilibus ad inuisibi-
lia ascendamus. questionem proponimus quoniam creata sunt
angeli et quales facti sunt dum haberent primum. ac deinde
quales effecti sunt dum diuiderentur a ratione et quibus et quomodo
dispositi sunt cum iudicarentur ^{et damnatione} dignatione et glorificatione et de nouo
et de ordinibus et de excellentia et dista donorum et de officiis
et de nominibus et de modulatione et gubernatione de in illis
multa alia quae sequuntur ad illa quae continentur in illis. pro-
nos oportet de multitudinem rerum latentium secundum mentem
possibilitate doctrinam formare. et non promittit quod sequi non
possimus.

46
Quod in principio creati sūt angeli.

Scriptura dicit quod primo omnium creata est sapientia. et intelligitur sapientia creata. dicitur rationale creaturam quoniam et ipso sapientia est sicut lumen est lucens ex lumine. non lumen illuminans. Hanc illa sapientia quae sapit ista sapientia creata non est nec creatura est. nec aliunde est. habet sicut aliunde sapere non habet. Ista autem quae de semet ipsa sapere non habet neque habet a semet ipsa est. et ipsa creata est et in se habet. Et dicit scriptura quoniam facta est sapientia ista. quoniam primo omnium facta est sapientia. Et rursum alia scriptura dicit.

In principio creavit deus caelum et terram. Et videntur quaedam genera oriri ex asserentibus istis. Hanc si primo omnium creata est sapientia. omnia per ipsam facta sunt. et facta sunt per ipsam caelum et terram. et ipsa facta est ante caelum et terram.

Iterum si in principio creavit deus caelum et terram. nichil factum est ante caelum et terram. nec facta est sapientia ante caelum et terram. Quod simul stare non potest per haec divinae scripturarum testimonia esse videntur genera. quod non omnino sentire fas est. requiremque intelligentiam veritatis. quoniam in veritate non repugnat quod verum est. Quod rationalis creatura primo omnium facta est dignitate quoniam ad ipsam refertur generatio eloquiorum sicut ipsi generatio ad deum refertur quoniam ad similitudinem facta est sola.

Dicimus quoniam rationale creatura prior facta est. et per eam facta est corporea creatura non tamen tempore sed causa solum et respectu dignitatis. Hanc ipsi creaturae corporeae generatio ad ipsam refertur creaturam rationale. et secundum ipsam perfectata est. sicut in corporeae ipsi generatio ad solum creatorem refertur. quoniam secundum ipsam facta est sola. Sola quippe rationale creatura ad similitudinem dei facta legitur. et non de quoniam alia creatura aliqua per se sola rationale ad similitudinem dei facta fuerit. licet omnis creatura in ratione divina et in prudentia eterna ipsi aeternae ad similitudinem habuerit. ex qua secundum quod perfectata sit in suba sui. Sed magna differentia est. et distantia magna. similitudinem in deo habere. et ipsam deum habere similitudinem. Aliquis enim nichil in deo esse possit quam minus aut

diuisum aut aliud ab eo. longe tñ aliud ē. factū ēē aliqd ad si-
militudinē ipsi⁹ qd in dō ē & in rōe ei⁹ & in p̄uidentiā ipsi⁹.
& factū ēē ad similitudinē ipsi⁹. & dō simile ēē. Nā in dō qdē
oīa erant an̄ q̄ ēēt in se scdm rōem & causā & p̄uidentiā
ex q̄ futura erant. s; qñ min⁹ erant singla p̄fecta. & unū
qdq; h̄ aliqd. & n̄ totū scdm rōem & discretione unū cuiq;
q̄ ratio oīa ḡtinebat & maior erat in toto & qñ sup̄ha-
bundat singlis. & iō n̄ erat singla h̄ totū. s; in toto erāt
singla. qm̄ totū ad totū & ad singla singula. & tñ dō in
parte. nich̄ min⁹ erat q̄ in toto. q̄ pars & totū unū
erat s; rōe & p̄uidentiā unā discreta s̄ q̄ futura erāt
in parte & toto. & min⁹ futū erāt in parte q̄ in toto. &
iō in ipā rōe min⁹ habuerūt qm̄ ex rōe min⁹ futū fuerūt.
tñ dō min⁹ n̄ habuit q̄ in toto totū fuit. & p̄fect⁹ & unū.
Propt̄ h̄ q̄ rōnali ēature n̄ unū aliqd. aut h̄ aut illd̄ in rōe
diuina p̄ exemplari sufficere potuit ad cui⁹ similitudinē
formaret. s; qñ totū assūpsit qm̄ ut ei⁹ ipsi⁹ imago fieret
et exp̄ssa ē ad totū emulans p̄fectioem. ut sic dō sp̄c erat
& unū erat & in ipso totū erat scdm rōem & p̄uidentiā & p̄-
sciām & causā. sic ipā sp̄ual̄ ēē capax in uno p̄sciē & p̄-
uidentiē & rōis & intelligentiē oīū. Et eluxit imago p̄fe-
cta imitans auctore⁹ suū. & apparuit qñ ipsū in alio &
idē unū. Et inuenta s̄ in scdo q; q̄ & in p̄mo scdm e-
mulationē. & imitationē. & imaginē. & similitudinē. ra-
tioes. & cause. similitudines. & forme. & dispositiones.
& p̄uidentiē futuroz q̄ facienāe fuerant. Et cū facta s̄
illa q̄ facta sunt ad similitudinē hoz facta s̄ q̄ erat in
scdo facta. sic facta s̄ ad similitudinē illoz q̄ in p̄ncipio
erant n̄ facta. scdm h̄moī rōem & ḡsidationē corporea cre-
atura p̄ scdam in t̄cio loco ē creaturū rōnalē qm̄ ad ea fa-
cta ē. sic ipā rōnal̄ ad p̄mā facta ē in ēatam naturam.

47

Quod in principio primo simul facta sunt a corpora omnia
in materia. a. in corpore in angelica natura.

Quantum uero ad momenta temporum pertinet a intervallo a spacia.
Hinc inquam quomodo a ueritate uicini profitemur. quoniam simul in
tempore uno a in principio temporis. quoniam ipsa tempora coeunt.
facta est tunc creata pariter rerum omnium uisibilium materia. a mu-
sibilium in creatura angelica a spiritali natura. Nec fuisse
in tempore nec coepisse in tempore aliam sine alia. nec per unamquamque
aliam sed utramque simul in tempore a cum tempore. a tunc potest fuisse
se ad quam facta est alia a in qua fuerunt exemplaria sapientiae. quae
effectus sunt a expressiores quam uisibilia facta sunt. Et hinc in primo
omnium creata est sapientia. Quae autem dicitur ante eorum a terra angelos creatos
a substituisse ante omnia quae mutabilia sunt facta. a proputant
spacia a annos a secula quibus ante mundi constitutionem deo seruire
runt asserunt. quoniam cum mundo tempore coepit. a non fuit ^{tempore} mundus
ante mundum. quoniam mutabilitas non fuit. a tunc fuisse angelos
immu-^utabilitate a in temporibus per quos mundus factus est. Et cum
coepit mundus tunc primum coepisse tempus. quoniam mutabilitas coepit.
a factum mundum in principio temporis. Sed nos utrum magis approba-
mus quod dictum est per captum intelligentiae nostrae. salua reuerentia
secretorum in quibus nichil temere asserendum putamus. a ad hunc
modum utrum distinxerimus quoniam simul facta sunt omnia a mu-
sibilia a uisibilia sic scriptura dicit. Quia uixit in genitum
creauit omnia simul. Quod a corpora a incorporea
nata a secundum aliquid informis facta est. a secundum ali-

Omnia quippe simul geda sunt quoniam uno a quod formata.
eodem tempore pariter coepisse credimus. a uisibilium naturam
omnium a inuisibilium naturam utramque informem secundum aliquid
a utramque secundum aliquid formatam. Sic enim uisibilium a corpo-
ralium omnium materia in exordio illo generationis primario a
formam generationis habuit a non habuit formam dispositionis.

donec p̄ca formaret̄ & ad ordinem gēderet ac dispositionē,
ita sp̄ual̄ & anglica natura in sua ḡdatione p̄ sapiam̄ & disc̄
tionē sc̄dm̄ habitū nat̄e formata fuit. at̄ illa quā p̄ca p̄
amōrē & ḡstionē ad creatorē suū acceptura erit formā n̄
habuit. s; erat informis sine illa formanda ab illa.

Quales fuerunt angli qm̄ p̄imum. an facti sunt.

Ampli' adhuc p̄ eo q̄es facti sunt angli diligent' inue
stigatā rōnem p̄ponam'. Hā dixim' qm̄ facti s̄t. & q̄ facti
sunt in p̄ncipio & p̄ma c̄ctum an̄q̄ nich factū ē. sc̄dm̄ q̄ fa
ctū ē & q̄ factū ē cū ipsa. vñ & sc̄dm̄ aliqd̄ an̄ oīa facta ē ipsaq;
forma ē oīū & causa. Deim̄ aū oportet ostendē q̄es facti s̄t
angli t̄ in ip̄o p̄nordio & p̄ma subsistentia & initio ḡditio
nis suę. in eo q̄ p̄mū c̄ cepunt. & q̄e illud fuit q̄ p̄mū
fuit in eis ḡditū c̄. Qd̄ n̄ facti sunt de mat̄ia p̄iacente

Non enī in mat̄ia p̄iacente creata ē sicut corp̄ca.
Sp̄ualis natura qm̄ admodū corp̄ca dixim' ḡditam
fuisse. qm̄ n̄ ita ē neq; similis ipsa cui simplicis subsi
stentię n̄ aliud c̄ pot. id q̄ ē & id de q̄ ē. q̄ unū & simplex
& indiuiduū & immat̄iale ē totū qd̄ ē s; facta ē in sua
natura & c̄ suo q̄ntū ad substantiam sp̄ualē p̄fecta n̄ ū massa
aut ḡfusa mat̄ia aut rudis moles aut aceruus aut ḡ
gatio cumulata. aut ex his aliqd̄ qd̄ illā n̄ ḡtang. s; p̄
sonalit̄ distincta & exp̄ssa & ḡsignata nuō. sp̄ual̄ & in
telligibil̄ d̄ct̄ionis. ū multitudo m̄tionat̄ & intelli
gibiles sp̄e subsistentes. h̄ntes ingenitā rōem & formā
sapiē ḡreat̄ & qualitātē sp̄alē intelligentię capacis
sc̄dm̄ modū & m̄surā ḡditiois p̄fectus sublimioris & il
lustratoris sup̄uenire in ipsos. Liberū q; arbitrium
in ip̄o mox exordio insitū in natūq; partē possidentē.
q̄ potant sine uolentia ad utrūlibet p̄a uoluntate
deflecti. in alt̄o ad ut̄. sine coactione in alt̄o delicti
sine op̄ssioē.

De quatuor p[ro]prietatib[us] nature angelic[is].

48
Siquis q[ue]rat qualis in exordio suo facta sit & g[ra]tia sp[iritu]a-
lis natura. n[on] sunt ista q[ue] p[ro]p[ri]um a d[omi]ni anglis in
g[ra]tione sua r[ati]onata. h[ic] e[st] p[ri]m[us]. subam simplic[em] a[que] imat[er]iale. a[que]
sc[ilicet] d[ist]inctione p[er]sonale. a[que] t[er]m[in]u[m]. forma sapi[ent]ie a[que] intelligen-
ti[us] r[ati]onale. Quartu[m] u[ero] siue ad bonu[m] siue ad malu[m] libere in-
clinande uoluntatis a[que] electio[n]is p[er] potestate[m]. & sc[ilicet] post
h[ic] q[ui]a creatio magna a[que] necessaria ad intelligentia[m] uerita-
tis de sp[iritu]ali suba eor[um]. a[que] de sapi[ent]ia eor[um]. a[que] de lib[er]tate arbi-
trij. a[que] de ceteris q[ue] circa ista g[ra]tiantur. si o[mn]ib[us] e[qu]ia erant. qu[od] e[qu]i-
lit[er] o[mn]ib[us] merant. q[ui]a g[ra]tiam erat o[mn]ib[us] de q[ui]b[us] nich[il] ex[em]p[er]iebat[ur]
q[ui]d n[on] erat in o[mn]ib[us]. h[ic] n[on] d[omi]n[u]m g[ra]tiam si e[qu]ale erat q[ui]d e[qu]it[er] inuenit.

Et h[ic] querendu[m] e[st] p[ri]m[us] de suba. p[er]ea de forma. ac de[m] de po-
testate. In p[er]sonis eni[m] suba e[st]. in sapi[ent]ia forma. in arbitrio po-
testas. Et ad subam q[ui]de[m] p[er]tinet nature subtilitas ad for-
ma[m] au[tem] intelligenti[us] claritas. ad potestate[m] u[ero] mot[us] intel-
ligibilis a[que] appetit[us] a[que] uoluntatis r[ati]onal[is] habitus. De d[ist]in-

Hoc q[ue]rit[ur] si e[ss]entie ille r[ati]onale r[ati]o suba sp[iritu]al[is].
q[ui]a sp[iritu]s erat a[que] nata simplices a[que] uita imortales. un[us] subti-
litas & puritatis siue uigoris e[ss]entia[m] & q[ui]libet alio no[m]i[n]e sig-
nificandu[m] sit. qu[od]libet e[ss]entia bona. siue alia melior aut
decentia[m] forma iure appellat[ur] e[ss]entia[m] sunt. Sic eni[m] corpor[um]
nata se demonstrat. a[que] s[un]t quedam corpora solida magis a[que]
firma. a[que] alia puriora apparent a[que] c[on]t[ra]cta mag[is] a[que] munda
a[que] clara a[que] q[ui] meliore a[que] digniore subam e[ss]entiam & forma[m]
h[ab]entia a[que] alia leuia a[que] coaptata a[que] p[er]p[etua] a[que] integ[ra] a[que] incor-
rupta mag[is]. a[que] alia fragilia a[que] corruptio[n]i p[er]uina a[que] in-
firma a[que] feeulentia a[que] uilia a[que] ponderosa a[que] ingrua.

Et e[st] pale[m] t[ame]n in uarietate sp[iritu]s a[que] ordine. ista diu[er]sitas.
a[que] in q[ui]a min[us] bonu[m] malu[m] n[on] e[st]. a[que] differens bonu[m] mai[us] bonu[m] e[st].
a[que] ad hunc q[ui] modu[m] r[ati]onale e[st] illas q[ui] sp[iritu]ales n[ati]as que

uniuersalitē bñ gñita sunt. quoniam puritati & excellen-
tiē n̄ indignas & incōtia & in forma differentias & gradus.
in ipso mox exordio gñitionis sue recepisse. q̄b; alijs superiores
alijs inferiores possunt gñitui. scdm modūmen sapiē cuncta bo-
na creatis & bñ ordinantis dī. De diffā gñitionis dī.

Qui enī natā subtiles magis & sapia ampli⁹ p̄spicaces cāti sūt
hi mīto dignitatis superiores sūt gñitui. Q̄ u in natura
min⁹ subtiles & sapia min⁹ p̄spicaces gñiti sūt. mīto dignitate
inferi⁹ sunt ordinati ut tñ u & hi q̄ excelliores gñiti sūt. sine
supbia p̄lati eēt. & q̄ inferiores positi sunt sine miā sub-
iecti. De differentia liberi arbitrij.

Sed & ipsa arbitrij libertatē scdm differentē nature uir-
tutē & sapiē & gñitionis & intelligentie ueri. si q̄s
differentē assignare uoluerit n̄ ē q̄ ex ratioe occurrat qz sic
differeus vigor & subtilitas natē infirmitatē n̄ adducit.
minor q̄. gñitio sapiē ignorantia n̄ ingerit. sic libertas in-
ferior nullā arbitrio uoluntatis necessitatē imponit.

In q̄ similes gñiti sunt & in q̄ dissimiles.

Quod ḡ sp̄e erant. qd̄ uita erat. qd̄ indissolubiles & im-
mortales erant. eāle oib; erat. Quod autē natā poten-
tes erant. qd̄ cētia subtiles erant. qd̄ intelligentia erant
sapientes. & libertatē uoluntatē p̄mitti ad utrūlibet & ha-
biles. n̄ eāle oib; erat. & tñ sufficientē erant. Istas disc-
tiones inuisibiles inuisibilium & intelligibilium natūz
sol⁹ ponderare potuit. & unicuiq; m̄surā & modū & tñ
nū sapiā sua p̄hendē. cui⁹ potentia gñitū erat totū. & p-
uidencia ordinatū. Hos ū caligante intelligentia timide
incedim⁹ ad illa & palpam⁹ sensu gñitionis infirmit. q̄ uir-
tute n̄ p̄hendim⁹. Quis ḡ uis & q̄nta potentia fuerit
inuisibilium cētiaz. q̄ uere sapiā quisq; libertas. & q̄ntū
in his ḡmune oib; & qd̄ singlis p̄m & singlare ac dif-

49
ferentē datū sit. ualde ineffabile & a sensu humano re-
motū. Sola enī diuina potestas & sapiā diuina nec
tūmo nec mētura geludat. & arbitj libtas etā atq; in-
gmutabil uoluntatis qplacētū. nulla uig. minoratioe
sue necessitatis angustia coarctat. s; absolutū ē &
dnāns & superexcellens & efficax & nūc? suūbtrate sin-
glaritē pfectū. ac ppa potestate plenū. Omīe aū qd cā-
tum ē ex parte ē. & ex parte potens ē. & sapiens & li-
ber ū ex parte. q nec effect? potestati creaturē su-
biect. nec oē occultū sapiē manifestat. Nec oīs euent?
electionē seqt? aut uoluntati famulat. s; scdm aliqd
tū possunt. & sapiunt scdm aliqd & libi sūt. Et p ptea
dctminanda potestas eoz ē & sapiā. & dctminanda ē
libtas. Potestas autē ad opationē p̄tinet. sapiā ad ggnitio-
nē. libtas ad uoluntatē. De t̄plici potestate uioz.

Et erit p̄mū t̄plex discretio potestatis eoz qm̄ alia erat
potestas q̄ acceperant ad se. alia q̄ acceperant ad inuicē
ut se. alia aū q̄ acceperant ad ea q̄ gdnitione ordinata fue-
rant sub se. P̄ma potestas uirtutis erat. scda dnatiois.
ticia administratiois. In ea aū potestate q̄ acceperant in
se oīs differentes erant. in ea ū q̄ acceperant ut se qdam
excellentes. In ea autē q̄ acceperant sub se. differentes
& excellentes. In ea potestate q̄ in semet ipsis singli
acceperant. uniuicq; ad effectū famulabant natū p̄a. In
ea ū q̄ ad se inuicē habebant q̄bdā subiecto erat obedi-
entia aliena. In ea aū q̄ ad inferiōra possidebant po-
testate uniuicq; scdm uirtutē nature & dignitatē
officij ministriū exhibebat subiecta creatura. h̄ de
potentia p̄ma rōnat natū dicta. future inuestigatio-
nis p̄mā occasionē exponunt. De t̄plici ggnitione.

De sapiā q; illoz in p̄ma gdnatioe t̄plex nob̄ discretio
s̄ occurrit.

qm̄ illuminabant̄ t̄pliciter. Et ad t̄a simplicit̄. et erit t̄na igni-
 tio in eis. ut agnoscerent qd̄ facti erant. Similit̄ et a q̄ facti
 erant. et cū q̄ facti erant. In eo qd̄ facti erant mali et boni
 cognitionē acceperunt. ut intelligerent qd̄ appetendū illis
 foret. Et qd̄ respiciendū scdm̄ potentiā uirtutis in se. et
 libertatē uoluntatis. Sed et ipsi a q̄ facti erat̄ cognitionē
 acceperunt ut intelligerent. et scirent p̄ncipiū et finē
 suū a q̄ aditioe p̄cesserant. et ad ipsū debuerant intentioe
 q̄nta. Illi uero cū q̄ facti erant cognitionē acceperunt ut sci-
 rent qd̄ l̄s inuicē p̄ diuina dispensatioe et ordinatioe
 deberent. Et q̄ntū in his q̄ aditioe s̄ suba fuerant p̄ces-
 sa potestate diuinit̄ sine p̄sumptioe ualere. Et in
 h̄c modū sapientes q̄nti sunt. et discernentes et intelli-
 gentes sp̄ales ille sube. et t̄m in his oibz sapientes q̄ntū
 incipienti nature q̄gruū fuit. Et p̄mito uirtutis ad p̄si-
 cendo necessariū. Si p̄fecti facti sunt. magis in ip̄fecti.

Quia enim nesciunt et ignorant etiam in eis sup̄fluentē q̄ndā
 sapiam̄ et eoz q̄ ad rē n̄ p̄tinent cognitionē et p̄uidentiā
 et p̄sciam̄ futuroz. et eoz q̄ circa se uentura erant fuisse in
 illis et aliis imp̄fectos et ignorantēs et n̄ sic oportuit q̄ntū
 et plenos q̄nta facē oipotentiā n̄ decuit. et p̄fectū et bonū. Sed
 n̄ discernunt q̄ ad p̄fectionē aliq̄d facē ut p̄ficiat̄ qd̄ ē ip̄fe-
 ctū. et nō imp̄fectū ut sit p̄mo ip̄fectū. dein aut̄ p̄fectū.
 et ut ab eo p̄ficiat̄ a q̄ imp̄fectū factū ē. ut p̄ficiat̄. n̄ ē imp̄fec-
 to facientis. neq; turpitudō facti. qm̄ et aliis facē potuit.
 q̄ fecit. et n̄ aliis fieri debuit qd̄ factū ē. Sed et h̄c dicendū qm̄
 p̄fectū ē scdm̄ aliq̄d h̄ns totū qd̄ h̄c debet. et si n̄ h̄t qd̄
 habiturū ē totū. Qd̄ modis p̄fectū dicit̄.

Ham t̄bz modis his p̄fectio q̄stac. et noat̄ quoniam p̄fectū.
 Est enim scdm̄ temp̄ p̄fectū. et scdm̄ natura p̄fectū.
 et uniuersalit̄ p̄fectū. p̄mū p̄fectū ē. et q̄ntū faciēs

p̄fectionis

p̄mū p̄fectū.

50
scdm temp^o pfectū. Et sequit^r qd mai^o ē scdm natam pfectū.
a t^orum ē a maximū. a supercellens uniuersalit^r pfectū.

Scdm tempus. scdm naturam uniuersalit^r.

Scdm temp^o pfectū ē qd h^t q^oq^o tēp^o requirit a quent^r scdm
temp^o haberi. Scdm natam pfectū ē. qd h^t omē qd l^o datū
ē naturę suę l^o debitū. uniuersalit^r pfectū ē. cui nich^o dec^r. P^oma
pfectio ē naturę q^oditę. scda pfectio ē naturę gl^oriate. t^ocia
pfectio a uem. ē increate naturę. Qd pfecti q^odit^r sunt scdm

Et ad h^o modū n^o mirabile ē neq; in p^oma pfectione.

questionē adducendū q^ore n^o fuer^r pfecti angli q^odit^r
q^o in p^oma pfectioe creati s^r. a ad scdam sub t^ocia. q^o in sic
n^o poss^r ad t^ocia pting^r. sic neq; a scda incipe delmerunt.

A uq^o p^oficiendi locū aditūq; inuenit n^o ualuisse eundi

in meli^o. n^o reliquū fuisse p^o p^oma dona naturę. q^o crescere po-
tuisent l^o deficere. Si p^oscij fuerunt futi euent^o sui.

Hic querit^r si p^oscij fuerunt euent^o sui. a si in sapia
data agnouerunt qd futurū eēt sup^o eos. Videt^r enī u-
trūq; aliq^o inguenientis occurere. Si enī q^o futurū erāt
mali lapsū suū p^oscuer^r p^ognāq; agnouerunt q^o ruina
seq^o debuerat a futuri n^o debuerat. tanta s^o mala inuicē
uidentes aut uitare uoluer^r s^o n^o potuer^r. a erāt mi-
seri. aut potuer^r a noluer^r a erant stulti a maligni.

Si aut^o nescuer^r exierant. neq; agnouer^r q^o pgerent
a ingringens ac fortuitū miser^o pedē. a ultra pcedent
q^o nesciebant. a uidet^r q^osi aliq^o absurditas afferre. si h^o
dicat. a meli^o sedere a aptū eēt mag^o. ut scientes dicant^r
eoz q^o futū futura fuerūt. a repugnat. itūm alia rō
q^o q^otra posuim^o a pot^o facile m^oib; infirmis scanda-
lū nasci in alt^outrū quemat. p^o h^o dicim^o q^o n^o p^oscij erāt
euent^o sui. neq; eis data ē agnatio eoz. que fuerunt fu-
tura sup^o eos. q^om oportuit ita ut libera haberent

electione uoluntatis sue. sine errore & spe rei utiq;. Prop-
terea monstratum est eis quod faciendum esset non quod esset futurum
ut nulla necessitate prudentie impelli uiderentur
sed ratione dirigi a propria deflecti uoluntate in ambobus
et ita bonum fuit et quatuor. et non est sic reprehensioe dig-
num opus dei quod ita fecerit ut bonum fuit. Quales quidam sunt bo-
ni et mali et iusti et iniusti beati an miseri.

Sed et multa alia queruntur de illa natura spiritali
que curiositas humane mentis quiescit esse non sinit.
Interrogant si boni fuerunt et mali creati angeli iusti
an iniusti beati an miseri. Et fortassis alia quedam
similia. Et quia multa sunt alia que in questione co-
ceruantur. non possumus nos ad omnia plura responsione
occurrere. sed breuiter diffinimus. quoniam tunc in illo principio
et exordio inchoationis quod humana ratio considerat ita
breue et momentaneum simplicis instantisque sine momen-
tu in illo primo subsistentis de nichilo in aliquid apparen-
tis accipiat. ut id quod primum omnium illi erat intelligat. hoc so-
lum inuenit in quodammodo. quod natura quodammodo quodammodo. quod
enim ex parte totum accipiunt. et non poterat in illis ex illis
quicquam esse. Quoniam autem quod ex illis est possibile est illis. Itaque omne quod fa-
ctum sunt non fecerunt ipsi sed tamen facti sunt a quod facti sunt boni
facti sunt totum. Si enim quod facti sunt mali facti sunt. culpa fa-
cientis est non facti. quia aliud esse non potuerunt. neque facti ipsi cum fa-
cti sunt tunc. ut aliud essent quam facti sunt. Itaque ex faciente erant
quoniam primum erant. totum quod erant. et accipiunt totum quod erant
et a se nichil habebant. quia hoc quod erant erant ex nichilo et
a creatore accipiunt quod erant. hoc potuit autem creatore optimo
auctor mali esse. et ideo tamen bonum erat quod ex ipso illi erat et to-
tum bonum erant. quoniam ex ipso totum erat. hoc in premissis quoniam boni
erant angeli quoniam primum facti sunt. et quod boni facti sunt omnes

57
qm̄ a bono facti sunt q̄ malū facere n̄ pot̄. Sic itaq; boni e-
rant & n̄ mali . & quēadmodū boni erant . ita & iusti erat
& beata erat . s; ea bonitate & iusticia & beatitudine q̄ na-
tura incipiens accepit n̄ q̄ fecerat ipsa l̄ meruerat fa-
ciendo . Si enī boni dicunt̄ boni erant quēadmodū erat
bonū qd̄ boni fecerat totū . & si meliores erant sic erant
meliores erant p̄ eo qd̄ facti erant n̄ p̄ eo qd̄ fecerant ipsi
faciebant . Similit̄ & qd̄ iusti dicunt̄ solū h̄ illis erat iniu-
stos n̄ fuisse & qd̄ beati . n̄ miseros extitisse . Verū tam̄ neq;
iusti ad meritū . neq; iniusta ad culpā quēadmodū neq; ad
glorificationē l̄ gl̄ificationē beati . l̄ ad tormentum autē pe-
nā miseri uerissime affirmant̄ . & forte exp̄ssius & ad in-
telligentiā euidentē sit . nec bonos . nec malos . nec iustos
nec iniustos . nec qūslos . nec aūslos . nec beatos . nec miseros .
quātos assenti . Nā q̄ bonos dicit significat uirtutē . q̄ iu-
stos meritū q̄ qūslos dilectionē . q̄ beatos glorificationē .
De libero arbitrio illoꝝ in p̄mo q̄ditionis p̄ncipio q̄n
q̄ illis aū qd̄ erat . incipe uelle n̄ erat . subsistē cepunt .
aut facē . q̄ ad uolendū faciendū tm̄ facti erant n̄ uolentes
aut facientes . Velle aū aut facē . motū h̄t . & de h̄ in illud
& successū & morā . qd̄ incipientis p̄ncipij eē n̄ pot̄ qd̄ incip̄
tm̄ . & ampli⁹ n̄ ē adhuc s; p̄mū ē . & n̄ deinceps . Velle aū . uo-
luntate ē uelle . cū mouet̄ uoluntas & opt̄ iā aliqd̄ . & ē
ibi h̄ & illud . & de h̄ in illud . qd̄ p̄cessit uoluntas ex q̄ uelle
erat . cū adhuc uelle n̄ erat . s; uoluntas erat tm̄ . ut ex ea
uelle eēt . qd̄ incipientis n̄ erat aut facē . Velle aū facere
motū h̄t . & de h̄ in illud & successū . & morā qd̄ incipien-
tis p̄ncipij eē n̄ pot̄ qd̄ incip̄ tm̄ & ampli⁹ n̄ ē adhuc s; p̄mū
ē & n̄ deinceps . H̄ ḡ sic intelligendū ē simplex p̄ncipiū &
p̄ma origo nascentis nature . s; unū ipsū & h̄ tm̄ . & n̄ am-
pli⁹ . sine spatio & motu & mora . q̄ oīa subsequunt̄ p̄ca i q̄b;

uelle q̄stat ā fac̄e. ā p̄cessus motuū ā actionū p̄ p̄mū p̄n-
cipiū. Ex q̄ aū uoluntas mouebat̄ uelle erat. ā ā uolunta-
te erat. q̄ libere mouebat̄ q̄ p̄ se mouebat̄. ā n̄ impulsu
alieno. ā h̄ ipsū meritiū erat. ā uocabat̄ bonū l̄ malū q̄
liberū erat ā ex se erat. ā ex t̄e mereri expunt ex q̄ uolun-
tate moueri expunt. ā h̄ p̄ p̄mū p̄ncipiū erat. ā ā p̄mo
p̄ncipio erat. ā n̄ ip̄so. q̄m ab ip̄so t̄m erat. Ex q̄ aū uolun-
tas erat lib̄tas erat q̄ uoluntatis ē lib̄tas. q̄m potens
erat p̄ se moueri ut ut̄ iret huc l̄ illuc sine coactione
l̄ ad iuta derelicta. q̄m lib̄tas ē uoluntatis. Ex q̄ ē uolun-
tas ipsa in ip̄so p̄mo p̄ncipio. p̄ h̄ liberū arbitiū in illis
erat q̄m uoluntas in ill̄ erat potens moueri ā ferri
suo appetitu in ut̄rūq̄. Quid sit liberū arbitrium.

2
Qm̄ spontaneus mot̄ l̄ uoluntari⁹ appetit⁹. liberū ar-
bitiū ē liberū in eo q̄d̄ uoluntari⁹. arbitiū ū in eo q̄d̄ ē
appetit⁹. s̄ ā ipsa potestas ā habilitas uoluntatis lib̄tas ē
q̄ mouet̄ ad ut̄rūq̄. ā lib̄ arbitiū d̄r̄ uoluntatis. uolun-
tarie aū moueri. ā ferri spontaneo appetitu. h̄ ē potesta-
te eliḡre ā lib̄tate iudicare. in q̄ q̄stat liberū arbitrium.
Et p̄ h̄ facti s̄t lib̄ arbitiū ut uoluntario appetitu mouent̄
sc̄dm̄ electionē uoluntatis ā inclinationē desiderij sui
sine coactionē. Verū t̄m q̄d̄ p̄mū erat in ill̄ incipe. moueri
n̄ erat. neq̄ eligere neq̄ geupis̄e q̄m simplex erat. ā p̄-
mū p̄ncipiū. ā t̄m liberū arbitiū iā t̄e erat q̄m uoluntas
erat cui inerat h̄ ā ex q̄ h̄ subsequēbat̄ q̄m ex h̄ mota ē
statū ā spontaneo appetitu ducta in electionē p̄am.
Quod semp̄ liberū arbitriū n̄ ad p̄sens spectat s̄ ad
futurū nec ad om̄e s̄ ad q̄tingens t̄m.

Sed h̄ sciendū q̄m liberū arbitiū q̄d̄ dixim⁹ p̄mi p̄nci-
piū ē. p̄ uoluntate q̄ erat in p̄mo p̄ncipio. h̄ ip̄-
sū ad p̄mū p̄ncipiū n̄ erat. q̄m liberū arbitiū ad p̄sens

52

temp⁹ n̄ referē. s; ad ea quę futura sūt post in gtingen-
 ta. Om̄e enī qđ ē determinatū ē nec pot⁹ aliud eē quā ē dū ip-
 sum ē. Et si aliud pot⁹ eē. pot⁹ aliud eē postea. qđ n̄ aliud eē.
 eē qđ ē h̄ qđ ē. s; postea ut desinat h̄ eē qđ ē & incipiat ali-
 ud eē qđ n̄ ē. Qđ enī pot⁹ in p̄senti qđ ē pot⁹ s; de p̄senti n̄
 pot⁹. Et si de p̄senti pot⁹. tñ n̄ n̄ ad futurū pot⁹. qđ s; p̄mū
 facti sunt ipsi n̄ eē n̄ potuerunt. qz facti sunt h̄ totū &
 n̄ fecerunt ipsi. & n̄ potuerunt n̄ eē h̄ cū p̄mū erant. qm̄
 tunc ipsi erant & eē cepunt solū. & si potestas illis erat
 ut aliud eēnt. qz liberū arbitriū erat. n̄ tñ potestas erat illi
 ut tunc aliud eēnt qz h̄ erant. S; ut h̄ eē desinerent qđ eē
 erant. & tunc aliud eē inciperent qđ n̄ erant. H̄ enī eē co-
 terant qđ n̄ erant. n̄ p̄ eē desinerent qđ erant. & tūc deinde
 eē inciperent qđ n̄ erant. qm̄ liberū arbitriū de p̄senti eē n̄
 pot⁹. & si p̄sum in p̄senti ē. s; spectat semp ad futuros even-
 tus & eos solū q̄ in gtingenti materia consistunt. Futura itē
 quę ex necessitate futura sunt liberū arbitriū n̄ secunt.
 s; q̄stant Imobilit̄ ad unū tm̄ n̄ recipiunt utrūlibet in-
 tinguentis. Sic q̄ liberū arbitriū tunc nullū erat n̄ qđ ē
 ut tē aliud eēnt q̄ erant. s; potestate q̄ habebant in eo qđ
 erant. n̄ h̄ eē desinerent & aliud eē inciperent qđ n̄ erant.
 & sic qđ ē studiōsi⁹ in quirentib; rō occurrit de statu
 p̄mo angloꝝ & de p̄mordio existentis illoꝝ q̄le facti
 sūt p̄mū. & de natura & de sapia & de arbitriū & de
 p̄pofita. de aūfione & lapsu maloꝝ. & de quāfioe q̄.

Post hęc q̄lidatio adducit inq̄ firmatione bonoꝝ.
 rere q̄les effecti sūt dū diuidunt⁹ iūfione & quāfioe.
 Qđ enī p̄mū erant scđm aliqđ unū erāt qz boni erant.
 & qđ boni erāt n̄ facientes s; facti erant. In h̄ q̄ unum
 erāt qz boni facti erant. & n̄dum aliud adhuc erant
 quā facti erāt. qz tunc p̄mū facti erant & n̄ an̄ q̄q̄
 fterant.

egunt autē invidi ab eo quod facti erant. ut aliud iam essent.
Efficientes supra illud in bonum essent. et sub illo defici-
entes ut mali essent. hoc est quod dicitur quod dicitur
quod unum erant et bonum natura ut sint alii super illud bonum
per iustitiam. alii sub illo mali per culpam. quod dicitur enim iustos
fecit. et iustitiam in iustos. Utraque enim voluntatis fuit.
et voluntas utriusque liber tatis. et pro merito imputat
utraq; et utraq; merito iudicat siue per bono merito
ad gloriam. siue per malo merito ad penam. Quomodo in la-
tentibus culpa gratiam adducit instantibus gratia meritum

Qui autem ad bonum querebant voluntarie adiuunt.
mouebantur gratia cooperante sine coactione. Quod autem
a bono auterant sponte precipitabant gratia differen-
te sine opposicione. et quod querebant iusto bene mouebantur
quod gratia cooperante habuerunt. Si iusto quod querebant
non iusto precipitabantur quod gratiam cooperante non habuerunt. Si
iusto deserebantur a gratia quod auterant et precipitabant. Et
quod auterant non precipitabant. et pro deserebant. quod cum gratia
non occiderunt. et quod querebant non precipitabant et pro as-
sumebant. quod sine gratia non preceperunt. Si quod auterant in
eius ipso quod deserunt. et quod querebant in eius ipso assume-
bant. per autione destituta et ad iustitiam assumpti. Quod

Quoniam in motu vacuo in sola voluntate est et iusticia
nata voluntatis iusticia parit et iniusticia.
et culpa inuenta est. quod motu voluntatis factum est ut
mali fierent autem a bono in quo erat. et similiter motu vo-
luntatis factum est ut boni essent. nisi a bono in quo erat
ad bonum in quo non erat. propterea in motu rationis volun-
tatis meritum omne consistat quod in bonum et mali erant. Hinc
est et ratio. in bonum querendum est in iusticia et culpa est.
quoniam iusticia bonum est. et culpa malum. et ipsi culpa nec

53
uoluntas erat. qm uoluntas malū n̄ erat. qm a dō da-
ta erat. nec mot⁹ uoluntatis malū erat qm ex uolun-
tate erat uoluntatis erat & moueri a dō uoluntas
accepit. nec id a dō qd mot⁹ uoluntatis erat malū erat
qm aliqd erat. & a dō erat & bonū erat. Quod peccatū
nec factū ē nec de facta s; p̄uatio boni.

Quid ḡ illic malū erat. n̄ qd mot⁹ uoluntatis n̄ erat
ad qd eē debuerat. & id n̄ erat qd aliqd erat ad qd eē
n̄ debuerat. n̄ tñ ad h̄ eē s; ad illud n̄ eē peccatū erat.
qd si illud n̄ eēt. & si h̄ eēt peccatū n̄ eēt. Mens itaq;
rational̄ sic uoluntate accepit. & moueri uoluntate
accepit. sic & ad quē licite uoluntate moueri posset
accepit. & ad illa moueri erat scdm̄ mensurā moueri.
& moueri scdm̄ mensurā erat moueri scdm̄ iusticiā. Et
si ad illa tñ mota fuisset. scdm̄ iusticiā mota fuisset.
& fuisset iusta uoluntas qm scdm̄ iusticiā mota fuisset.
Qñ aū ad ea mota ē q̄ ḡcessa n̄ fuerant. & tñ mensurā
motā ē. & in eo scdm̄ mensurā mota n̄ ē. & illi malū illi
erat scdm̄ mensurā n̄ moueri. neq; illi malū erat moueri
ad qd mota ē. s; scdm̄ mensurā n̄ moueri ad qd mota n̄ ē. qd
si scdm̄ mensurā mota fuisset. & ad hoc mota peccatū n̄
fuisset. Ex tñ aū mensurā moueri uoluntate erat appetere
qd ḡcessū n̄ erat & in qd scdm̄ mensurā n̄ moueri erat & id
malū n̄ erat ipsū aū occasio mali. Et tñ ex tñ mensurā
uoluntas mota ē. scdm̄ mensurā mota n̄ ē. nec tñ illi
malū erat moueri ad qd mota ē. s; scdm̄ mensurā n̄ mo-
ueri. & qd mota n̄ ē. & h̄ si n̄ fuisset. malū nullū fuisset.
Hoc itaq; malū factū ē. uoluntatis auctentis se. & tñsḡdientis
mensurā qd tñ facta ē. & p̄ua & inordinata effluens &
n̄ tenens modū & legē pulcritudinis. & q̄ n̄ recte mo-
uebat. & f̄catorū uoluntate q̄formabat̄ querebat̄ ad eū

A q̄ regnat. a illi bonū erat ex t̄ illi uoluntate n̄ moueri a q̄ erat.
Quoniam d̄s omnē uoluntate a potestate angloꝝ ad sui uo-
luntatis ordinē a dispositionem intorquet.

Considerandū ē q̄ hoc qm̄ inuisibiles illas a spūales natas
moderat̄ d̄s. si enī liberi arbitriū sunt faciunt qd̄ no-
lunt a faciunt qd̄ uolunt qm̄ ex sententia d̄i pendet qd̄
faciunt. Hā si dicim̄ q̄ icco hoc faciunt qd̄ uult d̄s qz n̄
aliud uolunt aut ut uelle possunt q̄ qd̄ uult d̄s. q̄ a
ipsū uelle t̄buit sic posse qcedat. h̄ a si de bonis aliq̄
m̄ qcedat. de mal̄ nulla rōe appbat̄. Malis si qd̄ d̄s pote-
statē t̄buit solā n̄ uoluntate. qz licet ex ipsi p̄missioe
sit qd̄ malū possunt ex inspiratioe t̄n ei n̄ ē qd̄ malū
uolunt. Maloꝝ enī uoluntate d̄s ordinator ē a n̄ crea-
tor. Qm̄ q̄ n̄ faciunt n̄ qd̄ d̄s uult a nūq̄ uolunt n̄ qd̄
d̄s uult. qz sep̄ malū uolunt qd̄ d̄s nūq̄ uult. Si enī
faciunt qd̄ uolunt a uolūt qd̄ d̄s n̄ uult. qm̄ faciunt
qd̄ d̄s uult. Rursū si d̄s n̄ uult qd̄ faciunt q̄re p̄mit-
tit ut faciant qd̄ n̄ uult. cū fieri n̄ possit n̄ eo p̄mit-
tente. nec p̄mitti n̄ eo uolente. hinc cohar tam̄ dili-
genti inuestigare qm̄ rationale natam p̄cipue illā q̄
uoluntate inuisa a diuina uoluntate discordat.
uisa a mod̄ato gubnat. hinc ^{quatuor} generales mo-
dos diuine gubnationis in ipsis q̄b; disponunt a or-
dinant i oib; q̄ agunt. ut a ipsa mala q̄ q̄t̄ d̄i uolunta-
te sunt qd̄ fiunt. qz n̄ appbat̄ a d̄o q̄ mala s̄t̄ ex t̄ ei dispo-
sitione n̄ effluunt in ip̄s. h̄ bonū ē a placet qd̄ ordi-
nata sunt. Moderat̄ q̄ d̄s a regit scdm̄ suā uolun-
tate eos q̄ p̄ua a inuisa uoluntate q̄ra suā nitunt̄
uoluntate ū qducant̄ a disponant̄ scdm̄ ipsa q̄ surgit
ex ip̄s ad p̄ficiendū qd̄ illi fieri placet uoluntate q̄
illi displicet. Ad q̄tuor mod̄ coheret d̄s uoluntate a pot-
estatem ad suā uoluntate
d̄s uult uide e m̄ y sic p̄ d̄
declarat

In maloꝝ angloꝝ.

H
m
l
d
t
g
q
n
e
a
a
o
o
o
g
a
p
o
o
o
g
a
p
D
t
l
e
q
n
u
a
i
a
u
h

Hoc autem modum quatuor perficitur modis ut diximus, aut tamen
 mino natalit collate potestatis, aut miraculo temporalit
 illate possibilitatis, aut obstaculo extrinsecus adhibite
 difficultatis, aut iudicio operantis intrinsecus dispositionis.
 Tamen mino natalit collate potestatis est quoniam natalit posse
 accidit. Miraculum temporalit illate impossibilitatis est
 quoniam id ipsum natalit posse subita et occulta virtute divi
 ne presentis, sine exteriori impedimento operatur. Obstaculum
 extrinsecus adhibite difficultatis est, quoniam nutu divino pal
 as potestates extrinsecus obstantes aliarum voluntatum ne
 ad effectum veniri possint impediunt. Iudicium intrinsecus
 operantis dispositionis est quoniam ipsa vis divina que ab intus
 omni creature prestat et illas voluntates que contra suam voluntatem
 operantur ad efficiendum suam voluntatem intorquet. His
 ergo tribus modis pervas voluntates angelorum et hominum deus
 ad imperium suae voluntatis disponit. ut in eo est in quo dis
 plicet id quod est, quia malum est placet, quia est quod ordinatum est.

De occulta dispositione dei que malas voluntates ad suam
 voluntatem intorquet et disponit, scilicet suam voluntatem.

De illo modo divinis modis quibus malas voluntates ad pre
 dens occulta et invisibili operatione ad suum arbitrium
 temperat et inclinat. hoc sciendum est ut credatur deus malis vo
 luntatibus non dare corruptionem sed ordinem. Omnis enim volun
 tas potest esse que velle, et velle quatenus semper ad aliquid est quia omnis que vult aliquid
 quod vult voluntas autem non semper ad aliquid est, donec velle est.
 Quod non omnis que voluntatem habet ad aliquid habet donec ipsa voluntate
 velle, incipit ad aliquid velle. Sic non omnis que visionem habet statim ad
 aliquid habet donec ipsa visione videt incipit ad aliquid videre.
 Visionem enim habet aliquid et in tenebris potest quoniam non videt, videre
 autem non potest nisi in luce quoniam aliquid videt. Sic et voluntatem
 habet potest aliquid et nondum ad aliquid, velle autem non potest nisi ad aliquid.

Om̄is q̄ uoluntas alicui ē. s; n̄ sep̄ ad aliqd̄ ē. donec uel
le incipiat. Velle aut̄ om̄e alicui ē. q̄ in aliq̄ ē. & ad
aliqd̄ ē. q̄ de aliq̄ ē. Om̄is aut̄ uoluntas aut̄ bona ē. si ex
natura sc̄dm̄ iusticiā. aut̄ mala ē si p̄ natura ē
extra iusticiā. Voluntas q̄ male uiciū ē ex ipsa q̄
mala ē. Ordo aut̄ ex dō ē q̄ puelle siue ad hoc siue ad
aliud ē. In uoluntate q̄ uiciū in ē ip̄m̄ malū ē. &
ex ip̄o uoluntas mala ē. In uelle aut̄ uiciū ē in q̄n̄
tū uelle. ex uoluntate mala ē. & ordo ē in q̄ntū in
hoc & ad hoc ex disponente ē. Et cū ip̄m̄ uelle ad hoc
aliqd̄ ē. malū ē qd̄ ad hoc ē q̄ mala uoluntate ē. Qd̄
aut̄ pot̄ ad hoc quā ad illud bonū ē q̄ ordo ē. et ex b̄n̄ dis
ponente ē. Potest q̄ uoluntas mala in se corrūpi &
resolui p̄ p̄m̄ uiciū. qd̄ ei aliunde n̄ dat̄ s; n̄ pot̄ pucl
le extra se p̄cipitari. n̄ qua uia ei apit̄. Et q̄ p̄cipit̄ q̄
uult ad ruinā uia apit̄. qd̄am̄ ipsā inclināt. n̄ tū ip̄el
lendo. s; p̄mittendo. & n̄ tenendo. nec auctor illi ē ru
endi s; incedendi ordinator. Dñs̄ inq̄t̄ dauid̄ p̄cep̄ ei
ut maledicat. & ego ut uocaū ser uū meū nabuchodono
sor ut dispaat̄ t̄ra & in die illa sibilabit̄ dñs̄ musq̄ q̄ ē
in ext̄mo fluminū egypti. & api q̄ ē in t̄ra assur & ueni
et & recalescent om̄s̄ intorrentib; uallū & caurus petr̄
; n̄ q̄b; om̄ib; manifeste ostendit̄ dñs̄ ad iudicia sua iusta
q̄plenda malas uoluntates hominū siue demonū q̄b;
ip̄is modis & actioib; siue int̄. siue foris. & eritare ad
uolendū. & dirigere ad p̄ficiendū. & ordinare ad
subsistendū in q̄b; qd̄ sunt male dī n̄ ē. s; qd̄ sunt or
dinate. Hec aut̄ in t̄ra dispoē inuisibilis̄ p̄sidentis tā
occulta ē. ut aī ipsas uoluntates malas in q̄b; sit la
teat. q̄ putant̄ suo se arbitrio dirigi. q̄ se sentiunt p̄
coactionē p̄o appetitu moueri. Quā enī n̄ ip̄ellunt̄

neq̄
cerā
lent
n̄ m
tat̄

O
ang
tute
to h
quā
pui
uico
fact̄
duct̄
fuer
tio q̄
gen
rur
disse
de m
noā
mun
tion
pella
in m
quā
D
man
rus

nequaquam intelligunt quod diriguntur. et nesciunt se habere
coram procedente ut ordinentur. quod non sentiunt retrorsum impul-
sione. ut precipitentur. De alijs modis diuine gubernationis
non multa hic disputare uolumus quod per se magis patent nec
tantam questionem adducunt. De ordinibus angelorum quod in

De ordinibus angelorum hoc aucto principio a deo datus sunt.
Ordo promulgauit nouum a principio a deo datus ordines
angelorum. id est angelos. archangelos. principatus et potestates. uir-
tutes. dominationes. thronos. cherubim et seraphim. ut addi-
to homine denari quod numeraret perfectionis celestis. Non enim ut
quidam putant datus hominis ita ad restorationem angelorum
pulsus est quasi homo factus non fuisset nisi angeli cecidissent. si-
cut ad restaurandum et supplendum lapsorum angelorum numerum
factus homo dicitur. quod cum homo postmodum creatus. illuc uero ceciderunt
ductus est. illius societatis numeratus quod in cadentibus diuinitus
fuerat per hominem reparatus. Nouum ergo ordines angelorum ab ini-
tio datus sunt et ex illis qui ceciderunt quod in una simul malicia
conserunt quasi unum ex se pulse societatis ordinem effece-
runt. habet autem tunc ex singulis alijs ordinibus ceci-
dissent. Unde et apostolus paulus cum de malignorum spiritu tyranni-
de mentionem facit. principatus et potestates tenebrarum
nominat. ut uidelicet ostendat quod idem nunc usque in malo
ministerium ex pulso exercet. et ad bonum proficiendum ex dila-
tatione accepit. Huiusmodi tamen scripturarum neque spiritus seraphim ap-
pellatos inuenio quod licet cuncta dona per ruinam adhuc
in malo possideant. caritatem tamen et dilectionem dei neque-
quam habere potuerunt. Si plures remanserunt quod

De nouo autem lapsorum certo auctoritas ceciderunt.
nulla inuenitur. si non tamen probabile uidetur plures re-
mansisse quod cecidisse. Propheeta enim cum demonstraret cur-
rus igneos solans ait. Plures sunt qui nobis sunt quod cum
illis.

Hinc conicim⁹ plures esse electos anglos q^u rep^ubos. Et q^u dicit
tot electos ex hoib⁹ ad numeru angloꝝ ascenduros. qd ibi
estat remansisse electos anglos. p^{er} scripturam que ait. Sta-
tuit terminos populoꝝ iuxta numeru angloꝝ di. qd si ueru
e cu multo plures st^{er} in hoib⁹; rep^ubi q^u electi. plures in-
ueniunt^{ur} hoēs rep^ubi q^u electi angli. Si au hoēs rep^ubi p^{er}les
sunt q^u electi angli. cu electi angli plures st^{er} q^u rep^ubi.
plures erat hoēs rep^ubi. q^u rep^ubi angli. Qm q^u ueru e qd
dr unus q^uq^u hominu duos anglos habere deputatos s^{ed}
unu malu^m p^{er} pugnatione. & unu bonu ad defensionem cu
numer⁹ hominu t^{er}ascendat numeru angloꝝ. Si eni
in hominib⁹; plures mali st^{er} q^u boni. in anglis plures bo-
ni q^u mali cu p^{er}st^{er} tot electos homines futuros
qd st^{er} angli boni. estat sine ulla dubitatione plures esse
hoēs bonos q^u sunt angli mali. Multoq; plures homine
malos qua anglos malos. qz plures sunt hoēs mali
q^u boni. cu plures homines sint boni q^u angli mali.
Hic forte dicat^{ur} ideo qz simul n^{on} subsistit gen⁹ humanu.
s; p^{er} temp⁹ successionem ali⁹ p^{er} alios subsequunt^{ur}. posse eos
q^u in hominib⁹; simul subsistunt angli p^{er}parari numero.
licet uniuersitate p^{re}cedant. Qd t^{er} qz certu esse n^{on} pot. me-
li⁹ int^{er} occulta deputat^{ur}. u^{el} ignorantia n^{on} culpatur p^{er}sump-
tio arguet. *De diuersa cognominatione angloꝝ.*

De cognominatione sp^{iritu} hoc hic p^{er}cepit memorari.
dum putam⁹ qz noa illis n^{on} p^{er} se s; p^{er} nos data st^{er}.
Q^u eni s^{ed} si sunt p^{er} translatione nob^{is} innotescunt cognomi-
natione. Illa q^u dona graz^{iarum} in singlis denotant^{ur} ex noe
n^{on} q^u singularit^{er} s; que excellent^{er} data sunt in parti-
cipatione. In illa eni celesti p^{ar}te u^{el} plenitudo boni e
licet quedam data st^{er} excellent^{er} nich^{il} possidet^{ur} singularit^{er}.
O^{mn}ia eni in oib⁹; sunt n^{on} qd^{am} equit^{er} qz ali⁹ ali⁹s quedam

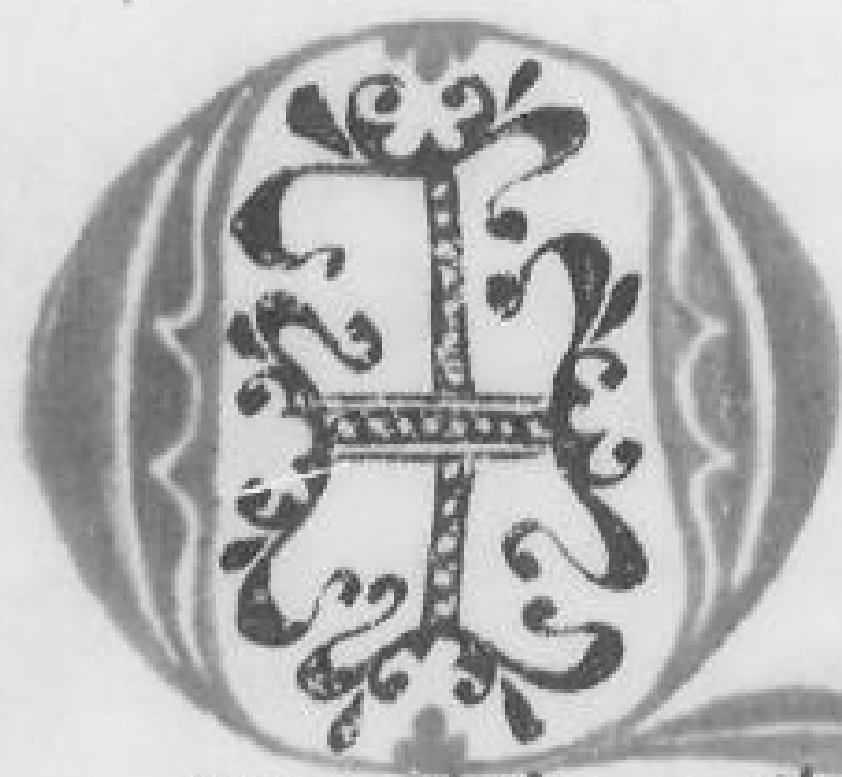
58
sublimi possident s; gmunir. qz omis oia hnt. Item
sciendū qz omia dona grāz superiores ordines sublimi
et pfecti acceperunt. et tñ ex pceptis tñ noā sortiendo.
cetera sequentib; post se ordinib; ad cognominationē relinquunt.
vt ubi grā. seraphin q ordo excellentissim; omniū estimat; tam
dilectionē q; cognitionē diuinitatis et cetera uirtutū dona ceteris
omib; sublimi pcepit. et tñ ab excellentiorib; dono. i. cogni
tione uocabulū trahens. cetera sequentib; post se ordinib; ad de
nominationē relinqt. Proxim; post huic a primo dono. i. cog
nitione ueritatis cherubin appellat; ē. qd plenitudo sciē
tiā p̄t. sic seraphin p̄t ignē dilectionis ardens. Et suc
cendens dī ad hunc modū ē de sequentib; ordinib; intel
legendum ē. Vtrū omis celestes spē mittantur.

Querit; a hoc utrū omis celestes spē ad extiora nun
tiana mittant;. Quidā putant alios ēē in illa
multitudine q; foras p officio ad extiora nuntianda
exerunt. alios q; int; sep; assistunt. Sic septū ē. Milia mi
liū ministrabant ei. et decies milies centena milia assi
stebant. Ap̄ls aut; excellentiā filij nūdans p̄ anglis omis
administraturos spē ex ^{torios} ministeriū millos p̄t eos q; he
reditatē capiunt salutis. firmat. Hinc questio nascit;
qm̄ os mittunt;. si qdā semp; assistunt. Et si omis nun
tiū sunt. qm̄ qdā semp; assistere dicunt;. Si enī omis nun
tiū sūt. os angli sūt. Et si omis angli sūt qm̄ un; tñ
unt. ix. ordo censet; hoc uerūne. qdā putant in illa cele
sti curia omis qdā mitti. s; alios ex officio q; p̄ angli si
ue archangli nominant;. alios ex tēpore et causa ext;
muniē disputationē oborta. q; ip̄i q; cū angloy mini
steriū ex tēpore suscipiunt. nom; in mittio assumūt.
Sic septū ē. q; fac; anglos suos spē. q; in delict; q; sep; nata
spē sūt p tēpore et officio aliqui angli. i. nunciū sūt.

Alij dicunt tres ordines sup̄mos. i. seraphin & cherubin.
 & thronos ad sola diuina & int̄na qūsionē habere sc̄pa:
 creatori assistere. Inferiores aut̄ tres ad ext̄iora agenda
 & nuntianda mitti. tres aut̄ medios n̄ solū dignitate
 & loco s; officio. & int̄ utrosq; assistere. q̄ p̄ceptū diuinū
 a sup̄iorib; accipiunt. & differunt ad inferiores. ac
 p̄ hoc cū sup̄mi medijs medijs imis atq; hi nob; p̄ceptū
 diuinū nunciant om̄s merito angeli nominant̄.

De ministerijs angelicis.

Ministeria angelorū & officia quidā ita int̄p̄tant̄
 ut totū mundū. i. non solū uitā humanā. s;
 om̄ia que ad humanā uitā p̄tinent. sc̄dm̄ dī dispen-
 sationē ab angelis administrari putant̄ sub dō &
 sc̄dm̄ dīm. Malos aut̄ ex officio potestatem n̄ habere.
 s; aliquando ex p̄missione potestatem acciper̄t.
 Incipit. vi. pars. Quare d̄s hominē ex corpore et
 anima fecit.

De in p̄ma parte huius op̄is de q̄di-
 tione p̄mi hominis p̄sequenda distin-
 xim; ordine nunc suscipim; expla-
 nanda. Quatuor enī erunt in p̄n-
 cipio p̄posita. P̄mū. quare creat; sit
 homo. sc̄dm̄. qual; creatus sit. & qualit̄ institutus. Ter-
 ciū qualit̄ lapsus sit. Quartū qualit̄ sit reparat;. Ho-
 rum q̄dem q̄d p̄mū positū ē. i. causa creationis hu-
 mane sup̄iā sc̄dm̄ possibilitatē nr̄am tractauim;. &
 iō nunc sup̄e ut ad sc̄dam partē in q̄ p̄positū ē qual;
 creat; sit homo & qualit̄ disposit; discutiendā t̄nsem;.
 D̄s om̄p̄s cui; beatitudo nec augeri pot; oīno & p̄fecta
 ē nec minui qm̄ ḡna ē. sola caritate nulla sui neces-
 sitate rationālē sp̄ia creauit. ut cū illi; homi q̄d ip̄te

57
 erat a q̄ ipse beatus erat participare faceret. Verum q̄ hoc ad felicitatis illius augmentum pertinuit. ut gratiam quod dicitur sui per se glorificandus erat agnosceret. uoluit ipse quod dicitur per se in sua quod ditione ostendere quod postmodum in ipso facturus erat ex dignatione. Creaturam ergo rationalem quam fecerat iussit partem in sua puritate persistere. partem eam corporis induentis a terrenis mansionibus copulans. Luceam materiam fecit aduic sensum uegetare. hoc siquidem per exemplo future societatis que inter ipsum et spiritum rationalem in glorificatione eadem perficienda fuerat proposito. ut uidelicet ostenderet quod tunc erat in quod ditione corpus spiritus hoc. s. et aliud postmodum futurum erat ex dignatione spiritus sui assumptum. Complacuit ergo deus potentiam suam et gratiam ostendit. primo fingendo hominem quam postea exhibiturus erat hominem glorificando ut sciret homo quod si potuit deus tam disparatam naturam corporis a anima ad unam confederationem atque amicitiam coniungere. nequaquam ei impossibile futurum rationalis creaturę humilitatem. licet longe inferiore ad sue glorie participationem sublimare. Rursum si tantum gaudium est a tanta iocunditas uita ista mortalitatis que consistat ex presentia spiritus in corpore corruptibili. quanta iocunditas foret a quantum gaudium uita illa immortalis ex presentia ditatis in spiritu rationali. Quia ergo in parte per exemplo uniuersitatis humiliat est rationalis spiritus usque ad gloriam terreni corporis. ne forte hoc ipsum ad dejectionem eius pertinere uideret. adiunxit prudentia dei ut postmodum cum eodem corpore glorificato ad gloriam illorum que in sua puritate persistebant eleuaret. ut quod nunquam ex dispensatione

creatoris sui accepit gaudium. p[er] gratiam eadem postmodum acci-
 por glorificandis. Sic g[er]o gaudium d[omi]ni rationales sp[irit]us q[ui] fecerunt
 varia sorte. p[er] arbitrio omnipotentis uoluntatis suis dis-
 posuit. illis q[ui] in sua puritate reliquerunt sursum in ce-
 lo mansionem constituit. illos u[er]o q[ui] corporib[us] terrenis socia-
 uerit in terra deor[um] su[orum] habitatione dispensans. Vtrisque
 regulam proponit obedientie. quatin[us] si illi ab eo u[er]o erant
 non cadent. et isti ab eo u[er]o erant ad id u[er]o u[er]o erant ascen-
 derent. ut cum isti p[er]uenissent ad illi u[er]o discessissent.
 sup[er] id q[uo]d facti erant ad id ad q[uo]d facti erant p[er]tingeret
 ut cum eo e[ss]ent. a q[uo] facti erant. sic itaq[ue] d[omi]n[us] ho-
 mine[m] ex dupli- ci sub[stantia] corp[or]e sc[ilicet] ma[ter]ia de
 tra sumens. anima u[er]o sine ma[ter]ia de nichil-
 lo fingens. Qualiter

Factus est homo ad imaginem et simili- tudinem dei quia in anima que potior pars hominis fuit. et potius ipse homo erat. fuit imago et similitudo dei. imago scilicet ratione. Similitudo scilicet amore. Similitudo scilicet scientia. Similitudo scilicet sub[stantia]. Imago quia omnia in ipsa scilicet sapientia. Similitudo quia una et simplex ipsa scilicet certitia. Imago quia rationalis. Similitudo quia spiritalis. Imago enim pertinet ad figuram. Similitudo ad naturam. Uterque autem in anima sola facta sunt. quia corpora naturam similitudinem diuinitatis capere non potuit quod ab eius excellentia et similitudine in hoc ipso longe fuit quod corpora fuit. De crea-

Querunt etiam quanta plurima de origine anime quoniam creata fuit. et u[er]o creata fuit. et qualis creata fuit. hos u[er]o in presenti ad breuitate[m] tam multiplices opiniones p[ro]feruntur. et hoc solu[m]

dilectionem.
 Imago scilicet
 cognitione[m]
 unitatem. Simi-
 litudo scilicet

nob[is] sufficit

58
nobis sufficere putam? si ea tñ que sentienda & asserenda sũ
pponim? In hoc ę fides catholica hoc poti? elegit & ueritati
magis consentaneũ iudicauit. ut credam? animã p̄mi hoĩs
qñ facta ẽ ñ de p̄iacente aliq̄ mat̄ia factã s; de nichilo
creatã; neq; factã a p̄ncipio qñ angli facti sunt s; postea
cũ corpus ipsum cui infundenda fuerat formatũ ẽ. ab
ipso creatore simul & factã & corpori sociatã. Vtrũ u? in
corpore. Vt extra corp? creata sit. quanto difficili? scire ẽ.
tanto min? ẽ piculosũ ignorare. Neq; u? in hoc ingenũ
hominis appbandũ estimet. si his que difficulta sunt p̄u
naci? insistit. s; poti? que scienda sunt prudent? discer
nit. equalis enĩ stulticie ẽ. p̄sumere in his que ñ possũ
sciri & deficere in his q̄ non debent ignorari. p̄reterea
qñtũ sane fidei satis ẽ queram? agnosceret ea que curio
sitas sola scrutari suadet. desistam? inuestigare. Creauit
ds animã p̄mi hominis de nichilo & inspirauit eã corpori
de trã p̄ mat̄iam sũp̄to & formato. dñs ei sensũ & discre
tionẽ boni & mali ut corp? suũ ipũ s; sociatũ p̄ sensũ s; in
uificaret. p̄ rationẽ regeret & in ipso homine sensus
eet subiect? rationi. & ratio creatori. ut scdm rationẽ
corp? moueret p̄ sensũ. ratio aut? libo arbit? moueret
scdm dñm. De libero arbitrio.

Porro tres sunt mot? in homine. mot? m̄tis. mot?
corporis. motus sensualitatis. Mot? mentis in
uoluntate ẽ. mot? corporis in ope. Mot? sensualitatis
medi? in delectatione. In motu m̄tis liberũ arbitriũ
ẽ. In motu corporis & sensualitatis illa sunt q̄ se
cunt? liberũ arbitriũ. Sic enĩ fuit p̄ma dispositio na
ture. Hã mot? mentis uoluntari? ẽ appetit?. In uolun
tario liberũ. in appetitu arbitriũ. Mens ę p̄ se mouet
& ẽ p̄m? uoluntatis mot?. Motũ uoluntatis seq̄r mot?
corporis.

Mens itaq; sic dixi p̄ se moueri h̄t. s; sc̄dm se moueri n̄ debet.
immo sc̄dm uoluntatē creatoris sui quę forma illi ē. & exē
plar. & p̄posita reglā quā sequat̄. Et p̄t hoc si sc̄dm m̄o
uet hoc ē iusticia. Si p̄t d̄m mouet̄. Extra d̄m hoc ē in
iusticia. S̄ m̄tis mot̄ iusticia semp̄ ē i iusticia. Mot̄
aū corporis semp̄ ē obedientia. Quod enī mens mouet̄
lib̄tate mouet̄. q̄ uoluntarie mouet̄. & p̄ se mouet̄.
& ei ē q̄d mouet̄. I aq; meritū si bene. I si male ad culpā.
Quod aū corp̄ mouet̄ necessitate mouet̄ q̄ ab illo mouet̄.
hoc ē a m̄te. nec suū ē q̄d mouet̄. s; illi a q̄ mouet̄. siue ad
meritū si bene. siue ad culpā si male. Ita mot̄ mentis d̄nā
tur motui corporis lege nature subiecto. & q̄n abutit̄
illo. uicū ē impantis. debetū obedientis. Hec culpā q̄ du
cit̄ q̄ necessitate ducit̄. s; culpā q̄ ducit̄. q̄ in subiectū
lib̄tate abutit̄. Porro uoluntas si iusticiā tenuisset. habet̄
n̄ solū motū corporis obedientē. s; motū sensualitatis
q̄sentientē. Hunc ū q̄m rectitudinē suā ipsa n̄ tenuit.
habet q̄dē adhuc ex indulgentia creatoris motū corpo
ris obedientē. ex uindicta ante motū sensualitatis
q̄tradientē. Cui uolentiā aliq̄n infirmam seq̄t̄. aliq̄n
aū corroborata coheret & moderat̄. Si aū mot̄ sensua
litis motui m̄tis d̄nāt̄. d̄nāt̄ & motui corporis q̄ sub
iect̄ illi ē. & t̄ peccatū regnare incip̄ in nr̄o mortali
corpe. Si aū n̄ d̄nāt̄ uic̄ mens seruitio corporis sui. &
exhibet m̄bra sua arma iusticię. & sunt simul mot̄
m̄tis & mot̄ corporis. sc̄dm mot̄ sensualitatis. & p̄fi
cit̄ iusticia & inq̄tas cohibet̄. De duplici sensu anime.
Anima aū rationalis ic̄o duplici sensu instructa ē ut
& uisibilia foris capet p̄ carnē. & inuisibilia int̄
p̄ rationē. quatin̄ uisibilia & inuisibilia ad laudē crea
toris illā excitarent. Neq; enī in opib; om̄ib; suis d̄s

59
a rationali creatura laudaret. si n̄ om̄ia opa d̄i a rationali crea-
tura cognoscerent. ut ḡ p̄fecta eēt laus d̄i monstrata sunt
rationali creature opa d̄i ut cum int̄ & foris miraret̄ &
p̄ animi rationē p̄ficeret ad dilectionē. Facta ē creatura una
cui⁹ sensus totus erat int̄. & creatura alia facta cui⁹ sensus to-
tus foris erat. Sensus anglorū int̄ tot⁹ erat & sensus bru-
torū animalū foris erat. Angli quorū sensus int̄ erat
ḡtēplabant̄ q̄ int̄ erant. & p̄ ea que erant foris. Bruta
animalia quorū sens⁹ foris erat ḡtingebant̄ uisibilia q̄
foris erat. s; n̄ p̄ ea similit̄ inuisibilia que int̄ erant.
qm̄ q̄ inuisibilia uiderit in ipsis uisibilia uidēt qm̄ uis-
ibilia inuisibilib; cognoscunt. s; n̄ econt̄ q̄ uisibilia
uident inuisibilia in eis uident q̄ sensus q̄ inuisibi-
lia p̄cipiunt̄ in sumis infima ḡphendit. s; sensus q̄ uis-
ibilia ḡtingunt̄ in infimis summa n̄ caput. Sic itaq; una
creatura erat cui⁹ sensus tot⁹ int̄ erat. & alia creatura erat
cui⁹ sensus tot⁹ foris erat. & posit⁹ ē homo in medio ut
int̄ & foris sensū haberet. Int̄ ad inuisibilia. foris ad
uisibilia. Int̄ p̄ sensū rationis. foris p̄ sensū carnis.
ut ingrederet̄ & ḡtemplaret̄. & egrederet̄ & ḡtēpla-
ret̄. int̄ sapiam. foris opa sapiē. ut utriūq; ḡtēplaret̄
& utroq; reficeret̄. Videret. & ḡnuderet. & amaret. & lau-
daret. Sapia p̄seua int̄ erat. op⁹ sapiē p̄seua erat fo-
ris. & admissus ē sensus hoīs ut ad utriūq; iret. & in utroq;
refectionē inueniret. Iret p̄ cognitionē. reficeret̄ p̄ di-
lectionē. Sapia lib̄ erat scriptus int̄. op⁹ sapiē lib̄ erat sc̄p-
tus foris. Voluit aū postea adhuc alit̄ sebi foris sapiā. ut
manifesti⁹ uideret & p̄fecti⁹ cognosceret. ut ocl̄s illumi-
naret ^{& ad sc̄pturā sc̄dam} qui caligauerat ad p̄mā. fecit ḡ op⁹ sc̄dam post
p̄mū. & illud euidenti⁹ erat. qm̄ n̄ solū demonstrauit.
s; & illuminauit. assumpsit carnē. n̄ amittens diu-
nitatem.

et propositus est lib. scriptus intus et foris, foris in humanitate, intus
in diuinitate, ut foris legeretur per imitationem, intus per contempla-
tionem, foris ad sanitatem, intus ad felicitatem, foris ad meri-
tum, intus ad gaudium. Intus in principio erat uerbum, foris
uerbum caro factum est et habitauit in nobis, Lib. 2° unum erat,
semel intus scriptus, et bis foris erat, foris primum per uisibi-
lium conditionem, secundo foris per carnis assumptionem, pri-
mum ad iocunditatem, secundo ad sanitatem, primo ad naturam,
secundo contra ad culpam, primo ut natura foueret, secundo ut
ueniunt sanaret, et natura beatificaret. De duobus bonis

Quia uero homo ex duplici natura compositus est hominis,
quis fuerat ut totus beatificaretur, duo illi bona con-
ditor suis a principio parabat. Unum uisibile aliter inuisibi-
le, Unum transitorium, aliter eternum, Unum corporeale, aliter spirituale, utrum-
que plenum et utrumque in suo genere perfectum, Unum carni, aliter
spiritui, ut in uno carnis sensus ad iocunditatem foueret, in
alio sensus mentis ad felicitatem repletur, carni uisibilia,
spiritui inuisibilia, Carni ad solatium, spiritui ad gaudium, Ex his
bonis unum dedit, aliud promisit, Unum in gratis possideret,
aliter ut per meritum quereretur, quod uisibile erat bonum gratis
dedit, quod autem inuisibile erat bonum merito ei quereretur dum pro-
fuit, ut ex dono gratuito probaretur, et excellentia promissionis
et fides promittentis, Si enim tale et tamen est quod gratis dedit, quale
et quantum esse putandum est, illud per quod seruitium querit, Rursus si
tanta bonitas illi merat ut nichil meritis tantum multa daret,
quam malitia ei inesse potest ut seruientes ei non remuneret.
Ad hoc spectabat, quod uisibilia omnia gratis data sunt homini, et gratuito
creatur diuis rerum constitutus est, Postea uero obedientia inuncta est
illi et preceptum datum, ut primum mereret, deinde remuneretur, non
remuneretur in his que iam data fuerant in dono, sed in his que
proposita fuerant in primo, Neque uero ideo seruitium in homine

60
queſitū ē. qđ om̄p̄s qđitor hominis a ſe facti indigeret. ſ. ut
ipſe homo uera bona merito acq̄ſita glorioſus poſſideret.
Et qđ plus erat ſūme bonitati & meritū dare & p̄miū quā
ſine merito ſolū p̄miū. p̄ temporalib; aut t̄nſitorijs. hō
ſeruire n̄ debuit. neq; dignitas humane qđitionis ad
uilitatē deduceret. ſ. p̄ his qđ ſubiecta illis fuerant ſer-
uire cogeret. Propt̄ hoc inuifibilia qđi uera bene ſerui-
enti p̄ meritū p̄mictunt. Iſta qđi modica & t̄nſitoria q̄tis
in meritū adiciunt. Iſta int̄im ad ſolaciū. illa p̄ca ad gau-
diū. iſta ad q̄ſumationē. illa ad glorificationē. Sine illis n̄
pot̄ homo beatificari in p̄ta. ſine iſtis n̄ pot̄ ſuſtentari in
uia. p̄t̄ qđ & talis factus ē. homo. ut int̄im nunc ad tēpus
iſtis indigeret quatin̄ p̄ iſta indigentia ſua agnoſceret
& ut intelligeret qđ qđ ipſe erat ſ̄ ſufficiens nō q̄erat n̄ &
illud qđ mereret̄ habere bonū a qđ erat. hoc aut̄ bonū illi
fuit. qđ ipſe ſ̄ ſufficiens n̄ fuit. Magna q̄pe dignitas fuit
humane qđitionis qđ talis facta ē. ut nullū ei bonū p̄ter
ſummū ſufficeret. & rurſū magna lib̄tas qđ int̄im arbi-
trio ſuo dimiſſa ē. ut ad ipſū bonū ſūmū cogi n̄ poſſit
q̄tin̄ ſola uoluntate ad illud iret qđ ſola dilectione poſſide-
deberet. Ut qđ int̄ioris uixt̄ bonū querere ad diſceret. et
t̄ior uita ei talis facta ē. ut ad tēp̄ p̄ ſe ſtare n̄ ſufficiens
alio p̄t̄ ſe & ex̄t̄ ſe homo ſuſtentante indigeret. De duob;

Bonū homini a dō l̄ datū l̄ p̄ p̄ceptis nature & diſcipli-
miſſū nich̄ p̄fuſſet n̄ & ad illud qđ datū fuerat p̄ne.
apponeret̄ custodia. ne amitteret̄. & ad illud qđ p̄miſſū
fuerat aperet̄ uia ut quereret̄ & inueniret̄. Propt̄ca ad
bonū datū poſita ē custodia p̄ceptū nature. & ad bonū p̄-
miſſū apta ē uia p̄ceptū diſcipline. Duo iſta p̄cepta ſūt
homini. p̄ceptū nature. & p̄ceptū diſcipline. P̄ceptū na-
ture fuit qđ int̄i aſpirat̄ p̄ naturā. P̄ceptū diſcipline ū

quod foris appositum est ad disciplinam. Intus per sensum. foris per verbum.
In his duobus mandatis totum manet. quicquid homini est faciendum et ca-
uendum percipitur. In precepto nature. tria sunt. preceptio. prohibitio. concessio.
Preceptum autem nature nos nichil aliud intelligimus quam ipsam discre-
tionem naturalem que intus secus aspirata est. ut per eam homo
erudiret de his que sunt appetenda et fugienda fuerant. Quasi
enim quodam preceptum dare erat discretionem et intelligentiam
agendi cordibus hominum inspirare. Quod ergo cognitio facien-
dorum fuit. nisi quedam ad cor hominis facta preceptio.
Quod quodam rursus cognitio vitandorum fuit nisi quedam prohibitio.
Quod ergo cognitio eorum que media fuerunt estimanda est. nisi
quedam concessio. ut illic homo suo libere arbitrio relinqueret.
ubi quacumque partem elegerit non lederet deo ergo percipere erat do-
cere hominem que sunt forent necessaria. prohibere autem demon-
strare noxia. concedere non insinuare ad utrum libet se ha-
berentia. De tribus generibus rerum.

In rebus enim visibilibus que pertinent inferiori vitam hominis aditum sunt.
tria rerum genera creata inveniuntur. quedam. scilicet ad usum ipsius
vitam necessaria in tantum ut ledat si eis non utatur. Quedam
vero noxia quibus si utitur ledit. alia autem media sunt quibus uti et non
uti sine lesione potest. Nam quia vita ista inferior superioris
vitam imago est. congruum erat et in illis que ad hanc vitam facta
sunt eorum que ad superiorem vitam spectat. Accurritur homini pro-
poneret. Sunt autem que per ista foris demonstrari debuerunt. que-
dam vitium noxia vitam spiritualem quibus ipsa similitudinem uti sine
lesione non potest. ut sunt vitia omnia que anime corruptio-
nem adducunt. Sunt item vitium quedam salubra et necessa-
ria quibus sine lesione carere non potest. Quales est cognitio dei
et cognitio sui et virtutes omnes que sanitatem anime
operantur et nutrimentum prestant. Sunt item alia que ad utrumque et ab utroque
sine lesione possunt. et hoc ad utrumque libet se habent. et salutem

61
nec impediunt q̄si noxia. nec uelut necessaria opant. q̄lis ē cog-
nitio rerū eternit̄arū. & alia quedā c̄modi. ad necessaria q̄ &
salub̄a p̄tinet p̄ceptio. ad noxia p̄hibitio. ad media q̄cessio.

De gemina custodia uite inferioris.

Data homini uitio ē & prudentia p̄ quā hanc uitā suā in-
feriore custodiret. & eadē prudentia naturali. fugien-
do noxia. salub̄a appetendo. medijs ad utrūlibet utens.
Hac q̄ custodia munit̄ negligentia uitare potuit. s; uolen-
tiam repellere n̄ potuit. In prudentia enī hoīs erat omnē
negligentia cauere. s; n̄ in potestate hominis erat omnē
uolentia repellere. p̄t̄ea rationē humane adiuncta ē p̄ui-
dentia diuina quatin̄ ratio humana in parte una uigila-
ret q̄tra negligentia prudentia diuina alia in parte stare
cont̄ uolentia. Hac itaq; gemina custodia munita ciui-
tas uite humane nullis aduersis lederet̄. q̄ si ratio hu-
mana n̄ repulset aduersis negligentia. prudentia diuina
nūq; in homine uolentie locū dedit. q̄ u ratio p̄mū
p̄ negligentia locū suū deseruit. diuina postmodū p̄uiden-
tia iuste se a custodia sua subtraxit ut iā in uita hoīs
n̄ nūquā uolentia p̄ualeat. & ratio ipsa iam n̄ ē in ui-
ta cogat̄ sustinere q̄d p̄ sponte cauere neglexerit. De t̄b;

Sed fortassis alicui querendū uideat̄ qualit̄ homo statib; hominū.

San̄ peccatū uolentia aliqua pati potuisset. q̄ si n̄ peccasset sic
uidet̄ pati n̄ potuisset oīno. Si q̄ omnino pati n̄ potuit. uolentia
ei nocere n̄ potuit. neq; op̄ habere potuit custodia. ne uolentia
pateret̄. q̄ q̄cūq; s̄ illatū fuisse nich̄ omnino pateret̄. Nā si uo-
lentia pati potuit. quom̄ ē mori n̄ potuit. Si aut̄ mori po-
tuit. quom̄ immortalis fuit. Prop̄t̄ huiusmodi rationes soluen-
das que ab his q̄ diligent̄ secreta scrutari solent obituunt̄.
T̄res stat̄ uite humane p̄ma q̄sideratione distingim̄. & in his
qualis homo fuit siue in corpore siue in anima quantūq;

ab eo quod prius factus est mutatus sit. aut in quo idem persistere. ne con-
determinandum putamus prius status hominis fuit ante peccatum in eo quod
fuit gradus. Secundus status est post peccatum si tamen statim dicitur est. et non po-
tius ruina in qua per peccatum et per penam peccati post peccatum sequen-
tem est lapsus. Tertius statim erit hominis post resurrectionem a mortuis.
quoniam et plene et perfecte tam a peccato quam a pena peccati liberabitur.
et non solum in id in quo gradus fuit. sed super id et usque ad illud ad quod
gradus fuit restituetur. In primo statu diuisit deus et homo. In secundo sta-
tu diuisit diabolus et homo. In tertio statu totum deus accipiet.

In primo statu laus dei erat. et aliquid propter laudem. nichil tamen contra
laudem dei. In secundo statu nichil ad laudem. sed totum contra laudem dei.

In tertio statu totum ad laudem. nichil propter laudem. nec contra laudem dei.
Ad laudem dei caritas. propter dei laudem necessitas. Contra laudem iniquitas.

In primo statu caritas et necessitas. In secundo statu. necessitas et
iniquitas. In tertio caritas. *De primo statu ante peccatum.*

Querunt autem plurima de primo statu hominis ante peccatum.
qualis fuit homo prius peccaret. et qualis futurus fuisset si non
peccasset. et in corpore et in anima. mortalis an immortalis. passibilis
an impassibilis. De termino inferioris uitae. et de transitu ad superi-
orem. de qualitate et modo uiuendi. de propagatione filiorum de ui-
ta. de meritis nascentium ab ipso. et sequentium pro ipso. et multa
alia quae licet aliquando curiositate querantur utiliter tamen sciuntur
si cum discretionem discerantur. Hos uero in tantis multis perperam
a nostra intelligentia et a capacitate remota sunt. respon-
sionem nostram moderari oportet. et ab his quae dubia non sunt
ea quae probabiliter deum tamen distinguere. Ita periculum diligentis
inquisitionis nullum erit si praesumptio temerarie assertionis
non fuerit. *De scientia hominis ante peccatum.*

Si quis querit de primo homine qualis ante peccatum fuerit
secundum animam quidem rationalis fuit habens discretionem
boni et mali. Sciendum quoque rerum quantum ad principium gradationis

ptinuit, pfectā. Nam sic quantū p̄tinet ad pfectionē staturę
 & etatis humani corporis p̄mū hominē pfectū credim⁹ factū.
 ita q̄; quantū ad animā cognitionē ueritatis & sciām eā dūta
 rat quę p̄mē pfectioni q̄grua fuit pfectā. mox q̄ditū accepisse
 putam⁹. & ad illā n̄ studio aut disciplina aliq̄ p̄intualla tē
 poris p̄fecisse. s; simul semel ab ipso sup̄ q̄ditionis exordio una
 ac simplici diuine aspirationis illuminatione illā p̄cepisse.
 T̄ripli autē cognitione p̄mū hominē eruditū q̄stat, cognitioē
 .s. creatoris sui ut agnosceret a q̄ fact⁹ erat. & cognitionē
 sui ut agnosceret qd̄ fact⁹ erat & qd̄ s̄ faciendū erat. deinde
 cognitionē quoq; illi⁹ qd̄ secū factū erat. & qd̄ s̄ de illo a
 in illo faciendū erat. *De cognitione rerū uisibilium.*

Rerū enī uisibiliū omīū quę cū homine a p̄t̄ hōem fa
 cte erant. p̄fectā cognitionē hominē accepisse. nul
 li dubiū eēt debet. quantū uidelicet siue ad animę eru
 ditionē siue ad corporalis usus necessitudinē p̄tinere uide
 bat⁹. Nā & iccō ipse creator n̄ a se aut ab anglo aliq̄ singulis
 quib⁹; animalib⁹; s; ab homine noā formari uoluit ut
 manifeste ostenderet qd̄ singularū naturarū & usū &
 officia ex infita s̄ homo ratione agnouit. quę enī p̄t̄ illū
 creata erant. ab illo regenda & disponenda erant. & iccō
 horū omīū d̄s illi & sciām t̄buit & p̄uidentiā reliq̄t. dit
 nāq; apt̄s. Nūq̄d cura ē d̄o de bub⁹. Curā enī a p̄ui
 dentiā bouū ceterozq; animalū d̄s homini a reliq̄t
 ut d̄nātionē illi⁹ subicerent & ratione illi⁹ regerent. ut
 a q̄b; debuerat obsequium accipe. sciret a illis necessaria
 p̄uidere. Hanc autē sciām quēadmodū a illā q̄ carnis
 sup̄ q̄moda & necessaria p̄uidere debuerat qz homo pec
 cando n̄ pdidit iccō d̄s postmodū illū p̄ septuras suas
 de eīmodi erudire n̄ curauit de sciā uero animę sola
 iccō homo cū reparabat⁹ erudiend⁹ fuit qm̄ solā illā p̄ peccādo
 s̄do amisit.

Cognitionē creatoris sui p̄mū De cognitione creatoris.
hominē habuisse dubiū n̄ ē. qm̄ si p̄ uita temporali con-
seruanda in reb; transitorijs tam magnā sciām accepit.
multo magis p̄ uita ḡna adipiscenda excellentiorē & ha-
bundantiorē in celestib; cognitionē habere debuit. Cogno-
uit ḡ homo creatorē suū n̄ ea cognitione que foris ex au-
ditu solo percipit. s; ea poti⁹ que int⁹ p̄ aspirationē ministrat.
N̄ ea q̄ d̄s in a credentib; absens fide querit. s; ea q̄ tunc p̄
p̄sentia contemplationis scienti manifestus cernebat. Sci-
endū tñ ē qd̄ illā p̄mā cognitionē hominis quā de creato-
re suo habuit sic maiorē & certiorē illa cognitione que
nunc in sola fide ḡstat ueracit̄ d̄ms. ita & illa que p̄modū
in excellentia ḡtēplationis diuine manifeste reuelabit̄ in-
norē necesse ē ḡtream. Cognouit ḡ creatorē suū homo n̄ tū ita
excellētē sic p̄ ea cognoscere debuisset. si p̄stitisset. Sic enī in oby-
dientia hominis p̄ subsequentē ignorantia p̄m̄ cognitioni
multū abstulit. sic eadē cognitioni si in obedientia homo
p̄stitisset p̄ subsequentē reuelationē plurimū addendū fu-
it. Modū ū diuine cognitionis quā p̄m̄ ille homo habuisse
credit̄ explicare difficile ē. excepto eo qd̄ d̄r qz p̄ int̄nā aspi-
rationē uisibilit̄ edoct⁹ nullaten⁹ de creatorē suo dubitare

Porro cognitionē suā p̄potuit. De cognitione sui.
eundē hominē a p̄ma cognitione sua talē accepisse cre-
dimus ut & debitū obedientie sue ḡ superiorē agnosceret. & de-
bitū prudentie sue ḡ inferiorē n̄ ignoraret. hoc siquidē erat
semetipsū cognoscere ḡtationē & ordinē & debitū suū siue
sup̄ se siue in se siue sub se n̄ ignorare. Intellegere quis
fact⁹ eēt. & qualit̄ incedere deberet. qd̄ agere qd̄ cauere
similit̄. hoc totū erat semetipsū agnoscere. Si horū cog-
nitionē & discretionē homo n̄ habuisset. semetipsū n̄
cognouisset neq; p̄uauicationi horū p̄modū exstitisset

63
reus. si p̄ ad eorū cognitionē n̄ fuisset illuminat⁹. Si autē querit⁹
utrū homo iā tunc a p̄ncipio cognitionē eorū que ēca ipsū fu-
tura erant habuerit. i. si lapsū suū a ruinā p̄scierit & cetā
mala oīa que p̄mū in ipsū p̄ca p̄ ipsū in om̄s q̄ fuerunt ex
ipso t̄nsierunt. & similit̄ si p̄scierit bona que habitur⁹ fuiss;,
si in obedientia p̄stitisset. Illud oīno p̄babile & sequens eēt uiderē
qd̄ ad institutionē & formā recte uiuendi magis spectabat ut
ei faciēda indicēt⁹ pot̄ q̄ ut futura p̄dicerent⁹. Illud nāq; a
arbitrīū lib̄tatē a obedientiē puritatē inuenire uideret⁹.
si ipse homo ante meritū futurorū p̄sci⁹ dicēt⁹ qz nec bona spe-
rare cū p̄sentia malorū potuisset. neq; cū p̄scientia bonorū
mala futura timuisset. Propt̄ h̄ ḡ magis queniens iudicat⁹
p̄mū hominē eorū q̄dē que faciēda fuerant sciām & p̄ceptū
accepisse. s; eorū que futura erant p̄sciām n̄ habuisse. ut
liberū arbitriū ad utrāq; partē staret. Et hęc q̄dē de sciā ho-
minis quantū ad p̄mū statū p̄tinet dixisse sufficiat. De q̄li

De arbitriū u lib̄tate. *lib̄tate lib̄ arbitriū p̄ tres status.*
quantū ad eundē statū spectat in p̄senti adicim⁹. Liberū
arbitriū hominē ante peccatū habuisse nullaten⁹ ambigen-
dum ē. ea sane lib̄tate q̄ potuit siue ad bonū siue ad malū
uoluntatis suę appetitū inclinare. Ad bonū quidē grā
adiuuante. ad malū ū solū p̄mittente n̄ cogente. Pri-
ma ḡ lib̄tas arbitriū fuit posse peccare. & posse n̄ pec-
care. Sic̄ ultima erit lib̄tas posse n̄ peccare & n̄ posse
peccare. Prima lib̄tas ad bonū q̄dem adiutorū habu-
it. i. r̄. i. s; ad malū infirmitatē n̄ habuit. sic tū
ut nec ad bonū cogeret⁹. nec cont̄ malū reueret⁹. Uti-
ma lib̄tas in bono grām habebit in malo infirmitatē
n̄ habebit. nec solū grām in bono ad iuuantē. s; cont̄
& malū q̄firmantē. adiuuantē. ut sit posse n̄ peccare.
Confir mantē ut sit n̄ posse peccare. Media lib̄tas p̄t

peccatū q̄d^{dem} rēparationē. grām n̄ habet in bono. s; infirmitatē in malo. & ideo in ea ē posse peccare n̄ posse n̄ peccare. posse peccare q̄ libtatē habet sine grā firmitatē. n̄ posse n̄ peccare q̄ infirmitatē h̄t sine grā adiuuante. Media libtas p̄ rēparationē. an̄ q̄ firmitatē. habet grām in bono. infirmitatē in malo. Grām in bono adiuuante p̄ libtatē. & grām cont̄ malū adiuuante p̄ infirmitatē. ut sit in ea posse peccare p̄ libtatē & infirmitatē. & posse n̄ peccare p̄ libtatē & grām adiuuante n̄ tñ dñi n̄ posse peccare p̄ infirmitatē adhuc p̄fecte n̄ ablatam & p̄ grām confirmante adhuc p̄fecte n̄ consummata. Cū aut̄ infirmitas tota remedio sublata fuerit consummata & grā consummans consummata erit n̄ posse peccare n̄ q̄a uel tunc aut arbitriū libtas aut naturę habilitas destruat. s; q̄d grā confirmans qua p̄sente peccatū nequā mē pot̄ ampli n̄ auferatur. De uirtute hominis ante peccatum.

Sicut aut̄ querit̄ an uirtutes que in ipso p̄ino homine. si in peccatū fuerunt si in ipso uirtutes fuerunt utrum in eis aliq̄d meruerit cū certe uideant̄ uirtutes sine merito eē n̄ posse. Hos q̄dē uirtutes dupliciter haberi respondem̄ scdm naturā. s; & grām. Virt̄ nāq; nich aliud ē quā affect̄ mentis scdm rationē ordinat̄. q̄ scdm uarios eisdē m̄tis applicationes plurimi eē dicunt̄. unā tñ in dicē & originē habentes uoluntatē. Vna enī uoluntas scdm q̄d se ad uaria p̄ appetendo & fugiendo inclinat. uirtus format̄ affect̄ & diuersa scdm eisdē affect̄ nōa sortit̄. cū tñ oīa in una sūt uoluntate & una uoluntas. Voluntas aut̄ aliq̄n p̄ naturā surgit. & aliq̄n cretat̄ p̄ grām. & ē adē ipsa natura p̄ grām. s; alia ē grā creatrix alia saluat̄. Per grām creatrix facta sūt que n̄ erant. p̄ grām saluat̄ remanent̄ que pierant. Grā creatrix p̄mū naturę q̄d̄ty quedā bona inseruit. grā saluat̄ & bona que

natura p̄mū corrupta pdidit restaurat. & que mystifica
 non dum accepit. aspirat. p̄ p̄ma bona opa liberū arbitriū reparat.
 p̄ sc̄da bona liberū arbitriū opat. In p̄mus bonus d̄s in homine
 opat. In sc̄dis bonis d̄s homini coopat. p̄ma bona donū d̄i sunt
 n̄ meritū hominis. Sc̄da bona & d̄i sunt p̄ donū hominis q;
 p̄ meritū. p̄ma bona gr̄a sunt. Sc̄da bona gr̄a p̄ gr̄a. Qñ q̄ uo-
 luntas hominis sc̄dm naturā solā mouet. ex̄ naturā n̄ meret.
 Quando ū sc̄dm d̄m mouet sup̄ naturā meret. qm̄ illū meret p̄
 quē & p̄t̄ quē mouet. Om̄s enī qd̄ uult aliqd̄ uult. & p̄t̄ aliqd̄
 uult qd̄ uult. Quicūq; q̄ uult aliqd̄ & p̄t̄ solūm̄ uult qd̄ uult
 qz natura hoc uult. uelle habet ex natura. Q̄ aut̄ aliqd̄ uult
 & p̄t̄ uult qd̄ uult p̄ d̄s hoc uult. uelle habet ex gr̄a. Et
 in hoc meritū hominis ē qd̄ p̄t̄ d̄m uult qd̄ uult & p̄t̄ d̄m
 facit qd̄ facit. hoc namq; d̄s habet reddere qd̄ p̄t̄ ip̄m̄ fit. siue
 in uoluntate sola in uolendo. siue in uoluntate & ope faciendo.
 Bona q̄ nature & affect̄ ordinati sc̄dm naturā uirtutes s̄t
 naturales quz & si laudabiles sunt qz bone sunt & na-
 tura s̄t n̄ sunt tñ digne merito illo qd̄ ē sup̄ naturā. qz nich̄
 in se h̄t p̄t̄ naturā. Nich̄ tñ mereri & huiusmodi uirtutes n̄
 in quocūq; dici posse uidet. quāuis ex̄t bona hec que p̄t̄
 naturā q̄dita sunt. nich̄ merent̄ que ex natura sola sunt.
 Virtutes aut̄ quas gr̄a reparat̄ nature sup̄addita for-
 mat qz in merito aliqd̄ sup̄ naturā accipiunt. in p̄mo &
 sup̄ naturā remunerari digne sunt. ut q̄by amor d̄i caritas ē.
 in ope p̄sentia d̄i p̄mū fit in retributione. S; in his uirtutib;
 que p̄ gr̄am reparat̄em sunt p̄mū sp̄c̄ sc̄s bonā uoluntate
 opat. Deinde bone uoluntati mouenti se & op̄m̄ coopat.
 p̄mū bonā uoluntatem aspirat ut sit. deinde bone uolun-
 tati inspirat ut moueat & op̄m̄ ut uacua n̄ sit. p̄mū opat
 eā. deinde opat p̄ eā. Bona uoluntas enī instrumētū ē. sp̄c̄
 sc̄s artifex. Quēadmodū aut̄ artifex p̄mū instrumētū
 opat.

deinde per instrumentum operatur. et quod instrumentum operatur primum solum ipse operatur. Quod si postea per instrumentum operatur non solum ipse operatur sed et ipsum instrumentum per quod ipse operatur. sic spiritus sanctus quod primum bona uoluntate in homine operatur. solus ipse operatur. quod si per bona uoluntate operatur non solum ipse operatur sed uoluntas ad quam operatur. Tam operatur bonum ex spiritu sancto quod operatur non ex uoluntate hominis per quam operatur. In ipsa quidem est bonum. sed ex ipsa non est. Ex ipsa non est quoniam aliunde accepit. In ipsa tamen est quoniam habet quod accepit. Et idem ipsum et suum est. in quantum habet. et non suum in quantum a semet ipsa non habet. Tali ergo distinctione facta quod scilicet quedam uirtutes ex sola natura sunt. quedam ex gratia. Si queritur an primum homo in illo primo conditionis sui statu uirtutes aliquas habuit. nullatenus ambigendo putamus affectus bonos et secundum iustitiam ordinatos nature illius a prima sua origine insertos. per quos ad bonitatem et iustitiam exequenda naturali appetitu traheretur. Et in his quidem affectibus bonis naturales uirtutes ^{trahuntur} quibus a principio natura hominis formata est et instructa. De illis uirtutibus que uoluntate bona ex amore diuino mota perficiuntur. Non ideo temere circa ipsum quantum ad primum illum statum pertinet definire uolumus. precipue cum de opere caritatis illius nullum siue ex auctoritate siue ex ratione argumentum certum habeamus. Et si ideo amare creatorem suum cepit. hoc tamen omnino laudabile non fuit quia non perseverauerit. quia motus incipientis uirtutis extinctus est et abolit^{ur} torpore culpe subsequenter.

Qualiter creatus sit primus homo secundum corpus.

Nunc super ut consideremus et qualiter primus homo secundum corpus factus sit. hoc est mortal^{is} an immortalis. passibilis an impassibilis. et cetera que de statu corporis humani querenda uidentur. Primum ergo homo quantum ad naturam corporis terreni. et immortalis factus est secundum aliquod quod potuit non mori. et secundum aliquod mortal^{is} quod potuit mori.

Sic enim in illo primo statu habuit posse peccare & posse non peccare
 quoniam hoc fuit prima arbitrii libertas ita autem in eodem statu habuit
 posse mori & posse non mori. quoniam ita fuit prima corporis hu-
 mani immortalitas. In secundo statu habuit posse mori & non posse
 non mori. sic autem posse peccare & non posse non peccare habuit. quoniam in
 hoc statu est & moriendi & peccandi necessitas. Moriendi neces-
 sitas quoadm ad vitam peccandi necessitas quoadm ab est gratia.
 In tertio statu habebit posse non mori & non posse mori. sic etiam posse
 non peccare & non posse peccare. quoniam adhuc statum pertinet. & mo-
 riendi & peccandi impossibilitas. utraque tamen ex gratia non ex na-
 tura. quia si gratia non adesset in alio moriendi. in alio peccandi na-
 ture possibilitas non deesset. Si ergo ultima immortalitas ex gratia
 erit non moriendi possibilitas non erit. quanto magis prima im-
 mortalitas ex natura non fuit non moriendi possibilitas fu-
 it. Quod primum homo ante peccatum immortalis fuit quoniam in cor-
 pore eius corruptio & infirmitas nulla fuit. et extrinsecus
 propter creata alimenta ciborum quibus corporalem vitam nutrire & susten-
 tare debuit. speciale in ligno vite medicinam accepit qua
 eadem vitam contra mortis defectum sanam atque incorruptam po-
 tuit conservare. donec ad veram immortalitatem non iam mori
 non posset transferretur. & translatus confirmaretur. Sic ergo immor-
 tale non dicitur primum hominem fuisse ante peccatum ut omnino mo-
 ri non posset sic autem nequaquam impassibile fuisse credere debemus.
 quoniam nichil omnino pati potuisset. quod naturam in se passibilem habuit.
 sed tamen si non peccasset sic non mortuus ita autem siue ad molestiam
 voluntatis in mente. siue ad corruptionem integritatis in
 corpore passus omnino non fuisset. aliquid. Nam quod primum ille homo non
 secundum qualitatem corporis terreni. sed ex beneficio vitalis alimenti non
 potuit mori scriptura manifeste ostendit. non enim cum ab eodem lig-
 no eieceretur ne vitam ipsam perpetuam servare posset testatur dicens.
 Ecce adae quasi unus ex nobis factus est sciens bonum & malum. Hunc

¶ ne forte mittat manū suam & sumat de ligno uitę & uiuat
in ęternum. Eiecit autē dñs adā de loco uoluptatis. Q̄ q̄ de lig-
no uitę eiecit dñs ne semp uiueret. manifeste ostendit̄ ex ipso
ligni beneficio hoc habitur⁹ si semp uiueret. Sic itaq; p̄m⁹ homo
an̄ peccatū natura mortalis & passibilis fuit q̄ tñ ex bene-
ficio creatoris p̄cedente & p̄p̄o studio subsequente facere potuiss;
ut nec moreret̄ nec in uita corruptionē pateret̄. Quia ę
naturā homo passibile habuit cont̄ passionē ei custodia
necessaria fuit. ut uidelicet p̄ rationē p̄p̄ā cont̄ negligē-
tiā cauendā excitaret̄ & p̄ prudentiā diuinā cont̄ mo-
lentia omnē illesus seruaret̄ & sic utriq; munit⁹ nec
moreret̄. nec pateret̄. Quādiu homo si n̄ peccasset in hac

Quādiu autē in hac uita uita inferiori manē debuisset.
ęterna homo manere debuisset argumētū aliud habere
n̄ pot̄ n̄ qz p̄babile omnino ē qd̄ pactā obedientiā si in ipsa
p̄stitisset. statī ad p̄mū ipsi⁹ obedientis t̄nseri debuiss;
ęternus sine mortis int̄positione de p̄mo statu ū habuit
posse n̄ mori ad aliū statū t̄nsiret. ū ampli⁹ mori iā omnino
non posset. De alimento eius.

Iterum ū uitā ęternam fructib; ęternis nutritet. donec ad
uitā illam t̄nsferret̄. ū nullis p̄suis alimentis indigeret.
sic scriptū ē. Factus ē homo p̄mus in animā uiuentē. scđs
in sp̄m uiuificantē. Quia enī qd̄ uitā habet uiuit. qd̄ autē
uiuificat. uitā dat. plus ē omnino uiuificare quā uiuere.
p̄t̄ qd̄ qz uita p̄ma p̄ se stare n̄ potuit uita autē nouissi-
ma aliunde sustentari op̄ n̄ habebit. p̄m⁹ homo in ani-
mā uiuentē factus d̄r que uitā in se habuit s; corpori
p̄ se solam uitā dare n̄ potuit. Scđs autē in sp̄m uiuifi-
cantē q̄ & uitā habebit in se & corpori dabit p̄ se. De

Si autē querit̄ q̄ studio uita humana si hō studio.
n̄ peccasset colenda & exerecenda fuisset n̄ inueni-
ent̄ d̄r
L. . . .

66

pret̄ inīna & spūalia studia, sapientie & diuine contemplatio-
nis. foris etiā in t̄x culturis. siue in arando. siue in semi-
nando. siue in plantando. & cetis ei modi opib; quib; na-
tura bona exculta p̄fectū cap̄ in meli⁹. Primum hominē n̄
ad laborē s; ad delectationē exercendū ut op⁹ eēt ad de-
lectationē & exemplum ad eruditionē. Sic nāq; extior
homo exercend⁹ erat ut ab ipso studio extioris opis for-
ma sumeret̄ studiū int̄ioris. & in eo qd̄ foris faceret
agnosceret qd̄ s̄ intus faciendū eēt. Nam & int̄ similit̄ quēdā
t̄ra erat que bona qd̄ creata erat. at̄ si bene excoleret̄ ad huc
melior eēt potat̄. que culta fruct⁹ bonos daret. neglecta ū
mala & gmina noxia pferret. Si n̄ peccasset q̄les filios ge-

Post ista que iā dicta sunt & illud querendū uidet̄
qualit̄ homo filios peccare potuisset si n̄ peccasset. qualesq;
futuri eēt q̄ ex eo nascturi eēt. In eimodi sic iā sepe dixim⁹
diligent̄ q̄siderare oportet ut ab his que dubia n̄ sunt ei q̄
pbabilit̄ t̄m d̄nr̄ discer̄ nam⁹. Que em̄ nec auctoritas pbat̄
nec ratio arguit manifesta. int̄ dubia relinquunt̄. in a
ista n̄ inutilit̄ aliquā inquestione admittunt̄. ut l̄ uue-
nant̄ qd̄ uerū ē. & saltē qd̄ falsum ē n̄ credat̄. Virtū uisti

Quia q̄ quingū int̄ masculū & fe au inuisti nascerent̄.
Q̄minā an̄ peccatū a dō institutū. eisq; ut crescerent
& multiplicarent̄ dono benedictionis gessū atq; inuictū
legim⁹ cōmitionē carnis in plus generatione sine turpitu-
dine & gupiscentia futurā nullaten⁹ dubitare debem⁹.

Q̄ s̄ sine peccato generarent̄. gsequens oīo ē qd̄ a sine pecca-
to nascerent̄. quēadmodū hi q̄ n̄ generant̄ cū gupiscentia
q̄n̄ ex ipso radice sua uicio corruptionē trahentes nas-
cunt̄ cū culpa. Si paterne iusticie heredes eēt.

Illud dignū inq̄sitione uidet̄ si pat̄nḡ obedientie meritū
p̄ incorruptā originē ad posteros om̄s t̄nsire debuerat.

quemadmodū nunc inobedientie illi' culpa ꝑ eandē
originē uiciatā in uniuersos se effundendo dilatat.
Qd si uerū ē. sic nunc inuenit' in eisdē de solo pat'ne t'ns-
gressionis reatu originalis culpa ita tunc in nascenti-
bus foret ex merito parentū originalis iusticia. Ico
tū temere asserendū n̄ ē qz n̄ similit' uidet'. qd quēad-
modū nunc natura ꝑ inobedientiā ad corruptionē mu-
tata cernit'. ita tūc ꝑ obedientiā obseruatā usq;
ad temp' p̄definitū a dō seruata fuisset. ad incorruptio-
nē ^{non} mutaret'. Semel enī transgredi plena inobedi-
entia fuit s; n̄ similit' ^{perfecta} plena obedientia fuisset si in
ipsa obedientia homo usq; in finē n̄ p̄stitisset. Proptēa
sic inobedientia uno tempore q̄sumata naturā ad cor-
ruptionē mutauit. ita tūc naturā obedientia ad incor-
ruptionē n̄ mutasset donec tēpore suo usq; in finē ser-
uata p̄fecta fuisset. Qui aut' int' m̄ generarent' a na-
tura n̄ dum adhuc in uerā incorruptionē transfor-
mata seminarent'. neq; nascendo originalis iusticie
meritū acciperent. qm̄ cō ipsi cū quib; nascerent' n̄ dū ad-
huc p̄fecte obedientis iusticiā haberent. Nam n̄ potu-
it natura nascentibus dare qd in generantibus n̄ dū ad-
huc possideat. quēadmodū cō hū q' nunc in peccato gene-
rant' n̄ aliud nascendo trahunt quā uiciū qd a natura
a qua seminant' accipiunt. Sic itaq; p̄m' homo tēpore obe-
dientis sue creato casto iugio ad p̄pagationē posterita-
tis institutioni diuine deseruiens filios generaret
sine peccato qdē qm̄ ex natura ab omī uicio libera s; n̄ si-
milit' pat'ne iusticie heredes qm̄ ipsa natura n̄ dū foret
ad incorruptionis p̄mū qd n̄ p̄ pactā obedientiā dandū
n̄ erat t'nsformata. p̄quā aū a uita t'rena ad celestē cō-
spūalē statū t'nsformat' fuisse ampli' generare n̄ debue-

67
rat hē in p inobedientiā mortalitati subiect⁹ a carnis
tū ppagatione n̄ cessat. Propterea q̄ n̄ uidet^r una eē⁹ ubi
q; q̄ditio. q̄a ratio eadē utriq; n̄ apparet. S̄ tū q̄ credit^r
ueracit^r asserendū qd̄ p̄m⁹ homo si n̄ peccasset nullos n̄
bonos filios genuisset. & nemo oīū q̄ ex ei⁹ carne nasceret^r
dampnaret^r. Tam̄ illud merito querit^r si sola p̄mi hoīs
obedientia p̄ata omib; poffis ex eo nascituris ad meri
tum sufficere debuisset. aut si singlū quiq; p̄ eū tēpib; suis
quēadmodū ipse p̄m⁹ pbat^r ē siue eīdē siue alit^r cui⁹libet
mandati obseruantia p̄bandi fuissent. Et post fortassis
n̄ absurde credi qd̄ idē mandatū qd̄ p̄mo parenti datū ē.
poffi quoq; illi⁹ obseruare debuerunt ut singlū p̄a obe
dientia p̄barent. & singlū p̄ suis meritis digna remunere
ratione glorificarent. p̄mā tū obedientia obseruatā.
causā fore grē adiutis in om̄s sequentes & ipsā obediē
tia obediendo imitantes. *Utrum simul transferendi fu*

De tūmo hui⁹ uitę inferioris in illent an p̄ successione.
qua usq; ad temp⁹ definitū homo manere delinerat do
net celesti ac uere imortali uita sup̄induceret. & p̄ pactā
obedientia ad p̄mū obedientie sine mortis impositioē
transferret. hoc mag⁹ rationi consentaneū ē fide dignū
uidet^r. qd̄ sic in hac uita mortali. alijs p̄ mortē deceden
tib; alijs p̄ natiuitatē uicturi succedunt. ita q̄q; p̄ce
dentib; p̄ tūmū hui⁹ uitę tēporalis ad uitā etnā tūlla
tis hū q̄ ex eis nati fuissent decedentib; succederent.
& ipsi queq; tempora sua impleturi. & obedientia serua
turi donec tandē numer⁹ ad uitā p̄destinatorū impleret.
& temp⁹ hui⁹ inferiori uitę in genere humano depu
tatum ḡseruaret. *Utrum p̄fecti nascerent^r statua*

Si q̄ querit^r quales homo filios generare & scientia.
debuisset, si n̄ peccasset utrū uidelicet quēadmodū

ipse primus homo & secundum staturam corporis & secundum sensum perfectus mox gradus est. ita quoque qui ex eo nascenturi fuissent tam corpore quam sensu in ipso mox natiuitatis sue exordio perfecti esse deberent. Nos secundum estimationem nostram id magis appropinquamus ut quod est homo sic dixerimus & corpore & sensu perfectus mox factus fuisse credatur illo uero qui ex ipso nascerentur eadem lege quam a nunc natiuitatem humanam ordinatam cernimus paruos nascituros. ac deinde per interualla temporum tam in sensu animi quam in statura corporis incrementa accepturos. Sic enim in omni genere rerum aliam legem primam gradationem habuisse cernimus atque aliam subsequente propagatione. Prima enim omnino perfecta sunt cetera autem omnia que ex ipsis oriuntur & per ipsa secuntur non per interualla temporum crescendo ad perfectionem uenire non possunt. Hoc in arboribus & plantis & germinibus ceteris. hoc in bestiis & ceteris uiuentibus cernimus. quae a modico uniuersa incipiunt ac deinde paulatim per incrementa ordine ad perfectionem euadunt. Quo circa nequaquam per uitio humane nature deputandum est si in principio suo a perfecto inchoata per subsequente propagatione a modico ad maiora & meliora proficiat. & de corpore quidem humano fortassis difficile non erit. neque inque mens uidebitur hoc in estimatione recipere uerum de sensu & cognitione ueritatis fortasse minus probabile estimabitur. quod si hiis qui sine peccato nascerentur sensu & intelligentia mentis imperfecti nascerentur. propterea quod omnis ignorantia in rationali creatura non nisi ex peccati pena esse uidetur. Sed si qui hoc dicunt non satis diligenter considerant. quod non omnis quod aliquid nescit. Alii aliquid minus perfecte sciunt. tamen statim ignorantiam habere siue in ignorantia esse dicendus est. quia ignorantia non dicitur nisi tunc solium cum id quod ignorari non debuisset nescit. Talis itaque ignorantia non nisi ex pena peccati inesse cognoscitur cum mens a lumine ueritatis excecata ne ea que scire debet

cognoscere ualeat p̄p̄o uitio obsecrat. Illa ū que in nascentib; cunctis a nunc a p̄ncipio inēē uidet̄ a tunc q̄q; inēē debuisse credit̄. sensus siq̄e cognitionis in p̄fectione nate ēē n̄ culpe. ex hoc manifeste liquet quia dñs in euanglio cum sub tȳpo aning samaritanā de occultis suis querebat p̄mū eā. v. uiros habuisse a nunc que habes n̄ ē tuus uir. Qui sunt enī q̄nq; uiri. quib; anima rationalis p̄mū legitime copulata dīr. n̄ q̄nq; sensus corporis scdm̄ q̄s p̄ma etas uite humanę sine rationis discretione gubnat̄ scdm̄ q̄s. s. sensuū affect̄ incedere. si illi etati n̄ natura s; uicū ēēt. nequaquā ipsi sensus uiri s; adult̄i poti⁹ appellati fuisset. p̄tea cū postea subiunctū ē q̄a ille que habebat uir ei n̄ ēēt manifeste demonstratū ē q̄ hī q̄s p̄mū habuerat. v. ei⁹ hoc ē legitimum a n̄ alieni fuissent. Naturale siq̄e humane nature ē in p̄ma etate scdm̄ solos sensuū affect̄ moueri atq; incedere. Cū ḡ ad annos discretions puenit. si relictā ueritate errore sc̄ptur ipse ei error tunc n̄ marit⁹ s; adult̄ appellat̄. Qd̄ aut̄ p̄ scdm̄ solū motū sensuū incedens op̄at̄ nec malū ei ad culpā nec bonū ad meritū reputat̄. n̄ ḡ infantib; a in peccato natis uicū ē nati sine cognitione. s; hoc ei uicū ē cū tali. s. uicio nati. Vñ cū ad annos p̄modū discretions pueniunt contingat eos si grām adiuuantē n̄ habuerint a cognitione ueritatis illa dūtaxat que ad salutē p̄tinet impediri. Qd̄ si uerū ē neq; uicū fuisset illis q̄ sine peccato nascerent̄ sine cognitione a nati q̄a nich̄ in se nascendo haberent uñ p̄ea cū ad tēp̄ cognoscendi puenissent potuissent a cognitione ueritatis p̄pediri. a nos q̄e scdm̄ hunc modum in reb; occultis ea que maḡ p̄babilia nob̄ uidebant̄ elegim⁹ ita tñ ut in nulla parte dubia p̄ certis asserere p̄sumamus.

acdm̄ q̄ nūc habet aut̄ ei n̄ ēē testat̄ ē dī cōf. quoz em̄ uiros habu

Pro eo autē qđ ppositū fuit nobis fuit tractare qualis p̄mus ho-
mo q̄ditus ē hoc p̄senti ad breuacione sufficere uolum⁹. Hēre-
stat ut id etiā qđ sequit⁹ hoc ē. s. qualit̄ institut⁹ sit a dō q̄n-
tum int̄im animo occurrerit & pposito nrō uenire u-
debit⁹ explicem⁹. *De institutione p̄mi hominis.*

Qualit̄ p̄mus homo institut⁹ sit a dō & ad recte uiuen-
tium informat⁹ ut plen⁹ ualeam⁹ agnoscere quodā
nos oportet sup̄ iam dicta ad mediū reuocare. Dixim⁹
nāq; sup̄ duo bona a p̄ncipio homini a dō p̄parata. unū
corporale aliud sp̄uale. Vnū uisibile aliud inuisibile.
Vnū t̄nsitoriuū. aliud et̄nū. Vnū corpi aliud sp̄ui. Vnū
uite sup̄iori. aliud uite inferiori. ut utq; uita iocun-
ditatē suā haberet. Alia ad fontū. alia ad gaudiū. alia ad
necessitatē. alia ad felicitatē. Alia ad usū temporis. alia
ad fructū et̄nitatis. Horū itaq; bonorū que ad utraq;
uitā p̄tinebant sp̄ui qui ipsi carni in homine p̄sident
cura inuncta ē. quatin⁹ alterū hoc ē ^{corporale} sp̄uale bonū ad u-
sū inferioris uite p̄ p̄uidentiā disponeret. Alterū ū
hoc ē sp̄uale bonū ad fructū uite sup̄ioris p̄ obedientiā que-
reret. Vtrūq; ū ad sp̄m rationale p̄tinuit ut a carni
sue p̄uideret & s̄ carni sue q̄dem in bono qđ sibi ad usū
eiusdē carnis sue cur subditū. sibi autē in bono illo qđ so-
lū ū carni s; ipsi q̄q; q̄ in carne sup̄ior fuit extitit digni-
tate p̄latū. Quapp̄ ad inferi⁹ quidē bonū seruandū p̄ui-
dentiā p̄tinuit: ad sup̄i⁹ autē bonū optinendū obedientia ne-
cessaria fuit. p̄uidentiā ex ratione. obedientia ex p̄ceptio-
ne. p̄uidentiā in p̄ceptū nature. obedientia in p̄cepto disci-
plinae. Sic itaq; p̄mi homo institut⁹ ē ut uite inferioris
bonū p̄ p̄uidentiā custodiret. uite sup̄ioris bonū p̄ obedi-
entiā quereret. Si s̄ scdm̄ hanc institutionē incesisset p̄fe-
ctā iusticiā tenuisset & sic alien⁹ fuisset a culpa. ita & lib

69
a unumvis pmanisset a pena. Ut aut hui' institutionis
modū utriq; pfecti' agnoscam' utriq; uite rationē a for-
mā a ea que ad utraq; uitā spectare uident' bona eorūq;
usus diligent' nos g'iderare oportet. De institutione ho-

Duo g' bona que sup' distin-
minis scdm inferiore u
rim' d's homini ab initio pparauerat. alterū tēpale.
alterū etnū. Vnūq; pienu' & pfectū. alterū. i. tēporale bo-
nū plenu' futū g' d'ico apposuit. alterū. i. etnū plenu' p' meri-
tū dandū pposuit. In cui dederat custodia' apposuit eū
puidencia' pceptū naturę. ad aliud qd pposuerat mā apu-
it eū g'ia sua pceptū disciplinę. Preceptū aut' naturę
ta g'inet. p'hibitionē. p'ceptionē. g'cessionē. Prohibitio u' ē
p' quā infirmatū illi que sūt noxia; p'ceptio natural' discre-
tio natural' p' quā inspiratū ē homini que sunt natę
fug' necessaria. Concessio aut' ē discretio illoz que media
sunt. i. q' b; util' n' uti sine p'iculo l' ingmodo pot'. Si g'
h' p' naturale p'ceptū instruct' negligentia' auerere uo-
luisse. diuina puidencia' nulla eū uolentia opp'mi l'
noceri p'mitteret. De institutione hois scdm superiore

Potat itaq; homo p' p'ceptū naturę conseruare
bonū naturale qd habuit s; p' illud n' illud potuit
etnū bonū qd needū adipisci habuit. Neq; enī ad uitā
superiore obtinendā meritū illi foret. si uita' hunc
uite noxia aut que saluba sunt appeteret. siue ad utrū
libet medijs uteret qm in his omib; n' tā p'ipientis affe-
ctū quā comodū obg'dientie accideret. Itaq; ut hō sup' hac
uitā aliqd mereret' necessariū fuit ut p'cepto naturę
p'ceptū disciplinę adderet. & ut in ipsi' p'cepti exercita-
cione homo n' tā p'cepti utilitate quā p'ipientis dilectio-
ne amplecti p'haeret. S; qd erit amplū qd ad expiendā
obg'dientia' hominis illi p'cipiat' eū totū qd ad uitā p'ri-
suet

humanā in p̄cepto nature ḡtineat. Quęq; enī p̄ hominē facta
sunt aut necessaria humane uitę s̄t a p̄tinent ad p̄ceptionē
aut noxia a p̄tinent ad p̄hibitionē. aut media a p̄tinent ad
ḡcessionē. Mandatū autē disciplinę neq; de p̄ceptione neq; de
p̄hibitione naturali sumi poterat. ne si p̄ eadē p̄cipet d̄s aut
p̄hiberet quę p̄cipat a p̄hibuerat meritū aut dictū ē ad ui
tā obediētis n̄ eēt. Si ū utrūlibet mutaret mandatū. ut ut
necessaria p̄hiberet p̄ noxia p̄cipet naturā a se factā inuitte
lederet a in repugnantia mandatorū suorū quęcūq; pars
ad effectū duceret. hominē in necessitatē p̄uaricationis
p̄cipitaret. cū eadē contrarijs alterū sine alteri⁹ transgressio
ne impleri n̄ posset. Oportuit ḡ ut de ḡcessionē naturali
p̄ceptū disciplinę ḡsumeret q̄ solūm meritū eēt potuit ū
liberū arbitriū fuit. a ū homo ad utrūlibet se p̄uoto in
clinare potuit. Sic tñ oportebat ut de ipsa ḡcessionē p̄cep
tū disciplinę sumeret quatin⁹ p̄ p̄ceptū concessio ipsa n̄ mu
taret. id ē ut p̄ceptū naturā rei de q̄ fieri debebat n̄ cor
rumpet. neq; ḡtia p̄mū institutū uitę humane noxiā fa
ceret quatin⁹ sola inobediētia p̄uaricatori n̄ ipsi⁹ in q̄ p̄ua
ricabat natura rei noceret cū autē de concessione natū
li p̄ceptū disciplinę formandū fuisset ḡruū fuit maḡ
ut scđm p̄hibitionē hoc fieret n̄ scđm p̄ceptionē ne dia
bolus posset obediētia hominis calūpniari a in uno
tñ n̄ in plurib; ne inobediētia ipsa ualeret ab homine
excusari. Si enī dixisset d̄s homini ut de ligno. s. boni a
mali manducaret haberet diabol⁹ adūsus hominē aliq̄d
q̄d dicere posset q̄ uidelic; in executione mandati magis
ḡmodū suū quā p̄ceptū creatoris sui respectisset a ad p̄fi
ciendū id q̄d p̄ceptū fuerat n̄ amore d̄i s; delectatione cibi
adduct⁹ fuisset. Rursū si multa de his quę naturalit̄
ḡcessa fuerant d̄s homini p̄hibuisset a pauca ḡcessisset

p[er]varicationis sue homo ad[er]sus d[omi]n[u]m excusatione[m] habere in-
 deret, p[ro] eoq[ue] necessitate mag[is] qua[m] aduoluntate ad p[er]uari-
 catione[m] impulsus demonstrat. p[ro]p[ter]ea d[omi]n[u]s homine[m] ad experienda[m]
 obediencia[m] mandato infor mans multa gessit & pauca p[ro]-
 hibuit ut ipsa obediencia[m] e[ss]et libera. & qui p[ro]hibuit u[er]o pot[er]it
 p[ro]hibuit qua[m] p[re]ceptu[m] ipsa obediencia[m] pura e[ss]et. de om[n]i inq[ui]t
 uigno paradysi comedere. de ligno u[er]o scie[n]t[ie] boni & mali ne come-
 das. ut. s. p[er] infirmitate[m] humani sensus p[er] gressione[m] asolaret.
 ne forte p[er]ca ad p[ro]hibitione[m] t[er]reret. Si q[ui]s homo in hac obedi-
 entia p[er]stitisset p[er] temp[us] diffinitu[m] a d[omi]no ad illud bonu[m] q[uo]d ei
 in celis p[re]paratu[m] fuerat sine mortis dolore transferri debuis-
 set, cu[m] om[n]i ple[bi] sua post ip[s]u[m] subsequente in gortio beatoru[m] an-
 geloru[m] uita celesti sine fine uictur[us]. De loco in q[uo] posit[us] p[ri]m[us] ho[m]o.

Plantauerat aut[em] d[omi]s d[omi]n[u]s sic se[con]d[u]m scriptura[m] d[omi]n[u]m paradysu[m] uoluptatis
 a p[ri]ncipio in q[uo] posuit homine[m] que[m] formauerat. Qualis aut[em]
 paradysus fuerit u[er]o homo p[ro]band[us] & exercendus posit[us] e[st] subsequen-
 te scriptura & dicit. Produxitq[ue] d[omi]n[u]s d[omi]n[u]s de humo lignu[m] pulchru[m]
 uisu. ad uelocendu[m] suauis. lignu[m] & u[er]y in paradysi medio.
 lignu[m]q[ue] scie[n]t[ie] boni & mali. & flumens egrediebatur de loco uo-
 luptatis ad irrigandu[m] paradysu[m] q[uo] inde diuidit[ur] in quatuor
 capita. Patet q[ui]d[em] q[ui]nta amenitatis loc[us] ille fuit in q[uo] natura
 hominis adhuc corruptione aliena foueri. ac nutiri
 debuit q[uo]d fontib[us] & fluminib[us] irriguis arborib[us] om-
 nigen[is] frondosis & nemorosis ta[m] pulchro ad uide[n]du[m]
 qua[m] suauis ad uelocendu[m] refert[ur] p[re]dicat[ur]. De ligno u[er]y.

Ibi int[er] cetera d[omi]ni dona ad iocunditate[m] u[er]y humane p[re]parata
 & illud mirandu[m] comemorat[ur] q[uo]d lignu[m] u[er]y u[er]y e[ss]et cu[m] uir-
 tus tam mirabil[is] e[ss]et p[ro]hibet[ur] ut certis t[em]porib[us] si p[ri]ma uita
 corporale[m] in homine quada[m] ip[s]e homo illo uter[etur] n[on] solu[m]
 a morte s[ed] ab om[n]i a defectu ulesat custodire potuisset.

De ligno scientie boni & mali. *~~~~~*

eta
 onie
 ad
 de
 ur
 d ui
 t ut
 ste
 ars
 us
 ellio
 ali
 u
 o in
 pcep
 mu
 cor
 ia fa
 pua
 nata
 mag
 dia
 uno
 mine
 omi &
 liq[ui]d
 agis
 d p[er]i
 e cibi
 lit
 lisset

lignū a scientiæ boni & mali ibi fuisse narrat qd n̄ similit̄ qdē
ex natura sua scientia boni & mali homini dare potuit quē
admodū lignū uitę uitā in homine corporalē ex natura
sua & uirtute s̄ ināta a dō potuit seruari. s; iccō tñ
lignū scientiæ boni & mali dīr qz ad pbandā hominis obe-
dentiā siue inobedienciā experiendā parabat̄. Erant enī
quedā bona quę necdū homo p̄ experiendā cognouerat &
erant similit̄ quedā mala quę necdū homo p̄ experiendā nes-
cierat. positū ē quali in medio lignū scientiæ boni & mali
ut p̄ illud homo l̄ obediendo ad bona gustanda l̄ cognoscen-
da t̄nsiret l̄ n̄ obediendo ad mala faciendā & p̄cipiendā
p̄tingeret. Sic ḡ in loco isto siue boni siue mali cognos-
cendi occasionē accipe debuit. n̄ tñ ex natura ligni q̄
hoc homini ex se dare n̄ potuit. s; qz in eo l̄ obediendo
boni l̄ n̄ obediendo mali p̄ debita remunerationē occasio-
nē accep̄. Si ū alit̄ uī hui⁹ nominis int̄pretari uoluerim⁹.
dicē potim⁹ qā adā ante peccatū bonū & malū sciuit.
bonū qdē p̄ scientiā & p̄ experienciā. malū ū p̄ solā sciām.
Postquā autē lignū uetitū tetigit malū ā iā p̄ experienciā
cognoscere cōp̄. atq; p̄ experienciā ipsi⁹ mali. bonū q̄q; quā stri-
ctē fuerat tenendū cognouit. Sic ḡ lignū istud p̄ uirtu-
tē obediētię l̄ p̄ inobediētię culpā p̄dē aut nocere
homini potuit. Quantū autē spectabat ad naturā ipsi⁹
tale fuisse credit̄. ut siue ederet siue n̄ ederet homo
fructū ei⁹ n̄ lederet̄. Conuenientē autē lignū uitę ex sua na-
tura uirtutē t̄buit. lignū ū scientiæ. b. & m. uirtutis
tñ occasionē p̄stitit qā bona inferioris uitę ex natura
sunt. bona ū superioris uitę ex grā. Qd homo posit⁹ ē in pa-
ri tali loco & talib; delicijs referro radysō n̄ creatus.
posit⁹ ē homo. n̄ creat⁹. quatin⁹ beneficiū dī n̄ nature
iputaret s; grē. s; sc̄ptū ē. Tullit an̄s d̄s hominem

71
a potuit eū in paradýso uoluptatis. Quē enī p̄ca tulisse a
p̄ca in paradýso potuisse d̄r. qm̄ alibi creatus sit a ut hic
poneret aliunde assūptus manifeste demonstrat. Qua

Creatus d̄s p̄mū hominē re p̄mū creatus est.
Cunū ut unū eēt generis humani p̄ncipiū. quatin?
in hoc a diaboli sup̄bia confunderet. a humane nature
humilitas diuine imaginis similitudine glorificaret.
Diabolus nāq; aliud a d̄o p̄ncipiū eē cupierat a iecō ut
mai⁹ ei⁹ sup̄bia gfunderet. hoc homo in dono accep̄. qd̄ ille
puer se rape uoluit a obtinere n̄ potuit ut in hoc a una
go d̄i in homine appareret. qd̄ sic d̄s om̄ib; reb; creationis
p̄ncipiū exiterit. ita iste oib; hominib; p̄ncipiū ^{esse} generatio
nis. a om̄s homines d̄i se ab uno a unū eē cognoscerent
om̄s se q̄si unū amarent. Quare mulier de uiro facta ē

Postea ū in adiutorium generationis a quare de latere.
de ipso uiro mulier facta ē qm̄ si aliunde fieret unū
p̄fecto om̄iū hominū p̄ncipiū n̄ eēt. nota ē aut̄ de late
uri ut ostenderet qz in ḡfortū creabit̄ dilectionis ne si
forte si fuisset de capite facta p̄ferenda uideret̄ uiro ad
dn̄ationē. aut si de pedib; subicienda ad seruitutē. Quā
ḡ uiro nec dn̄a nec ancilla parabat̄ s; socia nec de capite
nec de pedib; s; de latere fuerat p̄ducenda. ut iuxta se po
nenda cognosceret quā de uirga sup̄mā didicisset. Quare

Sane dormienti dormienti costa abstractata ē.
Suiro poti⁹ quā uigilanti costa de q̄ mulieris corp⁹
fabricaret̄ subtracta ē ne in eo penā aliquā sensisse pu
taret̄ a diuine simul potentie op⁹ mirabile p̄baret̄ que
hominis dormientis latus apuit. a eū tñ a q̄te soporis
sui minime suscitauit. Quantū ū p̄tinet ad sp̄ualem
sensū a sp̄uale intelligentiā iecō p̄m⁹ ^{adi} homo dormiendo
māriā unū illi sponsa crearet̄ de latere suo p̄stitit. qm̄

sed adā postea in cruce somno mortis soporat. ut sponsa illi
ecclesia formaretur & sanguine cū aqua de latere fundendo sa-
cramenta ministravit. Porro qđ de costa viri mulieris corp⁹
factū ē. ita intelligendū ē ut de sola ipsi⁹ coste sibi sine omni
extrinseco additamento p̄ diuinā potentia in semet ipsa mul-
tiplicata idē corp⁹ factū credat. eo sane miraculo qđ p̄ ea de inq;
panib; in manib; ihu celesti benedictione multiplicatis qnq;
sūt hominū milia sacata. *De sex modis operandi.*

Sane sex sunt opa q̄b; omnia que sunt ad effectū p̄ducunt.
Primum op⁹ ē de nichilo aliqđ facere. Secundū op⁹ ē de aliqđ aliqđ
facere scđm subam & q̄ntitatē in mai⁹. Tercium op⁹ ē de aliq̄b;
aliqđ facere scđm subam & q̄ntitatē in min⁹. Quartū op⁹ ē
de aliqđ aliqđ facere n̄ tñ scđm subam & q̄ntitatē in mai⁹. Quin-
tū op⁹ ē de aliq̄b; aliqđ facere n̄ tñ scđm subam & q̄ntitatē in
min⁹. Sextū op⁹ ē de aliqđ nich̄ facere. Ex his sex opib; q̄tuor so-
li dō possibilis sunt. duo reliq̄ tñ creature, possibilitati n̄ que-
runt. De nichilo enī aliqđ facere & de aliqđ aliqua in mai⁹
& de aliquib; in min⁹ aliqđ siue de aliquo nich̄. solus dō
pot̄. Duo reliqua. i. de aliqđ aliqua n̄ in mai⁹. ut cū totū in
partes diuidit. & de aliq̄b; aliqđ n̄ in min⁹ quēadmodū cū
partes in toto ununt. creatura facere pot̄. cui op⁹ recte
p̄tea nich̄ eē dī. qz p̄ ei⁹ op⁹ essentis rerū siue in coniungendo
diuisa siue in diuidendo coniuncta. nich̄ tollit & offert. &
aut de nichilo aliqđ fit. aliqđ fit. qz hoc ipsū aliqđ ut fit
in eo fit. Quod nisi fieret id ipsū qđ ē aliqđ n̄ eēt. Rur sū cum
de aliqđ plus fit. aliqđ fit. qz n̄ in eo qđ aliqđ ē aliqđ fieret. ipsū
qđ p̄ ea plus ubi ē. n̄ eēt. Rur sū cū de aliq̄b; aliqđ fit. aliqđ fit.
qz n̄ illud qđ p̄ ubi plus fuit. aliqđ factū eēt in eo qđ min⁹ mē.
illud omnino n̄ eēt. de nichilo aliqđ factū ē. qñ id qđ p̄ nichil
erat ut aliqđ eēt factū ē. Cū aut p̄ ea id qđ p̄ factū paruum
erat mai⁹ factum ē de aliqđ aliqđ in mai⁹ factū ē. Cū ū qđ mag

nū factū ē min⁹ aliq̄d factū ē. & fit. de aliq̄ aliq̄d a⁹ min⁹ fit.
 p⁹ rimū ē op⁹ creationis. scdm ē op⁹ multiplicationis. tēu ē op⁹
 collectionis siue unionis. In p⁹mo ope fit aliq̄d a⁹ de nichilo.
 In scdo ope fit aliq̄d a⁹ de aliq̄. In tēo aliq̄d fit q̄dē. s; n̄ de ni-
 chilo qz qd fit h̄t mat̄iam neq; de aliq̄ qz cū fit ipsū habet in
 mat̄ia formā. s; cū duo sūt unū fit aliud a⁹ transit in illd
 ut fit illud a⁹ desinit q̄dē eē qd ē. a⁹ tñ n̄ desinit eē. qz in-
 cipit eē qd n̄ ē. a⁹ cū fit illud qd eē incipit aliq̄d fit. qz illud
 aliq̄d ē qd eē incipit. a⁹ qd fit. a⁹ tñ n̄ de nichilo fit illud qd
 fit. qz pri⁹ hoc fieret aliq̄d fuit. h̄ec rursū de aliq̄ illd
 fit qd fit. qz desinit eē qd pri⁹ fuit. qñ eē incip̄ hoc qd pri⁹
 n̄ fuit. qd dicim⁹ p⁹ exemplo in aliq̄ ex p⁹mat̄. Om̄e enī qd
 ē unū ē. a⁹ om̄e qd unū eē desinit in hoc ipso a⁹ eē desinit.
 qd unū eē desinit. Ita sine unitate nich subsistere pot̄. ve-
 rū ex his que sunt a⁹ unū sunt. alia unitatē suā ex multis
 colligunt qualia sūt op̄posita a⁹ ex partib; existentia. que u-
 nū qdē eē h̄t s; ex uno n̄ h̄t qz constant ex plurib;.
 Alia unitatē suā ex uno h̄t a⁹ in uno h̄t qz unū a⁹ idē
 ē. ipsū ex q̄ sunt. a⁹ ipsū qd sunt. qualia sūt simplicia oīa
 a⁹ ex par tib; n̄ existentia. E⁹ op̄positis q̄ unū eē aliud n̄ ē q̄
 unita eē. a⁹ iō ū unū eē n̄ ē. qz ex multis a⁹ in multis
 ē. Quib; aut̄ simplex eē ē. uere unū eē ē. qz unū ē
 totū a⁹ qd ē. a⁹ ex quo ē. s; ex his rursū que ex simplici-
 tate unū sunt. alia unitatē suā ex multis n̄ colligūt
 qz n̄ sunt op̄posita nec unitatē suā in multis effundūt.
 qz multiplicari n̄ possunt. neq; mat̄ia eē q̄les sunt
 incorporea spē q̄ neq; ex mat̄ia sūt qz simplices sūt. neq;
 mat̄ia eē possunt qz corpora n̄ sunt. alia q̄dē unita-
 tē suā simul ex multis n̄ colligunt. qz sūt simplicia.
 s; tñ unitatē suā in multa effundunt qz multiplicant⁹
 a⁹ sūt mat̄ia. qualia sūt corpora simplicia q̄s a⁹ homo⁹ di-
 scunt.

illi
 lo sa
 orp
 omū
 mul
 le. inq;
 inq;
 ut.
 q̄ aliq̄
 q̄b;
 p̄e
 Quin
 in
 r so
 n̄ que
 mar
 ds
 cū in
 cū
 te
 gendo
 &
 fit
 cum
 ip̄sū
 a⁹ fit.
 i me.
 chil
 unū
 d mag

que quidē ex mat̄ia n̄ sunt. q̄ simplicia sunt s; t̄n mat̄ia fuit
q̄a in semet ipsis multiplicant̄ & in augm̄tū excreseunt.
Q̄ n̄ s; simplex mat̄ia sine athoni' simplex fact' ē. de nichilo
aliqd factū ē. q̄n ū id ipsū simplex corp' in semet ipso mul-
tiplicat̄ & in plura excreseit. fit aliqd de aliq̄ in mat̄. Q̄d li-
cet mirabile videat̄. t̄n mat̄ ē de nichilo aliqd facere
quā de aliq̄ plus facere. Hoc in op̄andi de suba coste in se di-
uina uirtute absq; ext̄nsecō addit̄m̄to multiplicata corp'
mulieris factū ē. Neq; enī quent ut costā illā ext̄nsecō addi-
t̄m̄tū accepisse dicam' quatu' in eā q̄ntitate excreseit
que corpori mulieris formando sufficere potuisset.
Q̄m si hoc uerū eēt n̄ de costā q̄de s; de illo q̄d p̄r costā ad-
ditū ē. q̄d utiq; multo mag' fuit corp' mulieris factū
eēt quementi' dici debuisset. Hoc si quidē in mat̄ia mai'
& p̄ncipali' fuisse. & p̄ncipalis mat̄ia uocari debuisset.
N̄ on itaq; coste illi ext̄nsecō aliqd additū ē. s; ipsa ex semet
ipsa diuina uirtute opante multiplicata ē. Quēadmo-
dū p̄ ea naturā humanā a p̄mis parentib' in subsequen-
te generationē seminata a modico iā in t̄m̄ multiplicata
erunt ut multa hominū milia ex ea iā excreuisse ui-
deam'. & hoc totū ad sc̄dm op' p̄tinet. q̄n de aliq̄ sunt aliq̄
in mat̄. Cū autē p̄ collectionē & unionē multa in simplicē
eētia redeunt sic p̄i' crescendo p̄ multiplicationē a
simplici eētia plurima quierunt. Tercū op' ē q̄d utrū
in occulto nature sinu circa aliq̄s eētias diuina po-
tentia op̄et̄. ut. s. aliq̄ a multiplicitate ad simplicitatē
reducatur. que p̄ a simplicitate ad multiplicatē p̄duxerit.
sic scire n̄ possum'. na a p̄tinet negare n̄ debem'.
hoc iterū considerandū ē. qz al. ad op' ē cū simplex eētia
multiplicat̄. aliud cū multiplex in simplicitatē reducat̄.
Post ista t̄a opa que soli dō possibilis sūt. sc̄dm p̄rū q̄ quū

73.
op^o que a creaturis mensurunt. in quibus nichil aliud est facere quam l^{ig}
iuncta disjungere. l^{ig} separata iungere. Sextu^m op^o hoc est aliqd
in nichilū redigere qd soli d^o possibile est. Qd siue aliqui faciat
siue n^o faciat d^s. hoc tñ oīno certū est qd potuit de nichilo oīa
creare. poss^{et} a^u si uellet creata in nichilū redigere. p^o sena
riū opib^{us} deputatū. septenari^o scāt^{ur} cui n^o op^o s^{ed} quies debet.
Hec opa uero distinguim^{us} p^{ro} eos q^{ui} mirari solent l^{ig} poti^{us} dubitare
qm̄ de costa uiri mulier facta sit. a^u quom^o de modico pat^{ris}
semine tam numerosa p^{ro}les excre^{scere} possit. Incipit
septima pars de lapsu primi hominis.

h^{ic} q^{ui} mundā: homine p^{ro}uidencia diu
na in loco delictariū quasi in var^{te}
potiori g^ostituto. a^u ad obseruanda bona
quę habebat eadē dⁱ p^{ro}uidencia ratioⁿ
humane adiuncta in. m^odo. atq^{ue} ad illa
bona quę habitur^{us} erat querenda vol-

tinenda p^{ro}cepto obg^oueritig. cū grā copante instr^{ucto}. uidit
diabol^{us} a^u inuidit qd homo p^{ro} obg^oueritā illud ascenderet.
uñ ipse p^{ro} sup^{er}biā corruerit. Quare diabol^{us} in forma alie
na ad hominem uenit.

Quia u^o illi p^{ro} uolentia uocē
n^o potuit ad fraudē se querit ut dolo homine sup^{er}la
taret quē uirtute sup^{er}are n^o posset. Ne aut^{em} firmis illi^{us} mil
la omīno eēt. si nimis manifestaret. in p^{ro}pa forma ueni
re n^o debuit. ne manifeste cognosceret. a^u nullaten^{us} u^o p^{ro}
terū ne nimis uolenta eēt trans ei^{us} si p^{ro}ter^{us} exultaret
a^u homo simul si d^s eū tali fraude quē creauit n^o poss^{et} de
cipi p^{ro}mitteret. iniuriā pati uideret. in aliena q^{ui}te forma
uenire p^{ro}missus est. s^{ed} tali in qua ei^{us} malicia p^{ro}sus n^o celaret.
ut q^{ui} in p^{ro}pa forma n^o ueniret sua uoluntate factū est.
ut ali^o aut^{em} formā n^o talē quę malig^{is} fug^{er}et habere
n^o posset. diuina ordinatione dispositū est. Venit q^{ui} ad hominē

in serpente callidus hostis qui fortassis si promissus fuisset in
forma columbe uenire maluisset. Sed hoc uas spiritus sanctus se re-
seruauit quia perfecto dignum non erat ut spiritus malignus illam for-
mam homini odiosam faceret. in qua per modum a eodem spiritus sanctus
apparere debuisset. Quare prius ad feminam uenit.

Sed libet considerare quam timida fuerit in principio ad tem-
perandam uirtutem huius hostis malicia. Quasi enim paru-
sus uiribus presumens humanam naturam in ea parte non debiliorem
uidebat aggressus est. ut si forte illic aliquatenus preualere po-
tuisset per modum cum maiori fiducia ad atram que robustior fu-
it pulsandam aut potius subuertendam accedere. Sciens ergo quod ue-
rum esset quauis adhuc dictum non esset. ut soli quia cum ceciderit non habet
subleuantem. Et si quousque preualuerit aduersus unum duo resi-
stunt ei primum diligentem solitariam feminam explorauit. et in eam

omnem suam tempta-
tionem conatum ex-
plicit disposuit.

Videte autem quanta est Quare ab interrogacione eorsus est.
diffusio. et timiditas neque in conspectu uirtutis.

Stans coram et coram femina hostis superbia et sola malicia cogitata
indivisa dicta confundit. et quasi se iam prius ad loqueretur deprehensum
metuens. non audeat exire in uerba persuasionis. donec animum
temperande interrogacione presentat. Cur inquit precepit deus uobis
ut non comederetis de omni ligno paradisi. Cui respondit
mulier. De lignorum fructu que sunt in paradiso uolemus.
de fructu ligni qui est in medio paradisi precepit nobis deus ne co-
mederemus. et ne tangeremus illud. ne forte moriamur. Dixit
autem serpens ad mulierem. nequaquam morte moriemini.
Considerate incrementa peccationis. Primum dixerat deus. In quacumque
die comederitis ex eo morte moriemini. Deinde mulier dixit.
Ne forte moriamur. Nouissime serpens dixit. Nequaquam morte
moriemini. Deus affirmauit. mulier dubitauit. diabolus negauit.
Nequaquam autem diabolus coram muliere uerba dei presumpsisset negare. si non
prius ipsam mulierem dubitantem inuenisset. Que ergo dubitauit

74
ab affirmante recessit & neganti appropinquavit. Ipsa ergo secundum aliquid
quod inchoavit malitiam quae temptatori iniquae persuasionis dedit
audaciam. Quod non solum viro preceptum datum sit.

Sane hic considerandum quod non quocumque modo superius videtur solum
viro preceptum datum est. Ipsa enim mulier hic testatur se quod man-
datum. ut lignum vitae. id est mali non tangeret. sed si voluit scriptura
ostendere quod mulier viro subiecta fuit divinum mandatum non
non mediante viro accipere debuit. ut sermo dei quasi primum in media
re ad virum. deinde mediante viro ad mulierem quae quae subiecta
viro fuit et consilio viri instituenda perveniret. De in tempta

Hoc autem diligentius considerandum quia callide hostis persuasionis.

primum quod mulier timuit malum negando remouit: ac
deinde quod ipse intendit malum libere persuasit. Nouissime
autem ad ipsam persuasionem suffulciendam promissionem adiunxit
et ut eadem persuasio citius recipere promissionem duplicavit.

Quia enim tamen una comestione in se per uno duo
reponens in primo similitudinem dei. scientiamque boni et mali
spondit. In persuasionem ergo cibi hominem temptavit. gula.
in promissione ditatis et cognitionis uana gloria et auaricia.

Inmoderata namque edendi concupiscentia. gula est. desiderium
autem inordinatum excellendi uana gloria. Huiusmodi uero appetitum ha-
bendi et possidendi auaricia. Quae mala fuerunt in ori-

ginali peccato tria vitia fuerunt in originali peccato.
obediens duo. et peccatum unum. tria vitia fuerunt. Superbia.
auaritia. gula. duo inobediens. Vna in precepto naturae.
altera in precepto disciplinae. Et haec omnia quae uno actu impleta
sunt unum peccatum dicitur. In vitis prima fuit prima superbia. Secunda
auaritia. tertia gula. In superbia et auaritia inobediens fuit.
de precepto naturae. In sola gula inobediens fuit. de precep-
to disciplinae. Huiusmodi legitur deus prohibuisse homini. ne simili-
tudinem diuinitatis et scientiam boni et mali concupisceret.

Quia tñ inordinate hęc concupiscens cont' rationē suā fē
quodā m̄ natural' p̄cepti p̄uaricator extitit. de solo ligno
scientie boni & mali legim'. Quia p̄hibuit d̄s homini ne il-
lud gtingeret & ic̄o dū mulier illud appetendo tetigit.
de p̄cepto discipline inobedientis reatū incurrit:

Quod mulier delectationē p̄missionis p̄suasioi assensū
deico aut' supbiā & auaritiā in originali peccato dedit.
priq̄ gulę uiciū mentē hoīs deceptā obtinuisse dicitur q̄
n̄ pri' mulier id qd p̄mittebat' appeteret. neq̄quā p̄modū
in eo qd suadebat' assensū p̄buisset. S; q̄a pri' p̄uer se dele-
ctata ē in p̄missione p̄modū stulte assensū t̄buit in p̄sua-
sione. Primū enī p̄missā excellentiā p̄ supbiā appetiit. de-
inde p̄missā habundantiā & qual' talē excellentiā docebat
p̄ auaritiā secupuit. p̄remo ut hęc duo p̄uoto obtinere me-
reret' cibū ueritū cū gule uicio corrupta gustare ḡsensit.
p̄mū qdē ḡsensit p̄t' alia que dilex'. p̄ca respiciens & secupi-
cibile uidens unde in secupiscentiā exarsit. ut iā q̄ si p̄mi-
um nullū eēt p̄t' se tñ placeret qd uidit. Primū ḡ q̄si p̄cio
ḡducta ē. ad ḡsensū. p̄ca p̄p̄a delectatione attractu descen-
dit ad actum. In supbia & auaritia p̄cū cupiditate alle-
cta se uendidit. In gula aut' postea delectata libent' iā
gratis seruire cepit. Nam cū amore p̄missionis pri' mens
stulta flecteret. uidit inq̄t' sēptura mulier lignū qd eēt
pulerū uisū. & ad uolendū suauē. & tulit de fructu ei'.
comedit. Primū p̄ supbiā & auaritiā uidere ḡsensit. p̄ca in
uisū sp̄em cognouit. deinde in specie suauitatē dephendit.
p̄ suauitatē aut' secupiscentiā gule exarsit. Nouissime aut'
p̄ secupiscentiā gule deucta accepit & comedit. Sic ḡ p̄
p̄cio ad seruendū peccato se uendidit. p̄ca p̄p̄a delecta-
tionis uicta libent' iā q̄ gratis seruire cepit. Ita n̄nūq̄ men-
uita in suā p̄fectione p̄mū qdā p̄posito p̄mo ad seruendū

75
do excitat. deinde cum in amore bonitatis excrecere optat
in eius seruitute sola uoluntaria ^{Aspectione} tenet.

Porro sciendum est duo De duobus generibus temptationum.
est temptationum genera. Vnum interius, alterius exterioris. Exterior
temptatio est quam nobis exterius malum siue uisibile siue
inuisibile faciendum subgerit. Interior temptatio est quam ex
motu prae delectationis interius animi ad peccatum sollicitat.
Haec autem temptatio difficilius uincitur. quia interius oppugnans de
nro contra nos roboratur. propterea diabolus ueniam non me
ruit. quia sine ulla temptatione peccauit. Homo uero quia soli
exteriori temptatione pulsatus cecidit. tanto grauius plec
tendus erat. quanto leuori impulsu prostratus fuerat. Et
tamen quia aliquando quauis modica ad cadendum occasione habuit
ideo hunc tandem dei gratia ad ueniam erexit. Hos uero quanto gra
uiores in peccando temptationis uolentiam patitur toto leuio
ri piaculo ad gratiam amissa reuocantur. Quis plus pecca

Querunt autem quidam quis plus peccauit uir adae an eua.
Adam an eua. Sed sic dicit apostolus mulier non uir seducta est.
quia uerum esse credidit quia diabolus dixit. et ideo similitudine
dei non solum inordinate cum scientia boni et mali appetit. sed
in tantam ad prolapsum aduersitatem ueri similitudinem putat. ut
dum ex inuidia lignum scientiae boni et mali homini uetuisse
crederet. ne ipse homo ex eo gustando ad equalitatem ipsius
perficere potuisset. haec est enim illa pueris similitudo que
creature non querit. que ex imitatione non querit. sed ex
comparatione. Hanc ergo mulier in superbia eleuata appetit.
et ne hanc habere potuisset ipsius creatori inuidia tan
tum lignum hoc uetuisse putauit. Voluntaria ergo malicia
se contra creatorem suum erexit pro se. contra ipsum uolendo
et impie de ipso sentiendo. Adae uero non est seductus quia ad dia
bolus promissit falsum esse sciebat. neque ideo pomum uetitum comedit.

quasi p̄ illā ḡmestione dō parificari se posse crederet. t̄c̄
parificari uellet. s; t̄m̄ ne mulieris animū quē s̄ p̄ affectū
dilectionis sociata fuerat ei p̄tioni a uoluntati resisten
do ḡtristaret. Maxime q̄ putauit se a mulieri morē ge
rere a p̄ea p̄ p̄nitentiā a uenie postulatione creatori pla
cere posse. Vere ḡ dictū ē q̄ min⁹ peccauit q̄ de p̄nitentiā
a misericōdia cogitauit. peccauit t̄m̄ q̄ peccati ḡsensit a peccam
tē n̄ correxit. a iēco quē in peccato originali ē culpa quāuī
dissimilit̄. ad utrāq; t̄m̄ tota redundat. in illa q̄dē q̄ pecca
uit. in istū q̄a peccati ḡsensit. a peccatū illi⁹ ḡsentiendo
suū fecit. Et hoc m̄ q̄dē p̄m⁹ homo a diabolo seduct⁹ ē ut
peccaret. Si aut̄ uiti⁹ considerare uoluerim⁹ q̄m̄ peccatū
inuenit̄ eū. aut̄ a q̄a sit ipsū peccatū q̄ natura bonā uti
at̄ a tollit pulchritudinē integritatēq; illi⁹ quedā de in
terioris hominis qualitate q̄ ad hanc ḡsiderationē necessa
ria uidebant̄ in mediū p̄ponere oportet. De appetitu it̄

Ouo quedā posuerat d̄s a p̄ncipio in hoc *De appetitu ḡmodi.*
ab; natura illi⁹ tota reget̄. a ḡduceret̄ ad ḡsumatio
nē finis sui duo h̄c erant. appetit⁹ iusti a appetit⁹ ḡmodi. Vnū
i. appetitū iusti dederat ut inēet̄ ad uoluntatē. Al̄tm. i. ap
petitū ḡmodi ut inēet̄ sc̄dm̄ necessitatē. Vnū uoluntariū.
al̄tm̄ necessariū. Appetitū iusti p̄t̄a uoluntariū eē uoluit
ut in eo p̄mereret̄ homo siue bonū si uidelicet eū retinet̄
eū posset deserere. siue malū si eū desereret eū posset retinē.
Appetitū n̄ p̄t̄a ḡmodi necessariū uoluit eē d̄s q̄tin⁹ in eo re
muneraret̄ homo siue ad penā. si al̄tm. i. appetitū iusti de
sereret. siue ad gl̄am si eundē. s. appetitū iusti teneret. In
appetitū ḡ iusti d̄s meritū hominis ḡstituit. In appetitū
ū ḡmodi p̄mū. p̄t̄a appetitū iusti solū uoluntati hominis
subiecit. Q̄a n̄ in uoluntate a libo arbit̄o meritū eē n̄
potuit. Post hos duos appetit⁹ duo effect⁹ illorū sequebant̄.

76
iustū a q̄modū dissimilit̄. tñ a ordine ḡtrario. appetit̄ q̄pe
iusti siue effect̄. separabil̄ ē. Quia sc̄dm̄ uoluntatē inest. s;
effect̄ illi. i. iustū siue iusticia. inseparabilis ab illo ē. q̄a ap
petit̄ iusti siue iusticia eē n̄ pot̄. Ipsi enī iusticia appetere
sc̄dm̄ aliq̄d iusticia habere ē. affect̄ q̄ iusti a uoluntate sepa
rari pot̄. s; effect̄ ei. i. iusticia ab affectu ipso separari n̄ pot̄. Hui
sū appetit̄ cōmodi separabil̄ ē. q̄a sc̄dm̄ necessitatē inē a uolun
tate rationali nūq̄ separari pot̄. affectus ei. i. cōmodū ab eo se
parabil̄ ē. q̄a desiderari q̄modū a cū n̄ habet̄ pot̄. a in hoc sū
ma ḡtat̄ p̄na cū creatura p̄ne addicta neq; q̄modū suū fa
stidire pot̄. p̄t̄ inmutabilē naturā neq; habere pot̄ p̄t̄ inre
missibilē culpa. Propt̄ea q̄ d̄s affectū iusticie homini dedit
separabile. a ipsi affectu cū in eē. effectū suū. hoc ē iusticia
inseparabile a d̄e instituit. affectū q̄modi inseparabile
ēbunt. a effectū illi. hoc ē q̄modū n̄ eque inseparabile a d̄e
p̄cep̄. quatin̄ homo t̄ illo solo. s. appetitu iusti amisso hui a
illi effectū p̄deret. t̄ illo solo retento uni a alius effectū re
tineret. S; homo solū q̄d potuit fecit. a q̄a appetitū iusti spon
te dereliquit. ideo merito a iusticia a q̄modū p̄didit. solū ap
petitū cōmodi ad augm̄tū infelicitatis retinens. Sic enī
augm̄tū gl̄e fuisse; iniusticia p̄seueranti n̄ posse ab amore
a desiderio sūmi boni tepescere. ita cumulus misericō
diē. ab appetitu boni n̄ posse sese quāuis adipisci illud neque
at cohibere. Vtrū homo uolens aut nolens appetitū in
Sed mirū uidet̄. si homo prī appeti - sti p̄didit.
tū iusticie habuit. Quom̄ illū p̄ca amisit. Vtrū
uidelicet nolens aut uolens illū deseruit. Si illū nolens
deseruit uel pot̄ si uolens p̄didit necessitate. passus ē
iniquitate n̄ fec̄ neq; uolentia pacientis culpa dicenda ē.
s; inferentis. Si aut̄ uoluntas in eo p̄ce ille d̄r qua iu
sticie affectū spontanea quadā deliberatione abiicit.

iam ipsa desertio iusticie p̄mū peccatū fuisse negat.
 Quia uoluntas mala illā p̄cessit p̄ quā facta ē. Hec pot̄
 inueniri. Vnde uoluntas talis hominis adueniret qua
 uellet bonū qd̄ habuit deserere. qm̄ neq; a semet ipso habē
 uellet potuit. neq; a dō q̄cquā p̄t̄ cōmodū & iustū uelle
 accepit. S; considerandū ē qz cū iustū appetere nich̄ ali
 ud sit quā uelle appetitū iusti deserere idē ē qd̄ iusticia
 uelle deserere. Qui aut̄ uelle desinit n̄ uolendo uelle de
 finit. s; a uoluntate cessando. Quēadmodū ille q̄ aliqd̄ fa
 cere desinit n̄ faciendo desinit. s; cessando tm̄ & quiescen
 do ab eo qd̄ fecit. Quā ḡ homo appetitū iusti deserens n̄
 uelle cepit qd̄ prius noluit. s; tantūm qd̄ prius uoluit
 uelle desijt. n̄ necesse ē ut hoc aut nolens aut uolens
 fecisse dicat̄. Voluit tm̄ aliqd̄ qd̄ q̄a cū isto uelle n̄ potuit.
 desijt istud uelle qd̄ uoluit. Hec idō illud uoluit qz istud
 uelle desijt. s; pot̄ id̄ istud uelle desijt qz ^{istud} illud uoluit.
 peccatū tm̄ & iniquitas ei p̄p̄ta n̄ ex eo pendet. qz illud uo
 luit. s; qz istud uelle desijt. Qm̄ s; hoc uelle non desine
 ret siue illud siue aliud uolendo nūquā peccare potuis
 set. Quid aut̄ illud fuisse dicet̄ qd̄ uolendo iustū uelle
 desijt. n̄ q̄a aliqd̄ ext̄ mensurā uoluit in q̄ sola uoluit
 iusticia fuit. Quicquā enī ext̄ m̄surā ē iustū eē n̄ pot̄.
 S; que fuit ista m̄sura in qua uoluntas hominis eē
 debuerat ut bona eēt. & in ea malū n̄ eēt. hoc diligent̄
 considerare oportet. Quod iusticia sit mensura.

Duo bona p̄parauerat d̄s homini. unū temporale &
 aliud et̄nū. ut tēporali uteret̄. et̄no frueret̄. S; qz
 bonis frui aut uti laudabile n̄ ē. n̄ bene utaris & fru
 aris. distincta ē homini m̄sura scdm̄ quā bonis suis
 tēporalib; bene uteret̄. et̄nis bene frueret̄. De m̄sura

Modus aut̄ m̄sure in usu interioris boni inferiori.

77
quadruplit⁹ constabat. Primo ut uteret⁹ his tm qb;
uti deberet. scdo ut qualiter deberet. t^o ut qntu. quar
to ut qn. Horu qdcuq; homo ptiret m⁹suram amitteret.

Modus aut⁹ m⁹sura in **De m⁹sura superiori.**
fructu superiori boni vixit⁹ tm inueniebat.

Primo ut sciret hom⁹ qualiter illo bono frui deberet.

scdo ut etia qn cu illo bono frui veniret agnosceret.
Ha q pmo ibi fruendu eet ioco querendu n erat qn n
n unu bonu solu ibi erat. Similit⁹ a qntu illo bono
fruendu eet omno querendu n erat cu sine dubita
tione constaret qa qnto mag illo frueret qd tanto
utq; felicior eet. Illic aut sola m⁹sura qntitatis que
renda e u paru aut nimu ee pot. fruct⁹ aut hui⁹
boni ita se habet. ut in eo qui min⁹ possidet plen⁹ fit
a q ampli⁹ n sit supfluu. In hoc g solo m⁹sura stabat. ut
agnosceret qualiter illo bono frui deberet. ne inordinate
illud n qde admiratione sic creature quent. s; adequita
te. qd creature possibilitate transcendit possidere cupis
ceret. Similit⁹ ut attenderet ne illud ante t⁹ p⁹ripe
festinaret. cu illud priq; obedientia q⁹lmasset accipe
n deberet. Sic g in his bonis qmodu hominis qntitatu
erat. sic in mensura utendi l fruendi bonis his iusti
cia ei ee debuerat a queadmodu uoluntas ei data fue
rat qua bona sua a in bonis suis qmodu suu appeteret.
ita a uoluntati ei m⁹situ fuerat ut ipsa ex m⁹sura
scdm qua eis de bonis sui uti l frui debuerat n dis
pliceret. In eo g qd bona sua amant q⁹deram⁹ appeti
tu qmodi. In eo aut qd m⁹sura in bonis suis dilex⁹ intelli
gim⁹ appetitu iusti. Si g m⁹sura dilexiss; homo semp ap
petitu iusti n amississet. Mensura aut sep dilexisset. si
ext⁹ m⁹sura nich uoluisset. Ex q aut ext⁹ m⁹sura aliqd

uelle cepit m̄surā uelle cessauit. p̄q̄ autē cessauit uelle
m̄surā destitit amare iusticiā. a in ipso iusticiā p̄didit q̄ p̄m
iusticie amore amisit. Sic enī iusticia amatori suo n̄ deēt
pot̄. ita illi a q̄ n̄ amat nullaten⁹ adēē pot̄. In hoc ḡ iustu-
ficia hominis fuit qd̄ appetitū suū extē m̄surā extendit
a scđm qualitātē creatori suo parificari uoluit. a scđm
temp⁹ cū ante meritū p̄mū p̄ripe festinauit. Cū ḡ sum-
mū bonū appetiit. bonū appetiit. s; n̄ bene appetiit q̄ illud
a. imoderate a intēpestiue app̄hendere gēpuit.

Videte ḡ qd̄ malū ibi fuit. Qd̄ malū fuit in homine.
Hā bonū qd̄ appetebat. malū n̄ fuit. a uoluntas q̄
appetebat similis. siq̄ulit̄ in q̄ntū uoluntas fuit. a in
q̄ntū ad bonū fuit. malū n̄ fuit. s; qd̄ sine m̄sura appete-
bat h̄ solū malū fuit. Cū uoluntati hoīs nec h̄ malū ē qd̄ uo-
luntas ē q̄a aliqd̄ ē. a omē qd̄ aliqd̄ ē bonū ē. nec h̄ malū ē
ad qd̄ ē. q̄a similis aliqd̄ ē. a omē qd̄ aliqd̄ ē bonū ē. hoc enī
ē. n̄ ē aliqd̄ ē. s; ē aliqd̄ n̄ ē. qd̄ n̄ ē debet. a iō malū in
ch̄ ē cū id qd̄ ē debet n̄ ē. hoc ḡ malū. i. n̄ ē qd̄ ē debet.
cū alibi l̄ p̄na sit l̄ ad p̄nā sit in rationabili uoluntate
culpa ē. q̄a quociens in ipsa ē. ex ipsa ē. a p̄ ipsa ē. Cū ipsa q̄dē
q̄a arbitrio libo p̄ ipsa ip̄si factū ē. In q̄ q̄dē a similitudine
di p̄usa q̄dā imitatione recedit. ex q̄ a p̄que a in q̄ omē ē
qd̄ ē. q̄ cū p̄ua efficit̄ ex ipsa a p̄ ipsa a in ipsa h̄ solū ē qd̄ in
ch̄ ē. a h̄ illi peccatū ē. a iniusticia a culpa ex qua turpis ei
apparet. a rephensibilis a. aigna rephatione q̄ n̄ habet for-
mā suā nec decore nec pulcritudinē p̄ q̄ amari debuisset
a adduci in gl̄a. Quod homo in appetitu iusti peccauit

Quia ḡ homo appeti in appetitu q̄modi punitus ē.
tum iusti deserens peccauit: in retento appetitu q̄mo-
di punit⁹ ē. Hā a ille p̄tea sic dat⁹ ē ut separabilis ratio-
nali uoluntati adēē q̄tin⁹ in eo l̄ puniret̄ si a iusticia recedat.

remuneraretur si in iusticia permaneret. Cum utraq; pena oio pati
 si potuisset si quomodolibet nullum appeteret. In comodo quippe nichil
 aliud esse ostendit. nisi quod uoluntati siue appetitui contrarium
 esse probat. Quia ergo homo appetitum iusticie deseruit. appetitum
 quomodolibet illi ad penam remansit. In quo quidem dupliciter punire
 siue eum ab his que ordinate appetit restringit. siue eum ad
 alia quomodolibet que ordinate appetitum possunt appetenda relaxat.
 In altero est pena. In altero est pena et culpa. Mensura enim superioris
 appetitum in libero arbitrio positum fuerat. Mensura enim inferioris
 appetitum concessa in dono. Quia propter illam tenere uelle uirtutis
 fuisset. istam autem retinere posse felicitatis. Unde si culpa fuit
 illam non tenuisse. ita pena facta est istam amisisse. In quo tamen pena est
 culpa fuit. quia et hic quod mensuram non tenere esse iusticiam fuit. hoc
 autem culpa precedentis culpe pena fuit. quia si spiritus in appetitu
 suo mensuram deseruisset caro subiecta spiritui aduersus ipsum spiritum
 in suo appetitu terminum mensuram non tenuisset. Quare inferior ap-

Dominus autem primi hominis corpus sanum petat mensuram non tenet.
 et integrum quod dicitur. sanum quia nichil merat illi ad corruptio-
 nem. Integrum. quia nichil illi decreuit ad perfectionem sed in utroque tale
 quod ditione posuerat. ut nec integritas nec sanitas sine ami-
 culo posset conseruari. Itaque in rebus creatis fornicatus

Hoc quaedam ordinauit que ad seruandam atque tuendam incolumi-
 tatem siue integritatem eius ualere potuissent. Quod spiritum carnis
 horum autem prudentiorum curam et officium inuncta est cura.
 cum spiritum qui corpori prelidebat inunxit. Nam sic deus prelidebat
 spiritum. ita et spiritus prelidebat carnem. et ipsa caro in unum spiritum erat.
 propterea ad se seniore pertinebat. ut in unum. scilicet suo pabulum prouideret
 ne deficeret. et si solum fornicatus tunc suffice potuisset. Nam
 in preteritum pabulum et freno et calcaribus necesse habet. Freno quidem ut fu-
 rientes quidem et precipites a mala cohibeat. Calcaribus autem ut ad
 bonum faciendum exerceret pigram. Tunc ergo solum pabulum ministris

sine freno & calcaribus suauiter portaretur. & si forte frenum
ibi esset quod per se necessaria incedere regeret. nec pungi tamen oportet
haberet quia non esset pigra. nec cohiberi quia non esset impetuosa.
Quia ergo spiritus sessor erat inunctum est illi officium ut iumento suo
pabulum prouideret. Hec uero in illo exequendo si sola hoc preceptio-
ne. non etiam ex amore impleteret. gratia seruili premeretur.
dedit ei deus affectum quod corpus suum amaret. ut sic ei integritatem
et sanitatem diligeret. sic etiam omnia que ad illam conser-
uandam ualere libenter prouideret. Bursum ne uel in
illis querendis laborasset uel in futuris periculis indigentiam
simul & appetitum carnalem certa mensura temperauit. quia
nus ei ad fontem & pauca sufficere potuisset & ad socie-
tatem modica. Itaque prudentia carnis non tam labor quam
oblectamentum & excitatio futura foret si homo iusticiam
tenuisset. Sed quia spiritus super se electus appetitum suum in tantam mensuram
cohibere noluit. ideo ad laborem & miseriam illi factum est ut
iam in appetitu carnis suam mensuram tenere non posset propter
peccatum enim spiritus puniendum freget deus mortalitatem integritatem
corporis humani & ob hoc pluribus iam fontibus indiget
quia prius tamen ad reparandam uoluntatem quantum preterit. quod ad obser-
uandam quantum remanet. Hinc illa diuina necessitas gignitur
ut extra ordinem prius dispositionis necessario appetitum
extendat. quantum scilicet non solum naturam custodiat sed ut & ipsam
nature uicium & corruptionem expellat. Spiritus enim sic ei na-
turaliter datum est quomodo carnis suam diligere. sic naturaliter
etiam habet ut ei in quomodocumque non possit amare. Quod necessi-
tas recuperandi non excusat quia uoluntate uenit.

Sciendum uero est quoniam hec necessitas recuperandi non ideo culpa non est. quia
necessitas est. Quia ut esset si necessitas non necessitas causa fuit
sed uoluntas. Sed quia dicemus. si hoc naturaliter habet homo
ut in quomodocumque suum amare non possit neque quomodocumque suum fastidire

79
82
Sed quod appetit quomodocumque illi est, et non appetit nisi quomodocumque. Quod si
uerum est, quod reprehendat aliquis et accusat pro eo quod appetit, cum non ap-
petit nisi quomodocumque suum unquam, et hoc ei appetere naturaliter datum
sit. Invenitur ut ipsa natura in eo quod facta est immobiliter existente.
a iudicio omnino potest quomodocumque suum appetere non possit. Quod quomodocumque et or-

Sed aliud est id quod aliquis quomodocumque est ordinatum appetendum.
Appetere eo modo quod quomodocumque non est, atque aliud id quod quomodocumque est, desi-
derare eo modo quod quomodocumque est. Omne quod quomodocumque est aliquis quomodocumque est, et
similiter omne quod in quomodocumque non est aliquis in quomodocumque non est, et non unum
satis. Qui ergo appetit quod aliquis quomodocumque est, et non appetit eo modo quod
quomodocumque est, tamen putans quomodocumque esse eo modo quod appetit, iste non nisi quomo-
dum appetit, quiauis quomodocumque non sit quod appetit, et propter quomodocumque
appetit quod appetit et putat quomodocumque suum in illo esse quod appetit.
Sed si decipitur in eo quod quomodocumque suum appetit quia scit quomodocumque suum esse
quod appetit, sed decipitur in eo quod quomodocumque esse putat ubi non est, in illo
videtur quod propter quomodocumque suum appetit. Qui autem appetit quod quomodocumque
est, et eo modo appetit quod quomodocumque est ordinatum tamen non est nisi in eo malum
constat quod appetit quod quomodocumque est, sed in eo quod ordinatum non est. Sic
enim datum est quod quomodocumque est appetere ita quod prohibetur est illi appe-
tere quod inordinatum est. Cum ergo in unum concurrunt quod aliquis
quomodocumque est et quod ordinatum non est, si appetit est ad quomodocumque in ef-
fectu quia hoc nature est insitum, refrinandus tamen est ab effectu
propter debitum rationis cui ad inordinata ire non est concessum. Inde
enim pulchritudo apparet, et dignitas rationis quod affectum suum
ab inordinatis cohibet, quoniam loco plurimum quomodocumque esse debue-
runt a quibus dum ratio prudens affectum quantum in se erit ef-
fluente restringere quanta foret dignitas et excellentia
illi apparet, quod nichil appetit nisi commodum.

Sed si dicimus quod nichil omnino natura appetere potest nisi quomodocumque.
non ideo falsum existimandum est quod quedam appetit in quibus quomo-
dum ei non est quoniam decipitur, et ad quia quedam appetit in quibus aliud

modū ē s; ordinatū n̄ ē, qm̄ p̄uaricat. Videm⁹ qm̄ infirm⁹ portio
nē appetit l' sectionē n̄ tñ amaritudinē appetit l' dolorē s; sancta
tem. & sunt q̄dā dulcia quę appetunt⁹ & male appetunt⁹. q̄a inor
dinata sūt nec tñ mala sunt q̄a dulcia sunt. s; q̄a sunt inordi
nata. Et rurſū sunt quedā amara quę appetunt⁹ & bñ appetun
tur q̄ ordinata sūt. nec tñ bona sunt q̄ amara sūt. s; q̄ ordi
nata sūt. & fit nonnūq; ut ea q̄ dulcia sūt aliqd̄ in se boni hant
& multū mali generent ex se. & fit bonū parū in illis. & mag
nū malū ex illis. Et rurſū fit ut ea quę amara sūt aliqd̄ mali
hant in se & multū boni generent ex se. & fit parū malū in
illis & magnū bonū ex illis. Et p̄trea imprudentes q̄ p̄sentia
vident fictura n̄ p̄vident. parua mala fugiunt & magna
incurrunt. Et similit̄ parua bona eligunt. & magna p̄t.
& in oib; his tñ n̄ n̄ modū appetit⁹. Quando ordinate q̄dē bñ.
qm̄ inordinate male. n̄ tñ icō male q̄ modū. s; iō male q̄
inordinatum. Quom̄ necessitas ex uoluntate uenit.

Si autē excusabilis uidet⁹ homo p̄ eoqd̄ natura infirmi
tate mortalitatis corrupta effectū suū iā ex necessitate
ultra m̄surā effluentē p̄ se cohibere n̄ pot̄. q̄d̄ enim dū ē q̄a
n̄ pot̄ illa excusare necessitas quā p̄cedens opata ē uoluntas.
Culpa enī uoluntaria p̄nā meruit. p̄na autē opata ē infirmi
tate. Infirmitas autē induxit necessitatē. & icō q̄ opata ē
uoluntas necessitatē. ipsā uoluntatē excusare n̄ pot̄ neces
sitas. Transgressionē q̄ superioris appetit⁹ q̄ solū fuit culpa.
subsecuta ē transgressio inferioris. q̄ ē & p̄na & culpa.
In spū sola culpa. In carne p̄na & culpa. & recuperentia spū
inordinata culpa. recuperentia carnis. p̄na & culpa. p̄na
p̄cedentis culpe. & culpa subsequētis p̄ne. Quid generat

Quando q̄ caro d̄m̄us q̄d̄ regenerata amittam⁹.
mortalis p̄ corū ad generandā p̄lem seminat⁹ in recu
pescentiā. ad nasciturā p̄lem in carne p̄ recuperentia t̄n̄it

pena et culpa. Quia uero per sacramentum redemptionis regenerantur
qui regenerati sunt a culpa et pena emundandis per spiritum
regenerationis. In ipso originali uicio tollitur non pena sed
culpa. Culpa quippe ideo tollitur ut iustificentur. pena uero ideo
remanet ut exerceantur. De originali peccato.

De originali peccato multe ac difficiles questiones obici-
untur que utrum credendo melius quam discutendo si tamen aliqui
discussione admittunt que plena solutione breuiter non possunt.
tractentur ignorare. Primum queritur quid sit originale peccatum.
deinde quomodo a parentibus peruenit ab his quibus per sacramentum regenerationis
solutum est transcat in filios transducatur. utrum per solam animam siue
per solam carnem. et per animam simul et carnem. et si per solam animam.
utrum per creationem et per translationem. si autem per solam carnem
quomodo in animam redundat quod non est ex anima. Quot mo-

Originale peccatum dupliciter dicitur originale peccatum.
intelligi potest. siue illa uidelicet prima illa inobedientia hominis.
que prima omnium peccatorum fuit et subsequenti omnium origo
existit. siue uitium illud cum quo ab illo transducto uniuersi ori-
untur quod ab illo per carnis propagationem transducuntur. hoc autem
uitium originis humane duplici corruptione naturam inficit.
ignorantia scilicet mentis. et concupiscentia carnis. Hec duo mala in pri-
mo quodam parente pena fuerunt precedentis culpe. et culpa si-
mul actualis. In nobis autem culpa subsequenteris pena et culpa sunt
et pena originalis. Quia ergo originale peccatum inquit ad primum hominem
dicitur. intelligimus primam culpam inobedientis illi que illi quodam origi-
nalis dicitur non quod ab illa se cum illa origine accepit natura illi. sed quod
ex illa quasi prima omnium primum orta sunt et exierunt subsequenter
omnia mala illi. Quia autem nullum a prima origine peccatum
descendit. ideo illud est peccatum quod in illo originale dicitur actuale
illi fuit. et profecto quod nascendo peccatum non transiit. peccatum non
habuit nisi quod agendo perpetravit. Quod primo homini actuale habet origi-

inale.

Nos autē q̄ ab illo nascendo originē trīm⁹ q̄d illi actuale fuit
originale habem⁹. Quia in nos p̄ solā nativitatē descendit q̄d
in illo p̄ actionē fuit. Natura enī nr̄a corruptionē q̄ in illo
p̄ illi⁹ accepit actionē. p̄ nr̄am solā ad nos nativitatē trans-
ducit. et iō nos nascendo peccatū accepim⁹. q̄d ille n̄ nascendo s̄
agendo habuit. a q̄ p̄ nativitatē venim⁹. In illo q̄ppe sp̄s p̄
sup̄biā eē creatorē tumens obedientiā n̄ tenuit. et icco crea-
tor ad ulciscendā injuriā suā sp̄m q̄dē ignorantia. carne
ū concupiscentia dāpnavit. In se bonū agendo n̄ uideat. in
carne sua autē malū agere concupiscat. Hęc duo uicia ad pu-
nicendā sup̄biā hoīs n̄ esse in ipso confirmarent⁹. Ignorantia
q̄dē dū ab animo subtr̄it⁹ lumē ueritatis. Concupiscentia ū
dū caro peccat⁹ pena mortalitatis. Hanc q̄ originale cor-
ruptionē natura p̄mū uiciata ad posteritatē transducet
ignorantiā aīe. carni ū concupiscentiā ad corruptionē minist⁹.

Si q̄ querit⁹ q̄d sit **Quid sit originale peccatum.**

Originale peccatū in nobis. intelligit⁹ corruptio siue
uiciū q̄d nascendo q̄rimus. p̄ ignorantia in m̄te. p̄ concu-
piscentiā in carne. Quom̄ originale peccatū a pat̄b; in

Postquā autē demonstratū ē q̄d sit ori-
giale peccatū assequens ē ut intelligam⁹ qualit̄ a pat̄b;
transducatur ad filios. i. siue scđm solā animā. siue scđm solā
carne. siue scđm utriūq;. Quidā originale peccatū n̄ solū p̄
carne. s; aī a pat̄b; panimā in filios descendere putauerūt.
qm̄ n̄ solū carne i; animā q̄ extraduce eē crediderunt.

Si enī in generationē plis de carne pat̄na substantialit̄
caro trahit⁹. ita aī de gignenti anima aīa geniti eēntia
lit̄ deduci ab his existimat⁹. p̄t q̄d sic de corrupta carne
caro corrupta seminat⁹. ita aī de anima peccatrice aīa pe-
ccatrix corruptione originali infecta trahitur. Q̄d aīa n̄ sit

His autē quedā doctorū hinc inde rationes extraduce.

81
multas & auctoritates opposuisse inueniunt q̄b; n̄ animā s; solā carnē extrahere eē asserere conati sunt. Et h̄ quidē ratio p̄ma ē q̄d spūali nature n̄ quērit neq; ex mat̄ia eē qm̄ eētia l̄t̄ simplex ē; s; neq; mat̄iam eē qm̄ in unitatis sup̄ simplici- tate indiuidue semp̄ q̄sistens augeri & multiplicari oīo n̄ pot̄. Simplex enī natura p̄pagationē n̄ faē. ū ad id q̄d p̄pagandū ē ex eo a q̄ p̄pagandū ē. pars simul n̄ pot̄ n̄ totū transierit. q̄d ḡ unū ē int̄ duo si totū trāsierit nich̄ ex eo remanet aliā q̄ ē. si aut̄ totū p̄manet nich̄ q̄fert̄ illi ad q̄d ē. Si ḡ ex aīa anima gignit̄ sic caro ex carne. dicat̄ qm̄ illa simplex sub̄a. aut tota in gignente remaneat. si n̄ genitū transierit. aut tota in ge- nitū transeat. si in gignente remanserit. n̄ forte oīs aīas q̄subales arē uelim. & illā naturā simplicē in p̄pagatione fi- liorū p̄sonalit̄ quidē multiplicari. s; eētialit̄ n̄ diuidi. n̄ at- tendentes q̄nta iniquientia hanc assertionē seq̄r̄. si una & eadē eētia simul beatitudini & dampnationi gl̄e & pene addicta cre- dant̄. p̄remo cū dicit̄ auctoritas. Repuertat̄ puluis in trā de qua sup̄tus ē & sp̄e redeat ad dñm. q̄ dedit̄ illū. Manifeste osten- dit̄ q̄ n̄ sp̄e de spū s; caro de carne materialit̄ trāducat̄. Quāuis enī nr̄a corpa p̄mo loco materialit̄ de trā sup̄ta n̄ fuerint. uero tñ n̄ inueniunt̄ de trā sup̄ta eē dñr̄. Quā p̄mi hoīs corpa a q̄ nr̄a corpa materialit̄ descenderunt de trā mat̄ia p̄ mat̄ia sup̄tū ē. Qd̄ licet subeodē intellectu. de sp̄ib; q̄q; nr̄is & si de trāduce eē crederet̄ dici posset q̄ a dño dati sunt. in eo q̄d a dño dāt̄ ē ille p̄m̄ sp̄e a q̄ p̄ mat̄iam descenderunt. tñ ex hoc & in hoc p̄babili eē q̄tat̄ aīas extrahere n̄ eē. q̄d sic in p̄mo hominis corpa de trā sup̄tū. sp̄e ū dāt̄ legit̄ a dño. ita & ratio exp̄stulat̄ ut̄ insequentib; q̄ oīb; caro q̄de de carne descendere. sp̄e aut̄ a dño ex aīa uenire. Veruntē cū sp̄m̄ rationalē dātū a dño siue insp̄rat̄ ū legit̄. neq̄q; cū q̄si materialit̄ de diuina eētia siue sub̄a sup̄tū credere debent̄. S; q̄a corpa p̄ mat̄iam de trā uenit. sp̄e aut̄ siue p̄uacente mat̄ia p̄ solā

creatoris potentia esse accepta: sic corpus ab illo est ex quo materia trahitur: sic
spiritus ab illo est per quem anima est in corpore. Et illud videlicet cum fecerit ab illo aut crediderit.
De rursum phalmita. Qui finit singillatim. et cetera. Corda ipse. i. rationales
spiritus siue animas deus sigillatim figere dicitur quia ea non alia ex alijs quocumque modo
in componibili natura apparet. si singula per se de nichilo creare prohibet
preterea cum scriptum sit in lege. si quis percussit mulierem pregnantem. et illa
abortiuum fecerit. si non fuerit formatum multet pecunia. Si autem
formatum fuerit reddat animam pro anima. aperte declarat quod cum caro ex car-
ne seminatur. anima similiter ex anima non trahitur. Si enim cum carne anima seminatur
quod in abortiuo anima non formato anima pro anima non redderet. Cum ergo in abor-
tiuo tamen formato anima pro anima reddi videtur. quod non in eo quod necesse est formatum
est animam ad huc non esse ostendit. ut videlicet quocumque modo in primo homine
prius corpus formatum. deinde animam infusam legimus. ita. et in subsequen-
tibus omnibus. prius in uulua corporis humani formari. deinde animam in-
fundi credamus. Quod cum forte mirum uideatur quoniam patrum semine in uulua
ante animationem crescere possit et uegetari et usque ad ipsam huma-
ni corporis effigiem promoueri. Videatur quoniam arbutta et plantae et ger-
mina uniuersa eadem modi animam non habentia sola uiriditate uegetantur
et crescunt et motu suo in formam pro generi quocumque promouunt.
His ergo et huiusmodi rationibus probabile factum est animam ex traduce non esse. si
nouas de nichilo creatas nouas cotidie corporibus de patrum semine
in uulua formatis ad uiuificationem infundi. In quibus tamen
omnibus nulla uigilantia siue auctoritas unquam prevalere potuerit ut
ambiguntur tollerentur questionis. excepto eo solo quod fides catholica magis
credendum elegit. animas cotidie corporibus uiuificandis socian-
das de nichilo fieri. quod secundum corporis naturam. ut carnis huma-
ne petarem de traduce propagari. Si autem anima ex traduce esse dicerentur
non tanta questio esset. quia manifestior iusticia esset. in eo quod peccata ori-
ginale a patribus in filios trahere dicitur. si nos si occulta dei iudicia ratione
comprehendere non possumus. tamen pro solvendis dubijs dubia alia asserere non de-
bemus. Quod tamen si anima ex traduce non sunt quoniam peccata parentum filij omnino
efficiunt.

Quod enim in parente peccatum est per illam utriusque naturam solam in filium descendit que sola per generationem a patre in filium transit. Si ergo sola caro seminat per solam utriusque carnem originale peccatum transducit. Quod si verum est duo nobis querenda occurrunt. Vnum scilicet quomodo per solam carnem sine anima peccatum a patre in filium transeat. Alterum quomodo anima illi peccati quod per solam carnem et in sola carne descendit participes fiat. Nam carol sine anima quomodo peccatum habere potest que sine anima omnino peccare non potest. Si ergo in carne sine anima peccatum non fuit. quomodo per carnem aut in carne ad animam peccatum transire potuit.

Quod enim aliquando in carne non fuit. ex carne illud postremo anima non accepit. Quomodo per carnem peccatum transit ad animam.

Quo uicia humana natura a prima sua corruptione accepit. Quae sunt subsequenti malorum omnium proago postmodum pullulavit. Hae autem erant ignorantia boni et concupiscentia mali. Quorum unum. i. ignorantia mente infecta. Alterum. i. concupiscentia carnem maculavit. Ignorantia propterea fuit elationis. concupiscentia effectus mortalitatis. Ita quatuor mala in hoc apparent. Superbia. ignorantia. mortalitas concupiscentia. Superbia. mentis culpa tantum. Mortalitas. carnis poena tantum. Ignorantia culpa et poena in mente. Concupiscentia. culpa et poena in carne. Propter elationem animus obsecratur et per ignorantiam. Propter mortalitatem caro emoluita est per concupiscentiam. Quia enim animus esse deum per elationem tenuit. ignorantia percussus lumen veritatis amittit. Quia vero caro mortalitate percussa est. ipsa in laqueum est visum mente dissoluta. ex transituram prope desideria sua extendit. Hae est ipsa que carnis concupiscentia vocatur. natura. s. appetitus sine affectu. ordinem transgrediens. et mensuram transcendens. Ordinem transgrediens quoniam movetur ad ea que non debet. Mensuram transcendens quoniam movetur ad ea que debet. Ordinem enim appetitus transgreditur quoniam ea appetit que appetere non debet. Mensuram enim appetitus non tenet quoniam ea ad que appetenda sunt.

erit. sic
 et credite.
 rationales
 modum
 phibet
 a. illa
 Si aut
 ro et car
 seminat
 in abor
 ormatu
 mo hoo
 sequen
 am m
 ulua
 sa huma
 ger
 vegetant
 uicunt.
 n ee s
 no sem
 v. rñ
 er ur
 olica mas
 socian
 s huma
 diam
 ce. it ori
 a ratiã
 e n de
 obnoxu
 unt.

2011

aliter appetim⁹ q̄ debem⁹. Sic igitur culpa prima & pena ultima. Duo
media sunt orta culpa & pena. Ignorantia boni. culpa & pena
in n̄re. Concupiscentia mali culpa & pena in carne. In quibus pec-
cati originalis radix consistit. Quia igitur caro humana a parentibus cum
mortalitate seminat⁹. in eo ipso quod seminata subiacet mortali-
tati. uiuificata primo modo concupiscentie carnalis subiecta inuenit⁹
necessitati. quia ipsa mortalitatis infirmitas causa est. quia sentit⁹
concupiscendi necessitati. Caro igitur que in concupiscentia seminat⁹ cum
mortalitate concipit⁹. cum necessitate concupiscendi nascit⁹. In eo autem
quod seminat⁹ culpam habet & actum culpe. In eo quod seminat⁹ nec culpa
habet nec actum culpe sed causam. In eo quod nascit⁹ causam culpe & culpam
habet. sed actum non habet. Causa culpe corruptio mortalitatis est. culpa
concupiscentia est. actus culpe concupiscentie est. In eo itaque quod seminat⁹
corruptio mortalitatis est. In eo autem quod nascit⁹ uicium concupis-
centie est. In eo autem quod mouet⁹ per concupiscentiam actus quia motu
uoluntatis inchoat⁹. motu operis perficit⁹. Non itaque nascentes
propterea sine uitio esse existiment⁹. quia non concupiscunt. quoniam radi-
cis uicium concupiscentie in ipsis est. per que pena cum operant⁹ concupiscit⁹.

Ignorantia autem non propterea uicium. Quoniam ignorantia uicium fit.
cum in eis est. quia cum nascunt⁹ ueritatem non cognoscunt quoniam non
debent. sed quia tunc cum nascunt⁹ uicium in eis est. Quod postea impe-
diunt ne ueritatem agnoscant quoniam debent. Hasci quippe sine cog-
nitione natura est non culpa. sed in eo uitio nasci. quod postea a cog-
nitione ueritatis impediunt. culpa est non natura. Hoc autem uicium
in corruptione carnis est. & in corruptione sensus carnalis. Quod sen-
sus si integritatem suam haberet preueniret & exerceret iudicium ueri-
tatis per ea que foris uident⁹ ammonere sine labore conciperet. Quia uero et
carne corrupta integritate sua priuatur⁹ est. pura sine confusione et
erroris ueritatem haurire non potest. Quod angeli facti sunt ut abint⁹

Angeli quippe quia perfecti sunt facti. abint⁹ erudirent⁹.
Acti sunt. homines autem excepto dum taxat primo illo. quod sic suo in

pfect^o fact^o. ita q; ab int^o ipse erudit^o e^t. qz p^o virtualia temporu ad
 cognitione p^o moueri debuer^t. p^o sp^os reru temporalium a^t insibilium
 foris ad cognitione ueritatis excitandi a^t erudiendi fuerunt.
 Quis t^o exercitatio a^t eruditio naturalit^o a^t sine labore homini adde^t
 si sensus hois in carne mortali p^o peccatu corrupt^o n^o fuisset. ut
 te pleniu ac pfectu g^ostaret qd att^o ap^ols. Inuisibilia ei a^t creatura
 mundi p^o ea que facta s^o intellectu g^ospiciunt. Vn^o g^ocupiscentia
T h^o carne g^o mortali ex sensu alitate nascit^o a^t un^o ignorantia.
 corrupta. nascit^o uitiu g^ocupiscentie. a^t ex sensu corrupto uitiu
 ignorantie. In q^o appetit^o querende necessitatis ult^o m^osur^o se
 extendit. hic aut^o q^o instrumenta g^oceptiende ueritatis ab integ^o
 tatis uigore deficiet. hoc aut^o difficultate questionu^o maxim^o
 adduc^o. qd originale peccatu n^o n^o in solo carnal^o corruptionis
 uitio assignare uidem^o. Qd t^o usq; ad participatione anime
 rational^o extendi necesse e^t g^ostent^o. Quom^o anima peccati origi^o
Quom^o anima que munda ac^o nalis particeps fuit.
 sine uitio creat^o particeps fiat illi^o uitio qd p^o sola car^o
 ne adducit^o dignu inq^ositione e^t. si aliq^o h^o diligentia in^o
 uestigari potuisset. Hunc aut^o q^o scientie humane expositu
 n^o e^t ad cognitione. fide a^t nob^o credendu e^t n^o curiositate inq^oren^o
 di. Nam si dixim^o anima q^o corpori g^omiscet^o uoluntate q^o
 dam ad delectatione culpe inclinari. ia^o n^o originali tm.
 s; actuali q^oq; peccato obnoxia demonstrauim^o. si u^o necessi^o
 tate aliq^o ad consortiu corporis a^t ad contagiu uitij^o corpori^o
 detrusam g^ostentur. ex ipsa necessitate a^t reatu absolut^o ee^t
 ostendimus. Qd eni^o oio necessitatis e^t imputabile n^o e^t. Qd
 aut^o uoluntatis e^t n^o original^o s; p^ou^o e^t. Constat g^o q^o ra^o
 tional^o anima corpori humano infusa. nec uoluntate
 corp^oit^o. ne peccatu sit actuale. nec necessitate corrupit^o.
 ne uitiu sit imputabile. Non itaq; malu^o illi e^t nec ma^o
 la uoluntas q^o necdu^o uelle accepit aut op^o malu^o. Quia

Duo
 pena
 q^oq; pec
 tibus cu
 ortali
 erit
 uia sent
 nat^o cu
 In eo a
 culpa
 a^t culpa
 culpa
 unat^o
 cupi
 motu
 entes
 radi
 g^ocupiet.
 fct.
 n^o n^o
 mpe
 ne cog
 a cog
 uenit
 k. Q^o sen
 u^o ueri
 a u^o er
 no er
 ab int^o
 t.
 suo m^o

nequū bene uel male agere potuit. si malū illi ē. qđ talē ē qđ n̄
p̄ grām adiuuet. neq; cognitionē ueritatis p̄cipē. neq; concupiscentie
carnis sibi resistere possit. hoc aut̄ illi n̄ de integritate qđitio-
nis. s; de societate carnis corruptibilis. Quę uidelicet corrup-
tio. qđ a p̄mo parente in omnē posteritatē p̄ carnis p̄paginē
transducit̄ peccati originalis macula in uicio ignorantie & q̄-
cupiscentie ad uniuersos dilatat̄. Qđ si q̄r̄ qđ iusticia anime in-
putet̄. qđ neq; ex creatione accepit. neq; ex uoluntate p̄petuit.
s; ex sola carnis societate qđtrahit. Quā tñ societate n̄ ipsa
suo arbitrio iudicauit. s; p̄cepto & dispositione creatoris sui
suscepit. Nos tandē id qđ uerū ē p̄ponere oportet iusticiā diui-
nā in hoc inrephensibile qđc̄ ē. s; q̄phensibile n̄ ē. Ratio gr̄uā

Hanc hū qđ dicit̄ d̄m a p̄ncipio p̄posuit de animabus incorporandi.
Ite animas corporib; uiuificandis sociare & corporū qđc̄
generandorū homini officii inuinxisse. animarū aut̄ crea-
darū potestatem s̄ retinuisse. ut homo iust̄ corpora munda gene-
raret. d̄s iustus animas mundas crearet. & corporib; sociaret.
& si op̄ homo suū corrupit. d̄s tñ p̄positū suū mutare n̄ de-
buit. p̄t̄ea qđ d̄m ^{sec̄m} p̄positū suū bonū animas mundas creare. &
corporib; sociare. in q̄b; dū corruptionē inuenerint & cor-
ruptionē trahunt. n̄ hoc ex d̄o ē qđ sine corruptione illas fec̄.
s; ex homine qđ naturā hominū corrupit. Qđ hoc dicunt uitio-
nē diuine iusticie n̄ exponunt. qđ suū ad diuinā bonitatem
n̄ p̄tinuit. ut eas malas faceret. sic nec uenire uidebat̄
ut p̄poneret illic collocare ū malas fieri necesse ēt. Hā qđ
magno p̄ uisitendū ē ut ratione inuestiget̄. qđ fide maḡ
quā ratione scrutari oportet. Quom̄ a pat̄b; uitis peccato
uoret̄ tñ quom̄ originale peccatū qđtrahunt uis nascant̄.

Quod generant̄ ab his qđ originalis peccati sine p̄sacram̄ta
fidei. sine sola fide remissionē accipiunt. Quom̄ enī a pat̄b; in
filios trāire pot̄. qđ in ipsis pat̄b; n̄ ē. Sacradū ē qđ qđ origi-

nale peccatū qđ a patrb; p̄ carnis generationē ad filios trans-
 ducit. quāuis q̄ntū ad penā remanet. in his q̄ generant. q̄ntū
 tū ad culpā remissū sit. quāntū ad penā remanet. Quāntū ad
 culpā remissū q̄ n̄ imputat. q̄ntū ad penā remittit. q̄ n̄ tol-
 lit. hoc ē enī qđ apls ait. Jam nich; dāpnationis ē in his q̄ sūt
 in x̄ ihu ut uidelicet ostenderet his. q̄a q̄ sunt renati in xp̄o
 ihu. quāuis infirmitas original corruptionis n̄ tollit. inue-
 niente tñ regenerationis sacramento ad dāpnationē n̄ impu-
 tat. Qb; fomes peccati qđ in eē pot. s; peccatū dñari n̄ pot.

Quādiu libertē suā custodiunt & sp̄m adoptionis uoluntarie
 peccando n̄ amittunt. liberati enī a seruitute peccati sub
 corruptione qđe mortalitatis necessitate tenem. s; dñis
 peccati n̄ n̄ uoluntarie subicim. p̄t qđ idē apls dicit.
 n̄ regnet peccatū in ur̄o mortali corpore. Corp̄ q̄ppe nr̄m
 necessitate mortale in ipsa corruptionis radice fomu-
 tē peccati portat. S; n̄ sp̄s libertatis ē. peccatū ipsū ad reg-
 nandū surgere n̄ pot. Sic itaq; originale peccatū qđ in
 patrb; p̄ regenerationē deletū ē. q̄ntū ad culpā q̄a tñ pena
 remanet. ad eos q̄ generant. tñtione n̄ solū ad penā statit.
 s; imputat. aī ad culpā. donec p̄cepto lauacro regenera-
 tionis in ipsis q̄ culpa delet. aī si p̄na remaneat.

Utrū omnia peccata p̄cedentū patrū ad filios tñsant.
Querit autē utrū oīa peccata p̄cedentū patrū ad filios
 tñsant. sic illud p̄mi parentis delictū in os q̄ ex ip-
 so nati sūt rediuidasse uideam. Qđ si uerū ē q̄nto potiores
 tanto utiq; sunt miserabiliores. Hec eq̄ uidet gātio. ut
 t̄ps p̄iudicet ueritati. n̄ forte natura quanto magis cor-
 rūpit tanto detior seminat. Cū enī dicat sc̄ptura. reddā patrū
 peccata in filios. usq; in t̄ciā & q̄rtā generationē. manifeste
 ostendit qđ a filiis peccata patrū inq̄rant. S; q̄re usq; in
 t̄ciā & q̄rtā generationē. & n̄ usq; q̄q; n̄ facile ē demonstrā-
 dum.

qđ n̄
 scētie
 gātio
 rup
 gātie
 a. 9
 g. in
 tūtt.
 ipsa
 is hu
 i dñy.
 q̄ruā
 rpanoi.
 qđe
 ecran
 gene
 beiarit
 n̄ de
 re. a.
 a cor
 as fec.
 uatio
 tem
 bat
 Hā ḡ
 mag
 t̄nt
 ant.
 mta
 t̄b; in
 origi

n̄ forte ea que p̄ iusticiā in omnē generationē exiri potuerūt.
p̄ misericordiā in t̄cia & q̄rta generatione t̄minat̄. Ne forte iu-
diciū importabile fieret. si cuncta p̄cedentiū peccata in
subsequentib; ultio diuina puniret. Qd̄ aut̄ in alio loco
d̄r fili' n̄ portabit iniquitatē pat̄s. nec pat̄ portabit in-
iquitatē filij. De illa ueracit̄ iniquitate intelligit̄ quā p̄so-
nalit̄ discreti & c̄ntualit̄ ab inuicē diuisi pat̄ & fili' op-
ant̄. Ex q̄ enī fili' a patre & pat̄ a filio ali' in p̄sona effect'̄
ē. sic utq; p̄o arbitrio opari h̄t. sic qd̄ alit̄ fac̄ deinceps
alit̄ imputari n̄ debet. Qd̄ ḡ dictū ē redā peccata pat̄rū in
filios. de illis peccatis intelligi oportet. que patres misert̄
priq̄ de ipsis nascerent̄ h̄y ad q̄s peccata eorū redundare
debuerūt. Quare ḡ usq; in t̄cia & q̄rta generatione. n̄ q̄
l' p̄ m̄iam rigor iusticie t̄pat̄. vel p̄ t̄cia & q̄rta generatio-
nē omnis generatio intelligit̄. Qd̄ maḡ uidet̄ p̄babile. eo
usq; peccata pat̄rū in filios puniri d̄nt̄. q̄ ipsi filij eorū d̄
peccata pat̄rū uidentes imitant̄. ut intelligam' nūq̄
filios in peccatis parentū fieri participes n̄ pri' fuerit
peccando effecti imitatores. ut suo q̄sq; peccato n̄ alieno
dampnet̄. dū aliam f̄c̄ fac̄ qd̄ amando & sequendo imi-
tāt̄. Sic enī genemlit̄ dictū quoniam intelligit̄. fili'
n̄ portabit iniquitatē pat̄ris. & pat̄ n̄ portabit iniquita-
tē filij. ut nūq̄ peccata aliena noceant. n̄ his q̄ peccata
ea peccando imitant̄. Cū enī c̄c̄ hic qd̄ dictū fuerat patres
comederūt uinā acerbā. & filiorū dentes obtupescunt.
oppositū sit illi. fili' n̄ portabit. i. p. & p. n. p. i. f. diuina
q̄ peccauerit ipsa moriet̄. necesse ē ut si in p̄ori sententia
p̄cedentiū pat̄rū peccata ad subsequentes filios t̄nt̄
significatū accepim'. in subsequenti assertionē h̄o quā
peccato tenori non. p̄cedentia peccata pat̄rū ad sub-
sequentes filios redundare intelligam'. Qd̄ si uerū ē

gstat. patens e qd peccata patru actualia ad filios n tntent.
s; originale solū qd cetis oib; tanto mai' fuit qnto pccetis
oib; naturā ipsā mutare potuit. Qd qdē in eadē corrup-
tione semina tū ad posttātē ptūsit q' in pma radice sua
naturā humanā corruptā infectt. Incipit septima
pars de eo qd tā s; gsideranda eca reparationē hominis.

Prima culpa hoīs fuit supbia q' triplex pena
subsecuta ē. Vna quę pena ē tm. i. mortalitas
corporis. Dux relique quę a' pene sunt a cul-
pe. quarū una ē tm̄geuplētētia carnis. al-
tera ē ignorantia n̄ctis. Qd g' homo tali pena
pēctus ē p q' culpa n̄ purgaret. s; augetet. n̄ p grām post-
modū libat' fūisset p penā temporālē ad penā p̄tinam descen-
dislet. Hec aut' dampnand' inueniret. si statū iudicaret. dila-
tum ē iudiciū ei'. Et qā eū diuina m̄ia ad salutē p̄ordina-
uit. in hoc tēpore expectationis ac dilationis locū et peni-
tentię et correptionis assignauit. quatin' eū int̄im p grām
suā talē efficeret quē tandē n̄ solū misēdit. s; et iuste ad
salutē iudicare ualeret. Tria g' hęc in reparatione hoīs
p̄mo loco gsideranda occurrunt. tps. locus. remediū. Tē-
pus ē p̄sens uita ab initio mundi usq; ad finē scli. loc'
ē mund' iste. remediū. in t̄b; gstat. in fide. in sacramētis.
in opib; bonis. Temp' longū. ne imparat' p̄cipiet. Loc'
atq; ut p̄uaricator castiget. Remediū efficit. ut infir-
mus sanet. De quinq; locis.

Quinq; s; loca. un' ē in quo ē sūmū bonū a' solū bonū.
Un' ē in q' ē solū malū a' sūmum malū. Post hęc alia duo.
a tē sub sūmo in q' ē solū bonū. s; n̄ sūmū. At' sup' imū in q'
ē solū malū s; n̄ sūmū. In medio un' in q' ē bonū a' malū.
neutrū sūmū. In glo ē solū bonū a' sūmū. In inferno so-
lū malū a' sūmū. In paradýso ē solū bonū a' n̄ sūmum.

In igne purgatorio solū malū & n̄ sūmū. In mundo ē bonū & malū &
 neutrū sūmū. Paradysus ē locus inchoantiū. & in meli⁹ p̄fici
 entiū. & iō ibi solū ē bonū debuit: q̄a creatura a malo mittenda
 n̄ fuit. n̄ tñ sūmū ē debuit: q̄a si sūmū eēt ibi bonū illic positus
 p̄fect⁹ n̄ eēt. Celi loc⁹ ē ḡsumatorū bonorū & p̄ disciplinā ad sū
 mū p̄fectū p̄tingentiū. Vñ solū summūq; bonū in eo collo
 catū ē. Infern⁹ loc⁹ ē ḡsumatorū malorū & disciplinā in re
 culpabilit̄ deserventiū & iō ibi solū & sūmū malū impositū ē.
 Purgatori⁹ ignis ē loc⁹ in p̄ma correctione min⁹ correctorū.
 & in sc̄da p̄ficiendorū. & iō solū malū habere debuit. ut p̄o
 re prior eēt. ū & malū & bonū simul ḡsistunt. Mund⁹ ē loc⁹
 errantiū & recuperandorū. & iō simul & bonū & malū in eo or
 dinatū ē. ut p̄ bonū q̄dē ḡsolationē accipiant. p̄ malū ū cor re
 ctionē. N̄ tñ sūmū bonū aut sūmū malū ibi ē. ut sit q̄ & p̄si
 stentes in male deficere. & recedentes a malo p̄ficere
 possint. Sic ḡ celū in sūmo ē. post celū paradys⁹ post paradysū
 mund⁹ p̄ mundū ignis purgatori⁹. p̄ ignē purgatoriū infer
 nus. Diabol⁹ q̄ a sūmo ceciderat. in imo detrusus ē. p̄p̄ta
 q̄a p̄ca reparand⁹ n̄ erat. homo iō q̄ a sūmo n̄ corruit n̄
 ē posit⁹ in imo. s; in medio collocat⁹. ut ei loc⁹ eēt q̄ ascendē
 posset p̄ meritū iusticie. & descendere p̄ reatū culpe.

Postē ē ḡ homo in mū. Quom̄ disposit⁹ ē hō ad penitentiā.
 do isto in loco penitentie spatia penitendi indulto. ut mala cor
 rigeret bona repararet. ut tandē correct⁹ ad iudiciū veniens
 n̄ p̄ culpa p̄nā s; p̄ iusticia grām & glām s; p̄paratā acciperet. Restat
 ḡ dū temp⁹ ē ut ḡsiliū exq̄rat. & auxiliū requirat correptio
 nis & iustitiam sue. S; q̄a p̄ se ad neutrū iustitiam inuenit.
 necesse ē ut ille q̄ p̄ grām suā differet iudiciū int̄im p̄ eandē
 grām ostendat euadendi ḡsiliū. & p̄ ḡsiliū ḡferat auxiliū.
 Sic itaq; oportet ut int̄im deponat p̄sonā iudicis. & s;
 assumat pri⁹ p̄sonā ḡsiliatoris. p̄ca auxiliatoris. tñ

dumentat ut pmo ho nunc totū d dimittat. quatin ipse homo
 a ignorantia sua occipat & intelligat se indigere gfilio. Deinde
 etiā defectū suū sentiat & agnoscat se op^o habere gfilio. Tū
 g ratione in tempore natural legis tot^o homo dillus ē s.
 s; p^oca in tēpore septe legi^o cognoscenti ignorantia suā datū
 ē gfilū. Postremo in tempore gr^o gfitenti defectū suū. p^osti
 tum ē auxiliū. Consiliū erat in ratione satisfactionis.
 auxiliū erat in effectu redēptionis. Ut g rationē satisfactionis
 quā p peccato suo homo creatori suo p^osoluere debebat cui
 danti^o cognoscere possum^o. causā hominis pri^o necesse ē paulisp
 attendi^o g^osiderem^o. causa n^o hōc int^o tres p^osonas agenda for
 mat^o. i. d^om. hominē. & diabolu. De causa hois adūsus d^om
Si g tres in causā ueniunt. homo. d^os. diabol^o & diabolū.
 diabol^o d^o iniuriā fecisse quincit^o. qā ser uū ei^o hominē &
 fraudulent^o abdux^o. & uolent^o tenuit. homo similit^o d^o iniu
 riā fecisse quincit^o qā & p^oceptū ei^o g^otrēp^oit. & se sub manu
 aliena ponens fug seruitutis dāpnū intulit illi. Itē diabo
 lus ho^o iniuriā fecisse quincit^o qā illū & p^ori^o bona p^omit
 tendo decep^o. & p^o mala inferendo nocuit. Iniuste g diabo
 lus tenet hominē. s; homo iuste tenet. qā diabol^o nūq^o
 meruit ut hominē s^o subiectū p^omeret. s; homo meruit
 p culpā suā ut ab eo p^omi p^omitteret. Iacet enī igno^omet
 falsū ēē qd diabol^o p^omisit. n^o tñ ignorauit qd si uerū
 ēēt ēē uoluntate creatoris g^ocupiscere n^o debuit. Iuste g
 subdit^o homo ē diabolo qntū ad suā culpā p^otinet. Iniuste
 aut^o qntū p^otinet ad diaboli fraudulentā. Si g homo talē
 patremū hab^oret. cui^o potentia diabol^o in causā adduci posset.
 iuste d^ono ei^o homo g^otradieret. qā diabol^o nullā iustā causā
 habuit q^ore s^o hominē uendicare debuit. Pat^orus aut^o null^o
 talis inueniri potat^o si d^os. s; d^os causā hominis suscipe
 noluit qā hominē adhuc p culpa sua irat^o fuit. Opportune

malū a
 eli^o p^ofici
 triandi
 e positis
 ā ad su
 eo collo
 i in re
 positū ē.
 rectorū.
 ut p^o
 ē lo^o
 eo or
 i corre
 q^o p^oh
 paradisu
 u infer
 p^otin
 ut n^o
 ascendē
 pe.
 mala cor
 mens
 Restat
 rreptis
 uenit.
 p eandē
 p^otin.
 s. & s
 s. etn

¶ ut pri^o homo d^m placaret. & sic deinde d^o patrinan-
te cū diabolo causā intraret. s; d^m rationabilit^r placa-
re n̄ potit n̄ dampnū qd̄ intulerat restitueret. &
de contemptu satisficeret. homo ū nich̄ habuit qd̄ digne
d^o p̄ oblatō dāpno recompenſaret. q̄a siqd̄ de irrationa-
li creatura retineret. y rationali sublata suba creatū
min^o eēt. S; nec hominē p̄ homine reddē potuit q̄a
iustū & innocentē abstulerat. ai neminē n̄ peccatorē
inuenit. Hic h̄ ḡ homo inuenit - unde d^m placare
s̄ possit. q̄a siue sua siue se ipsū daret. digna recompen-
satio n̄ eēt. Videns ḡ d^s hominē sua uirtute uigū
dampnationis euadere n̄ posse miser ē ei^o ē. & p̄mū
gratuito p̄uenit eū p̄ miām solā. ut deinde liberet
p̄ iusticiā. hoc ē q̄a homo ex se iusticiā euadendi n̄ ha-
buit. d^s homini p̄ misericordiam iusticiā dedit. Hanc enī
creatus hominis p̄fecte rationalis eēt n̄ ex utraq; parte
iusta fieret. hoc ē sic d^s iusticiā habuit hominē req̄rendi
ita homo iusticiā haberet euadendi. S; hanc iusticiā ho-
mū ḡ habere potuisset n̄ d^s p̄ miām suā illi t̄bneret.
¶ Et ḡ d^s ab homine placari possit. dedit d^s homini ḡtis
qd̄ homo ex debito suo d^o redderet. Dedit ḡ homini ho-
minē. quē hō p̄ homine redderet. q̄ ut digna recompen-
satio fieret p̄ om̄ n̄ solū casus s; maior eēt. ut ḡ p̄ hō
redderet homo maior homine fact^o ē d^s hō p̄ homine
& dedit se homo homini ut se assumeret ab homine.
¶ incarnat^o ē d^s dⁱ filius ad d^o ē hominib^o d^s hominū x̄.
sic ysaias ait. Quē nat^o ē nob. & fili^o dⁱ ē nob. & c. Qd̄
ḡ hōi dⁱ ē xp̄s. dⁱ fuit miā. qd̄ ab homine reddat^o ē x̄.
fuit hominis iusticia. In natiuitate enī x̄ iuste pla-
cat^o ē d^s homini. q̄a talis hō inuenit^o ē p̄ homine q̄
n̄ solū ut dictū ē pat. s; & maior eēt homine. s; in

natiuitate x̄. angli mundo pacē nuntiant dicentes. Glā in
 excellis dō a m̄ tra. p. h. v. u. S; adhuc supat homini ut sic
 restaurando dampnū placauerat irā. Ira q̄ p̄ contemptu
 satisfaciendo dignū fieret euadere penā. S; hoc quemeriti
 fieri n̄ potat n̄ ut penā quā n̄ debebat sponte a. obediētē
 suscipet. ut de pena quā p̄ inobediētā inuenerat eripi
 dignū fieret. hanc autē penā homo peccator soluere n̄ potat.
 q̄ quācūq; penā suscipet. n̄ n̄ digna a iuste p̄t̄ p̄empt̄ p̄mi
 reatū sustineret. Ut q̄ homo iuste debitā penā euaderet ne
 cesse fuit ut talis homo p̄ homine penā suscipet. q̄ nich̄ pe
 ne debuisset. s; tal' null' inueniri potat n̄ xp̄c. Xp̄c nas
 cendo q̄ debitū hominis penā soluit. a monendo reatū ho
 minis expiauit. ut cū ipse mortē p̄ homine q̄ n̄ debebat
 sustineret iuste p̄t̄ xp̄m homo mortē q̄ debebat euadet.
 a iam locū calūmādi diabol' n̄ inueniret. q̄ a ipse homi
 ni dñari n̄ debuit. a hō liberari dignū fuit. Id̄ itaq; a iudi
 cū nr̄m a causā fec̄ sic sc̄ptū ē. Qm̄ fecisti iudiciū meū a
 causā meā. Causā nr̄am fec̄ q̄ debitū pat̄ p̄ nob̄ soluit. a mori
 endo reatū expiauit. Iudiciū ū q̄ descendens ad inferos a
 portas mortis frangens captiuitatē que ibidē tenebat.
 libauit. Iudiciū q̄ diaboli aduers' dñm factū ē. factū ab initio
 sc̄li. Iudiciū hominis aduers' diabolū in passione x̄. Iudiciū
 hominis aduers' dñm differ̄ usq; in glūmationē sc̄li. a iō
 hō si p̄ xp̄m dō reconciliat i uoluerit p̄ iudiciū suū si
 ne timore dampnationis expectabit. De discretione
Quatuor s̄ iudicia. sc̄dm̄ p̄scientiā. sc̄dm̄ iudiciorum.
 equitatem. sc̄dm̄ opationē. sc̄dm̄ retributionē. Sc̄dm̄ p̄scientiā
 iudicati suū p̄ q̄ c̄imus. Sc̄dm̄ causā iudicam̄. ex q̄ c̄ mei
 p̄m̄. qm̄ boni v̄ mali sum'. Sc̄dm̄ opationē iudicam̄. qm̄ opib'
 bonis v̄ mal' foris ostendim̄ q̄les in' a p̄ nos sum'. Sc̄dm̄
 retributionē iudicam̄. qm̄ in percipiēda mercede opū cognosce
 mus.

ateman
 t̄ placa
 ret. a
 q̄ digne
 rationa
 i creatū
 aut q̄
 reatorē
 lacare
 recōpen
 t̄ uigū
 . a p̄mū
 libaret
 di n̄ ha
 Mey em̄
 p̄p̄oc̄t̄
 us; par̄ t̄
 req̄rendi
 sticiā hō
 ueret.
 m̄ ḡtis
 m̄m̄ lo.
 a regpen
 t̄ q̄ hōe
 p̄ homine
 m̄m̄ne.
 m̄m̄ x̄.
 a c̄. q̄
 Adit̄ ē x̄.
 iuste pla
 m̄m̄ne q̄
 . iō in

quales ab eterno apud deum premissi sumus. Ex his, unum, iudicium duo sunt
occulta, iudicium secundum conscientiam, et iudicium secundum causam, et id in eis
iudicium humanum non recipit. Duo manifesta iudicia, iudicium
secundum operationem, et iudicium secundum retributionem. In primo alio iu-
dicio secundum operationem hominibus, a deo in presenti iudicandi pote-
stas datur. Alterum vero hoc est iudicium, scilicet retributionem non ab hominibus
sed a deo coram hominibus iudicabitur. Sed iudicium secundum conscientiam
occultum est et immutabile. Iudicium secundum causam occultum et
mutabile. Iudicium secundum operationem manifestum et mutabi-
le. Iudicium secundum retributionem manifestum et immutabile.
Iudicium secundum operationem imago quidam a sacramentum est iudi-
cium secundum retributionem, quia illud manifestat causam conscientiam
namque innuit. Hoc vero manifestabit causam, et confirmabit
conscientiam. Item considerandum est quia iudicium aliter fit ut senten-
tia dicitur, aliter vero proferitur. In dicitur quod sententia, iudi-
cium, iudicat similiter patrem et filium et spiritum sanctum. In proferenda autem iudi-
cat solus filius quia in divinitate sua est pater et filius et spiritus sanctus.
omnis iudicium sententiam dicitur habuit, in humanitate sua
omnis iudicium sententiam proferre solus filius accepit propter huma-
nitas quae sententiam dicitur non habet, quantum ad dicitur senten-
tia dicitur. Ego non iudico quicquam, et tamen quia proferre habet secundum hoc quod
dicta est, subdit, sic audio iudico. Quod enim patris audit ut sen-
tentia dicitur foris iudicat ut proferitur. His itaque de discre-
tione iudiciorum brevitatis positis, nec ad ipsam narrationis
nostrae serie revertamur. *Quia deus homo.*

Factus est itaque deus homo ut hominem quem fecerat liberaret
ut idem esset, creator et redemptor hominis. Missus est
filius ut in adoptione patris assensum suum demonstraret.
venit sapientia ut vinceret malitiam, ut hostis qui astu-
cia vinceret, prudentia vinceretur. Quid ad hoc pertinet
Suscipit de natura hostiam pro natura ut *spolio christi.*

de nro eet holocaustu offerendu p nob. ut in hoc ipso ad nos
 ptineret redemptio. qa de nro supra erat immolatio. Cui qd
 redemptionis participes effecti. si ipsi redeptori p carne nob.
 sociato p fide unum. Natura qde humana tota p peccatu cor-
 rupta fuerat. et tota ppt peccatu damnationi debita erat. and
 circo si tota damnata fuisset iniusticia n fuisset. Venit aut gra
 et elegt qda de massa uniuersitatis p miam ad salute. qda aut
 p iusticia deseruit ad damnatione. et qd p miam saluauit. n sine
 iusticia saluauit. qa in ei potestate erat ut hoc iuste facere pos-
 set. Quos tn si n saluasset iuste fecisset. qa in eoru merito
 erat ut si hoc faceret iniustu n eet. De iusticia patientis p ca

Iusticia em alia e scdm debitu facientis. *tantis. et potestatis.*
 alia scdm meritū patientis. Iusticia scdm debitu facientis e
 potestatis. Iusticia scdm meritū patientis e caritatis. Iusticia e
 potestatis q sine iniusticia lic facientis. si uelit qd ei potestati
 debet. Iusticia caritatis e q retribuit patienti ai si noluit qd ei
 merito debet. Cu q d's punit peccatore iuste fac. qa ei pote-
 stati debet ut possit si uelit. et iuste punit ^{qui peccauit} peccatorem. Ia
 scdm meritū suū ei retribuit. qd ei merito debet. et e illi pote-
 stas iusta q d's iuste fac et ipse iustus e. hic retributio eq qua
 peccator iuste patit. q tn ipse n e iust. s; pena ei iusta e. Cu q
 d's iustificat peccatore iuste ag et iust e iusticia potestatis q
 ei hoc licet. q u iustificat iust e ex iusticia q accep. s; n in eo
 qd ee meritū suū accep. s; tn iniustus n e. qa n fac ipse qd
 accep qz p se n accepit. s; patit tm qd accepit. Iustus qd fac
 qd facit. et iusticia q facit. et e iust q accep iusticia q ac-
 cip n tn qa accep qz sine sua iusticia p sola iusticia accep.

De iusticia patiente a cogente.
 patientis e alia cogens. Iusticia patientis e q si fiat aliqd iustu e. si
 n fiat iustu n e. Iusticia cogens e q si fit aliqd iuste fit ut si n fie-
 ret iniustu eet. ppt qd iusticia patientis dispensatione ht. iusticia

o sunt
 id in eis
 iudiciu
 alio m
 h pote
 omnib
 scientia
 ultu a
 mutabi
 tabile.
 e iudi
 yscien
 r mabit
 senten
 tia iudi
 iud
 ps ses.
 irate sua
 tea huma
 ta senten
 in hoc qd
 ut u sen
 de discre
 tionis
 liberaret
 iustus e
 traret
 s q atul
 tinur
 ho rpi

cogens necessitate. Sic igitur de massa generis humani deus quosdam ad saluacionem assumens iusticia utitur debite potestatis. quosdam uero ad peccationem deserens iusticia utitur licite equitatis. Illic debito suo. hic de merito nostro. Si uero eos quos nunc ad saluacionem assumet desereret iusticia non esset. quoniam secundum merita sua recipient iusticia equitatis. Si autem eos quos nunc deserit assumeret similiter iniusticia non esset. quia in eorum saluacione uteretur iusticia potestatis. Sicut igitur in his que saluantur siue in his que damnantur iusticia paciens est. propter quod illud quod fit sic iustum est ut si aliter fieret. iniustum non esset. Nam et hi qui secundum merita sua iuste damnantur. propter gratiam dei iuste saluari potuissent si deus eos saluari uoluisset. Et rursum qui propter gratiam dei iuste saluantur. secundum merita sua iuste damnari potuissent. si deus eos saluari uoluisset. Sic igitur quod uoluit utrumque iustum fuit. ut etiam si aliter uoluisset iniustum non fuisset quia potestatis est in uoluntate eius quod sine iniusticia facere illi licet quodcumque uoluerit. Quod autem deus redemisse potuisset hominem si uoluisset.

Propter quod ueraciter profiteamur quod redemptionem generis humani alio modo in deo proficere potuisset si uoluisset. Sed quia iste nostre infirmitati quoniam uenientior fuit ut deus homo fieret. et propter hominem mortalitatem hominis assumens ad spem suam immortalitatis hominem reformaret ut non diffidat iam homo se ad bona illi posse ascendere que ad sua mala toleranda uidet descendisse. et in deo humanitas glorificata exemplum glorificationis esset hominibus. in eo quod passus est uiderant quod ei debeant retribuere. in eo autem quod glorificatus est confiderent quod ab eo expectare debeant. ut ipse uia sit in exemplo. et ueritas in promissione. et uita ad in primis.

Postquam primus parens generis humani propter inobedientiam culpam a paradiso exulans in hunc mundum uenit. diabolus in illo tyrannicum exercens. sic eum per fraudulentum seduxerat. ita per modum uolentem possidebat. sed dei prudentia que hunc ad salutem disponebat sic iusticie rigorem per misericordiam temperauit et ut eum ad tempus quod ab illo primo

8
p[ro]m[er]et. et t[ame]n ne ab illo in g[ra]t[ia] p[re]meret. ex ipsa ei pena remediū p[ro]p[ri]a-
raret. Itaq[ue] iā tūc ab ipso mundi exordio sacramenta salutis h[uius] ho[m]i-
p[ro]posuit. q[ui]b[us] eū sub expectatione futurę scilicet salutis signaret. Itē-
nus ea q[ui]s[que] fide recta et spe firma p[ro]p[ter] obedientia[m] instructionis
diuine p[er]cipet. et iā sub iugo posit[us] ad g[ra]t[ia]m lib[er]tatis p[er]tinet. Pro-
positū itaq[ue] edictū informans. et erudiens hominē. ut q[ui]cūq[ue] eū
saluatore[m] ac lib[er]atore[m] expectare eligeret. eidē suę electionis uo-
cū in p[re]ceptione sacram[en]torū ei app[ar]ere debuisset. Proposuit et
diabol[us] sacram[en]ta sua q[ui]b[us] suos s[er]u[us] alligaret. q[ui]n[im]o ab illis q[ui] ei impij
detractabant q[ui]nto eos manifesti[us] discerneret. tanto secreti[us] pos-
sideret. Cepit g[er]m[en] gen[er]is humani mox in partes q[ui]ntas diuidi.
alijs sacram[en]ta suscipientib[us] diaboli. alijs u[ero] suscipientib[us] sacram[en]ta
xp[ist]i. Et factę sunt due familie. vna x[rist]i. alia diaboli. Quid enī u[er]bū
incarnatū dixerit n[on] h[uius] regē q[ui] in hunc mundū int[er]it p[er] assūp-
tam humanitatē eū diabolo pugnatur[us] et bellaturus et eū exinde
q[ui] tyrannū et uolentū in aliena dāpnantē expulsur[us]. Et q[ui] om[ne]s
p[ro]p[ri]os scōs q[ui] ante incarnationē ab initio fuerunt electi. ap-
pellati n[on] milites q[ui]sdā optimos regē uenturū in acie p[re]ce-
dentes ip[s]is q[ui]b[us] scilicet abant[er] te sacram[en]tis q[ui] quib[us]dā armis mu-
niti atq[ue] p[er]m[er]iti. q[ui] uere eos q[ui] ei incarnationē usq[ue] ad finē
electi subsequunt[ur] n[on] alios milites n[on] t[ame]n aliū s[ed] regē ip[s]ū p[re]ce-
dentē unanimis atq[ue] alacrit[er] sequentes habentes et ip[s]i
noua arma noua t[ame]n ab eodē armati et extra eundē pugnatu-
ri. Sicut g[er]m[en] p[re]cedentes siue subsequentes uni[us] regis sacram[en]ta
p[ro]stantes uni[us] regi militantes. unūq[ue] tyrannū sup[er]antes.
illi uenturū p[re]cedentes. isti p[re]cedentē subsequentes. Vñ patet
q[ui]a ab initio et sine nomine re t[ame]n xp[ist]iani fuerunt. Tria enī
s[un]t tēpora p[er] que p[re]sentis. s. scilicet spaciū decurrit. Primū ē tēps
naturalis legis. Scdm temp[us] sc[ri]ptę legis. Terciu[m] tēps g[ra]t[ie].
Primū ē ab adā usq[ue] ad moysen. Scdm a moysē usq[ue] ad xp[ist]ū.
Terciu[m] a x[rist]o usq[ue] in finē s[ecul]i. Similit[er] ita sunt genera hominū

.i. homines naturalis legis. homines septē legis. homines gr̄e.
hōēs naturalis legis dici possunt q̄ sola naturali rōe uitā suā
dirigunt. Et pot̄ hōēs naturales legis dūr q̄ sc̄dm̄ occupātia
mā nati s̄ ambulāt. Homines septē legis s̄ h̄i q̄ ext̄iorib̄
p̄ceptis ad bene uiuendū informant̄. Homines gr̄e s̄ h̄i
q̄ p̄ aspirationē sp̄s sc̄i afflati. & illuminant̄ ut bonū q̄ fa
ciendū ē agnoscent̄ & inflāmant̄ ut diligant̄. & corrobo
rant̄ ut p̄ficiant̄. Et ut idē manifestiori distinctione sig
nem̄. homines naturalis legis sunt apte mali. homines
septē legis sunt fidei boni. homines gr̄e uere boni. Fidei
boni s̄ recti. apte mali s̄ detecti. q̄ p̄ gōg & magog signifi
cati s̄. q̄d̄ int̄p̄tat̄ rect̄ & detect̄. & in p̄secutione p̄ dei uen
turi p̄dicant̄. q̄a h̄ duo genera hominū s̄p̄ uere bonos p̄secunt̄.
In p̄mo genere continent̄ pagani. In sc̄do genere iudi. In t̄cio xp̄i
ani. Ita tā genera hominū ab initio nūq̄ ullō t̄p̄e defuerunt.
t̄n̄ t̄p̄s naturalis legis apte ad malos p̄tinet. q̄a illi t̄ & numero
plures & statu excellentiores fuerunt. Temp̄ septē legis ad
fidei bonos q̄a t̄ homines in timore seruientes op̄ mandabāt
n̄ animū. Temp̄ gr̄e ad uere bonos p̄tinet. q̄ n̄ & si numero
plures n̄ sint. t̄n̄ statu sunt excellentiores. & d̄i gr̄a publice
anteferunt̄ etiā ab his q̄ eis morib̄ contradicunt. Scias q̄
quāq̄ tempore ab initio mundi usq̄ ad finē nullū fuisse p̄c̄
uere bonū. n̄ iustificatū p̄ gr̄am. Quā aut̄ aliquā nūq̄
aliquē adipisci potuisse n̄ p̄ xp̄m ut ita om̄s siue p̄cedentes
siue subsequentes uno sc̄ificationis remedio saluatos agnos
cas. Aspice q̄ causā regis nr̄i & acies exercit̄ ei in armis
sp̄alib̄ fulgentes. & quanta p̄cedentū subsequentiūq̄
pp̄rium multitudine stipatus. incedat. De tempore in
Temp̄ institutionis sacramentorū institutionis sacramentorū
ab eo cepisse credit̄ q̄ p̄mius p̄rens merito inobedien
tie a gaudiū paradisi expulsus in h̄iurō mortali exiliū

cū tota potestate usq; in finē eius correctionis obno-
xius tenet. Ex q̄ enī homo a statu p̄me incorruptionis lap-
sus in corpore p̄ mortalitatē. & in aīa p̄ iniquitatē egrota-
re cōp̄. continuo d̄s reparandō inde sacramētis suis medici-
nā p̄parauit. que quidē p̄ ut ratio postulabat. & eā diuer-
sis tēporib; & locis ad curationē illi⁹ exhibuit. alia aū
legē. alia sub lege. alia sub grā. Diūsa q̄dē in sp̄e. unū
t̄n habentia affectū. & unā sanitatē pficientia. Si q̄s que-
rat temp⁹ institutionis sacramētōrū ū sciat q̄a quādiu
morb; ē temp⁹ medicine ē. P̄sens ḡ uita a p̄ncipio sc̄li
usq; in finē p̄ mortalitatē. temp⁹ decurrens ē morbi.
& temp⁹ remedij. In ipsa & p̄t ipsā instituta s̄t sacramē-
ta. & q̄dā a p̄ncipio ip̄s⁹ que suo temp̄e ḡcurrerunt. &
ad sanitatem q̄ntū ip̄s⁹ datū erit & p̄ ipsā dandū erat.
restituendā ualuerunt. & ista sacramēta suo temp̄e exple-
to cessauerunt. & alia p̄ illis ad eandē sanitatē pficiendā
successerūt. Et rursum p̄ illa alia q̄si nouissime adiuncta
sunt. quib; alia succedere n̄ debuerunt. Velut medicamēta
p̄fecta que morbū ipsū consumerent. & p̄fectā sanitatem
plene restaurarent. Et hec omnia facta s̄t sc̄dm iudici-
um & dispensationē medici q̄ morbū ipsū uidit. & q̄ia
ei remedia singlis tēporib; adhibenda eēt agnouit.
P̄ orro unū sacramētū etiā ante peccatū hominis institutū
inuenit. coniugū uāq; pri⁹ cū quā homo peccaret sc̄m
legit. ut testat̄ sc̄ptura. mulier facta uiro ad adiu-
torij sociata memorat. Cui⁹ t̄n institutionis causa tē
ad remediū n̄ fuit. s; ad officij. q̄a morb⁹ in homine
n̄ fuit. q̄ sanaret. s; uirt⁹ que exerceat. p̄t qd̄ ex trib;
causis institutioni sacramētōrū duas t̄m hinc inuenim⁹
eruditionē. s. & exercitationē. humiliatio enī ibi neces-
saria n̄ fuit. ū nulla supbia fuit. s; ratio q̄ erudiret

cū tota

ad maiore cognitione. & uirt^{us} que p^{ro}moueret ad maiore p^{er}fe-
ctione. Inuenit^{ur} itaq; hoc sacram^{ent}u singulari h^{ab}ere lege. que
admodu singulari h^{ab}et institutione. & uidet^{ur} ordo postula-
re p^{ro}p^{ter} ad ea q^{ue} de ceteris dicenda sunt sacram^{ent}is discuti-
da accedam^{us}. de isto singulari quedam q^{ue} ad p^{ri}ma institutio-
ne spectare uidebant^{ur} p^{ro}mittere. his que ad sc^{ilicet}dam ei^{us}
institutione p^{er}tinet sequenti narrationis reseruatis.
Habet eni hoc sacram^{ent}u duplici institutione. una ante
p^{re}ceptu ad officiu. alia p^{ro} peccatu ad remediu. & sc^{ilicet}dm illa
q^{ue} singulari instit^u est singulari tractari debet. ut
p^{er}ea sc^{ilicet}dm illa que ceteris in tempore coniungit^{ur} a ceteris
in narratione n^{on} separet^{ur}. De institutione coniugij an
Sacram^{ent}u coniugij solu ex oib; sacram^{ent}is peccatum.
Que ad remediū hominis instituta s^{unt} an peccatu ho-
minis institutu n^{on} t^{em}p^{or}e p^{ro}p^{ter} peccatu s; ad sacram^{ent}u solu
& ad officiu ad sacram^{ent}u p^{ro}p^{ter} eruditione. ad officiu p^{ro}p^{ter}
exercitatione. Erant eni duo h^{ec} in coniugio ipso. coniugiu
ip^{su}m. & coniugij officiu. & utruq; sacram^{ent}u erat. Coniugiu
q^{ue}stabat in sensu federis socialis. Officiu coniugij q^{ue}stabat
in copula carnis. Coniugiu sacram^{ent}u fuit cui^{us}da socie-
tatis spirital^{is} que p^{er} dilectione erat. int^{er} d^{eu}m & anima. in
q^{ue} societate aia sponsa erat. & sponsus erat d^{eu}s. Officiu con-
iugij sacram^{ent}u fuit cui^{us}da societatis que futura erat p^{er} car-
ne assu^{mp}ta int^{er} xp^{istu}m & eccliam. In q^{ue} societate xp^{istu}s sponsus
erat futur^{us} & sponsa ecclia. Et q^{ui} sponsus erat ut^{er}biq; sup^{er}-
ior erat & ei^{us} dilectio p^{ro} pietate t^{er}rebat^{ur} ad inferiore. Que
aut^{em} sponsa erat. ut^{er}biq; inferior erat & sufficientis s^{ed} n^{on}
erat. & p^{ro} se stare n^{on} potat. & p^{ro}pt^{er}ea ei^{us} dilectio necessitate
mag^{is} q^{ue}rebat^{ur} ad sup^{er}iore. Sup^{er}ior diligendo beneficiu p^{ro}-
stitit. Inferior diligendo beneficiu accep^{it}. hui^{us} q^{ue} socie-
tatis que ut^{er}biq; dilectione mutua q^{ue}stabat sacram^{ent}u

formatū ē. qm̄ coniugū institutū ē altē societatis sacramētū
in coniugij officio. p̄tē natura humana duplici q̄litate
distincta ē. ut in uiro q̄dē robustior. in femina ū inferi-
or. & aliena ope egens appareret. ut uincti s̄ duo in unū
una dilectione & societate una ut in una dilectione
eēt & p̄ dilectionē unā & in una societate remane-
rent. & uir q̄dē ut imago dī fieret in hoc sacramēto
p̄tate ad dilectionē inclinaret. femina ū in for mā
aīe rationalis exp̄meret. necessitate maḡ & q̄si respe-
ctu q̄moditatis cui dā amare p̄suaderet. sic tñ ut
utiq; uoluntaria eēt dilectio. Quia si uoluntaria n̄
eēt nec uera dilectio. nec uere dilectionis sacramētū
eēt posset. Iterū n̄ ut aliū sacramētū in hac societate for-
maret̄ p̄cep̄ d̄s ut masculus & femina in una carne uinge-
rent. ut sic p̄ri in sacramēto coniugij p̄ dilectionē unū
erat. ita p̄modū in officio coniugij unū fierent p̄ unā car-
nis q̄mixtionē. ut ostenderet̄ q̄a p̄ in sua diuinitate
p̄ dilectionē uinct̄ erat anime. p̄modū p̄assūptā carnē uni-
ctus ē eccl̄ie sue. Itē ne ociosa eēt societas coniugalis ut̄ mas-
culū & feminā. p̄tē p̄ sacramētū coniugij additū ē coniugij officū.
q̄d in q̄mixtionē carnis expleri debuerat. ut in eo uincti &
exercerent̄ p̄ obedientiā ad uirtutē. & fructificaret̄ p̄ plus
generationē. In q̄ officio masculino q̄dē q̄ superior erat datū ē q̄d
p̄pagandū fuisset de suo semine. femina aut̄ ceipere & parere ut
in eadē similitudine demonstraret̄. qm̄ in illi inuisibili so-
cietate aīa rational̄ nullaten̄ fructificare posset n̄ p̄ sem̄
uirtutis a dō ceiperet. Erat adhuc aliud in natura humana
q̄d p̄ societate coniugij monstrari debuisset. Sic q̄ppe q̄dit̄ ē hō
ut q̄dā in eo sup̄mū eēt. & in homine nich̄ altē eēt. p̄ illud
aut̄ aliud sub illo eēt. & subditū illi. deinde aliud nouissimū
& in uno q̄stitutū. & ceteris duob; subditū. Erat q̄ppe in hoc
fratio

11
sacramētū
societatis
coniugij
altius

supremo loco constituta solis diuina & inuisibilis intendens
ad diuine uoluntati se conformans. Post haec alia quedam ratio
ad corporalia & uisibilia respiciens quae superiori subieciatur
& ab illa informata subiecte sensibilibus & sensibilibus dominatur;
tertio & ultimo loco constituta fuerat. sic itaque tria inuenta sunt
in homine. sapientia. prudentia. & sensualitas. Sapientia. hoc est
ratio ad diuina. Prudentia autem. hoc est ratio ad humana.
Sensualitas uero. hoc est affectus siue appetitus ad terrena. Equibus prima
ratio regebat tantum & non regebat. Sensualitas ultima rege-
bat tantum. Media uero ratio a superiori regebat & a inferiori rege-
bat. Ad haec similitudinem tria animalia foris facta sunt. Unum
rationale quod dominatur. aliud irrationale quod subieciatur. Ter-
cium rationale similitudinem quod a superiori quod regebat & a superiori
inferiori dominatur. Erat ergo uir imago sapientiae. femina forma
prudentiae. Bestia autem similitudo sensualitatis. & concupiscentiae.
propterea serpens feminam ut peccaret suadendo decepit. femi-
na uero uirum decepta ad sensum inclinavit quia concupiscentia pruden-
tiae carnis primam delectationem peccati suggerit. Deinde pruden-
tia carnis per delectationem peccati decepta rationem ad sensum iniqui-
tatis trahit. Propter has & huiusmodi rationes discreta est huma-
na natura. ut in altera parte robustior esset. in altera uero infir-
mior demonstraret. ut in ea unum inueniret quod regeret &
alterum quod regeret. adiuncta est deinde foris in carne & discre-
tio sensuum. Quae quidem gratia ad uirtutem sacramenti in coniugio ne-
cessaria non fuit. sed quia sine ea in officio coniugij ministerium ge-
nerandi impleri non potuit. Sic ergo ante peccatum institutum fuit
coniugium & coniugij officium. utrumque ad sacramentum ut coniugium quod
sanctificaretur pura mentis dilectione. officium quod coniugium imple-
ret sine carnis pollutione. Ne uero quia per peccatum hominis caro hu-
mana corrupta est iam per peccatum carnis coniugium sine carna-
li concupiscentia fieri non potest. Fortassis autem aliquando moueri potest

22
cur p̄ peccatū hō hoc op̄ potissimū sine peccato explere n̄ pot̄. S; diligent̄ consideranti rō manifesta occurrit. Quādiu enī sp̄e rō-
nalis creatori suo subdit̄ fuit. nullā in carne sua ḡdictio-
nē inuenit. & erat mēb̄ corp̄is impio aīe subiecta. ut nec
p̄t ipsā aliq̄n mouēnt̄ neq; ad aliq̄d cē ipsā. Post q̄ aut̄ sp̄e
adūsus creatorē suū p̄ supbiā intumuit. merito in suo
inferiori ius antiquę dñationis amisit. ut mēb̄ corp̄is iā
ei impio ad inuriam creatoris creatoris ulciscendā ḡtūcerēt
q̄ illi n̄ p̄ creatorē subiecta eēt n̄ debēt. Quā ū uita humana
nullaten̄ subsistē poss; si i mēb̄s corp̄is sui nullā sp̄e rōna-
lis potestātē habet. & uindictā suā d̄s in parte p̄ iusticiā
exercent. & in parte misēdit̄ cōpauit. q̄tū simul & culpa
plecteret̄. & natura foueret. Vt ḡ inobediā manifesta
fieret unū in corp̄e humano mēbrū potestati aīe subdit̄
p̄ qd̄ potestas in carne seminanda fuit. ut oēs q̄ p̄ illud ge-
nerant̄ se filios inobediētię eēt intelligunt. & ex sua
origine q̄les & ex q̄lib̄ generant̄ agnoscant. Quā ḡ in hoc
m̄bro p̄ qd̄ humana p̄pago t̄nfire debuit signū inobediē-
tię positū ē. euneti p̄ illud t̄nferunt̄ manifeste ostendit̄
qm̄ cū culpa inobediētię generant̄. Quasi enī in ipso titulo
q̄ portę insēpt̄ ē. p̄ quā transeunt agnoscent̄ uī ueniunt
& q̄ uadant. Prop̄ hoc ḡ cētā mēb̄ corp̄is q̄ ip̄ū rōnis secun-
t̄ sine culpa opari possūt. hoc ū m̄brū in q̄ concupiscentia p̄ci-
pue regnat̄ q̄a nutū uoluntatis n̄ scit̄ sine culpa n̄ opat̄.
In tantū enī hoc mēbrū corp̄is ip̄ū aīe n̄ scit̄ ut sic aliq̄n
n̄ mouet̄ qm̄ uult. sic sepe aīe qm̄ n̄ uult moueat̄. Et inde ḡ
carnale cōmerciū d̄ homine exerceri n̄ debuit. ex q̄ illud
sine turpi concupiscentia & carnis libidine exerceri n̄ po-
tuit. Ipse enī s̄ hoc illicitū fec̄. ex q̄ se talē fecit. q̄ illud
licite implere n̄ posset. S; q̄a carnis humanę infirmitatē
turpi ad omēm concupiscentiā efflueret si n̄ in parte aliq̄

licite excipiet. gressu e p̄ea ad remediū qđ p̄us ad officiū solū fuerat
instituti. ut dū p̄ indulgentiā p̄ maiori malo curando agit ip-
sum qđ ei inē malū infirmitatis p̄ pudiciā gurgale excuset.
Et de sacramento qđe a de institutione quingū hęc in p̄sentis loco
dicta sufficere possunt. Incip̄ nona pars. Quatuor eē qđ

Concedenda in institutione sacramentorū.
Ractare uolentib; de sacm̄tis. iiii. p̄mū qđ
concedenda occurrunt. Primū uidet qđ sit sa-
cramtū. Scđm. q̄re instituta s̄ sacramta.
Tercū qđ unicuiq; sacramti matia. in q̄ qđ
cit̄ a sc̄ificat̄. Quartū qđ sūt genera sac-
m̄torū. hoc ē distinctio. causa. matia. diuisio. hęc q̄tuor
si diligenti p̄secutione discussa fuerit̄ intelligentiā face-
poterunt de his q̄ p̄posita sunt. P̄mū qđ sacramtū tractan-
dum suscipimus. Quid sit sacramentum.

Quid sit sacramtū breuiter doctores descriptio assignauerit.
Sacramtū ē sacre rei signū. Quēadmodū enī in hoc duo
sunt corp̄ a aīa. a in una sc̄ptura similit̄ duo. littera a sens̄.
sic in om̄i sacramento aliud ē qđ uisibile foris tractat̄ a
cernit̄. aliud qđ inuisibile int̄ credit̄ a p̄cipit̄. Qđ foris
ē uisibile a materiale sacramtū ē. qđ int̄ inuisibile a sp̄uale
res uis̄ sacramti. semp̄ tñ sacramtū qđ foris t̄tat̄ a
sc̄ificat̄ signū ē sp̄uale gr̄y que ē sacramti res a inui-
sibile p̄cipit̄. s; qđ n̄ oē signū sacre rei sacramtū eīde
quoniam dici pot̄. Qm̄ a littere sacrorū sensū a forme
sue picture sacrarū rerū signa sūt. quarū tñ sacra-
m̄tū rōnabile dici n̄ possunt. icco sup̄ memorata descriptio.
ad int̄p̄tationē siue exp̄sionē uocis magis quā ad ^{dis}affinitionē
referenda uidet̄. Si q̄s aut̄ plen̄ a p̄fecti qđ sit sacramtū
distimre uoluerit: dicere pot̄. qđ sacramtū ē corporale l̄ ma-
tiale elem̄tū. foris sensibile p̄positū ex similitudine rep̄sen-

23
rans, ex institutione significans, & ex scificatione ganens aliq
inuisibile & spale gram. hyc distinctio ita p̄ ac p̄fecta ggnol
cit. ut om̄i sacramento soliq; quere inueniat. Om̄e em̄ qd̄ h̄ ta h̄t
sac̄mentum ē. Et om̄e qd̄ his t̄b; erit. sac̄mentū dici n̄ pot̄. Debet
em̄ sac̄mentū similitudine quāda h̄re ad ipsā rē cui sac̄mentū ē.
sc̄dm̄ q̄ ab̄ile sit ad eandē rē suā representanda. Institutione q̄ p̄q̄
ordinat̄ sit ad illā significanda. p̄remo scificatione p̄ quā illā
gtineat. & efficit̄ sit ad eandē significandis gferenda. Hoc aut̄
int̄er̄ uid̄ qd̄ oē sac̄mentū similitudine qd̄ h̄t ex p̄ma gditioe.
institutione ex sup̄addita dispensatione. significatione ex appoli
ta ubi. & signi benedictione. Vt ḡ in sac̄mento uno ea q̄ de oib;
dicta s̄t t̄a h̄ qualit̄ sunt agnoscant̄ aquā baptismi p̄ exemplo
assumunt̄. Ibi em̄ ē aq̄ uisibile elom̄tū qd̄ ē sac̄mentū. & inue
niunt̄ h̄ ta in uno. Representatio ex similitudine. Signifi
catio ex institutione. Virtus ex scificatione. & ipsa similitudo
ex creatioe ē. institutio ex dispensatione. ipsa scificatio ex bene
dictione. Prima indita p̄ creatorē. Secda aduneta p̄ saluato
rem. Tercia ministrata p̄ dispensatorē. Est ḡ aq̄ uisibilis sac̄
mentū. & grā inuisibilis res siue uirt̄ sac̄menti. h̄t aut̄ ois
aq̄ ex naturali q̄litate similitudine quāda cū grā sp̄. s. q̄a sic
h̄ abluat sordes corporū. ita illa mundat inq̄nata ani
marū. Et ex hac q̄de ingenta q̄litate om̄is aq̄ spūale grā
representare habuit p̄q̄. & illā ex sup̄addita significauit
institutione. Venit aut̄ saluator & instituit uisibile p̄
aq̄ abluitione corpū ad significandū inuisibile grām spūa
lem emundatione aiarū. & ex eo ita aq̄ n̄ ex sola naturali
similitudine representat. s; ex sup̄addita & institutione
significat grām spūalem. S; q̄a h̄ duo ut dixim̄ n̄dū
adhuc ad p̄fectū sufficiunt. accedat ubi scifican̄ elem̄
tū. & sit sac̄mentū. ut sit aq̄ uisibilis sac̄mentū. ex simi
litudine representans. & institutioe scifican̄. ex scificatioe

grinens gnm̄ spūāte adhuc modū in ceteris sacramētis
ta hęc asiderare oportet. Quare instituta sunt sacramēta.

Prima igitur propositionis parte exposita ad sedam tūscam?
triplici ex causa sacramēta instituta esse dicuntur. Vnde
t. ppter humilitationē, ppter eruditionē, ppter exercitationē.
Ppter humilitatē quā ut dū homo rationalis creatura in
sensilib; elementis quę natura infra ipsū fuerunt ex pcep-
to creatoris sui subicit. Ex hac sua ipsa humilitatione crea-
tori suo reconciliari mereret. Homo nāq; ita factus erat. ut
bonū ei ille solus esset a quo erat. cetera omnia sub ipso facta sunt
ut in eis bonū ei esset. s; ut ex eis esset illi obsequi. Omne enī
bonū maius est illo cui bonū est quā vere bonū nō est nisi quod bonū facit
illū. in cuius est bonū. Omnis igitur qui bonus est a ex bono suo bonus est infe-
rior est ipso bono a quo bonus est. quā sine ipso bono non bonus est. Si igitur bo-
nū hominis super hoc erat. solus ille bonū hominis erat. qui super homi-
nē erat. huius igitur bono homo quādiu in ordine ordinationis sus-
stitit immediate iungebatur. a eo libere fruebatur. quā a vo-
luntate ad illud ibat a libertate in illo stabat. Postquam autem
pceptis abstractus a superiori advertebatur ad inferiora
gratus precipitabat. et illi se subiciebat cui bonū suū sub-
iacebat. Iuxta igitur reparatione a suo superiori obedientiam
subiecit esse voluit. pceptis suū se inferiori sub-
iecit. ut in ipsū in se a dō mediū inueniat diuisionē.
nō mediatore reconciliationis. hoc enī medio diuidentē huma-
na mens obnubilat ne creatorē suū agnoscere ualeat. et
refrigescit ne ipsū p dilectionē requirat. Iustum igitur est ut hō
a p dō superbiendo deserens tēnis se pceptis subdi-
derit. nō p humilitatē dōm requirens ut plenū affectū suū
sug deuotionis insinuet. si dō se ppter pceptū dī p obedientiam
inclinet. Sic enī pnciosa fuit elatio superiori nolle subici.
sic laudabilis et fructuosa deuotione ppter superiorem

ai inferiorib; inclinari. at queadmodu dāpnabilis fuit supbia
 p̄sentē despice. sic laudabilis humilitas ē absentē querere &
 p̄sentem amore usq; ad inuentionē ab inq̄sitione n̄ cessare.
 ut sit & deuotio in humilitate. & humilitas in deuotioe.
 Nemo siquē ē q̄ nesciat hominē rōnale mutis & insensibilib;
 elem̄tis q̄datione superiore existere. & tū cū hūc hō in his
 salutē querere iubet ad expiendā obediētis ipsi uirtutē
 q̄d aliud quā suo inferiori superior subiect. hoc ē q̄d infide
 hū ocli q̄ uisibilia solū uident sacm̄ta salutis uenerari de
 spiciunt q̄a in eis tū q̄d foris ē gr̄ptibile in spē uisibili
 cernentes. inuisibile uirtutē int̄. & fructū obediētis n̄
 agnoscunt. h̄ enī sciunt q̄d fideles ex^{istunt} elem̄tis salutē
 n̄ querunt. q̄ si in istis querunt. s; ex illo & ab illo querūt in
 istis a q̄ iubent querere & credunt se p̄cipē in istis. h̄ enī ista
 t̄bunt q̄d t̄bunt p̄ ista. s; ille p̄ ista salutē p̄bet q̄ in istis sa
 lutē querere iubet. hoc in intelligendū ē q̄d uisibilia sac
 m̄ta p̄t̄ humiliationē hoīs dixim̄ instituta.

Propt̄ eruditionē q̄ instituta sunt sacm̄ta ut p̄ id q̄d
 foris in sacm̄to in spē uisibili cerunt ad inuisibile uir
 tutē quę int̄ in re sacm̄ti q̄stat agnoscendā mens hu
 mana erudiat. hō enī q̄ uisibilia nouerat inuisibilia
 n̄ nouerat. diuina agnoscere nullaten̄ posset n̄ hu
 manus excitat. & iēco dū ei bonū inuisibile q̄d amiserat
 reddat. foris ei eīd significatio p̄ spē uisibiles adhibet.
 ut foris excitet. & int̄ reparat. ut in eo q̄d t̄tat & ui
 det & agnoscat q̄le sit q̄d p̄cipit & n̄ uidet. dona enī gr̄
 spūalia q̄si q̄da antidota inuisibilia s̄t. quę dū in sacm̄
 tis uisibilib; q̄si quib̄da uasculis hoīs porrigunt. q̄d aliud
 q̄ expatenti spē uirt̄ occultā ostendit. Eger enī medi
 cam̄tū uidere n̄ pot. s; uas in q̄ medicam̄tū dat uidere
 pot. & p̄t̄ hoc in ipsa uasis spē uirt̄ ei exp̄mit̄ medicinę.

ū agnoscat qđ accepit. & p̄ ipsā agnitionē p̄ficiat ad dilectio-
nē. Sic itaq; intelligendū ē qđ a diuini p̄t̄ eruditionē sciētia

Prop̄t̄ exercitacionē similē instituta s̄t sciētia instituta.
ut dū mens humana p̄ uarias opū spēs foris exercitata
colit̄ ad multiplicē uirtutis fructū int̄ fecundet̄. Bonū
qđ de hominis unū erat. & quandū homo illi p̄ dilectionē
adhesit hae multiplicitate n̄ eguit. p̄ qđ aut̄ int̄ suā
p̄cupiscentiā ad multiplicia h̄ & transitoria diuini p̄m̄
sit. stabilis enī eē n̄ potuit. qđ sic multa diligens in his
p̄ affectū diuidit̄. sic mutabilia sequens uariat̄. Ad qđ
enī in his oib; ad req̄ē ad solationē appetit. ipsa ei muta-
bilitatis ḡditio ad laborē & dolorē querit̄. vñ sit ut
sic ad h̄ ne deficiat ire cōpellit̄. sic ab his p̄modū ut re-
q̄seat exire cogit̄. ut appareat al̄t̄ cum uaḡ & p̄fugus
sup̄ trā. Vagus in uanis querens solationē. Profugus in-
uentā n̄q; declinans afflictionē. ambulat hō. si sēp̄ ābula-
uerit deficiet. Sed et ū l̄ stat ne deficiat. & tū sēp̄ sede-
rit deficiet. E surim̄ & deficiim̄. manducam̄ ne deficiam̄?
& enī si sēp̄ manducarem̄ deficerem̄. & uertit̄ ad dolorē
qđ queritū ē ad solationē. Sic oīs mutabilitas hoīs defectū
h̄t n̄ p̄fectū. & deficiim̄ qđ mutam̄ qđ tū mutari n̄q; cessam̄
ne deficiam̄. Quia ḡ uita hominis hic sine mutabilitate
eē n̄ pot̄ eē illā quę defectū generat mutabilitatē. alia
mutabilitas quę p̄fectū parit̄ opponit̄. ut qđ stare n̄ pot̄
ut sēp̄ idē sit moueat̄. & p̄moueat̄ sēp̄ v̄t̄ melior sit.
Primū enī bonū erat stare in sūmo. Sedm̄ ē bonū ad sup̄io-
ra ascendere & icō uita mutabil. ne sua mutabilitate
dissoluta ad det̄iora deficiet̄. talib; studiis nutrienda fue-
rat. in qb; & rerū uarietate foris exercitata. & emula-
tione uirtutū int̄ accensa. p̄ficiendi occasionē inueni-
ret. diuersa s̄t tempora & distincta loca p̄p̄t̄e spēs

corporales in uncta studia & opa exercenda ut medicina
interioris hominis exterior homo prepararet & ei suberit & p
dece addeat. Hanc enim per uita humana per duo exercitacione
genera cucurrissit in alio ad necessitate. in alio ad uolup
tate. in alio ad usum. in alio ad iudicium. ad usum per natura.
ad iudicium per culpa. aliam ad sustentatione. aliam ad subu
sione. Congruum erat ut tenum quod exercitacionis generum adu
geret. ut pullum unum eduobus primu euocaret. quia erat nocens.
aliam proficeret. quia u sufficiens. Proposita sunt ergo homini foris
opa uirtutum. ad edificacione interiori exercenda. ut illis occu
patus nequam uacaret ad opa iniquitatis. ne semper ad opa ne
cessitatis. In his autem uirtutum studijs mirabilis dispensatio
deus. & multiplicitate prouidet & uarietate & immixtione.
ut humana mens & in multiplicitate exercitacione.
& in uarietate delectatione. & immixtione recreatione in
ueniat. Sacra sunt quaedam loca edificata basilice & determi
nata tempora certa quibus populus fidelis in unum congregaretur ut uni
tas gauderet. ut gratias reddat. preces offerat. uota soluat. Illic
deus ne in silentio suppliciter exorat. ne gloriosius uocibus deuote collau
dat ut uicissim fidelium corda ne spontaneum ad reuerentiam. nunc exci
tentur ad deuotione. in ipsis quoque diuinis precibus non eadem semper exhi
beret forma collaudationis. Hec psalmodie accedunt ad deuo
tionem. ne ymnus & cantica ad diuinam excitantur ad iocundita
tem. Hec lectiones recitantur ad formam morum & uitae bone instru
ctione. Hae enim actiones nostrae in diuinis obsequijs non semper eadem
institutionis forma procedunt. ne erecti ne prostrati. ne in
clinatione ne quiescente. ex gestu corporis statum mentis exprimi
mus. Sed & ipsa in quibus se operando exercet. & diuinum cultum ad
ornat fidelium deuotio multa & multipharia simili ratione pro
uisa sunt ut sint plurima & sacra & sacramenta quoniam fides
in eis & materia exercitacionis. & causa creationis profecta ne
sint.

Sic enim fidelis animus dum foris ad uaria sepe exercitationis studia
ducitur magis semper ac magis inter ex ipsa sua deuotione ad sci-
entiam innovatur. Et ad hunc modum quod intelligendum putamus
dictum est quod sacramenta propter exercitationem instituta. De distinctione tamen operum

Est ergo triplex causa huius institutionis sacramentorum et tum operum.
Primo omnium. humiliatio. eruditio. et exercitatio hominis.

Quae causa si non esset sacramenta omnino. id est sacramentorum signa et instrumenta
elementa per se esse non possent. Quod enim elementa sunt sacramenta non nata
ipsa facta sunt; apposita institutio per dispensationem. et gratia infusa
per benedictionem. Quae duo si elementa per primam naturam non accepissent
sacramenta per esse non possent. Dedit primum natura habilitatem. ut
hoc esse possent. Ad id uero secunda institutio auctoritatem. ut hoc fierent
super add. iii. benedictio scientiam ut hoc esset. Prima facta per
creatorem. Secunda proposita per saluatorem. Tertia administrata per dispen-
satorum. Primum creator per maiestatem uasa formauit. per sal-
uatorum per institutionem eadem proposuit. per extremum dispensator per ben-
edictionem huius ipsa mundauit. et gratiam impleuit. et apparet mi-
rabile quia quod maior fuit quod minus erat factum. Et quod minor fuit factum
quod maius fuit. Plus enim sanctificatio contulit quam creatio. quam in crea-
tione naturam accepit ut esset. in sanctificatione gratiam ut bona
et sancta esset. Si ergo deus creat. sacerdos sanctificat. plus homo facit in-
deus quam deus. quod omnino absurdum et inconueniens esset si non quod homo
facit. faceret huius autem deus. Deus enim sine homine creat. sed homo sine deo
sanctificat non. ut gratia quidam a summo incipiat. et in unum summe-
t. et ut in hoc ipso descensus gratiae significet nobis. quia non gratia des-
cendat. uidentes non eleuaret. Creauit deus primum per se et in suo. hoc
est solus in maiestate instituit. per saluatorem quod per se huius in nostro.
hoc est solus in humanitate. Sanctificat extremum sacerdos. neque per
se neque in suo. quia nec solus ipse est qui operatur. nec uirtus ipsius est quae
ad sanctificationem tribuit. Ipse enim ministranti cooperatur cui uirtute
per ministerium ministranti quod sanctificandum est sanctificat. Ut sit quod

96
una virtus per unum opus ad unum effectum quod dicitur virtus in duobus, si simul
operantur; sic discernitur quoniam per alium datur, per alium ministratur. dicitur etiam a quo
datur, aliter per quem mittitur, et quoniam ipsa gratia ad nos per illum venit a quo
venit, quoniam ministrum cooperatur auctori muneris sed non similiter ab illo
venit per quem venit, quia auctor muneris esse non potest, qui solus est ministrus dis-
pensationis. Nemo ergo dicat quod homo sanctificat quoniam deus per hominem sanctificat,
quoniam in hoc veri homo facit quod deus per eum facit. Nam quod per se facit et in suo facit,
homo vero non facit quoniam veritate non facit, quoniam per se et in suo non nisi malum facit.
Sic ergo deus solus mirabilia facit quoniam de ipso scriptum dicitur: qui fecit mira-
bilia solus, quoniam sine ipso nullus facit, et omnia quae facit per ipsum facit, et per omne
quod facit ipse facit et non solus facit. Quoniam ipse solus est quod omnia facit quae facit, et tamen de ser-
uo dei scriptum, fecit enim mirabilia in terra sua, quoniam ex deo facta et per eum
deus fecit. Hec gratia ulla ex his procedit, sic deus solus sanctificat et be-
nedicit, quoniam ab ipso omnis sanctificatio omnis et benedictio est, et tamen sacer-
dos minister dei sanctificat et benedicit quoniam per ipsum quedam sanctificatio
et benedictio est quae ipsa quae a deo est quae auctor in dono, et per deum quae co-
operator est in ministerio. Tali gradatione rationabiliter distinguuntur
quod in sacramentis omnibus sigillatim. Per exercitum quoniam ad naturam elementum, et
institutio et sanctificatio quoniam ad virtutem sacramenti operatur, et in ipsa
sanctificatione quoniam ex illo est qui datur est muneris, et quoniam ex ipso est potest per
ipsum qui solus ministrus est dispensationis praeterquam quod discretio et
distinctio ab invicem ad cognitionem pertinet deus medicus, homo egrotus,
sacerdos ministrus et nutritus, gratia antidotum, vas sacramentum, medicus
donat, ministrus dispensat, vas servat quae sanat percipientem egrotum
gratiam spirituale. Si ergo vasa sunt spirituales gratiae sacramenta non ex suo sanant, et
vasa egrotum non curant sed medicina, et ergo ad hoc instituta sunt sacramenta, ut
ex eis esset quod in eis esset, sed ut precia sua ostenderet medicus in illo remedium
paravit, a quo languida occasione morbi accepit. Quia enim nihilis homo
occupatus corruptus fuerat et grue reparandum in eius visibilibus,
salutis occasionem recipe debebat ut per eandem resurgere et per quae or-
ruerat. Institutione sacramentorum quoniam ad deum dispensationis est, quoniam

Ad hunc necessitatem?

Institutio sacramentorum quantum ad deum auctorem dispensationis. quantum ad
hominem uero obedientem necessitatis. quoniam in potestate dei est et potest ista
hominem saluare. sed in potestate hominis non est sine istis ad salutem
peruenire. Potuit enim deus hominem saluare et si ista non institisset. sed homo
nullatenus saluari possit si ista contempneret. Dicit scriptura. non potest
saluari qui baptizatus non fuerit. qui hoc non fecerit saluari non
potest. Et gratiam quia uerum est et quia saluari non potest homo qui caret his
sine quibus ab homine salus haberi non potest. homo sine his saluari
non potest. sed deus sine his saluari potest. homo quippe sine his saluari
posset. si sine his saluari in potestate hominis esset et si posset
homo paruito suo ista que ad salutem obtinendam proposita sunt
relinquere. et secundum suam electionem alia uia ad salutem perue-
nire. quod quia homini omnino impossibile est propterea rectissime dicitur.
quia homo sine his omnino saluari non potest. deus autem sine his ho-
minem saluare potest qui uirtutem suam et sanctificationem et salutem quo-
cumque ipse uoluerit homo homini largiri potest. suo namque spiritu
qui docet hominem sine uerbo iustificare et ualet si uoluerit
sine sacramento quia uirtus dei ex necessitate elementum non subditur. et si
gratia dei ex dispensatione sacramenta donentur. hinc est quod quosdam et sine
cuiusmodi sacramentis iustificatos legitur et credimus saluatos
quemadmodum ieremias sanctificatus in uero legitur. et iohannes baptista
ex uero matris spiritu sancto implendus probatur. et qui sub naturali lege
iuncti deo placuerunt. hec sacramenta habuisse non legitur. de quibus
tamen salute nequaquam dubitamus et qui ex illis sacramenta ista per iusti-
ficationem susceperunt signa magis iusticie sue habuerunt in
istis que causa ex istis. qui uero per spiritum dei quecumque offerunt in istis sine istis
preceptis. dampnabilitur istis non caruerunt. quia ut ista non perciperent
in temporis non poposcerit et necessitas non permisit. nunquam contempserunt
religionis effectus. Nullus ergo in elementis. sic legem diuine iu-
sticie constituat. ut dicat hominem non iustificari posse sine
his et si gratiam iustificantem habuerit. nec saluari posse sine

97
his autem si iustus fuerit, cum ab his percipiendis articulis neces-
sitatis excludit. Et sic diximus ad hoc percipienda ratio tempo-
ris non restringit. Quomodo huiusmodi sub naturali lege
erant iusti ei modi sacramentis non imbuantur. sic et preceptis
ei modi non tenebantur. Quicquid ergo re sacramenti in fide recta et caritate
vera habuerit sacramentis istis dampnabilitate non caruerit quia et ea pro
tempore suscipere non debuerunt. Et per necessitatem imminente suscipere non
potuerunt. Quid ergo tibi uidetur quicquid tu sacramenta ueneris. et cum te sa-
cramenta dei honore putas deum in inhonoras. Sacramentis uidelicet
necessitate auctori sacramentorum tollis potestatem. et negas pue-
ritatem. Dicis inquit non habent sacramenta dei saluari non potest. et ego dico tibi quod habent
uirtutem sacramentorum dei pure non potest. aut nego uirtutem esse posse
in sacramentum non esse. aut si recedis uirtutem. negas dampnationem. Quod enim
maius sacramentum aut uirtus sacramenti. quod est maius aqua et fides. si uis
dicere uerum. dic fides. Si ergo sacramentum aqua quod minus est saluat quos-
dam non habentes fidei et non imputat eis quod fidei non habent quia ea habere
non possunt. quam fides quod maior est non liberat habentes fidei. et sacra-
mentum aqua non habentes. et non multo magis parceret eis pro eo quod sacra-
mentum aqua non habent. quod quidam habere uoluerunt sed non potuerunt. Sed dicis
quoniam ergo intelligemus quod scriptum est. non qui renatus fuerit ex aqua et spiritu
sancto. non. per. i. i. r. d. c. c. Et ego te interrogo quoniam intelligendum pu-
tas quod scriptum est. Qui credit in me mortem non uidebit in eternum.
Tu dicis quod hoc non facit non saluat. et ego dico tibi quoniam hoc facit non dampnat.
Quis ergo melior locus erit ei modi homines capiens non saluandos. quia aqua
non habent. nec dampnandos quia fidei habent. Et si homo quod fidei habet. et cum fide
dilectionem aqua non habet. nec tamen aqua contempnens. sed aqua uolens
habere et non ualens. hoc ergo aqua absens dampnabit. et non potest fides et
deuotio presentis saluabit. Ad ergo in est cum sacramentis. habebit fi-
dem et dilectionem. et uirtutes alias et bonus ero. et sufficit mihi.
Vide ergo si dilectionem dei habere potes. et precepta eius contempnere.
Si ergo dilectionem dei habes stude. satage. conare quantum potes

pficere mandata ei. & si uicidus in necessitate. q̄re pietatē. Si
enī necessitas n̄ ē quę p̄tendat. q̄tempt n̄ excusat. Vide ḡ q̄a sa-
cramenta dī medicinz s̄t spūales. q̄ foris corporib; adhibent̄ p̄
uisibile sp̄m. & int̄ animas sanant. p̄ uisibile ueritatē.
Quorū q̄dē institutio q̄ntū ad p̄cipientē dispensationis ē. suscep-
tio ū q̄ntū ad obedientē necessitatis. Vis scire q̄a in istis uisi-
bilib; sp̄ib; ad curandos morbos spūales remediū d̄s n̄ sumit.
s; solū sacramtū instituit. accipe sacramtū de sacramto. Egrout
ex echias & missus ē ad eū ysaias p̄ph̄a. q̄ ei mortē imminen-
tē p̄diceret. Quo audito tr̄it̄ & tr̄ore q̄posit̄ lacrimas cū p̄ce-
fudit aī miā impetuit. Remittit̄ ḡmuis ysaias p̄ph̄a ut
.xv. annos uite illi adiciendos annuntiet. & ad uirtutē
sacramti ampli ḡmūdanda uulnera ei curando nouā nouo
m̄ medicinā p̄paret. apposta ē medicina foris ut uirtus
occulta int̄ oparet. & n̄ erat sanitas ex medicina qm̄ sedm̄ se-
getaria sanitati erat medicina. ut ap̄te monstraret̄ qm̄ ex
illa n̄ erat. q̄d p̄ illā erat. Magnū de sacramtū sacramtū ḡmūda-
tū ē. Egrū ē gen̄ humanū q̄d languet & int̄ p̄ iniquitatem
& foris p̄ mortalitatē. Ad quā sermo p̄ph̄ic̄ mittit̄ ut ei
mors imminens. n̄ solū p̄sens s; futura annuntiet. Q̄ tr̄ent̄
q̄frent̄. plorat̄ & orant̄ aī miām ipetant. Remittit̄ sermo
p̄ph̄ic̄ q̄ nos de longiori uite spacio indulto ēt̄ efficiat. Quā
eadē nos scriptura de ḡng uite p̄missione q̄solat̄ penitentes
quę de p̄petuis mortis dāpnatione tr̄et in peccato h̄sistentes
d̄ponit̄ medicina curandis uulnerib; ur̄is quecūq; ex sui q̄-
litate morbo getaria ostendit̄ in curatione egr̄i n̄ medicinz
s; medentis uirt̄ euidētissime declarat. Ista medicina ip̄a
s̄t sacramta quę dū foris nobis p̄ ministros sacre dispensa-
tionis corporalit̄ adhibent̄ uulnera animarū nr̄arū. inui-
sibilit̄ curant̄. ut curati & sanati ad p̄petuis uite p̄missio-
nē p̄tingere possim̄. Q̄ quidē uita. xv. annoꝝ nr̄o signata ē

98
que x in p[re]senti si p[er] regem n[ost]ris septenario inchoat[ur], et in futuro
p[er] imor[um] malitiam carnis octonario p[er]ficit[ur]. que t[ame]n medicina q[ua]ntu[m]
ad sua[m] natura[m] spectat, morbu[m] augere habuit n[on] curare. q[ui]a t[er]re-
na o[mn]ia p[ro]p[ter] ad illor[um] qualitate[m] et n[ost]ram infirmitate[m] p[er]tinent.
corruptione n[ost]ra[m] opari solent pot[er]it[ur] q[ui]a curatione, p[er] que[m] t[ame]n
si cu[m] n[ost]ra[m] sanitate[m] p[er]ficit, q[ui]a aliud q[ui] fugit virtutis poten-
tia[m] euident[er] ostendit. Cu[m] in eode[m] n[ost]ra[m] p[er]curat remedi[um] a
q[ui] infirmitatis et corruptionis p[ro]xim[us] morbu[m]. H[ic] itaq[ue] isti
ascribit[ur] q[ui]d p[er] ista nob[is] ministrat neq[ue] in ill[is] uisibile[m] ita uenit
mur sp[iritu]m ut uisibile[m] eis subicere quincam u[er]itatem.
H[ic] ac q[ui]d[er]atione diligent[er] intuentib[us] sit manifestu[m] q[ua]ntu[m]
illi debent, q[ui]d foris in sp[iritu] sac[ra]menti uisibilit[er] cernit[ur]. Illi
q[ui]d in uirtute sac[ra]menti int[er] uisibilit[er] op[er]at[ur]. Et h[ic] q[ui]d
o[mn]ia ad h[oc] spectat q[ui]d p[ro]positu[m] erat inuestigandu[m]. q[ui] uidelicet
instituta s[un]t sac[ra]menta. De materia sac[ra]mentoru[m].

Restat n[on]e. iii. pars de q[ui]tuor que p[ro]posit[ur] fuerant dicendi
enda. In t[ri]plici mat[er]ia o[mn]ia diuina sac[ra]menta q[ui]d[er]ant[ur]. s.
aut in reb[us] aut in factis, aut in u[er]bis. Quia eni[m] tot[us] ho[m]o corrupt[us]
erat, totu[m] q[ui]d hominis foris erat ad sac[ra]mentu[m] fundu[m] erat, ut
totu[m] in sac[ra]mento foris erat sc[ilicet] et in toto uirt[us] sac[ra]menti
int[er] remedi[um] op[er]at[ur]. Itaq[ue] in reb[us] sac[ra]menta sc[ilicet]anda erant,
ut sc[ilicet] et hominis mat[er]ia, in factis, ut opa, in dictis, ut
u[er]ba, ut totu[m] uidet[ur] sc[ilicet] sit, et q[ui]d ho[m]o e[st] et q[ui]d ho[m]o e[st]. In reb[us] q[ui]d
cunt[ur] sac[ra]menta sic sac[ra]mentu[m] baptismatis in aq[ua], sac[ra]mentu[m] un-
tionis in oleo, sac[ra]mentu[m] corporis et sanguinis x[risti] in pane et uino
et quecu[m]q[ue] s[un]t alie corpales sp[irit]us in q[ui]b[us] sac[ra]menta diuina q[ui]d[er]ant[ur].
In factis et inueniunt[ur] sac[ra]menta, quomodu[m] uidelicet cu[m]
signu[m] crucis et p[er] munimine e[st] adu[er]sas potestates opponente[m]
et p[er] sc[ilicet]atio[n]e[m] q[ui]b[us] reb[us] sc[ilicet]andis imp[er]antes facim[us]. Et cu[m] a
expansis manib[us] siue elevatis in oratione inclinatione
siue erectione siue quer[er]atione siue g[er]tu[m] m[an]u[um]q[ue] et motu.

factu. sacrum aliqd a sacre rei sacramtu exprimit. In dictis sacramtu
inuenit queadmodu du e trinitatis inuocatio a e. Huiusmodi qciens
cuq; cu uerboru platione sacrum aliqd a sacratu significam a exprimi-
mus. Porro sciendu e qd cu his trib; modis sacramta oficiant illa
tn mag p e a pncipalit sacramta dnr in qb; uirt e p scificatio-
ne a effect salutis p opatione br his de matia sacramtoz pli-
batis ad sequentia tuncam. Qd sunt gena sacramtoru.

Tria genera sacramtoru in pma consideratione discernenda occur-
runt. Sunt eni quedam sacramta in qb; pncipalit sal' oficit
a pncipalit. Sic aq; baptismatis. a pceptio corporis a sanguis
xpi. alia sunt que a si necessaria n' sit ad salutem. qa sine his sa-
lus habi pot. Proficiunt tn ad scificationem. qa his uirt' exer-
ceri a gra' amplior acqri pot. ut aq; aspersionis. a susceptio ci-
ueris. a similia. Sunt rursus alia sacramta que ad hoc solu
instituta ee uidentur ut p ipsa ea que cetis sacramtis scificandis
a infatuendis necessaria sunt qdam pparent a scificent. Tca
psonas in sacris ordinib; pficiendis. P in his que ad habitum sa-
croz ordinu pntent incandis a cetis huiusmodi. Pna g
ad salutem. scda ad exercitationem. tca ad pparationem ofitua-
ta sunt. His g p ut ratio postulare uidebat p tractatis
ad ea que restant explicanda tnsin. De trib; que neces-

Tria scilicet sane q; tribus sunt uite ad salutem. scilicet ad salutem.
uentu x. siue p salutem obtinenda necessaria fuer. i. fides
a sacramta fidei. a bona opa. Quae ita coherant ut salutis effectum
h're n' possunt si simul n' fuerint. fides eni sine opib; teste sep-
tura mortua e. a rursum. fides n' e. bonu op' ee n' pot. It' eni
q' fide opante hnt si sacramta di suscipe renuerint saluati n'
possunt. qa dilectione di n' hnt. cui' pcepta in sacramtis ei'
gcepunt. Veruntan' u' fides cu dilectione e sic n' minuit meri-
tu a si op' qd in uero pposito deuotionis e erit u' pficit. sic salu-
tis effect' n' iprat' a si sacramtum qd in uera uoluntate a de-

93
fiderio ē articulo necessitatis excludit. Vbi autē simul haberi tā
possunt sine piculo salutis nullatenus abesse possunt. quia nec fides
meritū hēt. si dū potē opari negligēt nec opus bonū ē aliqd si sine fi
de sit. Et rursum fides opans hominē scificare nō sufficē si cūq̄ in
sacramētis dī gstat scificationē suscipere gteperit. Tria ḡ simul
sunt. fides. sacramētū. opus. In fide xpīana fortitudo tribuit. In
sacramētis arma. In opib; bonis tela q̄ diabolu pugnatura.

Incipit decima pars. De fide. vii. cē
e fide tractare uolentib; inq̄renda.
septē inq̄renda pponim;. Qd sit fides.
in q̄ gstat fides. de cremto fidē. de his
que p̄tinent ad fidē. Si ab initio scdm
mutationē tēporū mutata sit fides
credentiū. Qd sit q̄ nūm; nich; ūquam

uera fides habere potuit. de scēmto fidē a uirtute ipse

Singula ordine suo p̄sequamur. Quid sit fides.

Fides ē ut ait ap̄s suba rerū. s. a. n. a. Si p̄ fidē ea que dicuntē
creduntē fide significata intelligim;. sic p̄ uisionē nō nūq̄
nō cū quā uidem;. s; qd uidem; accipim; quoniam fides. s. r. s.
dr. q̄a fide ea que uere subsistunt bona sperantib; a; expec
tantib; illa uentura credunt;. Scdm quā acceptionē nō irra
tionabiliter a; argumētū nō apparentiū dr. q̄a que enī rōne
nō ḡprehendim; humana sola fide nob; nob; credibilia er; a; uer;
p̄ suadem;. Qd si hanc distinctionē alio mō exponim;. possum;
dicē. q̄a fides nō in eo q̄de sit. s; qd faciat diffinit;. ut sit scil;
Fides ē suba. i. subsistentia rerū sperandarū. i. futurorū bo
norū que uentura sperant; a; nob;. atque sola digna sē spe a;
expectatione nūm; qm̄ in ipsis gstat bonū nr̄m. Et ḡ fides
suba rerū. s. q̄a bona inuisibilia que p̄ actū nōdū p̄sentia sē.
iam p̄ fidē in cordib; nr̄is subsistunt. a; ipsi fides eorū in
nobis ē p̄ subsistentiā eorū. Cū enī quelibet res ap̄d nos

substant. & pactū qm̄ uidelicet p̄sentes sensu p̄hendunt. & p̄ intelle-
ctū qm̄ abentes & n̄ existentes in similitudine sua. a: imaginatiōe
p̄ intellectū capiunt. & p̄ experientia. qm̄ ea que in nob̄ sunt sentiunt
a nob̄. ut ē gaudiū. tristitia. timor. amor. q̄ subsistunt a nob̄ & senti-
unt a nob̄. Nullo horū morū inuisibilia d̄s p̄hendunt a nob̄ q̄ credi
solū a nob̄ possit. p̄hendi oīno n̄ possit. Neq; enī actu p̄sencia sunt
ut sensu p̄hendant. q̄ nec corpora sunt. nec in corporib; subsi-
stunt. neq; in similitudine aliq̄ imaginabilit̄ ab anime p̄hendi
possunt. q̄a longe omne similitudinē & corporū & corporaliū sue
diuinitatis & puritatis excellentia t̄nscedit. neq; quēadmodū
illa que in nob̄ sunt & sentiunt a nob̄. qm̄ nec suba anime s̄t.
neq; de his que in aīo subsistunt. S̄ sola fide subsistunt in no-
bis & subsistentia eorū ē fides eorū q̄ credunt q̄a sunt. s; n̄
quaha sunt p̄hendunt. S̄ credi d̄s pot̄. p̄hendi oīno n̄ pot̄.
Dicit m̄. Qd̄ dicam. Quid ē d̄s. Ego ē respondeo. q̄a in disci-
bile oīno ē qd̄ d̄s ē. Sicut m̄q̄s. qd̄ cogitabo qm̄ cogitare uolo qd̄ ē
d̄s. Ampli⁹ dico q̄a incogitabilis ē d̄s. Q̄qd̄ d̄r & cogitat̄. scdm̄
aliqd̄ d̄r. a: scdm̄ aliqd̄ cogitat̄. Qd̄ enī scdm̄ aliqd̄ dici & cogitari
n̄ pot̄. dici oīno & cogitari n̄ pot̄. Qd̄ ḡ dicēs & cogitabis.
Cū id qd̄ d̄s ē d̄rē & cogitare uolueris. Si t̄rā cogitas. si celū. si oīa
que in celo & in t̄rā s̄t cogitas. nich̄ horū ē d̄s. Deniq; si sp̄m̄
cogitas. si animā cogitas. h̄ n̄ ē d̄s. Scio inq̄t q̄a h̄ non ē d̄s.
en̄ h̄ simile ē d̄o. a: in similitudine sua d̄s demonstrari pot̄.
Vide q̄le simile. Si sp̄m̄ demonstrare uelles & corp⁹ ostendēs
qual̄ similitudo h̄ eēt. & t̄n̄ plus longe ē d̄s a sp̄e quā sp̄e
& corp⁹. Om̄ enī qd̄ creatū ē min⁹ ab inuicē distat quā ille
q̄ fec̄ ab eo qd̄ fecit. N̄ pot̄ cogitari d̄s qd̄ ē a: si credi pot̄. q̄a ē
n̄ q̄lis ē p̄hendi. Qd̄ inq̄t ap̄ls. Hec ocl̄s uidit. nec auris audi-
uit. n. i. c. h̄a. hoc ē aliud qd̄ dicē uolum⁹. si t̄n̄ dicē possum⁹. qd̄ cogi-
tare possum⁹. Qd̄ nec ocl̄s. u. n. a. a. n. i. c. h̄. a. q̄a sensu n̄ p̄cipit̄.
nec. i. c. h̄. a. q̄ cogitatioē n̄ p̄hendit̄. Erunt enī qd̄a t̄n̄. corp⁹.

100
spē. in. is. corp^o qdē mund^o erat. anima. s. spē. & ipsa anima qdē
in medio quodā erit. hūc certū se mundū. int^o se dīm. & accepit
oculū qdē ext^o se mundū uidet & ea quę in mundo erant. & hic
erat oculus carnis. Aliū oculū accepit. qdē se ipsam uideret. & ea qdē in
ipsa erant uideret. hic ē oculus rationis. Aliū rursum accepit oculū.
qdē int^o se dīm uidet. & ea quę in dō erant. & hic ē oculus contemplationis.
Hos 3 oculos quādiu anima aptos & reuelatos habebat. clare uide-
bat & recte discernebat. Postq̄ autē tenebre peccati in illā int^o
uerunt oculū qdē contemplationis extinguit^o ē ut nichil uidet. Oculū
ū rationis lux^o efficit^o ē ut dubie uideret. sol^o ille oculus qdē extinguit^o
fuit in sua claritate p̄manit qdē quādiu lumē clarū habet. uide-
tū dubiū n̄ h̄t. Oculū ū rationis quādiu lumē et̄ mibilū ē.
iudiciū certū habere n̄ pot. q̄a quādiu clare n̄ uidet ambigue
discernit. Hinc ē qdē corda hominū facili^o q̄sentunt in his qdē
oculo carnis q̄cipiunt. quā in his quę acie n̄rtis & sensu rois
attingunt. q̄ ū in uidendo n̄ caligant in iudicando n̄ desere-
pant. Homo q̄ q̄a oculū carnis h̄t mundū uidē pot. & ea quę
in mundo s̄t. Itē q̄a oculū rois ex parte h̄t. animū similiter ex
parte uidet. & ea quę in aīo sunt. Quā ū oculū contemplationis
n̄ h̄t. dīm & quę in dō sunt uidere n̄ ualet. Fides ū necessa-
ria ē qua credant^o quę n̄ uident^o. & subsistant in nob^o p̄ fidē
quę nondū p̄sentia nobis sunt p̄ spēm. Sic itaq; suba illoz ē fi-
des. qdē p̄ solā fidē n̄c subsistunt in nob. & argumētū illoz simi-
lit^o ē fides. q̄a p̄ solā fidē plant^o qdē nob. H̄ enī aliud argumētū ma-
gis de illis dubitantib; possum^o. quā qdē illa credunt^o fidē qdē
n̄ q̄phendunt. Qdē enī aliud argumētū ad illa cō pot. q̄b; simile
& q̄parabile nichil cō pot. Eū utiq; argumētū nullaten^o cō possit
n̄ aliquā cū illo ad qdē argumētū cōt̄ & similitudinē haberet. Quę
q̄ om̄em similitudinē & q̄parationē trāscendunt. q̄a similitudi-
ne argui & q̄parari possit. n̄ q̄a ex fidē & deuotione p̄cedentiū
scōrū colligim^o qm̄ ad illa quę futura p̄dicant^o bona increduli

esse non debemus. Magna enim ratio est huius a domino fide digna. quia nequaquam scilicet a
iusti omnes per gratiam vite desiderio tunc instantia presentem vitam de-
spicerent. si non amplius aliquid a. ultra vitam intelligentiam de illi
veritate processissent. Sic itaque fides ^{habet} sperandarum rerum scilicet per ea
iam quodammodo ^{habet} questuram fuerit subsistunt in nobis. a. argumentum non ap-
parentium quam per ea que occulta sunt probantur in nobis. Sed quia in hac
desceptione non quod sit fides sed quod fides ^{habet} offendit. nec ea que de presentibus
presentibus ^{habet} fides diffinitur. Si quis plenam ac generale diffinitio-
nem fidei signare uoluerit. dicitur potest fide esse certitudinem quandam
animum de rebus absentibus super opinionem a. infra scientiam constitutam. Sed
enim quidam que audita statim animo repellunt a. iudicant his que
audiuntur a. huius sunt negantes. Alii in his que audiuntur. aliam quamcumque partem
eligiunt ad estimationem. sed non appropinquant ad affirmationem. Quamuis enim
e duobus unum magis probabile intelligunt utrum tamen adhuc id ipsum
uerum sit asserere non presumunt. huius sunt estimantes. Alii sic aliam
partem appropinquant ut ei appropinquationem a. in assertionem assumant.
huius sunt credentes. Post ista genera cognitionis illud perfectius scilicet
cum res non ex auditu solo sed per suam presentiam notificatur. Perfecti enim
agnoscunt quod ipsam rem ut est in sua presentia apprehendunt. huius sunt
scientes. Primi ergo sunt negantes. Secundi dubitantes. Tertii esti-
mantes. quarti credentes. Quinti scientes. Ex his ergo conueni-
potest quare fide certitudinem appellauimus. quam non est adhuc dubita-
tio fides non est. Latet autem quare ipsa certitudinem que fide appellauimus.
super opinionem estimationem a. infra scientiam diximus esse constitu-
tam. Quia nimirum credere aliquid sic minus est quam scire. sic plerumque esti-
mare. Minus enim quantum ad meritum dico. sed quantum ad cognitionem.
Huius enim credere aliquid quantum ad meritum plus est quam uera uidere
nequaquam uisio subtraheret. ut fides mereretur. nec dictum fu-
isset beati quod non uideretur a. c. Propterea diximus credere aliquid plus
esse quam uidere. sed quantum ad meritum. non quantum ad gaudium. Aliquando
quantum ad cumulatum felicitatis a. perfectionem ueritatis. plerumque presentem

tem uide quā absentē credō. sic a pl^o ē fide stare quā mitare
 estimationē. Recte g^o dictū fides ē certitudo rerū absentī
 um sup^o opinionē a infra sciām g^ostruita. quāuis nūq^o a
 in ipsa q^o ex p^osentī g^oreplatione nascit^o certitudo abulue fi
 des appellat^o. De illa aut^o q^o p^ope appellat^o fides. dictū ē. Nam
 si uides. nō ē fides. Quae sunt in q^o b^o fides constat:
Ove sunt in q^o b^o fides g^ostat. cognitio. & affect^o. i. g^ostantia
 & firmitas credendi. In alt^o g^ostat q^o ipsa illd^o ē. In alt^o
 g^ostat q^o ipsa in illo ē. In affectu enī subā fidi inuenit^o in cog
 nitione mat^oria. Aliud ē enī fides q^o credit^o. aliud q^o fide cre
 dit^o. In affectu inuenit^o fides. in cognitione ē id q^o credit^o
 fide. Prop^otea fides que in affectu h^ot subam. q^o affect^o ip
 se fides ē. in cognitione h^ot mat^oria q^o de illo. & ad illud q^o
 in g^onitione ē fides ē. Credō g^o manifestū ē q^o u^o credit^o in
 cognitione. Cognitionē aut^o h^oc intelligim^o sciām rerū nō illā
 que ex p^osentia ipsarū ap^oheridit^o. s^o illā que auditu solo per
 pit^o. & ex u^oborū significatione manifestat^o. Cū id q^o d^or a
 ab illo q^o audit intelligit^o q^o d^or. & si nesciat utru^o sit l^o nō sit.
 ita ut d^or. scia tū ē in q^ortū intelligit^o a scit q^o ē q^o d^or. h^o
 aut^o scia cognitione. que sic sine illo scia ē nō pot^o. q^o res ē
 l^o nō ē scit. ita sine fide ē nō pot^o q^o res ē l^o nō ē credit^o. ad
 hanc cognitionē si fides accedat ut exilat^o q^o audiebat^o &
 intelligebat^o ē credulitas in cognitione & inuenit^o in
 credulitate fidi subā. in cognitione mat^oria. Pot^o aut^o cog
 nitione hui^omodi sine om^oni fide ē. fides aut^o sine om^oni cog
 nitione ē nō pot^o. q^om q^o audit aliqd^o & intellig^o nō credit^o sep^o. q^o
 aut^o nich^o intellig^o nich^o credit^o q^ouis aliqn^o credere possit q^o
 nō intellig^o. h^o a & fides a de fide qua credit^o q^o nescit q^o a
 scienti & credent^o: credit^o. Ille q^o credenti credit nō inueni
 ent^o credere d^or. ad ille credit cui credit & si nesciat illud q^o
 sit eub^o credit. & scit cui credit. tales sunt simplices in scā

mag^o sci a
 uita de
 a de illi
 sqa p ca
 mtū n ap
 qa in hac
 de p^ontis
 diffinitio
 quanda
 titat. De
 his que
 q^o parte
 aus enī
 e id ip^o
 y sic alt^o
 mant.
 reti seq^o.
 ecti enī
 h^oyt^o
 t^o est
 conici
 dubita
 bellauim.
 g^ostru
 l^o g^o est
 itione.
 a uidere
 etū fu
 n plus
 Aliq^odo
 pl^o p^olen

5

ecclia. q̄ p̄fectiores^{ib} credentib; & cognoscentib; credunt. q̄ nimirū
in sua simplicitate saluant. nec ab illorū merito q̄ alieni sunt. q̄m
ad cognitionē illoz n̄ p̄tingunt. Sēptū ē. Boves arabanti. & asine
pascabantur iuxta eos. Simplices q̄p̄e in sc̄a ecclia quāuis cū p̄fe-
ctis occulta sacramentorū diuinari n̄ ualent. q̄a tñ se ab illorū
societate n̄ diuidunt q̄m iuxta eos positi in eadē fide & sp̄e bñ
opando se pascunt. Sic q̄ fides aliam cognitionē ē. q̄n scit. q̄d cre-
dit. Aliq̄ sine cognitionē q̄n scienti tñ & credenti credit. Hecce
ē tñ aliq̄ semp̄ eē cognitionē cū fide que ipsā fidē p̄ intentionem
dirigat. q̄a si nich ex his que credenda sunt cognosceret. n̄ hu-
beret fides q̄ se p̄ intentionē in bono ope dirigeret. neq; ad
q̄d bene opando sp̄e suā excitaret. Si aliud ē in q̄b̄da cogni-
tionē fide tñscendē. aliud illa que nūquā ignoranda s̄t
credenda nescire. Illic meritū fides h̄t ū q̄ cognitionē n̄
discernit hic q̄a a cognitionē oīno destituit cadit ipsa & fi-
des eius destitit. De sacramento fidei.

Quo sunt sc̄dm que fides crescere d̄r. cognitio & affe-
ctus. i. q̄stantia & firmitas credendā. sc̄dm cognitionē
fides crescit q̄n erudit̄ ad sciām. Sc̄dm affectū crescit q̄n ad
elevationē excitat̄. & roborat̄ ad q̄stantiā. Quorūda fides
cognitionē magna ē. affectu parua. Quorūda fides affectu
magna ē. cognitionē parua. Alij fidē & cognitionē & affectu
magnā h̄nt. alij & affectu & cognitionē paruā. Verū tñ
affectū magnū in fide maḡ laudabilē eē q̄ cognitionē mag-
nā. dñs manifeste ostendit. ū fidē ḡno sinapis q̄parauit
q̄d q̄ntitate q̄dē paruū ē. s; n̄ feruore. hinc mulieri ca-
nanee parū q̄dē adhuc scienti. s; multū q̄fidenti dix̄. Mu-
lier magna ē fides tua. Illa nāq; ap̄d d̄m fides magna repu-
tat̄ que & si nimis iugeat sciā p̄ q̄stantiā tñ fortis osten-
dit. Cū q̄ fides cognitionē crescit adiuuat̄. cū ū affectu
crescit p̄meret̄. h̄t sc̄dm incrementa fidei tā genera creden-

tū inueniunt. Quā em̄ s̄ fideles q̄ sola pietate credē eligunt.
 qd̄ tñ utriū credendū sit l̄ n̄ credendū rōe n̄ q̄phendunt. Alij
 ratios q̄bant qd̄ fide credunt. alijs puritate cordis ac mun-
 dā gl̄iam int̄iā gustare incipiunt qd̄ fide credunt. In
 p̄mis sola pietas fac̄ electionē. In sedis rō aduungit q̄pba-
 tionē. In t̄ijs puritas intelligentis q̄phendit certitudinē.
 Quartū gen̄ hominū ē q̄b; credē ē solū n̄ q̄dicere. Q̄ gl̄ietu-
 dine uiuendi maḡ q̄ uirtute credendi fideles nominant̄.
 Solū em̄ t̄nseu n̄tib; intenti nūquā n̄tē ad futura cogitan-
 da subleuant. ac quāuis fidei xp̄iane sacram̄ta cū cet̄is fide-
 lib; usu p̄cipiunt. q̄ tñ xp̄ian̄ sit homo l̄ quē spes xp̄iano
 sit in expectatione futurorū bonorū n̄ attendunt. h̄j
 quāuis nomine fideles dicant̄. tñ re ac ueritate longe
 s̄t a fide. tñ huiusmodi aliqui diuina gr̄a uisitant̄ ac ad
 sui gl̄idationē exultant̄. ut q̄ homo nat̄ sit. ac si alia
 p̄ h̄c uitā seq̄nt̄ inq̄rant. si p̄mia iustis ac peccatorib;
 tor̄nta reposita sint. ac si post finē opis sequat̄ p̄miū u-
 ste retributionis. Tali q̄ gl̄idatione in corde aborta maḡ-
 no moȳ trepidationis motu de dubio uite mortal̄ gl̄ciā
 ipsa geuit̄. ac q̄ntomaḡ s̄ erranti piculū imminere cer-
 nit. tantomaḡ ad cognitionē ueritatis puenire satagit.
 Confident in hoc mundo tā diuersas hominū estimationes.
 sup̄ his in q̄b; salus hominis q̄stat. Lagam implures uni-
 tatē diuinitatis scind̄t. Iudei creatorē q̄fiterent̄. saluatore
 n̄ cognosct̄. ac in his oib; mens fluctuat. ac n̄ pietate in
 suo teneret̄ fortassis abiecta ueritate falsitate q̄uereret̄.
 Accedit ad h̄ sp̄i sc̄o suggerente rō qm̄ in multis dubijs si unū
 aliqd̄ relinq̄t ut unū aliud eligat̄ dubietas n̄ tollit̄. s; mutat̄.
 Accedit ad h̄c alia rō maior melī eēt q̄fiteri unū p̄ncipiū quā
 multa. qm̄ n̄ multitudo ē acce pluralitas sup̄flua aut uni-
 tas imperfecta. Adhuc amplī. Melī ē creatorē parit̄ q̄fiteri

t. q̄ nimirū
 m̄ sunt q̄m
 bant. ac sine
 āuis cū p̄te
 se ab illorū
 ac spe b̄n
 i scit̄ qd̄ cre-
 d̄t̄. Hecce
 tionem
 cret̄. n̄ lu-
 t. neq; ad
 c̄ta q̄m
 nda s̄t
 tione n̄
 ipsa ac fi-
 ac affe-
 gnitionē
 t̄ q̄ ad
 dā fides
 es affectu
 ai affectu
 trunt
 tionē maḡ
 parauit
 eri ca-
 dit̄. Qu-
 na repu-
 tis offen-
 affectu
 i creden-

et saluatore. quā creatore solum. Quā creatorē dicit maiestatem gignit.
quā saluatore intelligit. pietate ueniat. et maius bonū hominis est
ut in deo suo maiestatem inueniat quā oculo cordis contempletur et hu-
manitatem quā oculo carnis speculetur. ut totus homo in deo beatificetur.
His rationibus animus confortatur ad ampliore religionis diuine deuotio-
nem excitatur. deuotione mundatur et purificatur. ut mundo cor-
de iam quādam in gustare incipiat id ad quod fide et deuotione ad ag-
noscendum festinet. Ita munda scientia inuisibilium documentis et
secreta ac familiari uisitatioe de deo suo cotidie eruditur et cer-
tificatur intus. si iam quādam eum per contemplationem presentem habere in-
cipiat et nulla iam ratione ab eius fide et dilectione et si totus mundus
in miracula querat. auelli queat. Isti sunt ergo tres gradus
promotionis fidei quibus fides crescit ad perfectum ascendit. Primum
per pietatem eligere. Secundum per rationem approbare. Tertium per ueritatem
apprehendere. De his que ad fidem pertinent.

Queritur etiam que res ad fidem pertineant. que credere oportet
eum qui fidelis iure nominatur. Hanc fides illa qua aliquis cre-
ditur huiusmodi ut qui credit fide illa fidelis non dicitur presentis propositi non est.
Sine fide enim aut infideles non uiuere ex hoc manifestum est. quoniam omnis
homo in hac uita uiuens sic habet quedam que ex propria sentiat.
ita quādam aut habet. que non uisa nec expressa sola fide credat fide enim que
in deum est nequaquam habet deum nisi qui credit illa que credendo et amando
deum homo promeretur. Hec sunt ergo que ad fidem pertinere debent que credendo
homo fidelis nominatur. Que uero ista sunt si diligentius inquirimus in duobus
principaliter ostendere inuenimus. Sunt enim quedam duo et hoc duo in uno
et unum sunt duo hec. creator et saluator. duo nomina. et res una.
Tamen aliud notat creator. et aliud saluator. Creator quia fecit nos.
saluator quia redemit nos. Primum non eramus et facti sumus. per peccatum
mortui et redempti sumus. et ab uno utriusque factum est. ut totum nostrum
bonum totum esset ab uno et totum in uno et unum. Creatori debemus
quod sumus. saluatori quod reparati sumus. hoc sunt ergo duo que fidei proposita

sunt credenda. creator & saluator & que pertinent ad creatorē.
 & que pertinent ad saluatorē similit̄. Creator & que pertinent
 ad creatorē. h̄ ē una pars fidei. saluator & que pertinent ad salua
 torē. h̄ ē alt̄a. In p̄ma parte discernit fides int̄ creatorē
 & opa ei⁹. In sc̄da parte discernit fides int̄ saluatorē & sac̄
 m̄ta ei⁹. Ad creatorē pertinent opa ḡationis q̄ sex dieb; facta s̄t.
 Ad saluatorē pertinent opa restorationis que complent̄ sex eta
 tib;. In p̄ma parte ad fidē pertinet ḡiteri unū creatorē & ab
 eo facta eē oīa que h̄nt eē. In sc̄da parte ad fidē pertinet uene
 rari unū saluatorē & ab eo reparata eē p̄dita. q̄b; datū ē l̄ dan
 dū beatū eē. In t̄cia parte recta fide int̄ creatorē & creaturā
 ita discernē debet ut & unicuiq; horū t̄buat qd̄ suū ē & uic
 tim alt̄i p̄petatē in alt̄m n̄ transfundat. i. ut nec creature
 attribuat creatoris maiestatem. nec creatori ascribat creatu
 ry infirmitatē. nec d̄m includat tempore. nec creaturam
 tendat p̄mitate. Ita fides si unicuiq; qd̄ suū ē attribuit re
 cte offert si int̄ utrūq; b̄n discernit. recte diuidit & n̄ pec
 cat. Si ū in q̄libet horū delinq̄t. fides sana necesse ē ut det̄m
 tū patiat̄. Nā illi q̄ creaturā p̄ d̄o colentes gemino errore
 decepti. l̄ creaturū p̄nā l̄ d̄m t̄poralē eē crediderunt. Qd̄
 isti aliud fecisse dicendi sunt quā excellentiā factoris op̄i &
 infirmitatē facture t̄buisse ^{re}tori. Rursum philosophi
 gentiliū quāuis int̄ creatorē & op̄ suū recte discernent.
 neq; t̄n̄ fideles s̄t appellandi. q̄a fidē de saluatore n̄ h̄nt.
 Sequent̄ deinde ea que in sc̄da parte posuim⁹. & p̄mū in saluato
 re agnosim⁹ saluatorē. i. redēptionē in sac̄m̄tis ei⁹ redēptiois
 p̄parationē. P̄ma pars spectat ad debitū nature. Sc̄da pars
 fidei spectat ad debitū gr̄e. Illa credē debem⁹. q̄a p̄ naturā ḡa
 ti sum⁹. ista credere debem⁹ q̄a p̄ gr̄am reparati sumus. fide.
Sequunt̄ debine duo Si sc̄din mutationē t̄p̄m mutata s̄t
 illa q̄ in p̄ma distinctione hui⁹ tractationis posuim⁹.

neffatē ḡiteri.
 hominis eē
 p̄plet̄ & hu
 beatificet.
 une deuotio
 mundo cor
 otione ad ḡ
 cum̄tis &
 uidit̄ & cer
 habere in
 mund⁹
 res grad⁹
 art. Prim⁹
 p̄ uirtatē
 re oportu
 aliqd̄ cre
 p̄positi n̄ ē.
 qm̄ om̄is
 a sentiat.
 ē enī que
 & amando
 credendo
 in duob; h̄
 in uno s̄t
 s̄ una.
 fecit nos.
 p̄ca p̄m̄
 totū nr̄m
 ri debem⁹
 fidei p̄posita

quinto & sexto p^o quatuor ista de quib; hacten^o tractatū ē p^ose-
quenda. Quorū unū ē si scdm mutationē temp^o ab initio
fides credentū mutata sit siue una eadēq; fidei forma
in his que ab initio fuerūt & q^o usq; in finē credentes fuerūt
scis g^ostet. Alīm ū qd sit q^o ab initio nich^o min^o ūq^o recta fi-
des h^ore potuit. i. qd sit illud cui nich^o ūq^o dem^o potuit ut fi-
des recta g^ostaret & si addici aliqd potuit ut cresceret. h^o duo
roē coherent. & ob hoc indiuisē p^otractari ex^oposuit. nec le-
u^o g^osideratioē in hui^omodi op^o eē putam^o. ū tñ multę sūt est^o
mationes hominū. & tā diuisa fidei directā fidei disp^outat.
nec parū eē piculū hoc putandū ē. Quom^o enī de his que
credenda sunt fidei bñ sentire possim^o. si de ipsa fide male
sentim^o. p^otea g^osideranda sūt diligēt^o singla que dicunt. ut
ea dicam^o & sentiam^o in q^o; dū fidei rectā astruere uiam. Sa-
ne fidei obuiare nō quincarnū. Sūt homines q^o quasi pietate
quada^o impij in dñm efficiunt. & dū ultra id qd in ueritate ē
sentiant in ipsa ueritate offendunt. Hec enī ignorantia
multos parit errores tam de bonitate quā de ueritate.
Dicunt alij bonitatis diuine nō eē queniens ut in opatione
sua crudel^o eē dicat. & ut aliqd ex his q^o fec^o p^omittat. p^ore q^o
nich^o ad hoc sit ut peat. Ita dū se honorare putant bonitate
offendunt ueritate. Qui enī pi^o fuit ut nō existentiā crea-
ret. iustus ē ut errantia & delinquentia iudicet. alij dñt
ad iusticiā hoīs p^otinere ut in hac uita sine pugna uiuat.
cū poti^o iust^o eē nō possit si nō pugnat. neq; enī ad iusticiā h^o
uicij p^otinet nō tēptari. s; a tēptatione nō superari. Hec ut q^o
bon^o ē iniquā cadat. s; cū ceciderit ut resurgat. Similit^o sūt q^o dñt
fidele^o nō eē q^o ualēt credit quada^o q^o p^o infirmitate g^ophendē nō
ualet q^o in ipsa ueritate ē. l^o nō oīa credit q^o p^o ignorantia
cap^o nō pot^o. q^oritū sit. & beatificandā putant h^o fidei uerā
in multitudine cognitionis poti^o q^o in magnitudine deuotionis.

cū pietas diuina n̄ attendat q̄nta cognitione credat. s; maḡ
 q̄nta deuotione id q̄ credit diligit. Hoc iēco memoram̄ q̄a agno-
 uim̄ q̄sdā min̄ eēt discretos q̄ humane possibilitatis r̄fūrū
 nesciunt q̄a possibilitatē suā n̄ attendunt. Et si attendit
 maiori stulticia estimant hoc om̄s eēt debē q̄ se p̄ cetis uident.
 ampl̄ aliq̄d accepisse. Affirmat̄ fidē nullā rōe eēt dicendū quē
 n̄ magna quedā a multa familia fidē sac̄m̄ta agnouerit. a
 de maiestate creatoris. a de humilitate saluatoris quāsdā
 disputationū p̄funditatē a rerū gestarū ser̄ iē memoria
 p̄hendit. ipsā q̄ diuinitatis naturā rudib; animis a uix
 ad ea quē uident sufficientib; explicandā a corporeā ab incor-
 poreā natā subtili quadā consideratione discernendā p̄ponunt s; q̄
 illa q̄ de sacram̄tis nr̄e redēptionis in natiuitate a passione a
 resurrectione a ascensione saluatoris nr̄i mundo iā manife-
 stata sūt oib; ab initio mundi iustis a fidelib; tā minorib; q̄
 maiorib; eadē cognitione paruisse uentura q̄ a nob̄ n̄ cognos-
 cunt̄ p̄tita. Alioq̄n n̄ uere dicendū fidē horū oīū habuisse q̄ ista
 n̄ agnouit. Ista aut̄ oīa quē in sacram̄to nr̄e redēptionis p̄tita
 sūt eos a credidisse a agnouisse n̄ solū hac rōne p̄bare se putat̄
 q̄d quēadmodū nos n̄ ad illā redēptionē n̄ p̄tinem̄ n̄ h̄ oīa ac
 facta cognoscerem̄ a agnita crederem̄. sic q̄dē illi p̄ h̄ saluati
 n̄ fuissent n̄ h̄ oīa a facienda agnouissent a agnita credidit̄
 sent. Verū a q̄a antiquis scripturę testant̄ nullū ab initio si-
 ne fide x̄ eēt saluatiū. Et augustin̄ de ipso hoc loquens ait sic. Eadē
 fides mediatoris saluos iustos faciebat antiq̄s pusillos cū mag-
 nos n̄ uer̄ testam̄tū. q̄d in seruitutē genat̄. n̄ lex q̄ n̄ sic data ē
 ut posset iustificare. s; gr̄a dī p̄ x̄m̄ ih̄m. q̄a sic nos credim̄ x̄m̄
 in carne uenisse. sic illi uenturū. sic nos mortuū. sic illi mo-
 riturū. sic nos resurrexisse. ita illi resurrecturū. a nos a
 illi ad iudiciū uenturū uiuorū a mortuorū. Hęc aut̄ si ū
 sunt sic ab ill̄ estimant̄. a sic a p̄positis auctoritatib; affir-

firmari

uidet. fuit antiq̄s temporib' aut p̄ rara salus aut nimū
fructuosa & numerosa p̄fectio quorūq̄dē q̄dlibet sape discre-
tionis t̄minos excedere ē. Qd si uideat̄ tolerabili' immo a dō
digni' iudicat̄ repleſſe poti'. a dictaſſe ſciā illa multitudi-
ne p̄fectoꝝ quā ſaluandorū tanta fuiſſe paucitate gr̄p̄-
dant. q̄tin' a ſalutē pauci tē ſiēt. a om̄s nichilomin' re-
pleti ſpū ſcō a p̄phico needū reuelata miſteria iā tē pene-
trarent. ſi inq̄ hoc recipit. benedicim' q̄dē dñm in donis ſuis
ſ; qd t̄p̄i gr̄e reſeruatū ſit n̄ uidem'. n̄ qd temp' gr̄e illud
poti' iuxta ſententiā. hanc fuerit appellandū in q̄ tot a
tante dī poplō diuicie ſp̄e effluant ut illud p̄ ſuis incre-
duli felicitate ceruet̄ iplent qd moyses optabat cū diceret.
Qs dabit ut om̄s p̄phetent' & p̄phent'. Quoſo qd ſimile actu-
lit euanglium. Fruſtra gl̄at̄ paul' de p̄mittiſ ſp̄s q̄s
putat ſe cū lociſ ſuis ap̄t̄s coacepiſſe cū nil tale in dieb'
ſuis potuerit ex̄p̄iri. Deniq; aiebat. Hūq̄d ōs p̄phē. Fru-
ſtra inq̄ gl̄at̄ de euanglō ſuo q̄a n̄ ab homine illud accepit.
ſ; quali ſpūali qdā p̄rogatiua p̄ reuelationē ihu x̄. cū a an-
t̄p̄tū fuerit p̄ ſp̄m a popl̄is reuelatū. S; nec ap̄t̄s petrus de-
bit p̄fecto p̄phicū illud ad ſua tempora retorquere. Effundā
de ſpū meo ſup̄ filios a filias ur̄as. a p̄ph̄abunt filij ur̄i a
filij ur̄e, ſi habundantior iā p̄ceſſerat tranſactis ſc̄lis
effuſio ſp̄e. aut certa p̄ph̄a l' poti' in p̄ph̄a d̄s ſi uē illa r̄p̄a
ap̄t̄ica cū h̄ diceret intuebat̄ n̄ plane effundā ſ; ſubtrahā
mag' de ſpū meo diſiſſe debuerat. Qd enī. ſi filijſ euam-
gelij ōs uet̄es iuſtos pares facim' in ſc̄iā. nūq̄ n̄ a ſup̄io-
res ōs in gr̄ā ſequent' faci' necelle ē. ut pote q̄s n̄ lectio
ſc̄i nos aut p̄dicatio. ſ; ipſa unctio docuerit om̄s de om̄i-
b'. Eſto t̄m. Tolere' nos nr̄am iniuriā a ap̄t̄i q̄ ſuam
ut a ipſas minimi antiq̄rū iuſtorū q̄parent'. in ſc̄iā
p̄ferant' in gr̄ā. S; ē ſane qd ullo ōio pacto merito n̄

ferim' ut dñs gl'e mat' sentiat. & fallumq' potuisset & fallere
uoluisse. a q'de ipse p'testat' e' int' natos mulieru' n' surrexit
maior. i. b. Vidit aut' hñ uere falsu' q'iteri cogim' ueritatis
hoc testimoniū si tm' t'buam' uerib' q'ntū nec iohi uendicare
ualeam'. H' utiq' fit iniuria iohi q'a si q'd ignorasse credi
aut d'r nimirū q'd a ipse n' differet. s; si q'd p'conia ueritati
negam' q't' p'coniu' ueritatis al'ti dam' n' tm' iniuria s; bla
phemia e' a plane g'dice iohi s; n' ueritati. Q'd g' am' sp'o
si dubitat a' querit. tues q' uetur. e. a. a. e. a n' milib;
hominū certitudinē de oī nrō m'datio g'firmam'. Nec iplos
de se ip'a uetes sensisse pauis adūte possim'. Moyses se
bit dñm ad se loquentē sit. Ego sū d's abrahā. d's ysaac. d's
iacob. a' nom' meū adonay n' indicau' eis subaudiis sic t'. Offen
dit g' de d'i noticia plus aliq'd de p'cedentib' patib; accepisse.
D' aud' q' sup' doctores suos a' seniores donū s' intelligentis au
dacie p'fumat ita dicens. sup' os docentes me intellexi. p
t. t. m. m. e. A' rur' sū. Sup' os senes intellexi. S; a' p'pha da
niel. p'tnsibunt aut' plurimi a' multiplex erit scia.
amphiorē scil' noticia p'mittens a' ipse posterū. Si
g' ut sc's papa gregori'. S; eadē incrementa t'p'm creuit
a' scia sp'ualiu' patru' a' q'nto uiciniores aduent' salua
toris extiter'. tanto my'steriu' salutis plen' p'cepunt.
n' e' dubiu' q'n' his q' a' p'sentes fuer' multo ampli' g'uale
rit rerū ipsarū exhibitio atq; p'sentia exhibentes. deniq;
a' audiunt. beati ocl'i q' i' idem qu' uos uidet'. Int' uos aut'
dixi amicos q'a oīa quecūq; audiui a' patre meo nota feci uob'.
Multi inq't reges a' p'phe uoluer' uidere q' uos uidetis a' n' uident'
zaudire que. u. a. a' n' audier' q'r. Vtrū uidelic; clari' largiq;
p'cipent q'd uix tenuit' obseruq; p'di' senserant. Alioq'n
q'd op' erat foris uidere carne a' carnis audire sermones
hñā int' a' spū fuerant p'fecte instructi de oib; p'sertim

cū dñs dicat. caro n̄ p̄dest q̄c̄q̄. sp̄s ē q̄ uiuificat. Qd̄ si p̄p̄he a q̄d
illustriores uidebant in illo p̄lo. n̄ ōs om̄ia aliq̄n̄ egl̄it̄
agnosc̄e ualuer̄t. s; ali; plus. ali; min; p̄ ut sp̄s dabat dñi
dens singl̄is p̄ ut uolebat. id q̄d absq; p̄iudicio su; sc̄itatis
atq; p̄fectionis. q̄ntomag; simpliciores q̄ iustissime det̄m̄
to salutis saluationis t̄ps̄ modū a ordinē nescire potuer̄t
q̄ t̄n̄ certa sp̄e a fide ut p̄missa fuerat firmitate tenuer̄t.
Quanti hodieq; p̄fecto in poplo xp̄iano utq; ḡn̄e sc̄liq; futuri
q̄d indubitan̄t credunt a sp̄ant a uident desiderant for
mā t̄n̄ ac statū nec cogitare quide. uel tenuer̄t nouit.

Ita ḡ multi añ saluatoris aduentū dñi ōipotentē tenentē
a diligentes su; salutis gentiū p̄missionē credentes in
p̄missione fidele sp̄antes certissimū reddi roēm. In hac fide
a expectatione saluati s̄t. lic; q̄n̄ a q̄l̄t̄ a q̄ ordine sal; regni
la fieret ignorarent. Hā a ip̄is ap̄l̄is q̄s iustos fuisse nemo
ē q̄ ambigat p̄sente saluatore a regnū celorū manifesta iā
luce p̄dicante mȳsteriū passionis int̄m̄ adhuc ignotū fuisse
atq; occultū leḡi ut ip̄o hoc dñō p̄dicante ap̄te a p̄dicante
illi nec in leḡi possent q̄ dicebant. Duo q̄ illi discipuli q̄b; eun
tib; a dubitantib; in uia ih̄c apparuit ad ip̄ū interrogacionē
pullati int̄ ceca diuise. referunt. Hos sp̄abam q̄d
ip̄e eēt redēptur; isrl̄. In hoc ap̄te ostendit q̄d redēptionē is
rl̄ p̄ passionē v̄ uenturā n̄ crediderant q̄ ip̄la passionē de re
dēptionē desp̄abant. Prop̄t̄ q̄d a illis ibide d̄r. O stulti a tar
di corde ad credendū nonne oportuit xp̄m pati a resurgere
a. m. a sic. i. i. g. s. Postremo q̄d ē mȳsteriū a sc̄l̄is abscond̄
fuit nouissimis tēporib; sc̄is reuelatū. si ōs ab initio boni
cognouer̄t quō h̄ l̄ mal; h̄ ignorare potuer̄t. Maxime cū ab
ip̄is bonis q̄ hoc p̄cepissent q̄ uere boni l̄ mali eēt. q̄b; hoc re
uelandū l̄ celandū foret disc̄er̄ in n̄ potuisset atq; in hunc
modū ḡsequens eēt manifeste agnoscer̄. ut si homo uis om̄ib;

106
hec reuelata q̄ntum malis q̄ n̄ ignota fuisse n̄ dubitamus. Por-
ro si hoc stare debet q̄ n̄ uiderat q̄ ineffabilis p̄ora illa tēpa
postiorib; sc̄lis p̄ferenda sint cū fides q̄ hic solo foris auditu uer-
borū p̄cip̄aliter p̄tēplationē p̄p̄ice asp̄irationis int̄ ab homin-
b; plena & manifesta ueritatis luce legeret. Quia fides n̄t̄ q̄
tione fidei illoz n̄ ut ita dicā n̄ fides s; opinio quedā dicenda ē
quos int̄m certiores agnoscam̄ fuisse de futuro q̄ nos de p̄t̄to.
Q̄m̄ de illic q̄ in re n̄ uider̄t agnouer̄t p̄ sp̄m̄. nos q̄ n̄ uider̄m̄ au-
ditu solo q̄cip̄im̄ p̄ uerbū. Q̄d si uerū ē q̄ n̄ uideat q̄m̄ aduent̄
p̄ fidelib; n̄ solū illuminationē n̄ attulit: s; certiorē & meliorē
agitationē abstulit q̄ c̄ca fidē rectā q̄sulentēs q̄modiora salutē
& p̄p̄inq̄om̄ ueritā q̄ntam̄ & cognitionē eorū que ad fidē p̄ti-
nent sic in uno eodēq; t̄p̄e sc̄dm̄ capacitatē diuersorū diffe-
rentē agnoscam̄. Itaq; p̄ successionē ipsū ab initio incrementis
q̄b; auctā in ipsis fidelib; n̄ dubitem̄. Vnā t̄m̄ ac eandē cogni-
tionē n̄ fuit sic in dubitanti q̄ntam̄ quēdam modū in his q̄s in
nr̄is tēporib; fideles cernim̄. eandē fidē q̄ntā n̄ eandē fidei
cognitionē inuenim̄. Creuit itaq; p̄ tēp̄a fides in om̄ib; ut
maior eēt. s; n̄ ē mutata ut alia eēt. Ante legē d̄s creator cre-
debat̄. & ab eo salus & redemptio expectabat̄ p̄ quā uos & q̄m̄
eandē sal̄ implenda ac p̄ficienda foret. exceptis paucis q̄b; hoc
scire singularit̄ int̄tinendū erat. & ceteris q̄ fidelib; n̄ cognos-
cebat̄ sub lege & plona redēptoris mittenda p̄dicabat̄ &
uentura expectabat̄. Quē aut̄ ipsa plona foret hoc ē homo
angl̄s & d̄s n̄dū manifestabat̄. soli h̄ cognouer̄t q̄ p̄ sp̄m̄ singl̄r̄
ad hoc illuminati fuer̄t. Sub grā aut̄ manifeste ab oib; tā
& putat̄ & credit̄ & modos redemptionis & q̄ntas p̄sonę re-
dēptoris. Sēp̄ t̄m̄ in eccl̄ia d̄i ab initio fidē & cognitio-
nē fuisse credim̄ incarnationis & passionis x̄. q̄a ab initio nūq̄
defuer̄t q̄ hoc cognouer̄t. alij saluabant̄ q̄a horū p̄fectioi fi-
de simplici iungebant̄. & eos b̄n̄ opando sequebantur.

Quid sit quo nichil minus unquam fides habere potuit.

Hec sunt quibus ab initio nichil minus unquam recta fides habere potuit credere uidelicet unum deum creatorem deum et rectorem uniuersorum. Ipsum quidem non esse mali auctorem. Eorum tamen quae in mali sunt eius misericordiam quererent et expectarent futuram redemptionem et futurum redemptorem. Hec simplicium fidei initio suffecisse credimus quibus et si nichil amplius additum est ad cognitionem multum tamen collatum est ad deuotionem. Ita quidem uerum tamen in carne redemptorem et in eadem carne moriturum et resurrexerunt et ascensurum. siue alia quaedam illis temporibus abscondita fuerint manifeste non cognouerunt. et tamen fidei natiuitatis et passionis siue resurrectionis et ascensionis eius hoc eos uerissime habuisse deum quia credentibus et scientibus haec fide et deuotione sub spe et expectatione eiusdem redemptionis suae similitudinem non cognouerunt. Sic ergo intelligendum esse putamus quod dicit Augustinus quia fides eadem mediatoris saluos faciebat iustos antiquos pusillos cum magnis quia eadem fides mediatoris antiqui iusti habuerunt pusilli cum magnis. Alii quidem quae uentura erant sic uentura erant credentes et cognoscentes. Alii uero non quidem cognoscentes sed credendo et desiderando cognoscentibus et credentibus adherentes. Quod uero subiungitur quia sic nos credimus in carne uenisse. sic illi uenturum. sic nos mortuum. illi sic moriturum et ceterum non ad omnes referendum est. sed ad eos tamen quibus haec uentura scire singulariter datum est. ut omnes quidem eandem fidei sed non eandem fidei cognitionem habuisse deum. ac si de omnibus hoc dictum de omnibus intelligitur omnes quae futura redemptionem crediderunt. In quibus autem habet redemptos ostendit credidisse non inuenient affirmant. In quantum enim ipsa quae omnia haec continebat redemptionem. uenturam crediderunt et crediderunt. quiauis eadem de ipsis omnes in credendo cognitione habuerunt. hoc in ergo sano intellectu dici potest omnes ab initio iustos fidei saluatoris habuisse. et omnes in fide redemptionis uenturae iustifica-

tos fuisse. q̄a eandē redemptionē l' uenturā cognouerūt l' cognol-
centib; a credentib; crediderunt a cū hac fide sacramta ip̄si re-
deptionis quę ab initio instituta sūt ad sc̄ificationē suscepunt
a in ipsis iam eandē redēptionē suā q̄si in umbra a figura
portauerūt. Qd̄ bene duo uiri illi signauerūt q̄ botrū in uecte
suspensū de t̄ra p̄missionis ad filios isrl' in deserto portauerūt.
Botrus q̄dē in uecte x̄p̄i in cruce ē. cui' ministeriū in sacram̄
to duo popli portant. Q̄ p̄cellerūt portauerūt q̄dē s; n̄ uiderūt
q̄a p̄cedentes aduentū ei'. sacramta passionis ei' om̄s q̄dē p̄ fi-
dē portauerūt. s; n̄ om̄s p̄ cognitionē qd̄ portauerūt intelli-
gere meruerūt. Sequentes autē a; portant a; uident. q̄a
fideles q̄ p̄ aduentū ei' in carne subsequēt' sacramtū passio-
nis ei' p̄ fide suscipiunt. a; p̄ reuelatā iā cognitionē agno-
sunt. Vñ beda in eandē questionē unū inq̄t idēq; dn̄ice
crucis trophēi. pri' p̄phē a moyses quidāpli n̄iāt a; p̄dica-
bant. s; p̄phē h̄ aliquēns figuratis uelatisq; sermonib;.
ap̄li autē ap̄torūq; successores p̄te facta luce euangelij
semp̄ apte p̄dicabant. ut ut oīs popl's scire a; q̄fiteri debeat
fide. q̄ eo tēpe pauci admodū a; p̄fectiore q; nouerunt.
uis om̄s di popl's a; tūc eīdē mittia fidi in legalib; ceremonijs. **tipi**

Duo q̄ sūt in q̄b; q̄stat uā **Recapitulatio sup̄dictorū.** **ce portauer**

fides. creator a; redemptor. unū ē sine alio n̄
sufficit. Vtrūq; agnosce. utrūq; q̄fiteri. Si creatorē credis
agnoscis qd̄ fact' es. Si redēptorē q̄fiteris agnoscis qd̄ re-
parat'. Vñ ē creator a; redēptor. In suo te fecit. in tuo
te refecit. a; utrūq; un' fecit. Si ipse te fecisset. a; alē te
refecisset deberes illi qd̄ factus es. a; deberes alt'i qd̄ refec-
tus es. a; cēt diuisa intentio tua a; dilectio tua a; obedi-
tia tua a; n̄ eēs unū tot'. a; eduob; illū plus diligens a; q̄
pl' h̄res **igt̄** q̄ creauit te dedit t' eē. Q̄ redēmit te dedit
t' beat' eē. p̄p̄tea ne pl' a te diligeret. alt' q̄ redēptor q̄

ipse creator uoluit ipse creator esse redemptor. & sustinuit
tuam passionem ut emeret tua dilectionem. Nullus est naturalis
filius per adoptandis quia sine ipso alieni non fuerunt in hereditate.
Venit sapientia ut hostis non potestate sed ratione uinceretur. & his in
omnibus fides tua in uno consistat & ad unum & una quia cum duo no-
minantur unum significatur. quoniam unum est creator & redemptor. Crea-
tor ad naturam. saluator ad gratiam. In his duobus totum est au-
num hoc est ^{in quo} ab initio fides credentium una est quamuis in eadem fide
in alijs maior in alijs minor. de istis cognitio fuerit & di-
uisitate temporum. sic uno & eodem tempore in alijs maior in alijs mi-
nor inuenitur cognitio de his ipsis secundum capacitatem personarum.
Quamuis ergo fides creuit ut aliquando & in aliquibus maior esset. non tamen
mutata est ut alia esset. Sed omnis una fide unum crediderunt.
& omnis una fide iustificati sunt. qui iustificari meruerunt.
Sine enim fide ut ait apostolus impossibile est placere deo. sic dicit bea-
tus augustinus. si fides non erat. bonum opus non erat. De sacramento fidei
Sacramentum fidei dupliciter intelligi potest. a uirtute.
Sacramentum enim fidei est ipsa fides intelligitur. quae sacramen-
tum est. Per sacramenta fidei intelliguntur quae cum fide percipienda sunt. &
ad sanctificationem fidelium preparata sunt. Haec & quedam sacramenta milita-
ria dicitur. quibus milites in sua conditione imperatori suo ad fidem obseruan-
dam obligantur. & infideles quedam quae sacra habent quae sacramenta dicitur. quibus
nec sacra sunt. nec sacre rei signa. sed execrationis potius & abhomi-
nationes quibus non sacrentur homines sed polluantur. Tamen ad horum dif-
ferentiam sacramenta fidei dicta intelligi possunt. quae a fidelibus tenentur.
& cum fide ad sanctificationem suscipiuntur. Primum ergo quidem
quia ratio ipsa fides sacramentum dicitur. uel cuius rei sacramentum esse
intelligatur. apostolus dicit. Videmus non per speculum in enigmate. sed
aut facie ad faciem. Hic. scilicet quoniam per fidem uidemus per speculum in enigma-
te. tunc autem quoniam uidebimus per contemplationem uidebimus. f. a. f. Quae est
per speculum uidere. imaginem uidere. Quae est facie. a. f. uidere.

rem uide. puta aliquē eēt ret te. ⁊ sup te. aduersus es ab illo.
 nec uides facie ad facie. facie tua ad facie illi. auersa ē enī
 facies tua ab illo ⁊ si forte ille respicit ad te n̄ tu similit̄
 ad illū. Quādiu sic eris n̄ potis illū uidere facie ad facie. Exi
 be speculū ⁊ pone an te. statū uidebis in eo imaginē illi q̄ ē ad
 dorhū tuū. ⁊ sup uerticē tuū ⁊ dices uideo te. Q̄a uides.
 Iam aliqd̄ uides. s; imaginē solā. Vides illū s; imagine sua.
 n̄dū in facie sua. Non dū cognosceis. sic cognosceris. n̄dū ui
 des sic uideris in re. uides in imagine. ille ad te respicē
 q̄ te uidet. tu aut̄ auersus es ab illo. quertere ad illum
 ⁊ pone facie ad facie. ⁊ uidebis iā n̄ imaginē s; ipsam
 rē. Pri⁹ uidisti illū s; imagine sua. modo uides illū fa
 cie sua. tē cū ipsā rē uidere incipis cognosceis q̄a aliqd̄ si
 militudinis fuit illi qd̄ uisū ē imagine ad id qd̄ uidet̄ in
 re qd̄ uidet̄ in imagine sacramētū ē. Qd̄ uidet̄ in re sa
 crāmētū res ē. Qd̄ ḡ uidem⁹ nē p̄ speculū in enigmate sacra
 mētū ē ad illū qd̄ uidebim⁹ facie ad facie in manifesta gr̄e
 platione. S; qd̄ enigma ⁊ qd̄ ē speculū in q̄ uidet̄ imago.
 donec ipsa res uideri possit. Enigma ē scriptura sacra. Qr̄
 q̄ obscurā h̄t significationē. Speculū ē cor tuū. si tū mū
 dū fuerit. et ex̄tū ⁊ gl̄arificatū. Imago in speculo fi
 des in corde tuo. Ipsa enī fides imago ē ⁊ sacramētū. Con
 tēplatio aut̄ futura res uirt⁹ sacramēti. Qui fidē n̄ ha
 bent nich̄ uident. Q̄ fidē h̄nt iā aliqd̄ uidē incipiunt.
 s; imaginē solā. Si enī fidē nich̄ uideret. ex fide illu
 minatio n̄ eēt. nec dicerent̄ illuminati fideles. Si aut̄
 iā ipsā rē uident. ⁊ n̄ ampl⁹ uidendū aliqd̄ expectarent
 n̄ p̄ speculū in enigmate. s; facie ad facie uident. Q̄ q̄ p̄
 fidē uident imaginē uident. q̄ p̄ gr̄eplationē uident
 rē uident. q̄ fidē h̄nt sacramētū h̄nt. q̄ gr̄eplationē h̄nt
 rē h̄nt. Fides ḡ sacramētū ē future gr̄eplationis. in ipsa

stinuit
 ruralis
 editate.
 his in
 duo no
 tor. Gra
 ē au
 eade fide
 rit. f di
 alijs in
 onatū.
 et. n̄ tū
 uiderit.
 runt.
 ē die bea
 n̄to fidi
 tute.
 sacm̄
 da s; ⁊
 ta milita
 ē gseruan
 dnr. ḡius
 abhorn
 horū dif
 delib; tē
 glidem⁹
 n̄tū eē
 ate. tē
 enigma
 f. Q̄a ē
 uidere.

contemplatio res et uirtus sacramenti. Et accipimus in mentem sacramentum
sacramentum. ut perfecte sacramentum ipsam rem capere possimus. Si ergo summum
bonum hominis contemplatio creatoris sui merito creditur in inque-
nientem fides per quam absente quod animo uidere uirtutem hominis et
principium restorationis eius memoratur. Quis uidet restorationem
secundum incrementa fidei crescit dum homo per agnitionem amplius
illuminatur ut plenius agnoscat. et inflammatur per dilectionem.
ut ardentius diligat. Si ergo iustus quamdiu in hoc corpore exi-
stens peragatur a domino. uixit habet ex fide. quemadmodum ductus
de hoc ergastulo fuerit. et introductus in gaudium domini sui.
uixit habebit ex contemplatione. Sed mira dei dispensatio
agit. quod non in mentem in malitia hostis antiqui. ad impugnan-
dos et persequendos fideles relaxatur. quatinus uidelicet hoc homini
reputetur per merito sic non per fide ambulans uertitatis et im-
pugnat non deserit quod prius uisione dei presentis roboratur. sola
per uisione prostratus erat. Ut autem in hoc per uictus sta-
re possit. et bonum suum uictum custodire. dantur ei ut di-
ctum est in sacramentis arma quibus se muniat. in operibus tela
quibus hostem prostrat. ut scilicet fidei caritate et spe adun-
cta in mentem pariter roborent et uiuant. Incipit. xi. pars

de sacramentis naturalis legis.

Post fide de sacramentis fide tractare de-
bemus. Sacramenta ab initio ad restaura-
tionem et creationem hominis instituta sunt. Alia
sub naturali lege. alia sub scripta lege.
alia sub gratia. Et in his scriptis que tempore postio-
ra fuerunt. effectum gratia spiritualis digniora inueniuntur.
Omnia enim illa superioris temporis sacramenta siue sub naturali
lege. siue sub scripta lege signa quedam fuerunt. et figure
eorum que non sub gratia exhibita sunt sacramentorum. et ideo effec-
tum spirituale que suo tempore operabantur posita per istas illa uirtute

a scificatione qua senserunt ab istis. Si q's q' sacramenta po-
 stiora effectū scificationis habuisse negauerit nichil sen-
 tire uideat. De p'ma differentia p'cedentiū a subsequenti-
 H hoc tñ dignitatē sequi indubitantē p'te. unū sacramtorū.
 rīm. qd a illa a uisibilia a: signa inuisibilū fuerit. Ita
 ū cū sint ipsa qdē uisibilia tantūm inuisibil' gr' signa
 a sacramta existunt. Ido sacramta gr' p'mū p benedic-
 tionē. uirtutē in se scificationis suscipiunt. ac deinde
 quā continent in se scificationē gferunt. ut ex scificatioē
 sint scificantia. atq; h'c ex sua s' cōlit' melita scificatioē gferre
 gsuenerant. Passio nāq; saluatoris que p'mo loco ^{sacramta} scificati gr'
 adfectū salutis scificat. mediantib; istis a illa p'ora sacramta t'p'is
 scificabat ut eadē cēt salus a his q' recta fide signa futurorū in
 illis uenerati sunt. a his q' effectū salutis in istis p'cipiunt.

gferre. qd il-
 la p' h'c celo
 la h'c signi-
 ficatioē

Illud q; int' ipsa p'mi tēp'is sacram q' sub ^{Alia differentia.}
 naturali lege erant. a ea que l' sub lege sc'pta. l' sub grā insti-
 tuta s't sacramta int' p'cipim'. qd illa uoluntatis magis
 eē uident' ista necessitatis. Illa ex uoto celebrata sunt. ista ex p-
 cepto. Hā existimandū ē illa sola p'ma natural' legis. siue de-
 cimas uidel' siue sacrificia. siue oblationes ita hominū ex ne-
 cessitate indicta. ut q'ea n' exerce' fuisse uentū p'uarica-
 tionis incurreret quēadmodū ille q' fidelit' ea coleret nū-
 tū deuotionis suę inueniret. Nūq; enī legim' qd a'n legē sc'p-
 tā d's hōi dixerit qd decimas n' dederit. qd sacrificia n' obtu-
 lerit. sic p'ea p' legē dix'. Mascul' cui' caro p'putū' creuēnsa n'
 fuerit p'ibit anima illa de p'lo suo. a sic sub grā tribilit' in-
 tonuit. n' q's renat' fuerit ex aq' a spū scō. n. i. r. d'. Vñ con-
 cum' qd sacramta illa p'ma mag' ad exercenda deuotionē p'po-
 sita fuerant. q' obtinenda salutē indicta. Hā nich' posside-
 bat. uñ decimas offerre debeat. a q' nich' habebat q' sac-
 ficia a q's oblationes offerre pōt. votū nouit dō iacob

n sacm'tū
 sūmum
 inque
 minisq;
 stauratio
 mpli'
 cationē.
 pore ex
 duct'
 dñi sui.
 nlatioē
 ugnan
 hoc hōi
 s a im
 at'. sola
 tus sta
 i ut di
 eib; tela
 e aduun
 ars
 s.
 re de
 taura
 t'. Alia
 lege.
 r postio
 int'.
 turali
 figure
 s offer
 a uirtue

dicens. Si quis d's d's meus fuerit mecum. & cetera. ad deinde subiungit. de
univ'is que dederis mi decimas & ob. & ho. p. o. t. qd' q' se ex voto fa-
cturum spondit q'a hoc ex necessitate mandari n' deberent
patenti offendit. qd' homo instruct' a d'o ad decimas offeren-

Probabile t'n e' omnino hocm ad hec exerecnda a p'ncipio
a d'o instructu' & eruditu' fuisse ut p'mi cu' t'ps culpa sub-
sequentis deuotionis studio aboleret & q' in semet ipso con-
tinuax ex'itat in suis p'modu' obte'pare consueceret. Vn' a'
homo reru' suaru' decima poti' qua' nona & octaua. & aliam
quacuq; parte offerenda e' scire potuisset. n' a d'o doct' fuis-
set. Ex q' conicim' qd' d's q'de homine a p'ncipio ad hec exer-
cenda consilio erudit. s; p'cepto n' obligauit. donec p'ca
illa uenirent in qb; homo p'cepti capax obedientia exhi-
bere & p'uaricatione cauere addiscet. Primum q' ante
lege paruulos consilio nutrit. p'ca sub lege exerecatio-
nis p'cepto te'ptauit. nouissime sub gra' p'fectos in lib'ta-
te spe' ambulare p'mittunt. Vt q' breuit' sup'dicta ad
memoria' reuocem' q' sit differentia int' noui sacra'mta
testam'ti. & illa q' sub naturali lege. & sub septa lege sac-
ra'mta fuer' attendenda considerem'. Prima differentia.

Prima differentia e' qd' sacra'mta nouit. p'mo loco qd' sp'ua-
lis gra' signa s't & ad ipsa' gra'm scificandis offerenda
infusa s' benedictione p'ncipalite' instituta. Illa u' signa ho-
ru' t'n & mediantib' his quoru' signa fuer' ne sine salute e'ent
q' t'ps red'ptionis p'cesser' gra'm in sustentatione' g'uler'.

Secunda differentia e' qd' in illis sacra'm- Secunda differentia.
tis imbuebant' antiq' iusti n'du' adhuc regni celestis
ianua' intrare potuer'nt. donec saluator p' carne' assumpta
egros ascendit. & omib; in se credentib; ac sequentib; uia'

Tercia differentia e' qd' sacra'mta Tercia differentia. Sapunt.
natural' legis n' ex p'cepto iudicta uiderent'. s; ex consilio

ad notū pposita. Sacramēta uē sēptē legis a: gr̄e necessitatem
 q̄nda exēnsationis inducere. p̄tē qd n̄ ex ḡsilio x̄m. s; ex p̄cep
 to instituta noscunt̄. Quare p̄ma mu... tati s̄ p̄ sēdā.
Sed opponit̄ n̄ ḡtēp̄nēda quēstio q̄r uidet̄ si eundē salu
 tis effectū t̄i p̄ p̄cedentia quā p̄ subsequētia gr̄a gra
 tit diuina iussio ritū antiq̄r p̄ institutionē succedentū
 aboleuit. Nam si eadē uirt̄ in illis sac̄mētis fuit. qd necesse
 fuit. ut illa cessarent a: ista succederent. S; sciendū qd di
 uine dispensationis ordo a: ratio hoc poposcit. ut sic ab in
 itio p̄currente t̄p̄r maḡ semp ac maḡ. aduent̄ saluatoris
 appinquit sic semp maḡ ac maḡ effectus salutis cresceret
 a: cognitio uirtutis. p̄t̄ qd a: ipsa signa salutis p̄ successioēm
 t̄p̄m alia p̄ alia mutari debuert̄ ut cū effect̄ diuine gr̄e
 in salutē cresceret. simul q; a: ipsa significatio in ipsis signis
 uisibilib; euidēti or appareret. Erat q̄ppe idē saluator. eadē
 gr̄a. eadē fides. illie uenturi. hoc exibiti. S; q̄a ipse p̄ quē
 salus dabat̄ longe erat. eadē salutis signa obscura eē debuer̄.
 Postea uē paulatī ei aduentu p̄pinq̄ntē oportebat ut eodē or
 dinē a: fides in cognitione a: gr̄a in salute cresceret a:
 eadē gr̄a in sacramētis foris a: in signis suis se euidēti ma
 nifestaret. Quap̄t̄ p̄mū p̄ oblationē. a: p̄ca p̄ circūcisionē.
 ad ultimū p̄ baptisimū expiationis a: iustificationis sacra
 mētū formari institutū ē q̄a eadē mundationis forma
 a: similitudo in oblatione qd occulte inuenit̄. in circūcisio
 ne uē euidēti exp̄mit̄. p̄ baptisimū autē manifeste decla
 rat̄. Prīmū nāq; institutionē accep̄ hō ut p̄ remedijs sa
 lūtis ext̄ioris sub; partē offerret dō. partē ad usū p̄re
 tineret q̄m in h̄ facto desc̄t ea q̄ intrinsec̄ bona erunt dō
 t̄buera. q̄ uē mala s̄ imputare. Denari ipse qm̄ n̄is p̄fe
 ctus ē signū bonitatis a: uirtutis qd dō t̄bit̄. a: in hoc
 a: dō eē cognoscer̄. Nouenari q̄ min⁹ a: p̄fectioē h̄t. defectū

...ung. de
 ...uoto fa
 ...berent
 ...is offeren
 ...io / das
 ...ulpā sub
 ...p̄so con
 ...v̄n a:
 ...aliā
 ...loc̄t̄ fuit
 ...e exer
 ...ee p̄ca
 ...tiā ex bi
 ...ante
 ...citatio
 ...n lib̄ta
 ...ta ad
 ...an̄ta
 ...ege sac̄
 ...ntia.
 ...qd sp̄ia
 ...rendā
 ...gna ho
 ...ce eēnt
 ...uler̄.
 ...entia.
 ...egle t̄tis
 ...shiptā
 ...y, uia
 ...sapunt.
 ...s; ex ḡsilio

et ueni et corruptionem significat. quod merito homini deputatur. propter hoc
quod decimam dare deo. nouum est retinere preceptum. ut quod bonum est in se a deo.
quod uero malum a se est. proficitur. Sed hoc signum quasi de longe superius magis
docuit hominem quod esset quod fieret, cum tempus aduenisset. quod ueritas de-
clarari debuerat datum remedium est per circumcisionis sacramentum. uero dum
interiori suba hominis pars non quod superflua sed et quod superfluum est figura
precludit. iam manifestum illa peccati circumcisio quod interiori hominis gratia proficit
demonstrat. Quod autem circumcisio exteriores sordes et enormitates
quod foris sunt resecat. ablutio autem maculas interiores mundat.
quoniam iam manifesta ueritate in aduentu christi circumcisio cessa-
re debuit. ut illud sacramentum succederet quod perfecta hominis emun-
dationem et interiore magis candorem quem in ipso et per ipsum sacramentum
adipiscitur posset declarare. amplius autem quia circumcisio quod sordes
aufert. sed dolores infert. ablutio uero inquinatos sine dolore emun-
dat. Isecum pro populo in timore seruienti et sub lege liberanti
circumcisio ad mundationem data est. nouo autem populo in gratia per cari-
tatem ambulanti ablutio. Videntur ergo illa sacramenta quod sub naturali le-
ge precesserunt quasi quedam uibra ueritatis. Illa uero quod prece sub septua
lege secuta sunt quasi quedam imago et figura ueritatis. Ita autem quod sub
gratia nouissime secuntur non iam uibra et imago sed corpus ueritatis. In quibus
salutis effectus. quoniam et perfecte datur. et euidenter ostenditur. quasi spiritus in cor-
pore uiuenti exteriori mundatione patet. sic in eis inuisibilibus
gratia uita clarissime demonstrat. Prima ergo sacramenta uibra fuerunt.
Secunda imago. Tercia corpus. per quod. in loco sequitur ueritas spiritus. Hec in presen-
ti de sacramentis naturalis legis dicta sufficere posse putamus. quod tamen quod
sic superius commemoratum est. ita fidei iustificanti unita fuisse eadem
ut in eis esset exercitatio deuotiois. non necessitas obtinende
salutis. Sola enim fide operante ex dilectione illi iustificanti quod per gratiam
ad participationem future redemptionis seruabatur. Sed quia de pri-
mis illis sacramentis quibus deuotio fidelium tamen exercebat. iam quodam
tempore diximus. et de operibus aliquid dicenda putamus. De tribus generibus operum.

111
Tria sunt genera operum. quaedam ita sunt bona ut nunquam preteriri possunt. quaedam
ita mala ut nunquam licite possunt committi. Quaedam autem media sunt.
quae per tempus et loca et agi possunt et preteriri. Sola ergo illa quae sic se habent ut
nunquam fieri licite possunt lex naturalis prohibuit. Illa uero quae nunquam licite
preteriri possunt. sola precepta. Media autem ad utrumlibet relinquens.
de prohibendis unum preceptum in corde scriptum. Quod tibi non uis alicui ne
feceris. De precipiendis similitur unum. Quaecumque uultis ut fa-
ciant uobis homines. et uos similitur facite illis. ut uidelicet homo ex
sua gratitudine disceret qualem se circa proximum exhibere deberet. Sed
precepta cum lex sub iuramento et disciplina uiuendi artiore proponeret.
Ex his quae media quaedam exceptit. et ex eis alia per preceptionem alia
per prohibitionem in alteram partem deflexit ut quicquidmodum primo homini
in paradiso de secessione naturali unam per preceptum discipline
prohibitionem excepit. cum tamen filius eius non in una uirtute stantibus sed
per uarios errores dissipatis. non unum de secessione naturali preceptum
discipline quasi per blandis. sed quasi corrigendis et reparandis multa
formaret. quoniam magis in medijs temperare disceruerent tantomagis
et leuius in excessu caute ualerent. Illic multa excessa sunt. pauca excessa.
Illic dictum est homini ut de ligno scientiae boni et mali non comederet. non quia lig-
num malum erat. sed quia obedientiam approbanda erat. Hic dictum est
ut carnem cum sanguine non comederent ut discerent horrere cru-
delitatem. carnem porcinam non edunt ut detestarentur immuni-
ditatem. In boue et asino non ararent ut predicatiois noxiam agnos-
cerent pigritiam et stultitiam et cetera similia. Quorum media erant.
Illic uero quae sub naturali lege in duo habentur preceptis clausa fuerunt. per
septem legem. precepta septem illis quae in secunda tabula posita sunt per
ceptis explicata sunt et distincta. Ex quibus primum erat. honora
patrem tuum et matrem tuam. ut bene sit tibi. et longeuus sis super terram.
Secundum non occides. tertium non mechaberis. Quartum non fur tuum facies.
Quintum non falsum testimonium dices. Sextum non concupisces uxorem
proximi tui. Septimum. non concupisces rem proximi tui. In quibus

et hoc non negligent preuidendum est. quia ex his .viii. unum solum secundum
preceptionem datum est. Sed reliqua secundum prohibitionem. Primum namque pec-
catum hominis fuit inobedientia. et ideo uita ista que hominum ad peniten-
tiam gerat. tota obedientie deputatur. Quia ergo homo in malis agen-
dis ex propria cupiditate gloria in diuisa distribuitur. in bonis agen-
dis sola obedientie gubernatur. ideo in malis cauendis que habet ex semet-
ipso et semet ipsum facere potest. sigillatim instruendus erat ad bo-
na non agenda ad obedientiam solum reuocandus erat ut
ibi perseverantiam alteri ac salubri disceret quod ipse agere debuit.
Et cum iubet homo patri et matri honorem deferre non hoc ad carnales pa-
rentes solum referendum est. sed hoc potius ei precepit ut que deum in precep-
tis suis aliquando contempserit. nec pro deum homini superiori obedientiam atque
honorem exhibere non dedignatur. *VII. pars de unione populi*

Primus statuitur ab adam usque ad abrahamam fidelium
magis proprie determinatur. Quibus per moysen leges
sepe dante sunt. ante moysen tamen obseruantia le-
galis in circuncisione exordium suscepit. primum
illud. secundum sub lege naturali quasi in
confusione quodam transierat. et que in eo fideles ex-
terunt quasi quedam paucis generibus in humano genere dispersa et ab
inuenire discreta sola uere fide unita fuerunt. Ut ergo ad in-
ter unitatem unidandam ex diuersis crederetur. et esset in manife-
sto forma fidei ad quam ex dispersione sua que uocandi fuerunt
mutarentur. propositum unum ad quem uno proficiendo que assumendi per-
fuerunt omnes colligerentur. Vocatur ergo abrahamam unum emulctis. unitas
principium unionis. ut ad finem illi colligerentur. quemque per illum
fide illi et deuotione ungerentur. Vocatur ergo ut exiret de
terra et recederet ab illis quibus unum fuerat. nec ungeret illi
ad quem ibat. Et data est forma illi que transmittitur ad omnes
ex ipso reseruos. et omnes in ipsa una forma unum futuros.
ut cum fidelium numerus augetur. unitas tamen fidei non multipli-

112
carer. ut p̄mū nulli forma unū eēt q̄ ex ip̄so nascerēt. p̄ca aī
unū fiēt q̄ eadē fide ip̄si sociarent. Et tē q̄ unitas p̄ di ex̄p̄t.
at unitas ḡn̄ationis fidel̄ q̄ p̄mū signata ē p̄ sac̄m̄tū baptis-
matis. p̄mū signaculū in carne sub q̄ uiuendi erant. q̄ in car-
ne unū erant. p̄t̄ea c̄cūcisio data n̄ ē n̄ semini abrah̄e ut
carne signarent q̄ in carne unirent. Postq̄ aut̄ ad hanc uni-
tate accesserūt q̄ sc̄dm̄ carnis ḡn̄ationē ex x̄ n̄ fuerat positū
ē signaculū unionis ex̄t̄ sub am̄ carne. q̄a ex sp̄u aī fide unū
facti s̄t. q̄ carne n̄ fuerant. De circūcisione.

Mandauit itēq; d̄s abrah̄e ut circūcidēt̄ pellē p̄putij. S̄
in signū. p̄tis in ex̄plū. t̄m̄ ad p̄orē statū sup̄at d̄s q̄tin̄
p̄ hoc signaculū popl̄i d̄s ab infidelib; disēneret̄ quisq; ueniret
q̄ n̄ solū de filiis abrah̄e s; de uniūsis gentib; fideles colligēt.
ac p̄ hoc sic̄ dictū ē iā n̄ signaculū carnis in ḡn̄e. s; p̄ signaculū
s̄m̄ baptismatis s̄cer̄nent̄ in sc̄ificatiōe. Sane q̄cūq; int̄m̄
de semine abrah̄e fideles ex̄t̄erūt. huic p̄ceptiōi subiecti
n̄ fuerūt. Neq; circūcisionis q̄ soli abrah̄e indicta fuerat
inscribende debito tenebant̄. s; fide op̄ante p̄ dilectionē.
sic̄ prī sub lege naturali prīq̄ circūcisio instituta fuisset.
q̄ iusti fuerat sine circūcisioe saluabant̄. Modus aut̄ circū-
cisionis talis erat. p̄ceptū fuerat ut puer mascul' octaua
die a natiuitate sua circūcidēt̄ in carne p̄putij sui. Et q̄
ad tendū putant̄ cultello de pet̄ facto. Qd̄ t̄m̄ nulla alia au-
toritate p̄bant. n̄ q̄a sephora uxor moȳsi t̄rita a b̄ anglo
acuta pet̄m̄ sup̄fesse leḡt. ac ea p̄putiū filiū sui circūcidisse.
ac ioh̄e in t̄ra p̄missionis inḡssur' sc̄do in p̄lo circūcisioni
sac̄m̄tū cultris pet̄nis innouasse memorat̄. S; illū q̄dē
in alio a obstinationē maḡ a turpitudinē. in alio ū ob-
t̄pū a significationē ueri ih̄u q̄ p̄ consuetudinē factū n̄
inuenient̄ estimat̄. Ut ostendēt̄ q̄ sac̄m̄tū circūcisionis
n̄ quēadmodū p̄ora sac̄m̄ta ad uoluntatē p̄positū. s; ex

et necessitate exequendū p̄ceptū qm̄ in uocatione firmat̄ cū dicit̄:
 Mascul' cui p̄putij caro circūcisa n̄ fuerit. p̄bit aīā illa de p̄p̄lo. s. Causa
 q̄ sub infer̄ cū d̄r. q̄a pactū meū irritū fec̄. Si ḡ p̄ pactū d̄i irritū
 factū p̄ uariationē p̄mōr̄ p̄p̄tū intelligim' cū mēcūcisiois
 ob p̄uariationē pactū p̄itur' dicit̄. manifeste dat̄ intelligi sac̄
 ritū circūcisiois ad hoc eē institutū. ut p̄ ipsū hō a debito p̄me
 p̄uariationis lib̄abit̄. Idē enī salutarē curationis auxiliū cir
 cūcisio eē originale peccatū in lege op̄abat̄ qd̄ n̄ baptism' ex cep
 to qd̄ regni celestis ianuā p̄m̄ patres intrare n̄ pot̄nt. p̄t̄
 qd̄ necessaria fuit mors x̄ que aditū uitę patefac̄et. Tres sane s̄t
 circūcisiones una in carne tm̄ ext̄i' que sacram̄tū ē. due alię que s̄t
 res a uirt' sacram̄ti. altā que fit in p̄senti. qm̄ q̄iā p̄ dispensatio
 nē iniquitatis circūcidit̄. altā q̄ in futuro fiet. qm̄ p̄ d̄i positio
 nē corruptionis corp' circūcidet̄. P̄ma ḡ ē in carne. scd̄a in m̄te.
 t̄tia in corpe. Octonari' ū in sacra sc̄ptura aliqñ tēp' resur
 rectionis significat qd̄ p̄sente que .vii. dieb; currit uitā. sc̄pt̄
 aliqñ tēp' gr̄y in q̄ q̄i post sabbatū legis c̄na bona seruientib;
 dō p̄mittunt̄. Merito ḡ p̄ma illa circūcisio que sacram̄tum
 erat illarū duar' nulla ē fieri octana die. ut ostend̄t qd̄ tēp' gr̄y
 corda circūcidenda erant p̄ emundationē iniquitatis. & in
 tēp' resurrectionis corpa p̄ dispensationē corruptionis. p̄t̄
 aut̄ solos masculos data ē circūcisio carnis. q̄a sac̄ sc̄ptura p̄ mas
 culinū sexū animā. p̄ mulierē ū carnē significare solet. ut in
 d̄t̄ ostend̄t q̄a illa ext̄ior circūcisio aiāb' sc̄ificationē ḡtulit. s;
 carni n̄ abstat corruptionē. Cutrell' de pet' fact' x̄pm̄ signi
 ficat. de q̄ d̄c̄ apl̄s. pet' aut̄ erat. x̄. de q̄ sc̄ptū ē. Ecce agn' d. q. r.
 .p. m. In carne p̄putij nulla ē fieri. q̄a ad remediū data ē eē origi
 nale peccatū qd̄ a parentib' ḡtratum' p̄ illud mēbrū p̄pagati. Por
 ro femine in p̄ circūcisionis sola fide saluabant̄ sac̄ficij' a ob
 lationib' alijsq; legis ceremonijs purificare. Ipsā q; circūcisio
 nē fide suscipientes a meis q̄ in carne illā suscepunt uenādo

participantes. Maschi q̄ morte p̄uenti ad octauū diē uenire n̄
 potuerūt a ob sine circūcisionis sac̄m̄to ab hac uita recesserūt. sola
 fide parentū eū oblatioib; & sacrificijs int̄uenientib; n̄ ip̄bilit̄
 saluari estimant̄ p̄ eo q̄d p̄ceptū circūcisionis n̄ n̄ masculis ad octa-
 uū diē uenientib; indictū eēt uidr. ac p̄ hoc p̄uaricationis reos,
 n̄ fuisse q̄p̄cepti q̄ceptores n̄ fuerant q̄ datū n̄ fuerat n̄ p̄ueni-
 entib; ad diē octauū p̄cipue ne miserabilior h̄serus appareat. &
 ei a p̄iudicet̄ in illo in q̄ al̄ sex⁹ absolut⁹ oīo fuisse q̄bat̄. S; m̄to
 q̄r. si h̄ij q̄ diē octauū negligentia siue q̄ceptu parentū sine circū-
 cisionis sac̄m̄to t̄nserūt. p̄modū eodē sac̄m̄to p̄cepto salutis effe-
 ctū q̄secuti sūt. cū p̄ p̄ceptū diuinū hoc sacram̄tū n̄ n̄ die octauo
 celeb̄ndū indirat̄. & pot̄ fortassis n̄ irrationabilit̄ credi q̄d sic
 de gentib; ad ritū leḡ uementes h̄ sac̄m̄tū q̄libet etate ad salu-
 tē p̄cepunt. ita a; si q̄ sub lege t̄p̄ suo hoc n̄ p̄cepissent. ad salute
 tū a; ad remediū eis opatū sūt. si illud p̄modū suscipiendo p̄ore ne-
 gligentia correxerunt. Sic q̄ circūcisioni sac̄m̄tū semini abrahe
 significando & signando parit̄ datū ē significando ut iustificaret̄.
 signando ut a cunctis gentib; discernēt̄. quatin⁹ singularis manet̄
 a; disct̄a gnatio de q̄ x̄ nascet̄. Vñ q̄ sequit̄ colligit̄ p̄babile eēt illi t̄m
 semini abrahe. circūcisionē ex p̄cepto indictā de q̄ x̄ nascitur⁹ erat.
 ut uidet̄ p̄ abrahā. ysaac. & p̄ iacob. ac deinde. xii. tribus quib; de ip̄o
 iacob orre sūt. Hā iob scdm̄ q̄sdā de clau stirpe fuisse creat̄. q̄ t̄m
 circūcis⁹ fuisse n̄ legit̄. De preparatione legis.

Sacram̄tū circūcisionis antē leḡ lationē datū ē a p̄p̄h̄i q̄dā ip̄a-
 ratio ad suscipiendū legē facta ē. Quāmodū om̄i n̄c̄ in nouo. t.
 p̄m̄ h̄o unda baptismi ablut⁹ signū & nom̄ p̄fessionis suę accip̄. ac de-
 inde n̄ro fidelū associat⁹. & p̄ceptis diuinis instruct⁹. ad implendā
 p̄fessionē suā accedit. sic antia; ille p̄p̄s p̄m̄ū q̄dē p̄ circūcisionē
 signat⁹ ē. postea p̄ legē informat⁹. De sac̄m̄tis septē legis.

Lex septa t̄a continet. p̄cepta. sac̄m̄ta. p̄missa. In p̄ceptis ē m̄itū.

In p̄missis ē p̄m̄ū. In sac̄m̄tis ē adiutorū. p̄ p̄cepta eundē fuit̄
 ad p̄missa.

du.

S; q̄a hō p se infirm⁹ erat. uenerūt sacm̄ta. media int̄ pmissa et p̄cep-
ta. q̄ illū adiuuarent. et ad ^{p̄cepta p̄ficienda} pmissa et ad pmissa obtinenda.
Sub lege naturali pauca erāt sacm̄ta. Sub lege sc̄pta utraq; multi-
plicata s̄t et p̄cepta. et sacm̄ta. Hā p̄mū medic⁹ d̄s ad hōem egrotū cu-
randū accessisset. totū occupauerat morib⁹ q̄ totū reliquerat
salus. et opposuit in corp⁹ gn̄is humani in p̄mis pauca artido-
ta et paucis m̄tib⁹. hoc ē p̄sonis paucis ut paulatī morib⁹ deficeret
et salus cresceret. p̄ea sub lege sc̄pta remedia ḡtulit. et plures reperi-
uit. Sub lege nat̄ali duo p̄cepta fuerūt. et t̄a sacm̄ta. Duo p̄cepta.
ad t̄n̄ us alij ne feceris. Et q̄dēiq; uultis ut faciant uobis hōes
eadē et uos facite illis. Tria sacm̄ta. decime. oblationes et sac-
ficia. Decime in portationib⁹. oblationes in reb⁹. sacrificia in aiab⁹.
Sub lege sc̄pta multa fuerūt p̄cepta. et multa sacm̄ta. p̄cepta cū
legis sc̄pti s̄t. alia fuerūt mobilia. alia īmobilia. Mobilia q̄ ex dis-
pensatiōe. et t̄ps sunt ordinata. Immobilia s̄t q̄ a natura ueni-
unt. et ita mala s̄t ut nullo t̄pe sine culpa poss̄t fieri. Ita bo-
na s̄t ut nullo t̄pe poss̄t sine culpa dimitti. De īmobilib⁹ p̄cepta.
immobilia q̄ sola lex nat̄alis habuit. duob⁹ p̄ceptis q̄phensa. In uno
bona percipiēdo. in alt̄o mala p̄hibēdo. hęc ū duo p̄cepta nat̄al
leḡ p̄ legē sc̄ptā lati⁹ explicata s̄t et distincta p̄. vii. illa p̄cepta q̄
sc̄da tabula continebat. in q̄b⁹ ostendit̄ q̄ se exhibere debeat hō q̄ pri-
mū q̄ admodū in t̄b⁹ p̄cedentib⁹ demonstrat̄ q̄ se exhibere de-
beat q̄ d̄m hō. Vñ et p̄ma tabula dicta ē q̄a excellentiora continet
mandata q̄ p̄tinet ad dilectionē d̄i. Sc̄da aut̄ q̄ inferiora et p̄xi-
ma p̄t̄ h̄ p̄cepta continet q̄ p̄tinet ad dilectionē p̄xiimi. Vñ p̄ma
tabula d̄r. q̄ in ea continent̄ p̄cepta q̄ infirmunt fidē. Sc̄da aut̄
q̄ in ea continent̄ p̄cepta q̄ instruunt ad bonā opationē. In p̄ma
tabula t̄a s̄t p̄cepta. q̄a q̄ fide cōdit̄ trinitas ē d̄s. In sc̄da tabula s̄t
. vii. p̄cepta. q̄a in p̄senti uita t̄q̄. vii. d̄ier̄ circulo uolunt̄. offi-
cia humanitatis p̄xima exhibent̄. Tria ū et sc̄ptē. denariū cō-
plent. q̄a p̄fectū fac̄ fides recta. et opatio bona. P̄mū p̄ceptū

p̄m̄ tabulę ad d̄m̄ patrē p̄tinet. sic̄ p̄ceptū p̄m̄ sc̄d̄e tabule ad hoīn̄
 patrē. ut utriq; pat̄ntas p̄ncip̄i auctoritate honorent. In p̄m̄a ta-
 bula p̄ceptio ē q̄ p̄hibitio. Similit̄r̄ q̄ in sc̄d̄a utraq; studeas & facere
 que debes. & cauē que n̄ debes. In alio n̄aq; si offendis delictū ē. In
 alio ū si offendis peccatū ē. facē t̄ facienāc̄ peccatū ē. facienda
 aut̄ n̄ facē delictum ē. De t̄b; p̄m̄e p̄ceptis tabulę. P̄m̄ū.

Audi isrl̄ d̄s tuus d̄s un̄ ē. ipsū adorabis. illi soli serues. N̄
 hoc totū de p̄ceptione q̄ d̄r. q̄a an̄ p̄ceptū p̄ amonitionē ad
 obedientiā auditoris animū p̄parat. Audi isrl̄. h̄c nota obediē-
 tiā; d̄s tuus. h̄ nota gr̄m̄. d̄s un̄ ē. h̄ nota doct̄nā. q̄n̄ dicet̄. Obe-
 dientiā exhibe. gr̄m̄ intellige. ueritatē agnosce. Qd̄ audis. h̄
 ē obediētiā quā erigeris. qd̄ d̄s tuus un̄ ē. gr̄a q̄ p̄uenieris. qd̄
 d̄s un̄. ueritas q̄ illuminaris & p̄ficieris. d̄m̄ tuū audi. q̄n̄ t̄
 miām iā exhibuit. & uicidū t̄n̄ a te seruitū accep̄. ut serias
 ab ip̄o eē utriūq; s; qd̄ a te erigit op̄ uirtutis & qd̄ t̄ p̄mittit̄ p̄m̄ū re-
 tributionis. Audi isrl̄. hoc ē auleuta eccl̄e. Om̄s er̄i uirt̄ ab obedi-
 entia incip̄. quēadmodū om̄e uicū ab inobediētia peccit. Fru-
 stra n̄aq; p̄ inobediēti gr̄m̄. Porruaci doctrina. N̄n̄ intelligen-
 ti p̄ceptū d̄r̄t. Ierem̄ p̄m̄ū audi isrl̄ ut sis obediēns. d̄s tuus. ut
 deuot̄ existat. d̄s unus ē. uirtatē agnoscas. Deinde sc̄it̄ p̄ceptū. p̄m̄
 adonib; h̄ p̄tinet ad fidē. & ei soli serues. h̄ p̄tinet ad op̄ationē. Fi-
 des enī op̄ans ex dilectione p̄fectū facit. q̄a nec op̄ sine fide. nec fides
 cui t̄p̄s sup̄erit accepta ē sine op̄e. p̄p̄ta adora recte credens.
 serui b̄n̄ opando. Queri aut̄ pot̄ si n̄ qd̄ d̄r̄ ei soli ad utriūq; re-
 ferendū sit ut dicat̄. Ipsi solū adorab; & ei soli serues. S; & hoc
 qm̄ stare pot̄it. q̄a sepe in ueti testam̄to sc̄os uiros n̄ solū an-
 gl̄os adorasse. s; & hoēs legim̄. Hoc t̄n̄ p̄p̄ta alicui rephensos inue-
 nim̄. Et in nouo test̄o. s; ap̄ls qd̄ fideles ad seruendū superiorib;
 & p̄latis t̄m̄op̄t̄ et horitat̄. Sciendū q̄ ē q̄n̄ alio m̄ hoēs. alio m̄
 d̄s adorari p̄cip̄t̄. Vbi n̄aq; ueti i superiores q̄ ab inferiorib;
 adorari dicebant̄. q̄n̄ eis siue incuruatione genuū. siue capt̄m̄

p̄missa et p̄cep-
 missa obtinendi
 a utraq; multi-
 uocem egrotū cu
 reliquerat
 pauca artido
 morb̄ deficer
 & plures rep̄
 a. Duo p̄cepta.
 iant uobis hoēs
 rationes & sac̄
 sacrificia in aīab
 ta. p̄cepta enī
 n̄ q̄ ex dis
 natura ueni
 fieri. Itra bo
 nobilib; p̄cepta.
 uensa. In uno
 p̄cepta nat̄al
 la p̄cepta q̄
 eat h̄o q̄ p̄ri
 exhibere de
 niora q̄tinet
 teriora q̄ p̄ri
 m̄. Vt p̄ma
 ē. Sc̄d̄a aut̄
 m̄. In p̄ma
 la tabula t̄
 uolunt̄. offi
 denariū cō
 nū p̄ceptū

p̄m̄e p̄ceptis

inclinatione, ab his reuerentia exhibeat. Deinde aut adorare e ei
 tota mte p humilitate ad deuotione subterne a ipſi pncipi
 u ac fine omis boni credere. Quod ei soli nos debere nemo e sane
 ritus q ambigat. Vn ipſe q; p ppham de se testat dicens. honore
 meū alicū n dabo. a glam meā sculptilib. De seruitute u idip
 ſi qpetent intelligi pot. q nimirū omis ille rectissime so
 li dō seruire dī. q a scdm dīm hoī superiori humili se subie. a
 ū causa dī impugnat fidentē gēdic. Quia cauet sollicite n inſu
 tute sua l p timore hoīs cont dīm qd faciat tērene retributiois
 lucrū intentioē celesti pmo anponat. S; in greco manifestior
 sententia exp̄ssa ē. Greca nāq; locutio diuinā seruitutē ab
 humana p̄o uocabulo distinguit. qd latinitas n h̄t. Ibi enī
 dī seruit̄ lata. a humana diuina uocat. a ab hoc ydolatre uoca
 ti s̄t. q̄a seruitutē qm dō debent idol exhibent. S; latina ling
 utriūq; sub eadē noē seruitutē ḡhendit. a p̄p̄ta obscurior sig
 nificatio facta ē cū dī ei soli seruiet. qd in greco ambigū n ē. S;
 cū h̄ p̄ceptū ad patrē ptineat q̄ dictū ē ei soli seruiet. q̄si a fi
 lio a spū scō seruiendū n sit. S; qd dictū ē soli n excludit gmu
 monē filij a sp̄e scī. s; q̄q̄ d̄s n ē. pat̄ a fili⁹ a sp̄s scō un⁹ d̄s ē.
 ipse sol⁹ adorand⁹ ē ei q; soli a n alicū seruiendū ē. ea uidel serui
 tute q̄ ei soli debita ē. Hā in euanglio cū dī. nemo nouit patrē
 n̄ fili⁹. n̄ utriq; sp̄e scō cognitione excludit. cū ipse a p̄funda dī
 teste ap̄lo seruet. S; ei mali loquū gen⁹ ut dicat nemo n̄ ille
 uidel q̄ n̄ hoc ē qd ille. his p breuitate t̄nscur s̄ ad seq̄s man
 dat̄ discutiendū tranſeam⁹ qd tale ē. Secundum.

Non assumes nom̄ dī tui in uanū. Hoc ad siplieē l̄tē sensū
 talit̄ intelligi debet ut nom̄ dī hō in uanū n̄ assumat. i.
 l ad m̄datū affirmandū. l ad ydolū uenandū. s. ut neq; idola
 noē diuino honoret. neq; falsitati nom̄ diuinū assotiet. O isti
 ce autē nom̄ dī in uanū assumē ē filiū dī uisibile p humani
 tate factū creaturā existimare. In uanū q̄ppe nom̄ dī assumit

q̄ filiū dī c̄nūm ex t̄p̄r cepisse credit. Hom̄ h̄q̄dē pat̄s, ^{filij} dr. qz in
 filio & p̄ filiū pat̄ inuisibil̄ manifestat̄. n̄ solū qm̄ mund⁹ p̄ ipsū
 fact⁹ ē. uerū aī p̄ ipsū hoēm redēpt⁹. Sane q̄ filiū dī hoēm factū
 q̄stet̄ neq̄q̄. in uanū nom̄ dī assumt̄. q̄ d̄ant hoēm p̄ id qd̄ ass̄
 sūpsit ex tempore. d̄m̄ uirū agnosēt p̄ id qd̄ fuit ex c̄nitate.
 P̄ oē adhuc alit̄ intelligi qd̄ dictū ē n̄ assumas nom̄ dī tui in
 uanū. n̄ sic ueneraris & adorus cū p̄t̄ qd̄ ab eo fact⁹ es. sic ado
 ra & uenāre p̄t̄ qd̄ ab eo es redēpt⁹. qz n̄ min⁹ ē q̄tulit cū rede
 mit̄ q̄ cū creauit. Ad eundē spectat sensū qd̄ ipse fili⁹ in euanglio
 discip̄tis. & p̄ discip̄tos om̄ib; in se credentib; dix̄. Creditis in d̄m̄.
 & in me c̄arte. Modesta q̄dē ut docuit piū insinuatione admo
 nens ut intelligam̄ eū n̄ solū adorandū a nob̄ in sua diuinitate
 q̄ credidit s; in humanitate qua redēmit. **Tercioj.**

Tercū p̄ceptū ē obserua sabbatū. Quatuor sabbata ḡmemo
 rare uidet̄ sc̄ptura. P̄mū in q̄ d̄s p̄fectis opib; suis req̄e
 uisse dr̄. Sedm̄ illud qd̄ filijs̄ isrl̄ carnalit̄ custodiendū mandat̄.
 Tercū illd̄ qd̄ p̄pto dī seruandū p̄cip̄t̄. Quartū illud qd̄ in p̄missi
 one sabbatū p̄ sabbato suis d̄s debitorib; pollicet̄. Duo s̄ s̄ s̄ sab
 bata ex̄t̄i unū dī & unū hoīs. & duo int̄i. Vnū dī & unū hoīs.
 Sabbathū dī illud qd̄ ex̄t̄i ab opib; cessare dr̄. sacram̄tū ē illi ex̄t̄iorī
 sabbati ei⁹ in q̄ ipsi⁹ c̄na t̄mortalisq; ḡntas ingessa beatitudine
 p̄fruens. nullo ūq; labore fatigat̄. Sabbathū hoīs qd̄ ei ex̄t̄i uisi
 bilit̄ seruandū p̄cip̄t̄. sac̄m̄tū ē int̄ioris sabbati uī mens sc̄d̄ p̄
 bonā ḡscientiā a seruitute peccati peccati q̄scens in ḡudio sp̄e
 sc̄i iocundat̄. h̄ sabbatū q̄sq; in p̄senti seruauerit ut null̄ ḡsc̄a
 mal̄ p̄uenet in fut̄a uitā ad illud ḡnū dī sabbatū uī nulla senti
 aut̄ mala sic dictū ē. & erit sabbatū p̄ sabbato. t̄m̄s p̄ m̄se.
 Istud nāq; p̄ceptū sp̄ualit̄ ad sp̄e sc̄i p̄sonā refert̄. uidet̄ cū dr̄.
 Obserua sabbatū. ut uidet̄ in p̄senti eū suscipiam̄ & custodiam̄
 ut̄ nos in ḡudiū bone sc̄o ḡsc̄e q̄tin̄ in fut̄o suscipe & pos
 sidē meream̄ in ḡudiū uite ḡn̄e. **S̄ s̄ t̄a p̄cepta p̄m̄ḡ tabule**

in q̄b; p̄cipue dilatio dī ḡndat̄. a; tota t̄ritas unī d̄s equalit̄ adomi-
da a; colenda p̄cipit̄. De. vii. alijs secundę tabule.

Septē alia sedā tabula ḡrinebat̄. q̄ hoēm ad dilectionē p̄ximi
instituit. a; p̄ t̄ca septenario distinguit̄. qz in p̄senti ui-
ta t̄m q̄ septē dieb; uoluit̄. nr̄a caritas pietatis opib; exercet̄
erga p̄ximū. p̄ca ḡsilnatis opib; a; finitis laborib; p̄ ḡtēplatio-
nem parit̄ cū p̄ximo beatificanda in d̄m. amor x̄ p̄ximi t̄p̄oral̄
ē q̄ntū p̄tinet ad exhibitionē op̄is. a; c̄m q̄ntū p̄tinet ad effectū

Primū p̄ceptū sedę tabule ad pa. Primum. Dillectiois.
t̄cē p̄tinet hoēm. sic p̄mū p̄me ad patrē d̄m. v̄t̄biq; pat̄ni-
tas p̄ponit̄. ut̄biq; p̄ncipiū dignitate honorat̄. q̄a sedm̄ quē
admodū sic h̄m̄l p̄ncipiū nascendi p̄ generationē a pat̄r̄ hoē.
sic p̄ncipiū existendi p̄ ḡditionē a d̄o p̄accepim; a d̄o patre. pa-
t̄ritas hoīs sacramtū ē a; imago diuine pat̄nitatis ut dil-
cat cor humanū in eo p̄ncipio q̄ uidet̄. q̄a debeat illi p̄ncipio
a q̄ ē. q̄d n̄ uidet̄. Sic ḡ dictū ē. honora patrē. t. a. m. t. ut b̄n
sit t̄. a; sis longeuus sup̄ t̄rā. Sic sup̄ dictū ē in p̄mo p̄cepto
p̄mę tabule. ita a; h̄ n̄ totū ad p̄ceptionē p̄tinet q̄d positū ē. s;
ibi q̄d p̄t̄ p̄ceptū erat p̄missū ē. a; h̄ subunctū. Audi isrl̄ d̄s tu
d̄s un̄ ē. h̄ totū aū p̄ceptū p̄mitteret̄ ipsū p̄ceptū. p̄ca sub infer̄t̄.
ipsū adorabis. a; ipsi soli serues. h̄ p̄ceptū p̄cedit. honora. p. t. a. m.
. t. d̄c̄m̄ subuunḡ. ut b̄n sit t̄ a; sis longeuus sup̄ t̄rā. Ea ē ḡ
q̄d ibi n̄ p̄ceptū causa p̄cepti p̄mittit̄. q̄d p̄ceptū sub infer̄t̄. n̄
q̄d d̄s diligend; ē. p̄t̄ se ipsū a; h̄o p̄t̄ d̄m. Nā a; amor parentū si ad
solā carnē respicit. sp̄uale p̄mū n̄ adq̄rit. Ex d̄o ḡ in nob̄ p̄t̄
p̄t̄ q̄d p̄ca diligend; ē a nob̄. q̄a ei; gr̄a nr̄a dilectio p̄uenit̄ a; nr̄a dile-
ctio p̄ ei; gr̄am exercita subsequit̄. In pat̄b; aut̄ carnis nr̄e. Si ad id
solū beneficiū nr̄a dilatio t̄m d̄r. q̄ carnalit̄ ab his nr̄m̄ meriti
p̄uenit̄. q̄a ut̄ carnis affectū a; sup̄ carnis inuitū n̄ p̄fic̄ ad
p̄fectionē p̄mū sp̄ual̄ n̄ p̄tinḡ. Ḡ p̄t̄ uitā ḡt̄nitatis diligend;
ē auctor unę t̄pat̄. ut. s. n̄ hoc diligat̄. q̄a h̄nt̄ ab illo imo

p illū uitā accipim? s; q̄a hāc ad illā uitā mittari sum? bñ g
 cū dictū ē. honora patrē. r. a. m. t. subiuncta ē causa. ut bñ sit t. a
 .l. s. l. tñ. s. iuuentū q̄a h̄ diligē debem? in auctore uitę hui? q̄a
 ab illo p̄ hāc uitā futurū mittari sum? et pulchre honoranti
 p̄ncipiū suū longeuitas p̄mittit. qz a dō p̄ dilectionē adhere
 re cōtuitatē p̄mēt. Sane q̄ntū spectat ad h̄ sensū litte duob;
 modis parentes n̄os honorare debem? a obediendo eis uide
 licet in omib; exceptis his in q̄b; dilatio dī pat̄; ostendit. a
 eos q̄ntū nr̄a facultas suppetit in adiuuando. S; q̄ de pat̄;
 spūalib; .i. p̄latis nr̄is ad ipsū intelligere nich̄ impedit q̄b;
 obediētiā debem? quātū nr̄a h̄t possibilitas, a auxiliū. im
 mo seruitium quātū suppetit facultas. *Secundus.*

Secūm p̄ceptū scđe tabulę. n̄ occides. homicidiū fit multi?
 manu. lingua. consensu. Manu fit cū aliq̄s aliū actualit̄
 uita p̄uat. l̄ in locū mortis ū uita p̄uat p̄cipitat. ut in car
 cerē l̄ aliū quēlib; tale locū. Linḡ fit duob; modis. .i. p̄cipi
 endo l̄ suggerendo. Iudē q̄p̄e xp̄m occiderūt. ut occideret
 iudici suggererūt. Consensu similē duob; modis fit ho
 micidiū. ut l̄ mortē alī? desideram? a cupim?. l̄ si dñ eū
 a morte liberare possum? uerū ei negligim?. .i. adiutor iū

Tercūm p̄ceptū scđe tabulę. n̄ Tercium. n̄ impendim?
 mechaberis. .i. n̄ fornicaberis. fornicatio ē om̄is illi
 cit? geubit?. a ē duplex fornicatio aīe. vñ p̄p̄a. l̄ rādi
 sti om̄s q̄ fornicant? ab ste. Et corp̄is de q̄h̄ agit. h̄ enī p̄cep
 tū a alia q̄dā sub uerū lege tm̄ mechata s̄. .i. n̄ plenarie
 s; ex parte data p̄t infirmitatē auditor? q̄ p̄ca aduen
 ente grā q̄lūpta s̄. Lex enī dīc. Non mechaberis corporale
 tm̄ mechā p̄hibens. Xp̄c dīc. qz quēlib; uidet mulierē ad concu
 piscendū eā iā mechā eā in corde suo. om̄em uerū geupiscen
 tiā tam anime quā corp̄is contradicens. *Quartus.*

Quartū p̄ceptū ē. n̄ furtū facies. Furtū accipit in h̄ loco

p qualibz illicita usurpatio rei alieny. sine occulta sine manifesta.
Qui enim fur tu prohibuit. rapinā n̄ gessit. cū sit mai' peccatū ut re-
stant' scī. apte a uiolent' rapt' qm̄ occulte subtrahere. q̄a mai' odiū
a: mā' exortat. Sub furto a' p̄hendit' usura. Quintuoz.

Quintū p̄ceptū ē scde tabulg. n̄ falsū testimoniū dices. Ut q̄
mel' liquent qd sit falsū testimoniū attr' incipiendū ē. i.
ā m̄datio. Aliud ē enī s̄plex in falso testi. aliud in p̄urio. Aliud
in uoto dū aliq̄s nouet qd n̄ soluit. de q̄bz omibz dicendū ē. p̄mū
aut' de simplici m̄datio quaz p̄ponenda ē descriptio m̄daty.

Quidā mendatiū sic diffiniendū putat. De mendatio.
Mendaciū falsa significatio cū uoluntate fallendi. q̄ l'
p̄sentialet' adē l' p̄ca aduenit. Nā si q̄s alē p̄mittet se aliqd da-
turū h̄is uoluntate cū p̄mittet. p̄ca u' mutante uoluntate
dare nollet m̄datū ē. n̄ q̄a in p̄missione duplex cor fuit s; q̄a
p̄mittens cor p̄ca duplicauit. Si q̄ intelligi pot' q̄a dictū ē. men-
datū significatio falsa ut oratio l' locutio. p̄ q̄ ille q̄ loq̄t' auditiōi
falsū significare intridit a: putat. Nā a: si uerū sit. i. ita sit
ut dicit. m̄t' tū ille q̄ loq̄t' cū opinione a: intentione fallendi.
Iocosa m̄datia. a: yronie a: parabole. m̄datia n̄ s̄. Alioqn̄ scī re-
p̄hensibiles inuenirent'. q̄ in parabolis a: yroniis multa lo-
cuti s̄. S; ipse x' in parabol' loquebat' ad turbas. q̄s utiq; in
sermone suo n̄ assūpsisset si in illud in eis m̄datū ḡtaret.
H' solū m̄t' qd iocosa m̄datia a: si falsitatis reatu n̄ inuidunt.
leuitatis tñ culpā n̄ euadūt. Et s̄ aliud adhuc gen' m̄daty
cū aliq̄s q̄si humilitatis causa m̄tari uider'. Ut pote cū se pec-
catorē dicit. a: tñ n̄ ita sentit ut dicit. de q̄ uerissime dictū ē.
qz cū causa humilitatis q̄s m̄t'. si aūq; m̄taret peccatū n̄
erat m̄tando effiat' qd n̄ erat. q̄a q̄ peccatorē se dicit a: n̄ ita
credit. uitas in illo n̄ ē. Et s̄ aliud gen' m̄daty. cū l' p̄ salute
l' p̄ uita a lē' q̄ seruanda aliq̄s m̄t' qd a ip̄sū nulloin̄ appro-
bandū ē. Male enī m̄tando uitā seruat in alēo corpe q̄ p̄ m̄

datū uitate extinguit in suo corde. pot tū in eimodi aliqn si
 ne culpa uitas celari. qñ causa salutis nr̄e siue aliens utilita-
 tis ratio exposc̄t. Longe enī aliud ē qđ uerū ē tacē. atq; ali-
 ud qđ falsū ē asserere. Ipsa q̄ppe uitas diē. Multa habeo uob
 diē s; n̄ potestis portare in. Qđ utiq; n̄ luxisset. si ueritate
 tacere semp culpa eēt. *De falso testimonio*

Falsū testimoniū ē cū aliqs altr̄ m̄datij de uitate testimo-
 niū p̄hibet. q̄ n̄ solū m̄datio reus efficit. s; q̄a cō ipsū m̄da-
 tiū cōt̄ ueritate p̄uicari conat̄ qđ qđc̄ sciens fecerit. dāp-
 nabil̄ oīo malicia ē. Si aut̄ egrotans rephensibil̄ negligentia.

Non oē iuramētū malū ē q̄tū omē iura *De iuramēto.*
 mētū testis ueritate a malo ē. Q̄ enī uerū iurat p̄ ne-
 cessitate p̄ximi an p̄ utilitate. c. s. is cui iurat̄ credē n̄ pot̄
 p̄ ignorantia. aut credē recusat p̄ malicia eimōi. iuramētū
 malū qđc̄ ē illi q̄ iurat. q̄a ex necessitate ḡtestat̄ ueritati.
 t̄m a malo ē. is cui iurat. h̄ ē l̄ ex infirmitate si credē alit̄
 n̄ pot̄. l̄ si credē ḡtēp̄nit ex p̄sūtate. Q̄ alit̄ sēn̄ causa iu-
 rat q̄ si uerū iurat. n̄ sine culpa ē. Q̄ aut p̄ leuitate arguit̄. aut
 p̄ ḡtumacia condōpnat̄. Q̄ malū se facturū iurat. peccat. In q̄tū
 melī ē iuramētū frangē q̄ adimplere. ten̄ qđc̄ ut malū caueat
 qđ iurat. a nichomū culpa agnoscat a. i eo qđ male iurauit. *De*

Per iurū ē. m̄daciū. s. sacro scā attestatione inducia ḡfir. p̄ iur̄ qđ.
 marū. Q̄ enī falsū iurat. peccat l̄ p̄iurat. In q̄ p̄mū malū ē culpa
 m̄daciū. Scdm̄ aut̄ cū id qđ falsū ē dī ad tuendā falsitate testimoniū uē-
 ritatis irruent̄ usurpat̄. Quidit̄ aliū falsū iurare uolentē p̄uic-
 cept̄ pecc̄i efficit̄ si ḡsentit. a si n̄ q̄ntū pot̄ salua uitate ne malū p̄-
 ficiat̄ ḡducendo a. amonendo ob̄st̄it. h̄ aut̄ ḡhidandū ē q̄ pecc̄m fr̄is
 ḡpbare n̄ possum̄ publicare n̄ debem̄. ne forte uideam̄ uelle p̄mū
 nr̄m n̄ corrigere. s; infamare. Prop̄tea amonicio peccantib; adhi-
 benda ē. n̄ uegetantib; testimoniū quincen̄ adduci n̄ pot̄. *De uoto.*

Votū uoluntaria ē sponso animi. *De uoto.* Q̄s q̄s dō uotū uouet.

reddere debet q̄a uouet. iuxta illud p̄ph̄. Vouere et reddere d̄ho. Dicit autē
sc̄ptura. Vota stultorū frangenda s̄t. Vñ uota stultorū intelligim⁹
oīa q̄ uel mala l' bona s̄t. ordinata tñ n̄ s̄t. et mai⁹ malū ē q̄d ē ex eis
q̄ bonū q̄d ē ex eis. ubi gr̄a. Si mulier nolente uiro. aut uir nolente
muliere uoueret continentia aut subiect⁹ sine consilio aut licentia p̄
lati inordinatā p̄ponet abstinentia. et modi uota q̄a oīo stulta s̄t
manifeste tenenda n̄ s̄t. Q̄ bonū q̄dēq; uouet si postea illd̄ aut imple
n̄ potest. aut p̄ maiori bono p̄ficiendo imple noluerit. potest sc̄dm
licentia illorū q̄b; dispensatio in eū credita ē uotū ei⁹ aut laxari
aut mutari. ita ut in ei⁹ arbitratione q̄stet. Et si dimitte q̄a fa
ciendū uouit. l' aliud p̄ eo facere q̄ si mai⁹ ē q̄d n̄ uouit. **S**ecū
p̄ceptū ē q̄d a nonū. Non concupisces uxore p̄mi tui. **S**epti
mū p̄ceptū ē q̄d a decur. u. N̄ concupisces rē p̄mi tui. Hic oppo
nendū ē q̄tra h̄ q̄d sup̄ datū ē de fornicatione cauenda. N̄ me
chaberis. Mechiā tñ cōphibitā corpale. p̄ca u p̄ id q̄d x̄ in euanglō
dicit. Quēq; uidet mulierē ad concupiscendū eā. n. e. e. i. e. f. Om
nē tñ corpale mechia cōphibitā. Qm̄ enī euanglū suppleuit
q̄d lex sc̄pta min⁹ habuit. cū id ip̄sū q̄d euanglū adiecit edic̄t in
lege p̄ sc̄ptū inueniat. Q̄ enī dix̄ n̄ mechaberis corpale me
chia p̄hibens. p̄ca dix̄ n̄ concupisces. i. spūale me
chia oīuōis
cauendā cōphibens. Q̄d u noua lex suppleuit q̄d uet⁹ min⁹ habuit.
Q̄ habuit lex corpale mechia. p̄hibuit concupiscentia. Q̄d ampli⁹ euang
glū habuit q̄d facit. **S**i sciendū ē q̄d uet⁹ lex q̄aus concupiscentia
hoīs a re aliena cohibuit in p̄a tñ minime tēpauit. q̄a dix̄ n̄
concupisces uxore q̄ rē p̄mi tui. Mulierē a rē oīno concupiscendā n̄
uocuit. **S**i ab aliena tñ appetitū cohibendū demonstrauit. Noua
autē lex tēpauit cōphibere in p̄ph̄tis edocuit. ut omnē illicitā
concupiscentia excluderet. Quē autē a alio intellectu uenientē dicit ne
terē legē p̄ concupiscentia hui⁹ uxoris rei aliene n̄ illā signifi
casse q̄ sola uoluntate agit. s; ambitionē. u. in a. h. u. i. a. c. i. o. n. ē. q̄
studio q̄da a. ad n. i. s. u. ad implendū delictū a. ad obtinendū

id quod in desiderio est exiit opus exiret. Non autem lex illicitam concupiscentiam non solum dampnavit foris in studio operis, sed in interioribus quibusque dampnabile esse ostendit in desiderio voluntatis. De ordine preceptorum dei.

Ordinem autem ipsorum preceptorum dei sine consideratione transire non oportet. Hanc siordo vivendi est, est utique et ordo precipiendi. Primum ergo attende quod dicitur tibi ut adores deum tuum et servias illi. Hec primum preceptum. In adoratione agnosce fidem. In servitute intelligas bonam operationem. Post hoc secundum preceptum sequitur, ut nomen dei tui in vanum ne assumes, quoniam verbum veritatis in ore tuo sit pueritatem, ut per fidem in corde sequatur confessio oris. Primum devotio ad bonam conscientiam. Postea exemplum operis ad bonam famam. Nonnullum verbum predicationis ad doctrinam. Deinde sequitur tertium preceptum, a dicitur tibi ut sabbatum observes, hoc est minus quod est custodias ut non perturbes gradibus foris occurrentibus, pueritatem, sed discas esse pacificus ad inter illos qui pacem odierunt. Predices veritatem, ac non omittas caritatem. Hec sunt tria precepta prime tabule, de his que pertinent ad deum. Postquam sequitur secunda tabula de his que spectant ad proximum. Primum ergo preceptum est, secunde tabule in quo tibi precipitur ut honores proximi tui ut vitam longevam habere possis, quoniam qui non honorat eum a quo est dignus est ut retineat non possit id quod est. Secundum preceptum est non occides. Conveniens sane cum in precedenti mandato vitae longevitas promittitur, hoc ne aliam vitam extinguat prohibetur ex caritate dei hoc sit, quod principium suum honoras ad vitam que finem nescit inhibeat. hoc non ex caritate proximi quod ad vitam alienam finem, nullo crudelitatis odio se relaxat. Deinde sequitur tertium preceptum, hoc ne homicidium facies hoc pertinet ad vitam proximi. hoc furtum facies hoc pertinet ad vitam alienam. Super enim nullus est sua et alteri vitam conservare, habet et sua et alteri vitam non ledere. Iustum est enim ut vitam vitam corruptio non cavent qui in pacem vitam incorruptam expectant, ac quia vitam proximi per agram involuntariam non opprimunt, ac per fraudem occultam in his que ad usum vivendi data sunt, ei non nocent. Sed neque innocentibus, ac nocere volentibus, sua auctoritate et attestacione fiduciam atque fun-

fundamentū p̄stare n̄ p̄sumat. h̄ enī in sequenti mandato p̄hibet
cū d̄r. N̄ falsū testimoniū dices. Et q̄a ab ope lesionis diu se cohi-
bere n̄ pot̄. q̄ iūte suā ab intentione a uoluntate ledendi n̄ co-
hibet seq̄t̄ a d̄c̄. N̄ concupiscas uxore p̄ximi tui. nec concupisce rē. p. r.
ut merkeris. N̄ concupiscas uxore. p. r. ut furtū n̄ facias. n̄ concupis-
cas rē. p. r. h̄c̄ s̄. x. p̄cepta q̄ p̄me p̄fectiois uia a semitā pandit
directiois. P̄ma enī p̄fectio p̄ bonā opationē hominē i semet ipso
diriḡ. Seda p̄ caritatē p̄ximi in latū extollit. q̄a donari p̄me
p̄fectiois expandit lineā. Tercia p̄caritatē porrigit. Centonari
sede expandit latitudinē. Millenari in altū sūmā tollit p̄fe-
ctionē. h̄ autē in p̄senti de expositione. v. p̄ceptorū leḡ sufficiat.
Seq̄t̄ aliud gen̄ p̄ceptorū. q̄ mobilia De mobilib̄ p̄ceptis.
Suocant̄. q̄m naturalib̄; mandatis scdm̄ dispensationē
ad t̄ps̄ sup̄addita s̄t. siue p̄exercitationē. siue p̄ significatiōē.
Pro exercitatioē q̄de ut plurima eēt in q̄b̄; erudiendorū obe-
dientia p̄barē. a deuocio extollē̄. Pro significatiōē autē ut in
eis futurę ueritatis signa p̄parent̄. a p̄ ipsa q̄ corporalit̄ agenda
p̄cipiebant̄. que sp̄ualit̄ agenda l̄ credenda erāt demonstrat̄.
tur. h̄ aū oīa de medijs sūpta s̄t. h̄ de his ē q̄ in sui nat̄a nec ita bo-
na erant ut inuitabilit̄ debuisset fieri. nec ita mala ut oīa de-
buisset ex necessitate uitari. Omnia enī h̄ que in huiusmodi manda-
tis p̄posita s̄t. q̄ntū ad suā nat̄am talia fuer̄t. q̄ p̄bitō agentis
sine culpa posset fieri. a rursum sine culpa int̄mitti. accedens
aū mandatū. h̄ q̄ p̄ se media erāt a ad utriuslib̄ se habebat. siue
p̄cipiendo siue p̄hibendo in altam partē deslex̄. ita ut iā ea q̄ p̄hi-
bita s̄t. sine culpa n̄ possēt fieri. neq̄ rursum ea q̄ p̄cepta s̄t. possēt
oīo sine culpa dimitti. Qd̄ t̄m̄ nat̄a rei fac̄ s̄; a ius a obedientia
mandati. Prohibuit lex ne caro cū sanḡne comederet. n̄ q̄a h̄ ad
naturā rei malū erat. s̄; q̄a malū erat qd̄ in isto significari de-
buerat. Quasi caro cū sanḡne edat̄. q̄m q̄s in ope furoris a cru-
delitatis delectat̄. Mandatū a eadē lex a carne abstinentiū. ope

.S. immundicie vitanda significanti. Ad hunc modum aliorum que animalium tam uoluerunt que piscium. et eorum que in terra uolant. quodam ab elu humano excepit. et multa alia que prima iudicio noxia fuerunt. Sicut institutio noxia per dispensationem proposita que per preceptionem et prohibitionem que fortassis per se mala fuisset. Verbi gratia. Dicitur lex ut si quis turpitudinem aliquam in uxore sua inuenisset. et ob id illam odio haberet. scriberet ei libellum repudij. et sic eam dimitteret. quia uidetur melius erit ut odio habita secundum uoluntatem dimittatur. quam contra uoluntatem retenta occideretur. Dicitur etiam in lege. iuramentum tuum domino offeras. et iurabis per dominum. non quia uidetur iurare per dominum hominem. sed iocundo perfectis iuramentum gerat ut facilius iuramentum iuraret. Similiter ut nomen domini uenerari discant cum illud frequenter in assertionem aut testimonium dictorum suorum acciperent et cogent non falsorum dorum ad confirmandum iuramenta sua assumunt quibus non solum permissum sed preceptum fuerat non dixerat si causa confirmando ueritatis expostularet nomen domini ad testimonium domini inuocare. Similiter erat quod permissum fuit. per illam iniuriam talionem reddere. ne forte uelhermiori furor ex ardescens maiora illatis conarent mala inferre. Multa sunt genera alia preceptorum que in lege septima continentur decentia quod ad exteriorem uisitationem et firmiter apta ad spirituale significationem. In his sunt omnibus illa que apte posuit discretionem in elementis exordij sermonis dei significatum notant. Sunt enim hec tria elementa. exordia. sermo. In elementis sonus est. sed sensus non est. Unde nec exordium dicitur quia sensus in eis non incipit. Dictiones exordia sensum sunt. Unde et dictiones uocantur. quasi aliqua dicentes et prime partes orationis. quia principium intelligentie ab eis exoritur. In elementis sonus et sensus non est. In exordio sensus est. sed implet non est. In sermone sensus et perfectus. Vide tam haec in scriptura dei similia. Dixit scriptura carne cum sanguine ne comedatis. haec est elementum. Subiungit preceptum. Non occides. haec est exordium. Postea impletur. et ira prohibens. haec est sermo. Item dixit. porcinam carnem non edenda. In haec fuit elementum. addet per non inestabit. In haec fuit exordium. Nouissime apposuit. Si quis uiderit mulierem ad concupiscendum eam. i. m. c. u. c. f. In haec fuit sermo. nis expletio. Precepta sunt ad tempora supradicta elementa fuerunt precepta decalogi.

uicare man
dauit. Cuius
autem quod alia
S his medi
que lex septa
magis per con
cessionem
si concessa
fuisse.

§logi.

exordia. Precepta noui testamenti. Sermo prima ex institutione disciplinae.
Secunda ex uitate naturae. Tercia ex perfectione gratiae. Precepta immobilia natura-
litate sunt propria. sed precepta mobilia sic dictum est significatio peccati. quia in
eis primum bonitas formatur. quae postea in illis inchoat. et nouissime per
gratum consumatur. De preceptis superadiatis et mobilibus quaedam autem non in
tempore gratiae per exercitationem retenta sunt. Sicut obseruantia ieiuniorum
et alia quaedam quae cum superioribus fuerint instituta. Proinde tamen ad
praesentium institutionem sunt reseruatam et ea potissimum quae ad spirituales
studij exercitationem spectant tempore reseruantur. his quae ad carnalium
obseruantias pertinebant abolitis. Quod etiam sunt genera sacramentorum.

Tria genera sacramentorum inueniuntur fuisse sub lege in lege.
Septima. quaedam specialiter ad remedium. quaedam uero ad obsequium. quaedam
ad cultum diuinum. Prima pertinent ad remissionem peccatorum. Secunda
ad exercendam deuotionem. Tercia ad colendam pietatem. Prima institu-
ta fuerunt quasi ad necessitatem. ut in eis homo sanctificaretur. Quis circuncisio
fuit et hostia pro peccato. et pro delicto. et cetera quaedam quae spiritualiter ad emun-
dationem et remissionem instituta fuerunt. Secunda autem quasi ad exercitatio-
nem fuerunt proposita. ut in eis deuotio fidelium exerceret. et meritum au-
gretur. Quis. si fuerit hostis pacificus. qui offerrebat a fidelibus ob recon-
ciliandam sibi diuinam gratiam. Tercia instituta fuerunt quasi ad purificationem
quandam ut quasi instrumta essent quaedam ac cetera sacramenta retinenda et sancti-
canda. quae fuit tabernaculum et arca et omnia utensilia quae continebantur
in eis. nec non et sacra indumenta ministrantium. et cuncta quae ad ex-
honorandum cultum diuinum fuerant instituta. Inter sacramenta alia
fuerunt quae sacrificabantur ad emundationem. alia quae tractabantur
ad deuotionem. Tercia quae exercebantur ad uenerationem. Prima neces-
sitate. Secunda uirtutis. Tercia laudationis. Prima suscipiebantur
ad sanctificationem. Secunda tractabantur ad deuotionem. Tercia exercebantur
ad laudationem. Inter sacramenta alia orantur in rebus quibus sanctificatis.
alia in sacrificiis et oblationibus. alia in munusculis diuinis. Sic
res eadem multis modis ad euentum distingui possunt. Sacramentum autem

dat qm de animalib; fiebat oblatio immolatio. Immolatio aut alia
 ru quarulib; reru uocabat. Saeficioru ta se genã. alia em se
 holocausta. alia simplicia saeficia. alia pacifica. Holocaustu uo
 cabat qd ex debito l sponte oblatu incendebat. Saeficiu uocabat
 qd p debito institutionis oblatu paru cremabat. paru reserua
 lit. Pacifica dicebant q sponte offerbant. siue p grati actione.
 siue p pcedentis uoti adimplentione siue p uoluntaria et sponta
 nea deuotione. Holocaustu aliqu de armitis. aliqu de pecorib;
 aliqu de uolatilib;. Oblatio aliqu fiebat de similia qd dicebat sae
 ficu crudu. aliqu de clibano. aliqu de surragine. aliqu de
 crinacula qd saeficiu in oculu dicebat. Saeficia aliqu erit p
 peccato. aliqu p delicto. p peccato qd expiet delictu. peccatu e
 qn fit qd fieri n debet. delictu e qn n fit qd fieri debet. Et in
 his qde omib; saemta stabat. Saendũ u qd homia n talia sa
 cramta intelligere debent. quia sup saemta q pe sacramta
 dni ee debere distmunt. s; in his a huiusmodi qda ob hoc solu m
 sacramta uocata. q sacrarũ rerũ signa fuer. Sic g aliu e
 saemtu scificatione significans. aliu n significans. s; signi
 ficans tm. Et de la oramta qde septe legis hacten dicitur
 sufficiat. De pmissionib; u qsi in teta parte pme distm
 ctionis posuim tractare pleris ppositi n fuit. Sunt
 etia que lex exercebat. Peccata. Saemta.

one disciplin.
 obilia natura
 pcedit. qm in
 nouissime p
 da a ne in
 rtia ieiunio
 unde tu ad
 q ad spualis
 q ad carnal
 era sacramtoru
 ge in lege.
 obsequi. qda
 ator. Seda
 Pma institu
 qus circucisio
 ut ad emun
 id exortatio
 a meritũ au
 fidelib; obrecon
 d pparatione
 anda et scifi
 q qtinabant
 mcta q ad ex
 eramta alia
 tractabant
 rima neces
 scipiebant
 a exercebant
 ta scificationis.
 iuuis. Sic
 Saeficiu dice

gendum e qz
orontē. i. diu
firū s. i. qra
montē.
amstru facies
e. s. r. magi. d.
qz amplius
non ulciscunt
multos.
it possis.
munus.
e eni que lona.
gubina h. qz
urne. s. intelligis.
a.)
a. bñ intelligit
ica)
peccata.
l. h. t. r. n. i. n. i.
res r. e. o. z. o. e. d.
imitamini
os.)
s. iph. l. e. r. u. i. c. i.
utilitati.
ie montis.
ur.
atonta.
rabt
ria.
rs
p.
ing in itantib.
cho.
ā significat.

abyssus o inesa
luz obscuritas
ac bitas cu
sa
cor pio y putmo
spien vidore fa
qui. us. s. curru
p. r. i. f. i. c. i. u.
docto crede duci suu
e uenū dñ uenū die
aucto as qly ce pte
cosorus s. r. u. y. a. n. a.
Comunis comae reddu
Eone s. scudo caru
E. effecta uen angra
f. f. u. r. u. e. d. e. d. a. r.
p. e. a. o. d. n. i. d. o. e. s. s. e.
o. p. e. n. n. a. r. e. o. d. e. o. r. a. b. i. t. u. r.
r. i. b. i. e. s. i. m. a. p. a. u. t. e.
p. a. r. o. r. e. m. o. r. t. a. l. e. s.
o. l. i. a. t. o. p. i. d. a. s. p. n. a. r. i.
d. e. m. e. r. i. t. a. s. d. a. r. e. q. p. u. t. u. r.
s. b. o. n. a. f. o. r. t. u. n. e. f. l. a. b. i. t.
d. i. f. f. e. s. s. a. f. o. r. t. u. n. a. p. e. a. e. q. s. o. l. a. r. i. e. s.
t. u. m. g. r. a. t. i. a. t. e. n. u. a. t. c. a. s. s. a. r. e. t. f. e. d. a. t. u. r.
f. i. n. a. r. f. u. n. e. f. i. g. u. r. a. m. o. r. i. a. u. d. i. a.

Ego N. S. emi huc libro p. l. i. o. b. g.
Eae salus mundi ubi unu pacis hostia uera
Qua ante deas regna ueris homo
flor. Annis
y. a. u. p. l. i. u. s.

